Arhim. Prof. VASILE PRESCURE

VIAȚA ȘI ÎNVĂȚĂTURA PĂRINTELUI ARSENIE BOCA

Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei
2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
PRESCURE, VASILE
Viaţa şi învăţăturile Părintelui Arsenie Boca / arhim. prof. Vasile Prescure. – Deva : Editura Episcopiei Devei şi Hunedoarei, 2014
ISBN 978-606-93518-7-1

281.95 Arsenie Boca
929 Arsenie Boca

Arhim. Prof. VASILE PRESCURE

VIAȚA ȘI ÎNVĂȚĂTURA PĂRINTELUI ARSENIE BOCA

Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei
Deva 2014

RUGĂCIUNEA PĂRINTELUI ARSENIE

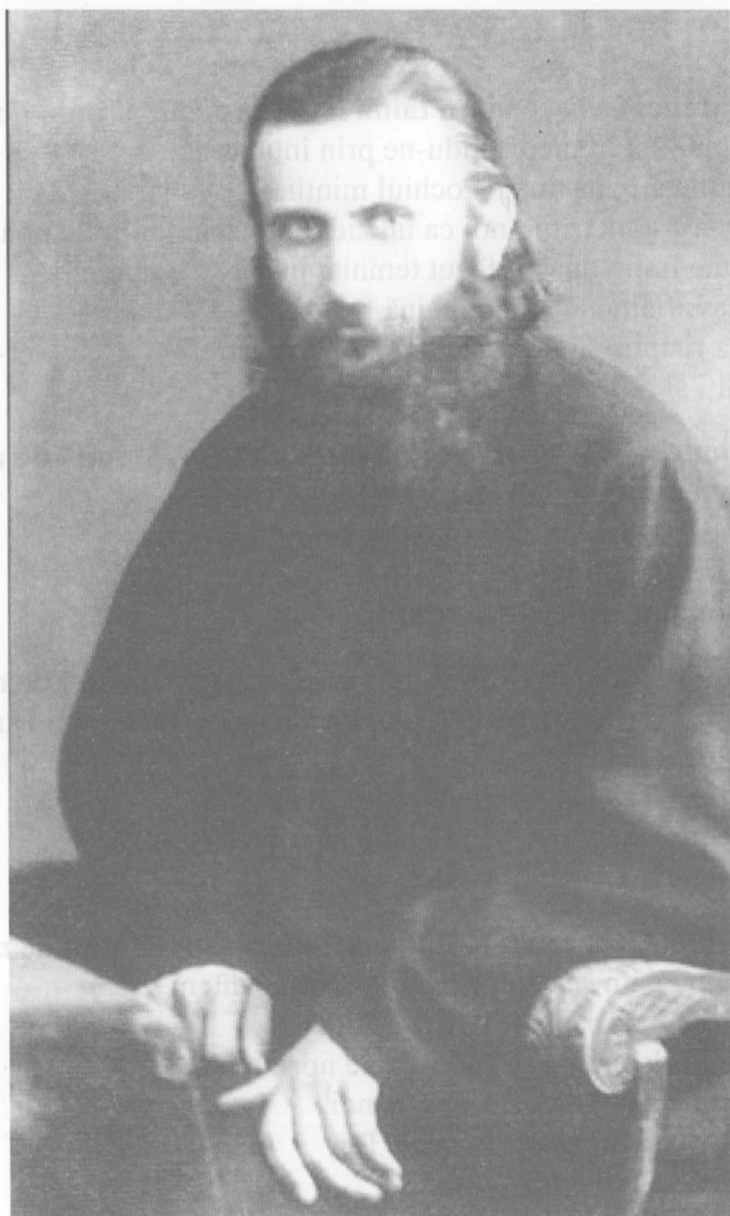
„**Doamne, Cela ce vii în taină între oameni, ai milă de noi**:
Că umblăm împiedicându-ne prin întuneric,
patimile au pus tină pe ochiul minţii,
uitarea s-a întărit în noi ca un zid, împietrind inimile noastre,
şi toate împreună au făcut temniţa în care Te ţinem:
bolnav, flămând şi fără haină
şi aşa risipim în deşertăciuni zilele noastre,
umiliţi şi dosădiţi până la pământ.

Doamne, Cela ce vii în taină între oameni, ai milă de noi:
Pune foc temniţei în care Te ţinem,
aprinde dragostea Ta în inimile noastre,
arde spinii patimilor
şi fă lumină sufletelor noastre.

Doamne, Cela ce vii în taină între oameni, ai milă de noi:
Vino şi Te sălăşluieşte întru noi împreună cu Tatăl şi cu Duhul,
precum ai zis,
că Duhul Tău Cel Sfânt se roagă pentru noi
cu suspine negrăite, când graiul şi mintea noastră
rămân pe jos, neputincioase.

Doamne, Cela ce vii în taină între oameni, ai milă de noi:
Că nu ne dăm seama ce nedesăvârşiţi suntem,
cât eşti de aproape de sufletele noastre
şi cât Te depărtăm prin micimile noastre.
Ci luminează lumina Ta peste noi,
ca să vedem lumea prin ochii Tăi,
să trăim în veac prin Viaţa Ta,
Lumina şi bucuria noastră,

Slavă Ţie!

„Rugăciunile şi jertfa Sfinţilor Brâncoveni m-au adus pe mine pentru ţara aceasta a noastră”

Părintele Arsenie Boca

ÎN LOC DE INTRODUCERE

„Era o taină în el, era un om care spunea cu hotărâre, nu spunea cu ezitări, cum spun alţi oameni, şi cum şi eu îmi dau seama că nu pot defini lucrurile. El parcă le spunea în aşa fel că dădea o siguranţă omului care-l asculta. Avea ceva propriu; eu nu ştiu să fi pus într-un mod foarte complicat problemele; le spunea într-un mod hotărât, aşa fără ezitări. Avea un fel propriu al lui care impunea.”

(Pr. Dumitru Stăniloae despre Părintele Arsenie)

A scrie sau a vorbi despre Părintele Arsenie Boca presupune în prealabil o cunoaştere, o aderenţă, o afinitate sau o identificare cu modul său personal de a concepe şi, mai ales, de a trăi viaţa creştină. Adică *trăirea învăţăturii creştine, în toată adâncimea ei şi în toată sinceritatea noastră*, aşa cum a spus sfinţia sa în prefaţa cărţii „Cărarea Împărăţiei”.

Profunzimea gândirii teologice şi medicale a Părintelui Arsenie, dimensiunile duhovniceşti de anvergură ale cugetării sale au presupus eforturi deosebite în încercarea de a le face cunoscute celor dornici. Iar pentru reuşita acestei încercări imploram mila lui Dumnezeu, ajutorul harului divin, care pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le împlineşte (din rugăciunile hirotoniei).

Modul în care Părintele Arsenie a conceput viaţa creştină îl găsim în scrierile sale, iar felul în care a trăit viaţa duhovnicească ni-l oferă mărturiile celor care l-au cunoscut personal, adică ucenici, fii duhovniceşti sau apropiaţi sufleteşte, care l-au numit părinte duhovnicesc de talie filocalică, om al lui Dumnezeu, personalitate harismatică providenţială, vizionar, sfânt.

Aceste apelative sunt urmarea lucrării de redresare a vieţii morale, de trezire duhovnicească a credincioşilor, realizată la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, lucrare care a fost cunoscută în întreaga ţară, în toate mediile sociale, de la credincioşii de la sate până la cei mai de seamă intelectuali.

Momentul istoric în care Părintele Arsenie şi-a început lucrarea duhovnicească coincide cu frământările care au precedat apariţia la orizontul omenirii a celui mai mare cataclism sau conflagraţie pe care a cunoscut-o istoria omenirii, al doilea război mondial, izvor de suferinţe fizice şi morale, boli, sărăcie şi, mai ales, moarte.

Lucrarea duhovnicească de proporţii a Părintelui Arsenie, conţinutul mesajului evanghelic pe care l-a transmis contemporanilor săi s-a realizat mai întâi prin viu grai şi apoi prin lucrările care au văzut lumina tiparului după decembrie 1989.

Acestea sunt bunuri spirituale a căror forţă de pătrundere în sufletul credincioşilor a determinat convertiri, regăsirea sensului vieţii şi orientarea, canalizarea strădaniilor a multor creştini de a realiza în viţa lor morală stilul sau modul de viaţă al generaţiei lui Iisus, după cum El Însuşi S-a exprimat. Vorbim aşadar de neamul lui Dumnezeu (Faptele Apostolilor 17, 29), cu care a început un nou gen omenesc,

spiritual, acela al lui Hristos, născut şi refăcut în duh, în care trăim, ne mişcăm şi suntem (Faptele Apostolilor 17, 28).

Aceasta este starea de sfinţenie morală, făptura cea nouă sau starea bărbatului desăvârşit ajuns la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos (Efeseni 4, 13; II Corinteni 5, 17; Filipeni 1, 21). Aceasta înseamnează să dăm expresie veşnicului din noi, să descoperim obârşia şi destinul nostru veşnic şi să valorificăm înzestrările de energie divină pe care le purtăm în fiinţa noastră.

În viaţa Părintelui Arsenie găsim un moment în care a conştientizat aceste realităţi precum şi faptul că şi-a înţeles misiunea pe care o va desfăşura între oameni. Într-o scrisoare pe care a adresat-o unui fost coleg de liceu, părintele Petre Boldor, şi-a destăinuit aceste gânduri, spunând:

„M-am înhămat la carul unui ideal cam greu: transformarea omului în Om, fiul mai mic al lui Dumnezeu şi frate al Fiului Său mai mare. Însă toate idealurile mari au în ele ceva paralizant: nu te lasă să te preocupi de nimicurile acestei vieţi.”

Din această scrisoare este de reţinut idealul sau gândul pe care l-a cultivat cu privire la fiinţa umană, adică transformarea omului în Om, ridicarea acestuia pe treptele cele mai înalte la care poate aspira omul: sfinţenia, împlinind astfel porunca dată de Dumnezeu: „după sfântul care v-a chemat pe voi, fiţi şi voi înşivă sfinţi în toată petrecerea vieţii. Că scris este: Fiţi sfinţi, pentru că Eu sunt sfânt” (I Petru 1, 15-16).

Prin creaţie Dumnezeu a sădit în sufletul omului simţul sacrului sau sentimentul religios, capacitatea de a realiza lucrări dumnezeieşti. Acestea aparţin sufletului omenesc, care are model Arhetipul divin, acestea îl definesc pe om şi dovedesc valoarea, demnitatea şi nobleţea.

Despre aceste realităţi duhovniceşti s-a pronunţat Părintele Arsenie, spunând că: Oameni sunt toţi; om, însă, numai din când în când câte unul; acela care nu-şi dezminte obârşia divină; Iar Om (cu „O” mare) numai unul, Iisus Hristos, Care pentru noi oamenii, Dumnezeu fiind, S-a făcut Om.[1]

Realizarea sfinţeniei morale, transformarea omului, ridicarea, creşterea sa duhovnicească pe dimensiuni divine presupune găsirea sensului vieţii, conştientizarea faptului că suntem purtători de valenţe divine şi că suntem trimişi în lume cu un mesaj din partea Atotputernicului Dumnezeu. Mai mult: să-L găseşti pe Dumnezeu şi „până nu-L găseşti pe Dumnezeu nu te afli nici pe tine, nu-ţi găseşti nici sensul tău, nici sensul lumii”, a spus Părintele Arsenie unor tineri dornici să cunoască adevărurile supranaturale ale creştinismului.[2]

În concepţia creştină, omul are o filiaţie divină, fiind creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Având conştiinţa obârşiei noastre divine înţelegem că viaţa pe care o trăim pe pământ nu are un scop în sine, ci scopul ei depăşeşte limitele acestei vieţi, aceasta fiind veşnicia. Spre a ne ridica la înălţimea acestui mod de a trăi viaţa este necesar să proiectăm viaţa actuală pe ecranul veşniciei, să apreciem viaţa, faptele, gândurile din perspectiva vieţii veşnice, adică să căutăm cele de sus (Coloseni 3, 1), unde Mântuitorul Hristos Se află şezând de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, având rânduită cetate în ceruri (Filipeni 3, 20), „căci noi nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea care va să fie” (Evrei 13, 14; 11, 13).

Acestea sunt realităţi sfinte la care iau seama cei în ale căror suflete arde flacăra credinţei în viaţa care se

---

[1] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei,* Arad, 1995, p. 146.
[2] Idem, *Cuvinte vii*, Deva, 2006, p. 48.

continuă dincolo de zarea acestei lumi, în veşnicie. Altfel spus, cei care sunt conştienţi că omul are sădită în suflet o aspiraţie spre cele supranaturale, o nostalgie, o dorinţă spre cele viitoare şi veşnice, spre Împărăţia Cerurilor.

Din rândul celor care au năzuit spre cunoaşterea celor cereşti pe care le-au pregustat, adică cei care au trăit cu toată fiinţa lor această nostalgie, se află oameni de seamă, între care Fericitul Augustin (+430), cea mai mare personalitate din veacurile patristice latine, precum şi din panteonul oamenilor mari ai omenirii.

Monica, mama sa, a fost o creştină care a dovedit o râvnă sfântă în viaţa sa, fapt dovedit a fi binecuvântare pentru fiul ei, ajutându-l în momentele critice ale vieţii lui.

Fericitul Augustin era însetat de cunoaştere, dar în timpul studiilor pe care le-a urmat s-a dedat la neorânduieli vinovate, fapt care a mâhnit profund sufletul mamei sale. Monica, în durerea sa, a încercat să-l aducă pe calea credinţei creştine. În această stare sufletească s-a dus la un episcop care, ascultând-o, a zis: „Nu se poate ca fiul acestor lacrimi să se piardă."

Ca urmare a rugăciunilor mamei sale şi a predicilor Sfântului Ambrozie, episcopul Milanului, Fericitul Augustin a primit Botezul şi atunci a putut să spună: „Târziu Te-am iubit, frumuseţe atât de veche şi atât de nouă!Târziu Te-am iubit! Şi iată, Tu erai înăuntru, iar eu eram înafară şi Te căutam acolo. Tu erai cu mine, dar eu nu eram cu Tine.

Din aceleaşi simţăminte de dragoste faţă de Dumnezeu, Fericitul Augustin a rostit aceste cuvinte, care au impresionat şi vor impresiona pe oameni de-a pururi: „O, iubire, care totdeauna arzi și niciodată nu te stingi, iubire, Dumnezeul meu, aprinde-mă!"

Regăsindu-se, Fericitul Augustin a rostit cuvintele care au devenit celebre: „Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne şi neliniştit este sufletul nostru până ce se va odihni în Tine", precum şi cuvintele pline de duioşie, când a spus că el este"fiul lacrimilor" mamei sale (*Confesiuni*).

Mărturisirile Fericitului Augustin sunt istoria oricărui suflet pe care păcatul îl înăbuşă şi în care suferinţa cheamă harul izbăvitor al lui Dumnezeu. După ce pătrunsese în toate templele muzeelor şi întrebase toată ştiinţa lumii, când inima îi era pustiită de viforul patimilor, liniştea şi-a găsit-o în scurta rugăciune făcută în lacrimi: „Dumnezeul virtuţilor, întoarce-mă la Tine, arată-mi faţa Ta şi mântuieşte-mă. Fă-mă, Doamne, să Te caut!".

Lacrimile vărsate în singuratica grădină de la Cassiaciacum, pentru ca să fie ca o spălare de păcat, curăţau în acelaşi timp şi ochii sufletului său, cu care să vadă mai bine pe Dumnezeu şi de care să nu se mai despartă niciodată.[3]

Dar în viaţa creştinului pot să apară situaţii care să reflecte opusul acestora, având cu caracter negativ, care pot duce până la întunecarea chipului lui Dumnezeu din suflet, a funcţiunilor sufleteşti, a minţii, a conştiinţei etc. Aceasta este urmarea unei vieţi trăite într-un orizont închis, limitat numai la trebuinţele vieţii trupeşti, fără perspective spirituale şi fără credinţa în viaţa care urmează după stadiul acestei vieţi pământeşti, în veşnicie. Adică este urmarea egoismului şi a robiei instinctelor minore care, satisfăcute prin ignorarea Legii morale, pervertesc fiinţa omului şi duc la răsturnarea valorilor morale, apreciind ca fiind bun ceea ce în realitate

---

[3] Părintele Arsenie Boca, *Ucigaşa cetate*, Iaşi, 2008, p. 90.

nu este altceva decât răul în multiplele sale forme de manifestare.

„Ieşirea din acest impas, depăşirea acestui moment, regăsirea sensului vieţii etc. se vor realiza odată cu întâlnirea cu OMUL-DUMNEZEU, Omul de peste limitele omului, Iisus Hristos, Care ne-a descoperit configuraţia celuilalt tărâm, mod viitor al existenţei noastre.

Când are loc această întâlnire, când Domnul te cercetează prin căile de El ştiute, te dezlegi de toate, nu numai de nedreptăţile tale, ci şi de toată dreptatea ta. Când stai în faţa Domnului „eşti mai presus de lumea aceasta", mai presus de cârteala şi invidia oamenilor, ai, cu un cuvânt, ceva din liniştea mai presus de lume a lui Dumnezeu.

Ajungând într-un asemenea moment al vieţii atunci ştii ce ai de făcut." Acestea sunt câteva cugetări din gândirea duhov-nicească a Părintelui Arsenie Boca.

La finalul acestei modeste şi infime prezentări a lucrării Părintelui Arsenie se cuvine să aducem mulţumiri Bunului Dumnezeu şi Mântuitorului Hristos, cu a Cărui milă şi har s-a putut ajunge la împlinirea dorinţei credincioşilor ca gândurile, cugetările, sfaturile duhovniceşti ale Sfinţiei sale să fie cuprinse în paginile acestei cărţi şi să vadă lumina tiparului. Şi tot Mântuitorului Hristos Îi aducem mulţumiri pentru că a binecuvântat ţara noastră trimiţându-ni-l pe cel mai de seamă călugăr pe care l-a avut Biserica strămoşească, Părintele Arsenie Boca.

De asemenea, un gând de respectuoase mulţumiri aducem Preasfinţitului Gurie, episcop al Eparhiei Devei şi Hunedoarei, pentru binecuvântarea arhierească pe care a acordat-o pentru ca această carte să fie tipărită la Editura acestei Episcopii, şi P. C. Preot Florin Dobrei, consilier

cultural al acestei instituţii, a cărui grijă pentru tipărirea acestei cărţi este pilduitoare.

Arhim. Prof. ***Vasile Prescure,***
Mânăstirea Prislop

ꕤꕤꕤ†ꕤꕤꕤ

CÂTEVA REPERE BIOGRAFICE

Când vrei să cunoşti viaţa unui om de excepţie, a unei personalităţi deschizătoare de drumuri în diferite domenii ale vieţii sau, în cazul nostru, în domeniul religios-moral, este necesar ca, peste cifrele care dau anul naşterii, şcoala, anumite momente din viaţa acesteia etc., să cauţi să cunoşti ambianţa, mediul moral, fondul ancestral sau arborele genealogic al acelei persoane şi, cunoscând acestea, concluzia va fi că la temelia acestei vieţi se află filiaţia duhovnicească, o viaţă trăită în duhul lui Hristos. Aceştia sunt cei care au primit puterea să se facă fii ai lui Dumnezeu după har, adică cei care s-au născut de la Dumnezeu, după cum mărturiseşte Sfântul Ioan Evanghelistul (Ioan 1, 12-13). Altfel spus, sunt cei care au venit în această lume ca urmare a rugăciunilor părinţilor, mai ales ale mamei. „Nu-mi pot închipui un mare binefăcător al oamenilor fără o femeie-mamă aleasă", spune un gânditor creştin, episcopul Ioan Suciu.

„Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi supuneţi-l" (Facere 1, 28) este cea dintâi binecuvântare pe care Dumnezeu a dat-o în Eden primilor oameni, adică bărbatului şi femeii. Prin aceste cuvinte s-a instituit căsătoria, care este temelia familiei, având ca preot şi martor pe Însuşi Dumnezeu. În Noul Testament, Mântuitorul Hristos

a binecuvântat-o, împărtăşindu-i harul divin, fapt pentru care Sfântul Apostol Pavel numeşte căsătoria „taină mare" (Efeseni 5, 32). În creştinism căsătoria are un scop înalt, sublim şi veşnic. Prin căsătorie Dumnezeu i-a făcut pe soţi părtaşi la opera de continuare a creaţiei, colaboratori ai Săi, împlinind astfel gândul pe care El l-a avut din veşnicie cu toţi cei ce au locuit pământul de la început până la sfârşitul veacurilor.

Există o imagine ideală a omului, o imagine divină, iar aceasta este completată prin ceea ce omul creează. Imaginea omului creator corespunde imaginii sale ideale (Berdiaev), iar aceasta constă în colaborarea sa cu Dumnezeu prin naşterea de fii, împlinind astfel porunca Domnului: „Creşteţi şi vă înmulţiţi".

Această colaborare a omului cu Dumnezeu prin naşterea de prunci înseamnă că flacăra vieţii să fie transmisă din neam în neam, iar femeia să-şi înţeleagă rostul ei în lume, de vestală care a fost chemată să îngrijească, să întreţină focul sacru al vieţii, împlinindu-şi astfel misiunea sfântă de a fi mamă, să fie o candelă nestinsă care întreţine focul sacru al iubirii, al credinţei în Dumnezeu şi, odată cu aceasta, focul sfânt al vieţii.

O mamă dădea sfaturi fiicei sale care era în pragul căsătoriei: „Copila mea, ţi-a venit vremea să fii de mai mult folos vieţii. Dumnezeu ne-a înzestrat pe noi, femeile, cu puteri mari, de a fi izvor de viaţă. Vei avea să fii – o, ce mare menire! – vei avea să fii mamă. Nu fugi şi nu te abate de la acest drum. Nu te speria de durerile şi suferinţele pe care numai o mamă le poate îndura, căci bucuriile ce vor urma ceasurilor de durere sunt nespus mai mari şi mai binefăcătoare. Atunci vei învăţa cu adevărat să simţi şi să trăieşti pentru alţii, pentru aceia pe care tu i-ai adus la viaţă."

Exemplificăm cele de mai sus prin cuvintele Părintelui Arsenie şi, mai ales, ale mamei sale:

„Când eram copil, în casa mamei mele era o icoană a Maicii Domnului, care îmi plăcea foarte mult. Odată, am întrebat-o pe mama:

– Oare, de ce îmi place aşa de mult această icoană?

Iar ea mi-a spus:

– Ei, dragul meu, când te-am purtat în pântece, foarte mult m-am uitat şi m-am rugat la această icoană".

Altă dată, părintele Arsenie a spus: „Mama mea, când a rămas însărcinată cu mine, s-a uitat la icoana Maicii Domnului şi a pictat-o în inima ei. A pictat-o rugându-se la Maica Domnului, cum se rugau Sfinţii Ioachim şi Ana: «Maica Domnului, îţi cer un copil, fie parte bărbătească, fie parte femeiască, care să îţi slujească ţie, Maicii Domnului şi Domnului Iisus Hristos. Nu pentru mine îl cer.» Eu deja am fost pictat în pântecele maicii mele. Când mama mea mergea să lucreze la câmp, înaintea ei apărea icoana Maicii Domnului, datorită rugăciunilor ei. După ce am terminat studiile, mama credea c-am să mă stabilesc ca orice om la casa lui. Când a aflat că vreau să mă călugăresc, atunci mama mi-a luat capul în mâini, m-a sărutat şi m-a binecuvântat, zicându-mi: «O, dragul meu şi scumpul meu, de când mă rog eu pentru asta!...»".

De aceea a fost Părintele Arsenie omul lui Dumnezeu, pentru că a fost cerut prin rugăciune, crescut cu rugăciune. Şi spunea Părintele: „De ce nu faceţi şi voi la fel?! Care din voi se roagă când este însărcinată: «Doamne, dă-mi un copil bun, cuminte, care să-Ţi slujească Ţie; pentru Tine, Doamne»? Care din voi aţi citit în timpul sarcinii Acatistul Maicii Domnului şi alte cărţi bisericeşti? Voi ziceţi că n-aveţi timp să vă rugaţi... Cereţi de la Maica Domnului şi de la Domnul

Iisus Hristos şi vă vor da. Dacă nu faceţi rele, vă iese copilul aşa cum îl doriţi."[4]

Naşterea, studiile

Părintele Arsenie a fost o mlădiţă odrăslită din trunchiul creştinismului autentic, fapt pe care îl dovedeşte cu prisosinţă viaţa de sfinţenie pe care a trăit-o până când flacăra vieţii pământeşti i s-a stins, sufletul urmându-şi drumul spre celălalt tărâm, al veşniciei.

Obârşia Părintelui sau locul de baştină este Ţara moţilor. S-a născut la 29 septembrie 1910, în comuna Vaţa de Sus, judeţul Hunedoara, localitate situată lângă oraşul Brad. Părinţii săi, Iosif şi Cristina, i-au dat numele Zian.

Ajungând la vârsta anilor de şcoală, a urmat şcoala primară în satul natal, primele patru clase, pentru ca apoi să urmeze Liceul Naţional Ortodox „Avram Iancu" din Brad, al cincilea liceu românesc din Transilvania, alături de cele din oraşele Blaj, Beiuş, Braşov şi Năsăud, având drept ctitor pe mitropolitul Andrei Şaguna. „Din anii aceia, ai şcolarităţii, mi se remarca o anumită înclinaţie spre singurătate şi spre problemele de religie, chiar peste puterile mele de atunci", scria Părintele într-o lucrare cu caracter autobiografic.

La intrarea în cursul superior al liceului a rămas orfan de tată, care fusese cizmar de meserie şi foarte bun pedagog cu fiul său. Odată l-a bătut pe fiul său pentru ca să nu mai piardă timpul şi atunci Părintele a făgăduit cu lacrimi tatălui său că nu va uita niciodată să economisească timpul, ceea ce de multe ori i-a fost de folos în viaţă. După propria sa

---

[4] *Mărturii din Ţara Făgăraşului despre Părintele Arsenie Boca*, ed. Agaton, Făgăraş, 2004, p. 5.

mărturisire, bătaia din copilărie l-a urmat pe Părintele ca un înger păzitor, toată viaţa.

În cursul liceului a învăţat cu plăcere matematicile, fizica, religia, desenul şi muzica. În afară de acestea, îl preocupau şi chestiuni de psihologie, în mod deosebit problema voinţei în stăpânirea simţurilor şi a dovedit, prin experienţă personală, că acţiunea voinţei şi a conştiinţei se poate întinde şi peste instincte şi peste actele reflexe, într-o oarecare măsură.

Într-o vreme, înclina spre ştiinţele pozitive, dar până la urmă a biruit înclinaţia contemplativă şi astfel s-a îndreptat spre studiul teologiei.

În anul 1929 a absolvit liceul ca şef de promoţie, fiind apreciat de profesori şi de colegi pentru calităţile sale morale şi numit pentru acest motiv „Sfântul”.

Respectul unanim de care s-a bucurat s-a manifestat şi în anul absolvirii liceului, cu prilejul zilei de 10 mai, când a avut loc îndătinata serbare din piaţa oraşului, la sfârşitul căreia tinerii absolvenţi s-au întors în curtea liceului cu dirigintele lor, profesorul Candid Ciocan, pentru a planta un stejar, simbol al demnităţii, al trainiciei şi al bărbăţiei. Colegul său, Petre Boldor, îşi aminteşte:

„Mă pregăteam să iau puietul, când dirigintele mă opreşte: «Nu Boldor, ci Boca Zian să-l planteze!». M-am uitat cu ciudă la diriginte şi cu aceeaşi ciudă mi-am înfipt degetele în rădăcinile puietului.” Zian a ţinut pomul şi l-a scuturat, Boldor l-a presat, iar apoi fiecare coleg i-a pus apă cu stropitoarea la rădăcină, după care l-au legat de tutore. În final toţi au hotărât ca stejarul plantat să poarte numele „Gorunul lui Zian”.

După ani de zile, colegul său de bancă Boldor a prezentat, inspirat, gorunul într-o manieră în care se

oglindeau trăsăturile morale pe care educatorii căutau să le insufle ucenicilor lor: „El s-a dezvoltat frumos, ca un simbol al vigorii, al trăiniciei şi al frumuseţii, al înălţimii idealului spiritual şi moral pe care educatorii noştri ni le-au insuflat ca să facă din noi caractere tari, puternice, personalităţi proeminente în slujba patriei şi a neamului."

Anii petrecuţi în liceu au pus bazele lucrării duhovniceşti căreia i-a consacrat întreaga viaţă, la această lucrare contribuind înzestrarea intelectuală nativă excepţională şi, în egală măsură, zestrea morală, duhovnicească, calităţi sufleteşti sesizate de colegii săi, pe care aceştia nu le-au trecut sub tăcere, ci, dimpotrivă, le-au făcut cunoscute. Acelaşi coleg, Petru Boldor, preoţit mai târziu, îi face o caracterizare, păstrată de domnul profesor Romulus Neag, absolvent şi el al liceului mai sus amintit, în care îl înfăţişează pe Zian ca „excepţional de înzestrat, de o voinţă extraordinară, o memorie formidabilă, o putere de muncă şi o tenacitate ieşite din comun."

„Avea, pe lângă dotaţia intelectuală de excepţie, un fond moral deosebit, o structură sufletească meditativă, puţin sociabilă, interiorizată, extrem de rezervat, reţinut şi solitar. Avea o putere deosebită de cunoaştere a sufletului omenesc, a tainiţelor acestuia, sesiza prin intuiţie cele mai ascunse gânduri ale oamenilor şi dădea răspunsuri competente la cele mai complexe situaţii. La acestea au contribuit puterile naturale de cunoaştere, dar, în primul rând, harul lui Dumnezeu, căci avea o harismă, un dar excepţional de la Dumnezeu, dovedit în nenumărate situaţii. Firea sa retrasă, reţinută, interiorizată şi puţin comunicativă avea ca suport un caracter moral inflexibil, dinamic şi uneori vulcanic, fapt dovedit în momentul în care a început lucrarea de trezire

religioasă realizată la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus."

Cu privire la structura sufletească a Părintelui Arsenie, preotul profesor Teodor Bodogae din Sibiu, fost coleg de bancă vreme de patru ani la Academia Teologică din Sibiu, a mărturisit că n-a putut să-i descifreze unele din tainele vieţii sale sufleteşti.

Din propriile mărturisiri ale Părintelui Arsenie reiese că părinţii săi au divorţat, sfinţia sa fiind încredinţat tatălui său prin sentinţa de divorţ. În această situaţie fiind, nu s-a bucurat de un climat familial favorabil dezvoltării sufleteşti a unui tânăr, adică de căldura sufletească, de ambianţa plină de afecţiune pe care le presupune un cămin. În acest sens s-a exprimat şi preotul Bodogae, spunând: „Poate că faptul că nu s-a bucurat în tinereţe de căldura unei vieţi familiale explică firea sa puţin sociabilă, retrasă, introvertită. După ce s-a înscris la Academia Teologică din Sibiu şi-a impus o disciplină austeră, adică se abţinea de la învoirea în oraş şi stătea în curtea şcolii cu poarta deschisă, nu ieşea în oraş decât atunci când era în interesul şcolii sau al vreunui profesor, sau însoţit de profesori. Vacanţele le petrecea adeseori la o rudenie a sa. Ne-a impresionat tăria de voinţă cu care răbda frigul, fiind îmbrăcat adeseori în îmbrăcăminte redusă. Tot astfel, abţinerea de la bucatele mai grele, renunţând regulat la porţia de carne de la Academie. Nu l-a pasionat prea mult studiul limbilor străine. Cunoştea foarte bine limba franceză şi citea cu aviditate studii de psihologie, de caracterologie, de grafologie, căutând să se adâncească în descifrarea tainiţelor sufletului. A iubit de mic desenul, sculptura şi, mai ales, pictura. Îmi amintesc şi acum de uşurinţa cu care interpreta la flaut compoziţii destul de pretenţioase. Toate acestea erau tot atâtea dovezi care ne

ajutau să întrevedem în el pe pictorul şi pe duhovnicul de mai târziu, care căuța să redea în compoziții clare şi în analize psihologice destule adâncuri ale sufletului omenesc.

Se ştie că, în această privință, fostul mitropolit Nicolae Bălan l-a trimis cu bursă la Academia de Arte Frumoase din Bucureşti, unde a făcut studii deosebite cu profesorul Costin Petrescu. În acest context, maestrul Costin Petrescu i-a încredințat pictarea, la Ateneul Român, a scenei privitoare la Mihai Viteazul. Cine vrea să se convingă că, în urma acestor studii, părintele Arsenie n-a pus în fresca de pe pereții bisericilor la care a pictat doar scene şi compoziții creştine remarcabile, ci a sesizat în linii şi culori, adevăruri vii şi luminoase ale vieții harice, cum puține s-au realizat la noi, acela n-are decât să cerceteze pictura bisericească din Drăgănescu (Ilfov), ca să nu mai vorbim de tot atâtea lucrări de coloristică şi de modelaj cunoscute atât la Sâmbăta, cât şi la Prislop. Nu trebuie uitate nici coperțile minunate ale primelor patru volume ale „Filocaliei" şi ale „Vieții în Hristos".

În sfârşit, la «mişcarea» de reînnoire religioasă de la Mănăstirea Sâmbăta, prin care s-a încercat din totdeauna mai ales depistarea patimilor omeneşti şi vindecarea lor prin lucrarea de înduhovnicire creştină, părintele Arsenie şi-a adus o contribuție deosebită, care nu trebuie uitată."[5]

Petru Boldor (colegul de bancă al Părintelui de la Liceul din Brad), înzestrat cu harul poeziei pentru dragostea de țară, neam şi credința strămoşească, avea să guste din paharul suferințelor din care au sorbit cei mai de seamă români, fruntaşi ai intelectualității, precum şi din celelalte clase sociale. Toți aceştia au suportat cu eroism în închisoare

[5] Pr. Prof. Teodor Bodogae, *În amintirea Părintelui Arsenie Boca*, „Telegraful Român", nr. 2-4, 1990, p. 4

supliciile greu de imaginat de o minte omenească normală, sănătoasă. Un izvor de prima mână care reuşeşte să redea, atât cât poate mintea omenească, chinurile pe care le-au suportat cei care au fost supuşi la Piteşti experimentului numit „spălarea creierului" sau reeducarea şi demascarea, este cartea medicului Dumitru Bordeianu, intitulată *Mărturisiri din mlaştina disperării*. Este cutremurătoare!

Acolo, între zidurile închisorii, tânărul Boldor a alcătuit, între alte versuri, poemul *Horia redivivus*, o alegorie a rezistenţei anti-comuniste, semnat cu pseudonimul „popa D'Or Uragan". Între aceste versuri se află şi poezia „Sfântul", închinată părintelui Arsenie, pe care o vom reda la un loc potrivit în paginile acestei cărţi.

În vremea când părintele Arsenie era la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, colegul Boldor îi face o vizită, unde zăboveşte vreme de trei săptămâni. Aici îl întâlneşte pe părintele Stăniloae, de la care aude cuvintele prin care îl caracteriza pe părintele Arsenie, spunând că: „Părintele Arsenie este un fenomen unic în istoria monahismului românesc".

După absolvirea liceului din Brad, în anul 1929, s-a înscris la Academia Teologică „Andreiană" din Sibiu, unde a avut ca profesor, între alţii, pe reputatul teolog, vrednicul de pomenire, părintele Stăniloae, cu care a colaborat la traducerea şi tipărirea Filocaliei.

La Academia Teologică îl întâlneşte pe profesorul Nicolae Popovici, viitorul episcop al Oradiei, proaspăt reîntors de la studii în străinătate, care îl recomandă mitropolitului Nicolae Bălan şi, după absolvirea Academiei Teologice, în anul 1933, este trimis cu bursă la Institutul de Belle Arte din Bucureşti, pe care l-a urmat vreme de cinci ani. Acolo l-a avut profesor pe Costin Petrescu, de al cărui

nume este legată pictura catedralei din Alba Iulia, şi pe Francisc Şirato. În paralel a urmat cursurile Facultăţii de medicină, unde a avut profesor pe Francisc Reiner, audiind cursurile de fiziologie, anatomie şi genetică. Pentru completarea studiilor de pictură a învăţat la Chişinău poleitura cu aur numită „cicanca”, având ca îndrumători nişte meşteri ruşi.

Consecvent principiului după care s-a condus toată viaţa, părintele Arsenie foloseşte timpul spre a nu pierde cunoştinţele de mistică pe care eruditul profesor Nichifor Crainic le-a prezentat în prelegerile ţinute la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Despre cursul de mistică al profesorului Nichifor Crainic, părintele Stăniloae a făcut următoarele aprecieri: „Cursul de mistică ortodoxă, ţinut studenţilor, este prima adunare şi sistematizare a imensului material de doctrine şi de fapte ascetice şi mistice din cuprinsul spiritualităţii ortodoxe. Un sector intens de preocupări, cele mai centrale, cele mai importante pentru înviorarea vieţii creştine, a fost redat astfel din nou teologiei româneşti, atât de schematice până la dânsul. Dar, spunea părintele Stăniloae, nu densitatea în elementele proprii face teologia neagreată de intelectuali, ci prezentarea ei în clişee stereotipe, fără adâncire personală, fără trecerea ei prin intimitatea sufletească a teologului, de unde să se îmbrace în dogoarea convingerilor, în noutatea cuceritoare a unor prezentări care trădează o nouă descoperire a evidenţelor adevărului etern, fulgerată pe rând în focul tensiunilor necurmate ale spiritului său. Tocmai acest caracter viu, trăit îl are teologia lui Nichifor Crainic. Este semnificativ în această privinţă că dânsul a introdus pentru prima dată la noi preocupările de teologie mistică,

sistematizând chiar o disciplină cu acest nume la Facultatea de teologie din Bucureşti."[6]

În timpul teologiei – a spus părintele Arsenie – mi se lămurea frumuseţea chipului vieţuirii călugăreşti şi doream să mă instruiesc, pe cât puteam, mai temeinic, cu deosebire în latura mistică a vieţii.

Cu cunoştinţele de teologie dobândite în anii studenţiei la Sibiu, cu cele de teologie mistică acumulate audiind cursul de Mistică al profesorului Nichifor Crainic şi cu cele câştigate prin lecturile personale s-a îndreptat spre Sfântul Munte Athos, trimis de mitropolitul Nicolae Bălan. Acest ierarh luminat intenţiona să reînvie viaţa monahală în Ardeal şi, ca urmare, restaurează Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, Făgăraş, dărâmată cu tunul în anul 1785. Conştient că o viaţă monahală trăită în duhul spiritualităţii ortodoxe nu se poate realiza decât numai cu oameni temeinic pregătiţi, susnumitul ierarh a trimis în inima monahismului ortodox câţiva tineri cu vocaţie pentru viaţa monahală, între aceştia fiind şi părintele Arsenie. Acolo a cunoscut viaţa de trăire duhovnicească a părinţilor atoniţi, din care s-a inspirat aplicând-o în lucrarea de regenerare a vieţii morale creştine pe care o va realiza la mănăstirile Brâncoveanu şi Prislop.

La Sfântul Munte Athos a stat la Schitul Sf. Ipatie şi, acolo fiind, a cunoscut pe arhimandritul Antipa Dinescu (1859-1942), de ale cărui sfaturi şi de pilda vieţii duhovniceşti a acestuia foarte mult s-a folosit.

După propria mărturisire, părintele Arsenie a plecat la Athos ca să deprindă călugăria acolo, pentru desăvârşirea interioară prin meşteşugul călugăriei.

A revenit în ţară la 8 iunie 1939.

---

[6] Nichifor Crainic, *Sfinţenia, împlinirea umanului,* Curs de teologie mistică, Iaşi, 1993, coperta II.

În anul următor, 1940, la 3 mai, după Sfintele Paşti, în Vinerea Izvorului Tămăduirii, a fost tuns în monahism. Un an întreg s-a ocupat cu gospodăria, fiind primul şi singurul călugăr la Mănăstirea Brâncoveanu. De pictură nu s-a mai putut ocupa dată fiind situaţia specială în care se găsea. În anul al doilea s-a întâmplat la fel. Din momentul în care viaţa religioasă a prins a se înfiripa, oamenii au început să cerceteze mănăstirea, datorită evlaviei, dar şi durerilor lor. Următorul călugăr în mănăstire a fost părintele Serafim Popescu, pe care l-a rugat să primească preoţia, părintele Arsenie socotindu-se nevrednic. După primirea preoţiei de către părintele Serafim a început săvârşirea slujbelor divine după rânduiala mănăstirească.

Într-o iarnă, probabil în 1941, părinţii călugări s-au trezit cu o avalanşă de oameni, de toate vârstele şi treptele, solicitându-i să stea de vorbă cu ei despre necazurile lor. Acest fapt l-a determinat pe Părintele să facă duhovnicie cu oamenii chiar înainte de a fi hirotonit preot. Părintele ştia că tot ce pătesc oamenii, li se trage de pe urma păcatelor şi a greşelilor. Acest fapt l-a făcut să primească preoţia şi misiunea majoră a propovăduirii lui Hristos Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, precum şi a sfinţirii omului, ca să aibă pacea lui Dumnezeu în sine, absolut în orice împrejurări s-ar afla în viaţă.

În învăţătura propovăduită oamenilor punea accentul pe viaţa curată, iubirea de Dumnezeu şi de oameni, care fac cu putinţă reîntoarcerea împlinitorilor în împărăţia de obârşie, de unde ne-a trimis Dumnezeu spre scurtă cercare a cuminţeniei şi a iubirii noastre, pe pământ, în stadia şi arena vieţii.

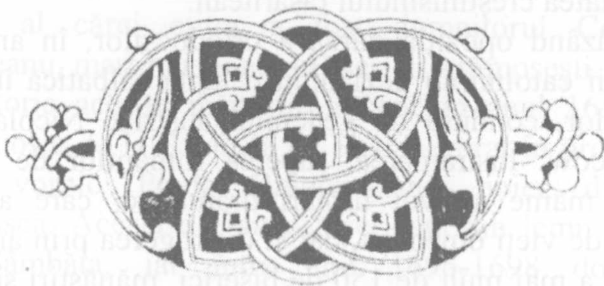
Asta îmi este toată misiunea şi rostul pe pământ – a spus Părintele – pentru care Dumnezeu m-a înzestrat cu

daruri, deşi eu sunt nevrednic. Pentru asta sunt solicitat în toate părţile, ca să propovăduiesc iubirea lui Dumnezeu şi sfinţirea oamenilor prin iubire (*Autobiografia*).

*
**

Acest program de viaţă, această înţelegere superioară a sensului vieţii omeneşti privit din perspectiva creştină părintele Arsenie l-a dovedit prin pilda vieţii sale, prin toată lucrarea duhovnicească de trezire a conştiinţelor adormite, căci oamenii orbecăiau în mulţimea neştiinţei şi a lipsei de sfat, care s-a întins ca o noapte de osândă peste ei.

Acest întuneric trebuia înlăturat.

ഇ൫൫ഇഇ൫൫ഇ✝൫ഇഇ൫൫ഇഇ൫

MĂNĂSTIREA BRÂNCOVEANU

După pacea încheiată la Karlowitz în 1699, Habsburgii catolici au anexat Transilvania imperiului lor. Faptul acesta s-a dovedit a fi bun pentru Biserica Romano-Catolică, dar pentru Biserica Ortodoxă şi pentru români a început un capitol nespus de dureros, adică s-a deschis o rană în anul 1700, când o parte din fiii Bisericii strămoşeşti din Ardeal s-au lăsat amăgiţi de făgăduinţe a căror împlinire n-a mai avut loc, părăsind casa părintească şi îmbrăţişând o credinţă străină de duhul și de spiritualitatea creştinismului răsăritean.

Văzând opoziţia dârză a ortodocşilor, în anul 1761 habsburgii catolici au dezlănţuit o luptă sălbatică împotriva mânăstirilor, condusă de generalul austriac Nicolae Adolf von Buccow. Înstrăinarea, ruperea românilor de la sânul Bisericii mame a avut urmări dramatice, care au costat sacrificii de vieţi omeneşti, dar şi distrugerea prin ardere sau dărâmare a mai mult de 150 de biserici, mănăstiri şi schituri ortodoxe, centre ale rezistenţei în lupta pentru apărarea credinţei şi a acestor locaşuri de închinare. Aceste mănăstiri erau răspândite pe întreg cuprinsul Ardealului, dar regiunea cea mai populată cu mănăstiri a fost cea care cuprindea satele de la poalele Munţilor Carpaţi, de la Sibiu până la Braşov, unde erau 26 de mănăstiri.

Rănile provocate de aceste distrugeri au persistat ani de-a rândul, până ce a venit, în anul 1920, la cârma Bisericii Ortodoxe din Ardeal, vrednicul de pomenire mitropolit Nicolae Bălan.

În programul vast pe care l-a întocmit, de a ridica Biserica strămoşească la înălţimea care i se cuvenea, un loc de seamă îl avea „marea operă de înnoire a forţelor morale ale naţiunii" prin reînvierea monahismului. „Cu gândul şi cu silinţele îndreptate spre această operă, care covârşeşte în importanţă pe toate celelalte, rugăm Cerul să ne trimită o nouă revărsare de duh profetic şi să scoată din mijlocul poporului nostru *apostolii* care să vestească măririle lui Dumnezeu, frumuseţea şi tăriile vieţii celei trăite cu El. Cu sufletele lor aprinse prin lumina cea de sus, purificate prin rugăciune şi jertfă, să cheme cu glas de arhanghel toată suflarea la pocăinţă şi îndreptare."[7]

Pentru a realiza planul întocmit în acest sens, vrednicul ierarh s-a orientat spre Mănăstirea de la Sâmbăta de Sus, al cărei ctitor a fost domnitorul Constantin Brâncoveanu, martir şi sfânt al Bisericii strămoşeşti.

Istoria acestei mănăstiri începe în anul 1654, când satul şi moşia de la Sâmbăta de Sus au intrat în proprietatea marelui vornic Preda Brâncoveanu, boier din Ţara Românească. Acesta a zidit o bisericuţă din lemn pe valea râului Sâmbăta, iar între anii 1696-1698 domnitorul Constantin Brâncoveanu a zidit, pe locul acesteia, o mănăstire din piatră, devenind astfel primul ctitor al acestei mănăstiri.

Din primul atac împotriva mănăstirilor, Mănăstirea Brâncoveanu a rămas neatinsă, ţinându-se seama că este

[7] Mitropolitul Nicolae Bălan, *Biserica şi viaţa*, Sibiu, 1947, p. 343.

ctitoria unui domnitor român, că Maria, soţia lui Constantin Brâncoveanu, era moştenitoarea acestei proprietăţi, precum şi de faptul că un nepot al acestui domnitor era în viaţă.

Cu toate acestea, în 1785, la cererea administraţiei catolice, conducerea politică de la Viena a trimis pe generalul Preiss, care a aplicat Mănăstirii Brâncoveanu acelaşi tratament dur ca şi predecesorul său de tristă memorie, Bukow. Au fost distruse chiliile călugărilor, iar biserica, după ce i-au fost dărâmate cu tunul pridvorul, partea de sus a cupolei şi boltitura de deasupra altarului, a rămas în ruină, crescând pe ea mesteceni şi bălării.

În această situaţie se afla mănăstirea când mitropolitul Nicolae Bălan a ajuns la cârma Bisericii ardelene, respectiv a Arhiepiscopiei de Alba Iulia. În anul 1926 au început lucrările de restaurare, care au fost terminate în 1936.

Astfel, dorinţa înaltului ierarh s-a materializat şi, pentru ca mănăstirea să aibă slujitori care să împărtăşească, prin Sfintele Taine, harul lui Dumnezeu şi să fie „crainici ai idealurilor pure ale Ortodoxiei"[8], adică propovăduitori ai cuvântului lui Dumnezeu, în acelaşi an, 1936, la data de 11 septembrie, a hirotonit în treapta diaconiei pe părintele Arsenie.

Aflând că părintele Arsenie are talent la pictură, ierarhul respectiv l-a trimis, în 1933, la Academia de Arte Frumoase din Bucureşti pe o perioadă de cinci ani, unde a studiat în paralel şi medicina. Aşa se explică faptul că Mănăstirea Brâncoveanu n-a avut, practic, slujitori, decât începând cu anul 1939, când părintele Arsenie a absolvit cursurile Academiei respective şi după ce s-a înapoiat de la

---

[8] *Ibidem*, p. 340

Sfântul Munte Athos, unde a stat în anul 1939 vreme de trei luni de zile.

Dorind să îmbrace haina îngerescului chip, adică să intre în monahism, a solicitat „schimbarea numelui şi tunsura monahală în chipul schimei celei mici", după cum s-a exprimat el însuşi în cererea personală adresată celor în drept.

Ceremonia tunderii în monahism a fost săvârşită de mitropolitul Nicolae la data de 3 mai 1940, la Mănăstirea Brâncoveanu, cu ocazia praznicului „Izvorul Tămăduirii" din Săptămâna Luminată, primind numele de Arsenie, după propria sa dorinţă.

Din acest moment începe viaţa mănăstirească a părintelui Arsenie, despre care dă câteva relaţii, pe care le redăm în continuare:

„După călugărie, un an întreg m-am ocupat cu gospodăria, fiind primul şi singurul călugăr în Mănăstirea Brâncoveanu. De pictură nu-mi mai rămânea vreme. Al doilea an, la fel. Până când m-am luat de grijă că am învăţat pictura degeaba. Se întâmpla în vremea asta că ne veneau oameni cu durerile lor şi cu evlavie la mănăstire şi călugări. Mai intrase în călugărie părintele Serafim Popescu. L-am rugat pe el să primească preoţia, eu simţindu-mă nevrednic. A primit-o. Aşa au început slujbele la mănăstire după puteri.

Într-o iarnă, probabil în 1941, ne trezim cu o avalanşă de oameni de toate vârstele şi treptele, năpădindu-mă să stau de vorbă cu ei despre necazurile lor. Aci m-am trezit să fac duhovnicie cu oamenii, deşi nu eram preot. Ştiam că tot ce păţesc oamenii li se trage de pe urma greşelilor sau a păcatelor. Aşa m-am văzut silit să primesc preoţia şi misiunea majoră a propovăduirii lui Hristos – Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, precum şi a sfinţirii omului, ca să

aibă pacea lui Dumnezeu în sine, absolut în orice împrejurări s-ar afla în viaţă." (Autobiografia)

Credincioşii care veneau la mănăstire aşteptau un cuvânt de folos, o mângâiere, o îndrumare şi sfaturi, toate acestea erau punerea în practică a cunoştinţelor duhovniceşti şi de medicină acumulate de Părintele în anii de studii şi de la părinţii duhovniceşti din Sfântul Munte Athos. Astfel că, în ziua de 10 aprilie 1942, la praznicul Izvorului Tămăduirii de la Mănăstirea Brâncoveanu, a fost hirotonit ieromonah de către părintele său duhovnicesc, mitropolitul Nicolae. Tot atunci a fost hirotesit duhovnic şi i s-a încredinţat stăreţia Mănăstirii Brâncoveanu.

Lucrarea duhovnicească de anvergură săvârşită de părintele Arsenie, ajutat de părintele Serafim şi de viitorul mitropolit al Ardealului, Nicolae Mladin, au creat o mişcare de trezire duhovnicească, un curent de înnoire a vieţii creştine în duhul spiritualităţii ortodoxe fără precedent în istoria Bisericii Române.

După numai un an de la hirotonia Părintelui întru preot, deci în 1943, părintele profesor Dumitru Stăniloae mărturisea, cu sufletul plin de bucurie, despre lucrarea duhovnicească cu totul deosebită a fostului său student:

„De mult ne simţeam datori să scriem în această foaie (*Telegraful Român* n.n.) despre lucrarea duhovnicească ce se săvârşeşte zi de zi la Mănăstirea Brâncoveanu, cu largi şi adânci efecte în viaţa poporului nostru. Într-o foaie ca a noastră, nu se dau numai îndemnuri pentru ceea ce ar trebui să se facă în scopul întăririi credinţei, ci se încrustează faptele care ilustrează modul în care trebuie să se lucreze în zilele noastre şi care pot influenţa astfel asupra altora, preoţi şi credincioşi.

Cu atât mai mult eram datori să vorbim despre o lucrare de proporţiile celei de la Sâmbăta de Sus, care taie azi brazdă adâncă în viaţa sufletească a unor întinse cercuri de credincioşi.

Am evitat totuşi până acum să scriem, mai ales pentru că simţeam că mişcarea de la Mănăstirea Brâncoveanu e ceva care se situează deasupra întâmplărilor în jurul cărora se pot face exerciţii gazetăreşti; ea trebuie să continue a se desfăşura dincolo de zgomotul şi curiozitatea întreţinute în jurul unor realităţi umflate de gazete, ca lucrurile sfinte şi mari, ca creşterea grâului, ca viaţa intimă a familiei, ca respiraţia continuă, ca rugăciunea zilnică.

Dar, precum se opreşte omul măcar câteodată din galopul atenţiei spre atâtea lucruri neesenţiale şi zgomotoase, privind într-o meditaţie serioasă la ceea ce e cu adevărat plin de valoare pentru existenţa sa, tot aşa era necesar să aducem vorba cândva despre ceea ce se petrece la Mănăstirea Brâncoveanu, ca să nu merităm bănuiala de cine ştie ce păcat.

O facem, deci, cu riscul de a supăra pe părintele Arsenie, ostenitorul smerit de la Sâmbăta, care consideră vorba bună care i se spune ca cel mai mare rău ce i se poate face.

Gândul Î. P. S. Mitropolit de a iniţia prin restaurarea mănăstirii martire a lui Constantin Brâncoveanu nu numai reînfiinţarea monahismului din Transilvania, ci, cu voia lui Dumnezeu, o refacere generală a duhului călugăresc ortodox, atât de scăzut în ultimele timpuri, a început să-şi arate rodul cel mai promiţător.

Mănăstirea de la Sâmbăta de Sus nu e loc pitoresc de excursii şi de distracţii înrămate în chenare arhaice, ci mediu de zguduiri sufleteşti înnoitoare, de întâlniri serioase ale

sufletelor cu vocea lui Dumnezeu care le obligă la o viaţă scoasă din mocirla inconştienţei şi plăcerilor uşoare.

Pe pajiştile mănăstirii şi prin încăperile ei se află zilnic 200-300 de fiinţe omeneşti îngenunchiate pe sub streşinile ei în rugăciune şi scuturându-şi trecutul de păcate a căror povară nu o mai pot suporta.

Mulţi dintre ei, veniţi de la sute de kilometri, stau acolo câte 2 până la 5 săptămâni, hrănindu-se numai cu pâine şi apă, dar simţindu-se atât de bine şi de întremaţi, încât nu le-ar mai veni să plece, iar dacă pleacă se întorc la scurte intervale.

Cine îi urmăreşte dimineaţa în timpul predicilor părintelui Arsenie, trecând rând pe rând din starea de încântare pentru frumuseţile duhovniceşti care le sunt dezvăluite, la hohotele de plâns pentru păcatele lor, nu mai poate fi în mod continuu omul care a fost.

Dar ceea ce te covârşeşte lângă aceşti oameni este încordarea cu care aşteaptă să le vină rândul la mărturisirea păcatelor, când fiecare ştie că părintele va sta numai cu el 4-5 ore într-o convorbire intimă purificându-i toate măruntaiele sufletului şi toate colţurile trecutului de petele chinuitoare ale păcatului. Te înduioşează să-i auzi, sărmanii, alergând în întâmpinarea Părintelui cu strigătul: «Părinte, dar de mine când vezi, că nu mai pot purta povara de pe mine?!».

În ce constă taina acestor impresionante efecte ale lucrării părintelui Arsenie şi care sunt elementele programului său de lucru?

Fără îndoială că mijlocul prin care lucrează Dumnezeu în suflete este cuvântul pe care îl rostim în numele Lui. Dar cuvântul are o eficacitate deplină numai când are acoperirea aurului care este viaţa celui ce-l rosteşte. Atunci e un cuvânt ce se rupe dintr-o fiinţă care a devenit rug

al credinţei şi mută focul la auzitori. Despre viaţa părintelui Arsenie nu e necesar să vorbim, căci asprimea ei e cunoscută şi nu vrem să-l supărăm lăudându-l.

Cuvântul său porneşte din neclintirea de stâncă a celui ce nu se târguieşte şi nu se clatină ca trestia bătută de vânt, ci e întreg aşa cum îi este vorba: curat, opus oricărei patimi şi oricărui gând de mândrie.

Programul părintelui Arsenie? Prin ceea ce a făcut din sine şi prin ceea ce propovăduieşte, este o vie restaurare a celui mai autentic duh ortodox. La noi credeau mulţi că tradiţia răsăriteană, cu duhul ei de înfrânare, e prin definiţie ceva pasiv, lipsit de forţă. Cine vrea să vadă gâlgâitul vieţii celei mai cuceritoare şi forţa cea mai copleşitoare, n-are decât să meargă la Sâmbăta de Sus.

Predica de la Sâmbăta de Sus are ca obiect principal combaterea păcatului prin trezirea gândului la prezenţa vie a lui Hristos. De aceea, treapta în care culminează pregătirea pelerinului este mărturisirea. Te minunează acuta sensibilitate faţă de povara insuportabilă a păcatului ce se trezeşte în oameni la Sâmbăta.

Părintele Arsenie arată cât de mult se poate înflăcăra prin trăire tot tezaurul dogmaticei şi al disciplinei răsăritene. Hristos lucrează numai prin Sfintele taine şi în Biserică. Fiecare credincios e obligat să rămână între semenii săi, rugându-se pentru ei, crezând pentru ei, fiind răspunzător pentru ei. Orice individualism ori mândrie dornică de afişaj, de nuanţă sectară este lovit în cap. Smerenia şi puritatea vieţii sunt condiţiile sau mai bine zis condiţia neapărată a mântuirii.

Ne este imposibil să redăm măcar schematic toate laturile propovăduirii de la Sâmbăta de Sus.

Ţinem doar să mai accentuăm importanţa naţională pe care o are lucrarea de acolo. Peste neamul nostru s-a abătut ca un adevărat flagel obişnuinţa avorturilor. Nimic nu poate zăgăzui revărsarea lui. Statul, ca entitate impersonală, îl combate. Dar organele personale ale lui îl practică şi îl promovează. Numai o zguduire religioasă a conştiinţelor poate ajuta aici. Părintele Arsenie a identificat aici o mare racilă şi a pus fierul roşu pe ea. Se cunosc deja numeroase cazuri de familii care, trezite la conştiinţa acestui păcat, s-au recules cu hotărâre. E de aşteptat ca această trezire să treacă de la om la om şi să putem înregistra, nu peste mult timp, efecte remarcabile. În orice caz, mişcarea de înnoire, de radicalizare a vieţii creştine în sensul restaurării ei sănătoase, chiar de va fi reprezentată numai prin elemente puţine în satele noastre, va exercita o influenţă binefăcătoare asupra unor cercuri cât se poate de largi"[9].

---

[9] Dumitru Stăniloae, *Lucrarea de la Mănăstirea Brâncoveanu*, „Telegraful Român", 8 august 1943, Sibiu, pp. 1-2.

ꕥꕥꕥ✝ꕥꕥꕥ

MĂNĂSTIREA PRISLOP

A doua mănăstire în care părintele Arsenie şi-a desfăşurat lucrarea duhovnicească este Mănăstirea Prislop din judeţul Hunedoara.

Această mănăstire, cu hramul „Sfântul Ioan Evanghelistul”, prăznuit la 8 mai, este unul dintre cele mai vechi aşezăminte monahale din ţară, fiind ctitorită de Sfântul Nicodim de la Tismana, între anii 1399-1405.

În secolul al XVI-lea, mănăstirea a fost restaurată de domniţa Zamfira, fiica lui Moise Vodă Basarab din Bucureşti.

În secolul al XVIII-lea, în timpul tulburărilor religioase legate de apariţia greco-catolicismului, Mănăstirea Prislop a avut un rol de seamă în viaţa spirituală a românilor ortodocşi din ţinutul Hunedoarei şi al Haţegului, ajutându-i să-şi menţină credinţa strămoşească în faţa încercărilor de a-i atrage la unirea cu Biserica Romană.

Rezistenţa ortodocşilor în faţa acestor încercări de unire a fost adusă la cunoştinţa împărătesei Maria Tereza, care, în 1747, a ordonat consilierilor săi şi guvernatorului Transilvaniei să ia măsuri severe împotriva monahilor şi a altor ortodocşi care s-au opus uniaţiei. Acest decret a avut urmări nefaste pentru Mănăstirea Prislop: în anul 1762, biserica a fost incendiată de armatele generalului Buccow,

călugării ortodocşi au fost alungaţi, iar Mănăstirea a fost trecută sub jurisdicţia Episcopiei Greco-Catolice din Blaj.

În anul 1948 a avut loc revenirea greco-catolicilor la ortodoxie. Ţinându-se seama de împărţirea teritorială a eparhiilor din acel timp, Mănăstirea Prislop a intrat sub jurisdicţia Arhiepiscopiei din Sibiu. Odată cu aceasta începe un nou capitol al lucrării duhovniceşti a părintelui Arsenie, însoţită de un cortegiu de suferinţe, o viaţă zbuciumată pricinuită de autorităţile de atunci şi urmărit până în ultimele zile ale vieţii sale pământeşti. Lucrarea duhovnicească, de amploare fără egal, desfăşurată la Mănăstirea Brâncoveanu a continuat şi la Prislop, dar însoţită de o stare de spirit încordată, plină de temeri cunoscute de cei ce au fost contemporani cu această lucrare.

Potrivit relatărilor unui cunoscut istoric al Bisericii Ortodoxe Române[10], părintele Arsenie a fost adus la Prislop de mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan, personal, la data de 25 noiembrie 1948, fiind investit cu ascultarea de stareţ al acestei mănăstiri. Mănăstirea Prislop se găsea într-o stare jalnică, cu pereţii clădirilor plini de igrasie şi ameninţaţi cu dărâmarea, cu acoperişurile clădirilor mâncate de rugină, cu o gospodărie foarte săracă şi neîngrijită. La puţin timp după acest moment, vrednicul de pomenire mitropolit Nicolae Bălan a trimis la Mănăstirea Prislop pe fratele Nicolae Zaharie, vieţuitor în Mănăstirea Sâmbăta de Sus, care după câteva luni, a fost tuns în monahism, primind numele Nicodim.

La 1 aprilie 1949, în urma unei noi împărţiri a teritoriilor eparhiilor, Mănăstirea Prislop a trecut sub

---

[10] Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Mănăstirii Prislop*, Arad, 1986, pp. 56-57. În afară de textul citat, m-am folosit de această lucrare şi pentru restul capitolului.

jurisdicţia Episcopiei Aradului, condusă de episcopul Andrei Magieru (1936-1960).

După ce a fost înstrăinată vreme de două veacuri, timp în care a suferit multe umilinţe şi privaţiuni, la 8 mai 1949 – ziua prăznuirii Sfântului Ioan Evanghelistul, Mănăstirea Prislop a trăit, cu deosebită bucurie, sărbătoarea hramului, în duhul credinţei dreptmăritoare, aşa cum a fost la începutul ei.

În acelaşi an, la 14 septembrie – ziua Înălţării Sfintei Cruci, s-a săvârşit Sfânta Liturghie ortodoxă de către vlădica Andrei Magieru. Cu acest prilej, părintele Arsenie a fost hirotesit protosinghel, iar tinerii licenţiaţi în teologie Stelian Manolache şi Leonida Plămădeală au fost tunşi în monahism, primul primind numele Dometie, iar al doilea Antonie. La scurt timp după acest moment solemn Dometie a fost hirotonit ieromonah, iar Antonie, viitorul mitropolit al Ardealului, a fost hirotonit ierodiacon.

Un an mai târziu, în 1950, episcopul Andrei Magieru a hotărât ca Prislopul să fie mănăstire de maici, cu viaţă de obşte.

S-a început noua viaţă a mănăstirii cu şase surori, una dintre ele, Julieta Constantinescu, licenţiată în teologie şi cu diplomă de absolvire a Facultăţii de Filozofie din Bucureşti, a fost tunsă în monahism, la 6 august, cu numele Zamfira, după numele celei ce a ctitorit a doua oară această mănăstire. În 1951, monahia Zamfira a fost numită stareţă, iar părintele Arsenie a rămas duhovnicul mănăstirii şi preot slujitor, ajutat temporar de ieromonahul Dometie.

Un moment dureros în viaţa acestei mănăstiri a avut loc în noaptea de 15-16 ianuarie 1951, când părintele Arsenie a fost arestat şi reţinut până la data de 25 martie

1952. O bună parte din timpul detenţiei a fost la Canalul Dunăre-Marea Neagră.

După ce a revenit la mănăstire, părintele Arsenie a trimis episcopului Andrei Magieru al Aradului o scrisoare, al cărei conţinut îl redăm întocmai:

„De Buna-Vestire, cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns acasă, la Prislop: sănătos, mult folosit şi tot atât de senin. Bucuria n-are multe vorbe, de aceea, dimpreună cu obştea, v-o împărtăşim aşa cum e: cu recunoştinţă şi smerită metanie, pentru că faceţi parte, în toate privinţele, din motivele ei.

Am aflat că după Paşti veniţi la noi. Vă aşteptăm, aşa cum vechii creştini îşi aşteptau Părinţii. Dar, pe lângă motivul străvechi, mai e şi unul local, mai nou: împlinirea ultimelor forme în conducerea obştii de aici, ceea ce-mi va asigura şi mie răgazul preocupării şi de ceilalţi talanţi ce-i am, cu care încă n-am lucrat nimic pentru Iisus.

Al Prea Sfinţiei Voastre fiu duhovnicesc,

Arsenie,
Prislop, 3.04.1952[11]

Începutul vieţii monahale la Prislop a fost modest, dar pe parcurs s-au înregistrat progrese în viaţa materială, dar mai ales în domeniul vieţii duhovniceşti, aşa încât în anul 1959 obştea mănăstirii număra 35 de vieţuitoare. Îndrumarea în viaţa duhovnicească era făcută de părintele Arsenie, şi tot sfinţiei sale i se datorează instruirea maicilor din mănăstire în

---

[11] Arhid. Mihai Săsăuşan, *Dezvăluiri istorice – Documente inedite despre Părintele Arsenie Boca, stareţul Mănăstirii Prislop*, rev., „Calea mântuirii", 11, p. 4.

privința slujirii cu evlavie a sfintelor slujbe, acordându-se importanța cuvenită cultului divin. Un aport deosebit l-a avut părintele Arsenie la crearea unui aspect plăcut al mănăstirii, o ambianță care să corespundă caracterului sacru al mănăstirii, construind o clopotniță în stil atonit pe stânca din partea de miazăzi a mănăstirii. La aceasta s-au adăugat plantațiile de arbori decorativi, ca magnolii, brazi argintii, jnepi etc.

Sub conducerea duhovnicească a părintelui Arsenie, mănăstirea a făcut progrese remarcabile în ceea ce privește viața duhovnicească, precum și în domeniul vieții materiale, gospodărești, dar, din păcate, această lucrare n-a durat mult, căci a intervenit o situație care a dăunat mult Mănăstirii Prislop și viețuitorilor din această mănăstire.

În anul 1959, prin decretul de stat 410 din 10 noiembrie, multe mănăstiri au fost închise și un număr imens de viețuitori ai mănăstirilor, călugări și călugărițe, au fost forțați să părăsească mănăstirile, luând calea pribegiei.

Cu privire la plecarea din Prislop a părintelui Arsenie și a monahiei Zamfira, se cunosc două decizii, cu nr. 2.407/1959 și 2.408/1959, prin care s-a hotărât îndepărtarea lor din monahism și părăsirea mănăstirii, ce a avut loc în luna mai a anului 1959. Apoi a urmat alungarea tuturor maicilor din mănăstire, în decurs de un an de zile (1959-1960), așa încât mănăstirea și-a încetat activitatea până în anul 1976, când și-a reluat activitatea în condiții de normalitate, sub conducerea stareței Apolinaria Drăghiță.

Supunându-se autorităților eclesiastice, care sunt rânduite de Dumnezeu, părintele Arsenie a părăsit Mănăstirea Prislop senin, împăcat cu sine, cu conștiința că își urmează rostul sau destinul cu care Dumnezeu l-a trimis în lume.

După plecarea de la Prislop, mai întâi a lucrat ca pictor la biserica Sf. Elefterie din Bucureşti, alături de pictorul Vasile Rudeanu, căruia i s-au încredinţat lucrările de pictură la această biserică. Apoi, a intrat în slujba Sfintei Patriarhii, lucrând ca pictor la Atelierul de la Schitul Maicilor, iar după trecerea a câţiva ani, a început să picteze biserica din parohia Drăgănescu din apropierea capitalei.

După mulţi ani de zile de la alungarea din mănăstire a sosit timpul plecării Părintelui la cele veşnice, la 28 noiembrie 1989, dar a rămas neelucidat motivul acestei alungări, fapt care a întristat pe mulţi. A rânduit, însă, Dumnezeu să se facă lumină asupra acestei situaţii dureroase şi aceasta a venit odată cu hotărârea Sinodului mitropolitan al Banatului, alcătuit din Înalt Preasfinţitul Părinte Dr. Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului, Preasfinţitul Episcop Dr. Timotei Seviciu al Aradului şi Hunedoarei şi Preasfinţitul Părinte Dr. Laurenţiu Streza, episcop al Caransebeşului (actualmente mitropolit al Ardealului).

Sinodul s-a întrunit în ziua de 9 noiembrie 1998 şi a luat în dezbatere situaţia de la Mănăstirea Prislop. Mai întâi a reabilitat pe toţi slujitorii şi vieţuitoarele din această mănăstire. Apoi s-a limpezit situaţia părintelui Arsenie, care a fost îndepărtat din mănăstire prin decizia 2.407/1959, semnată de episcopul Andrei Magieru. De asemenea, s-a discutat situaţia monahiei Zamfira, stareţa mănăstirii, căreia i s-a aplicat aceeaşi sancţiune, prin decizia 2.408/1959. S-a constatat că motivarea deciziilor a fost superficială, mai mult încă, incorectă, că, adică, s-a desfăşurat „o activitate care dăunează intereselor bisericeşti" – cu privire la părintele Arsenie şi „nerespectarea şi neascultarea dispoziţiei date de autoritatea bisericească" – pentru maica Zamfira.

Analizând cu obiectivitate situaţia s-a constatat că Părintele a lucrat constant potrivit intereselor bisericeşti şi s-a evidenţiat contribuţia deosebită a Preacuvioşiei Sale la dezvoltarea, din toate punctele de vedere, a mănăstirii, iar neascultarea maicii Zamfira a constat în refuzul ducerii la îndeplinire a deciziei respective.

S-a constatat, de asemenea, potrivit mărturiilor celor care au trăit evenimentele din 1959 şi cele imediat următoare, că Preasfinţitul Episcop Andrei, în momentul redactării actelor de referinţă, nu era în măsură de a iscăli valid. În plus, a făgăduit că va rechema imediat pe cei îndepărtaţi, după ce va primi avizul patriarhului Iustinian.

Ca urmare a celor constatate, membrii Sinodului Mitropolitan au anulat, ca fiind abuzive, deciziile 2.407/1959 şi 2.408/1959, considerând reintegraţi în viaţa obştii pe toţi cei în cauză.[12]

După ce toate monahiile au părăsit Mănăstirea Prislop, instituţia sfântă a fost transformată în azil de bătrâni, rămânând în această situaţie până în anul 1976, când s-a redeschis ca mănăstire de maici. Maicile care au fost alungate de la Prislop au rămas în comuniune duhovnicească şi, păstrând în suflete ca pe o comoară sfântă cele agonisite la Prislop, s-au organizat într-o obşte monahală în oraşul Sinaia, unde, pentru a-şi câştiga cele necesare traiului, au lucrat covoare cu motive naţionale, pe care le-au valorificat plasându-le unor ateliere specializate în acest domeniu şi care comercializau aceste produse.

Fiind formate duhovniceşte şi trăind în atmosfera creată de părintele Arsenie la Prislop, ele au păstrat rânduielile monahale, aşa încât Aşezământul de la Sinaia a

---

[12] Părintele Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei*, ediţia a II-a, Arad, 1999, p. 349.

devenit, după redeschiderea Mănăstirii Prislop, metocul acestei mănăstiri, recunoscut ca atare prin hotărârea Sinodului Mitropolitan din 9 noiembrie 1998.

Atitudinea părintelui Arsenie față de îndepărtarea cuvioșiei sale din monahism ne oferă un exemplu de supunere călugărească față de superiorul său, căci Părintele n-a mai slujit Cele Sfinte, ci participa la serviciile divine ca și cântăreț la strană și ca îndrumător duhovnicesc, dar fără a spovedi.

Părintele Arsenie a dovedit prin fapte că a fost consecvent cu principiile morale de care s-a călăuzit toată viața și că, prin harul lui Dumnezeu, a reușit să devină el însuși, egal cu sine însuși în toate împrejurările vieții.

Ultimii ani ai vieții sale părintele Arsenie i-a petrecut la Sinaia, metocul Mănăstirii Prislop, pe care l-a organizat într-un Așezământ mănăstiresc. Aici și-a avut atelierul de pictură, și-a pus în bună rânduială lucrările cuvioșiei sale, predicile, meditațiile, desenele, așteptând, cu conștiința împăcată, momentul exodului suprem – trecerea la cele veșnice. Aici și-a dat sufletul în mâinile Creatorului, în 28 noiembrie 1989, fiind înmormântat la Prislop în ziua de 4 decembrie.

REVELAȚIILE PĂRINTELUI ARSENIE

Părintele Arsenie a săvârşit o lucrare duhovnicească de proporţii greu de găsit în lumea secolului al XX-lea, fapt care presupune că avea, pe lângă însuşiri native de excepţie şi pregătire intelectuală, precum şi o latură harismatică, daruri deosebite cu care Dumnezeu l-a binecuvântat ca urmare a nevoinţelor şi a curăţiei vieţii sale morale.

Că a fost un harismatic, că a fost înzestrat cu daruri supranaturale şi că s-a învrednicit de vederea unor persoane sfinte, a Mântuitorului Hristos, a Maicii Domnului, a Sfântului Vasile cel Mare şi a Sfântului Serafim de Sarov, a mărturisit el însuşi în predici, precum şi unora dintre apropiaţii săi.

Dar, înainte de a prezenta descoperirile de care el s-a învrednicit, este necesar să prezentăm în prealabil, pentru a cunoaşte pe cât este cu putinţă, revelaţiile de care s-au învrednicit oamenii bineplăcuţi lui Dumnezeu despre care ne dă dovadă Sfânta Scriptură.

Cei care se îndoiesc de faptul că Dumnezeu S-a descoperit oamenilor obiectează spunând că Dumnezeu nu poate fi văzut de oameni, bazându-se pe cuvântul Sfintei Scripturi în care este scris că: „nu poate vedea omul faţa Mea şi să trăiască" (Ieşire 33, 20), iar Sfântul Ioan Evanghelistul la fel a

zis: „pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată" (Ioan 1, 18). De asemenea, Sfântul Apostol Pavel spune: „Cel ce singur are nemurire şi locuieşte întru lumina cea neapropiată; pe Care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, nici nu poate să-L vadă" (I Timotei 6,16).

Cunoaştem din Sfânta Scriptură că Dumnezeu este duh sau spirit (Ioan 4, 24) şi, de aceea, El nu poate fi perceput cu organele noastre de simţ. Adică, fiinţa dumnezeiască fiind spirituală, nu poate fi cunoscută în mod empiric, prin experienţă senzorială. El este nevăzut ochiului firesc al omului, este nemărginit, aşa încât nici ochiul, nici mintea nu pot să-L cuprindă în fiinţa Sa, pentru că i-ar copleşi cu măreţia Sa dumnezeiască.

Cu toate acestea, parţial Dumnezeu şi-a arătat puterea Sa divină, atât în Vechiul Testament, cât şi în Noul Testament.

Cunoaştem că în Vechiul Testament arhiereii, când intrau, o dată pe an, în Sfânta Sfintelor, unde Dumnezeu Se arăta în nor, tămâiau mult, după rânduiala dumnezeiască, ca să nu vadă cumva pe Dumnezeu şi să moară (Levitic 16,2).

În Noul Testament, când Mântuitorul Hristos Şi-a arătat, pe Muntele Tabor, strălucirea dumnezeirii în trupul Său, cei trei apostoli au căzut cu faţa la pământ (Matei 17,6); paznicii de la mormântul Domnului, văzând pe îngerul care a prăvălit piatra, de frică s-au cutremurat şi s-au făcut ca morţi (Matei 28,4), iar apostolul Pavel a căzut orbit la pământ atunci când i S-a arătat Mântuitorul Hristos pe drumul spre Damasc (Faptele Apostolilor 9,38).

În afară de aceste momente excepţionale, Dumnezeu S-a arătat în multe rânduri şi în multe chipuri într-un mod accesibil puterilor de cunoaştere ale omului (Evrei 1,1), prin teofanii, hristofanii şi pnevmatofanii.

I. Teofania sau vederea lui Dumnezeu la stejarul Mamvri, când Dumnezeu S-a arătat lui Avraam în chipul a trei călători (Facere 18, 1-3); Patriarhul Iacov L-a văzut pe Domnul şi a zis: „Am văzut pe Domnul în faţă şi mântuit a fost sufletul meu" (Facere 32, 10); proorocul Moise L-a văzut pe Domnul în Muntele Horeb în rugul care ardea şi nu se mistuia (Ieşire 3, 5), apoi L-a văzut şi în chip de om şi a grăit cu El cum ar grăi cineva cu prietenul său (Ieşire 33, 11).

„Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate şi locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Şi pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei." – spune proorocul Isaia (Isaia 6, 5), iar sfântul prooroc Daniel L-a văzut în chip de om bătrân („Cel vechi de zile"), cu îmbrăcămintea albă ca zăpada, iar părul capului Său era curat ca lâna (Daniel 7, 9).

Apoi, proorocul Amos spune: „Văzut-am pe Domnul lângă altar" (Amos 9, 1).

II. Hristofania, adică arătarea Domnului Hristos, pe Care L-a văzut proorocul Daniel ca pe Fiul Omului, a Cărui stăpânire este veşnică (Daniel 7, 13-14), L-a văzut arhidiaconul Ştefan (Faptele Apostolilor 7, 55-56), Sfântul Pavel pe drumul Damascului (Faptele Apostolilor 9, 3), precum şi Sfântul Ioan Evanghelistul (Apocalipsă 1, 12-13).

III. Pnevmatofania, adică arătarea Duhului Sfânt, pe Care L-a văzut Sfântul Ioan Botezătorul în chip de porumbel (Matei 3, 16) şi Sfinţii Apostoli la Pogorârea Duhului Sfânt în chip de limbi de foc (Faptele Apostolilor 2, 1-4).

Concluzia care se trage în mod firesc din relatările biblice este neîndoielnică: Dumnezeu Se poate arăta, când şi unde voieşte, printr-o condescendenţă divină şi ţinând seama

de capacitatea fiinţei umane de a percepe Revelaţia dumnezeiască şi mai ales de valoarea morală a primitorului acesteia.

Este un fapt cunoscut că Sfinţii Părinţi ai Bisericii se sfiau să dezvăluie oamenilor stările lor de har şi de binecuvântare de care s-au învrednicit de la Dumnezeu. Cu toate acestea, ei au relatat unora dintre apropiaţii lor momentele de trăire duhovnicească deosebită, aşa cum a procedat şi părintele Arsenie.

Între fiii duhovniceşti mai apropiaţi ai săi a fost binecredinciosul creştin Nicolae Codrea – originar din Drăguş, comună vecină cu Sâmbăta de Sus, cunoscut printr-o viaţă morală pilduitoare. Felul de viaţă al acestui creştin a fost apreciat de părintele Arsenie, spunând într-un cerc de credincioşi că „eu am în lume călugări mai călugări decât cei ce trăiesc în mânăstiri". Când a rostit aceste cuvinte, părintele Arsenie s-a uitat la fiul său duhovnicesc Codrea şi la soţia sa. Soţii Codrea au avut doi băieţi, care amândoi au devenit preoţi.

Acestui credincios părintele Arsenie i-a destăinuit cum a fost încredinţat unui duhovnic care l-a îndrumat în viaţa duhovnicească şi care este Sfântul Serafim de Sarov. După ce a terminat studiile – a spus Părintele – s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere calea pe care va merge în viaţă: calea vieţuirii monahale sau a preoţiei de mir. Într-o noapte, a avut un vis în care a auzit cuvântul „mânăstire". În anul 1939, a plecat la Sfântul Munte Athos, unde a stat trei luni, fiind trimis de autoritatea bisericească spre a primi îndrumări şi învăţături duhovniceşti. La Sfântul Munte a stat la Schitul Sf. Ipatie, fiind găzduit la un monah român. Acolo, într-o pădure, s-a rugat mult Mântuitorului Hristos şi Maicii

Domnului ca să-l călăuzească la un duhovnic sporit în cele duhovniceşti, care să-l povăţuiască în viaţa călugărească.

După trecerea unui timp oarecare, părintele Arsenie a început să se roage mai stăruitor acolo, în pădure, la Maica Domnului, căci, din iconomie divină, Mântuitorul Hristos l-a lăsat fără răspuns. „M-am rugat cu lacrimi ca să-mi dea un povăţuitor care să mă înveţe cele ale călugăriei, spre mântuire" – a spus Părintele.

Rugăciunea Părintelui a fost ascultată şi Maica Domnului nostru i s-a arătat venind pe norii cerului şi, apropiindu-se de el, l-a luat de mână şi l-a urcat pe un munte atât de înalt, încât îţi era teamă să priveşti în vale. Acest munte, care era între două prăpăstii, avea vârful atât de ascuţit încât abia se putea pune talpa piciorului. Acolo, pe vârful muntelui, l-a încredinţat Maica Domnului în grija Sfântului Serafim de Sarov, care a trăit în Rusia între anii 1759-1833. După acest moment, Maica Sfântă s-a făcut nevăzută.

Urcând zilnic acolo, pe muntele prăpăstios, Părintele a primit învăţături de la Sfântul Serafim de Sarov, timp în care Maica Domnului l-a întărit aşa încât a ţinut un post aspru de patruzeci de zile. Acolo a primit îndrumări duhovniceşti şi povăţuiri de la cel rânduit de Dumnezeu să-l călăuzească pe calea cea strâmtă a vieţii călugăreşti, dar plină de satisfacţii duhovniceşti, pe care trăitorii din toate vremurile cu greu le puteau exprima. Doar lacrimile, izvorâte din sufletele care gustau cu anticipaţie bucuriile cereşti, puteau să redea stările de har, de bucurii sfinte despre care Sfântul Apostol Pavel ne vorbeşte în epistolele sale.

O credincioasă – Maria Streza din Voila – îşi aminteşte:

„Am mers la Părintele pentru a ne ruga să facă rugăciuni pentru ploaie, dar nu am apucat să-i spunem. Părintele a ştiut, însă, şi, ieşind în faţa Sfântului Altar, ne-a spus: *Măi, eu ştiu că voi aţi venit cu gând să vă fac rugăciuni pentru ploaie şi am deschis cartea să fac rugăciuni, dar o mână nevăzută mi-a închis cartea şi am auzit o voce care mi-a spus: «Nu te ruga de Mine să le dau ploaie, Eu ştiu ce să le dau. Roagă-te de ei să facă voia Mea».* Ne-a mai zis că *mersul vremii este după purtarea oamenilor*"[13].

Misiunea Bisericii, a slujitorilor ei, este de a trezi în sufletele oamenilor conştiinţa valorii lor veşnice, de a trezi la viaţă resursele morale, religioase cu care aceştia au fost înzestraţi şi, odată cu aceasta, trezirea demnităţii umane, a rolului pe care îl are omul pe pământ, ca cel ce este chemat să fie colaborator al lui Dumnezeu în lucrarea de înnoire a lumii (Matei 19, 28).

Aceasta înseamnă regăsirea sensului vieţii, care nu este altceva decât o înviere din morţi în actualul mod de existenţă, adică o înviere spirituală. A vorbi despre înviere spirituală înseamnă să admiţi *eo ipso* că există şi o moarte spirituală. Despre această moarte ne vorbeşte Sfântul Apostol Pavel, care scrie efesenilor: „Iar pe voi v-a făcut vii, cei ce eraţi morţi prin greşalele şi prin păcatele voastre" (Efeseni 2, 1). Sunt morţi copleşiţi de păcate, de patimi care înăbuşă orice scânteie de viaţă spirituală şi de aici dezlănţuirea instinctelor animalice, care încleştează fiinţa omului, coborându-l sub nivelul animalelor.

Adânc cunoscător al vieţii omeneşti şi conştient de situaţia dramatică în care se găsea societatea la vremea

---

[13] *Mărturii din Ţara Făgăraşului despre părintele Arsenie Boca, op. cit.*, p. 63.

aceea, părintele Arsenie a lăsat o însemnare tulburătoare, dar şi o chemare făcută din poruncă dumnezeiască pentru schimbarea vieţii oamenilor potrivit cu voinţa divină:

„În zilele acestea mai de pe urmă, când nouă ni se pare că «de acum vremea s-a scurtat», cercetând firea durerilor, am aflat desfrânarea încleştând pe oameni şi lucrând de zor dărâmarea în întindere şi adâncime. Iar pe de altă parte, preoţii vremurilor noastre n-au urmărit-o ca păcat şi, ca atare, să o mături afară din Taina lui Dumnezeu, adică din căsătoria creştină. Aşa se face că, «lipsind preotului cunoştinţa legii şi bătrânului sfatul» (Iezechiil 7, 26), oamenii orbecăie în mulţimea neştiinţei şi a lipsei de sfat, care s-a întins ca o noapte de osândă peste bieţii oameni, care dorm liniştiţi somnul de primejdie, de bună credinţă că acela nu-i păcat.

Dar, fiind rânduit să văd şi să ascult mereu durerile oamenilor, care vin de pe urma păcatelor şi a lipsei de sfat, şi ajungând adesea una cu durerile lor, într-o zi, slujind Sfânta Liturghie, rugându-mă «pentru pacea a toată lumea şi pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici», aud deodată în urechea dinlăuntru înfruntarea amarnică: «*Nu te ruga de Mine să le dau pace, roagă-te de oameni să-şi schimbe purtările, dacă vor să mai vadă pace pe pământ.*» Şi am înţeles pe urmă multe lucruri... Drept aceea, ascultător Poruncii, trebuie să strig cuvântul Scripturii ca pe o sunare de alarmă: «Dumnezeu vesteşte acum pe oameni, ca toţi, de pretutindeni, să se pocăiască!» (Faptele Apostolilor 17,30). Adică să vină la viaţă curată, după învăţătura dreptmăritoare a Bisericii lui Hristos, iar când vremea o va cere, să mărturisească cu preţul vieţii, netemându-se de moarte."[14]

---

[14] Părintele Arsenie, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri*, Iaşi, 2003, pp. 74-75.

În timp ce slujea la Mănăstirea Brâncoveanu, părintele Arsenie a susţinut o conferinţă în faţa preoţilor dintr-un protopopiat din Arhiepiscopia Sibiului, intitulată „Misticismul şi puterile naturale. Misiunea preoţilor în regenerarea insului, a familiei şi a neamului". Noi, preoţii – spunea părintele Arsenie – suntem oameni trimişi de Dumnezeu. Dintre slujitorii lui Dumnezeu, potrivit credinţei Bisericii noastre, din vreme în vreme sunt aleşi unii şi încredinţaţi cu o misiune specială. Sunt misiuni care apar din vreme în vreme, misiuni speciale, aşa cum au apărut la iudei în timp de 1500 de ani cei patru prooroci mari şi doisprezece mici. Au fost mai mulţi prooroci, dar aceştia au fost aceia care au trezit credinţa adevărată atunci când iudeii voiau să se autonomizeze, sau să slujească altor dumnezei.

Misiunile speciale sunt arătate în Sfânta Scriptură astfel: „Vă voi trimite slugile Mele dis-de-dimineaţă", adică înainte de a veni pedeapsa pentru păcate. Aceştia sunt cei ce cheamă la pocăinţă. Chemările la pocăinţă se fac în această ordine: prin glasul conştiinţei; dacă nu ascultă, le rânduieşte după aceea glasul preoţilor; nu ascultă nici de această chemare, le dă necazuri, boli, suferinţe. Dacă nici de acestea nu ascultă, atunci Dumnezeu le grăieşte cu tunul. Dacă n-au ascultat de glasul blând al preoţilor, nici de glasul aspru al tunului, atunci le rânduieşte Dumnezeu chemarea a cincea, care este anarhia... unde nu mai este temere de Dumnezeu, ci prigonire. Şi cine trece prin această încercare dreptcredincios este mântuit.

Răspunderea preoţilor a fost făcută pe înţelesul nostru de Însuşi Dumnezeu. „Dacă tu ai dat de veste păcătosului să se abată din calea lui şi să se pocăiască şi nu se va pocăi de faptele lui, va muri în fărădelegea lui, iar tu ţi-ai mântuit sufletul tău" (Iezechiel 3, 17-19).

Misiunea preotului este de a propovădui răspicat voinţa lui Dumnezeu, să contribuie la regenerarea insului, a familiei şi a neamului, prin convertirea energiei genetice care, neglijată, poate duce la degenerarea neamului. Dacă veţi fi pătrunşi de misiunea Bisericii şi de răspunderea preoţească, lucraţi mai cu curaj pentru a curăţi pe oameni. În felul acesta, vom avea o regenerare şi a sufletului şi a trupului. Căci numai cu o sănătate regenerată vom putea face faţă împrejurărilor de astăzi. Numai aşa ne vom putea face preoţi adevăraţi. Numai aşa vom putea împiedica întinderea necredinţei. Aşa că, în deplină cunoştinţă a misiunii noastre, putem păşi la lucru, căci noi nu suntem singuri: Mântuitorul este cu noi. Personal am această cunoştinţă, de care nu sunt vrednic: **Mi-am văzut Stăpânul şi mi-a arătat păcatele. Aşa se deosebeşte adevărul de părere, căci mi-a arătat păcatele mele, nu ale altora.**[15]

Între cei care l-au cunoscut îndeaproape pe părintele Arsenie se află şi părintele Ioan Sofonea, din Sibiu, originar din comuna Drăguş, aproape de Mănăstirea Brâncoveanu. A copilărit şi a crescut duhovniceşte în apropierea Părintelui, începând cu vârsta de 14 ani şi a continuat până la vârsta maturităţii, aşa încât relatările prea cucerniciei sale sunt vrednice de luat în seamă. Iată una dintre aceste mărturii:

Părintele Arsenie ne-a spus odată cum a început sfinţia sa activitatea la Sâmbăta. Era în postul Crăciunului şi picta o icoană a Mântuitorului, pe care n-a terminat-o. În timp ce picta, a auzit o voce tainică: *„Arsenie, nu Mă mai picta pe icoană, că vremea s-a apropiat. Mergi şi pictează în inimile oamenilor prin cuvântul tău. Spune-le că vin peste ei*

[15] *Ibidem*, p. 51.

necazuri şi suferinţe." Atunci a auzit din nou: *„Vei fi mut... Dar asta îţi va aduce multă lume."* Îmbolnăvindu-se cu corzile vocale, nu mai putea să vorbească. A stat aşa de la Crăciun până în Joia din Săptămâna Mare, în Postul Paştilor. În acest timp a scris însemnările numite „Gura mutului" într-un carneţel care se află la maica Pahomia de la Sâmbăta. Atunci când s-a împărtăşit (era diacon, căci numai în acea primăvară a fost făcut preot), primele cuvinte pe care le-a rostit când i-a revenit vocea, cuvinte pe care le-a auzit şi lumea din biserică, au fost: *„Cred, Doamne, şi mărturisesc..."*, cu o voce care a cutremurat biserica, căci oamenii, când au auzit vocea lui, toţi au căzut în genunchi şi au plâns şi au lăudat pe Dumnezeu că i-a redat vocea, pentru că multă lume venea după sfat. Astfel, a început din nou să stea de vorbă cu oamenii, la clopotniţa din faţa mănăstirii.[16]

În anul 1945 a luat sfârşit al doilea Război Mondial, un imens cortegiu de suferinţe fizice şi morale. Războiul s-a terminat, dar urmările au persistat ani de-a rândul. La acestea s-au adăugat apoi suferinţele provocate de seceta din anii 1946 şi 1947, care a cuprins întreaga ţară, mai pronunţată fiind în Moldova.

În vara anului 1946, la Sâmbăta fiind, părintele Arsenie s-a urcat în munte ca să se roage şi acolo şi-a găsit un loc potrivit pentru rugăciune. Locul acela este cunoscut acum sub denumirea „Chilia Părintelui". Acolo fiind, Părintele s-a rugat cu lacrimi multe, ca Dumnezeu să se milostivească şi să dea ploaie. În timp ce se ruga, un înger s-a apropiat de el şi i s-a adresat, spunându-i: *„Ţi-am ascultat rugăciunea. Du-te, că voi da ploaie, şi spune la lume să se întoarcă din căile rele!"* După ce a coborât, a

---

[16] *Noi mărturii despre Părintele Arsenie Boca,* Făgăraş, 2005, p. 7.

început o ploaie atât de abundentă încât s-a umplut pământul de apă. După un timp, Părintele a făcut o constatare care i-a umplut sufletul de întristare: „Spre mâhnirea mea, nu s-a întors lumea la credinţă"[17].

În anul şcolar 1933-1934 Părintele s-a înscris la Academia de Belle-Arte din Bucureşti şi la sfârşitul celor cinci ani de studii a fost trimis în Basarabia pentru a studia, cu câţiva maeştri ruşi, poleitura cu aur, numită cicanca sau metaloplastia. În anul 1940 s-a înregistrat un moment trist în istoria ţării noastre prin ocuparea Basarabiei de către ruşi. Momentul părăsirii Basarabiei de către mulţi români a fost zguduitor. Deşi se stabilise un interval de două săptămâni, după expirarea căruia ruşii puteau să intre în Basarabia, totuşi, a doua zi, trupele ruseşti au încălcat convenţia, forţând frontiera din răsărit şi astfel au ocupat un pământ care n-a fost niciodată al lor. Îngroziţi, oamenii se înghesuiau să ajungă la tren, având doar câteva bagaje, căci renunţaseră la toate celelalte bunuri ale lor.

Părintele avea un mic bagaj şi o franzelă ca merinde pentru drum. „Spectacolul" era dureros şi el privea cu milă la oameni; dar, a văzut aproape de el un om îmbrăcat sărăcăcios, care se uita şi el la oameni, împărtăşind durerea lor. Întreaga lui înfăţişare exprima atâta suferinţă, încât Părintele s-a grăbit să-i dea franzela. Aplecându-se să ia franzela, a observat că omul dispăruse în câteva frânturi de secundă. Momentul a fost cutremurător: şi-a dat seama că, sub chipul acelui sărac, a fost Mântuitorul Hristos. Durerea care se oglindea pe faţa Lui amintea de *omul durerilor* descris de proorocul Isaia.

---

[17] *Mărturii..., op. cit.*, p. 22

O întâlnire cu Domnul în astfel de ipostaze lasă în suflet urme de neuitat, eşti marcat pentru toată viaţa şi amintirea acestui moment este un izvor de energii şi de întărire a convingerilor pe care le mărturisim, cunoscând temelia acestora: Iisus Hristos.[18]

Cu discreţia pe care o presupune dezvăluirea unor intimităţi sufleteşti, părintele Arsenie a spus unui grup de credincioşi cum a văzut pe Mântuitorul Hristos în gara din Ploieşti. Modul în care Domnul S-a descoperit a fost de natură să provoace nu numai mila, ci şi plânsul, căci Părintele, când şi-a amintit, plângea şi, odată cu el, plângeau toţi cei ce erau de faţă: Domnul a fost văzut plin de bube, amărât şi fără căciulă. Părintele s-a uitat la El şi s-a hotărât să-I dea căciula personală. „M-am întors să i-o dau, dar nu L-am mai văzut." Ştiind ce preţ au înaintea lui Dumnezeu faptele de caritate, faptele bune izvorâte din dragoste faţă de semenii noştri, Părintele îndemna pe toţi: „Faceţi milostenie, daţi la săraci, daţi la neputincioşi, la orbi, la şchiopi. Cercetaţi bolnavii, daţi-le de mâncare, daţi-le apă... Dacă nu faceţi bine, cum să aşteptaţi binele?"[19].

În ultima carte a părintelui Arsenie se află un capitol intitulat „Viziunea din gară"[20]. În acest capitol Părintele descrie situaţia dureroasă pe care a experiat-o, spunând că oamenii vor ca să asculţi de ei, să te conducă, să-ţi spună ce trebuie să faci sau să nu faci. Dar nu numai atât, ci să faci şi pe Dumnezeu să asculte El de ei şi nu ei de Dumnezeu. Cu alte cuvinte să te laşi „vorbit", „discutat", „strâmbat",

---

[18] *Ibidem*, p. 19.
[19] *Ibidem*, p. 19-20.
[20] Titlul cărţii: *Părintele Arsenie – Omul îmbrăcat în haină de in şi îngerul cu cădelniţă de aur*, ed. Charisma, Deva, 2008, p. 170.

„denunţat” şi „vândut” chiar de cei mai buni credincioşi, socotind în mintea lor că „nu-ţi fac nici un rău”.

Aceasta este starea sufletească în care se poate primi răstignirea, crucificarea sau luarea crucii în fiecare zi, urmând pe Mântuitorul Hristos, dar şi lepădarea de sine.

Oare nu la aşa ceva m-am legat – a spus sfinţia sa – când L-am văzut într-o gară, privind peste hărmălaia lumii la tragedia ce avea să vie: al doilea război mondial, cu nişte ochi de o frumuseţe divină şi cu o infinită durere şi că ne vedea pe toţi?

Nu-i voi uşura întrucâtva imensa Lui cruce pe care o duce printre oameni până la sfârşitul lumii, luându-mi partea mea? Căci nu I ne putem asemăna în nici unul din atributele Lui divine, decât în această cruce între oameni, pe care ei mereu ne-o pun în spate, până când vor veni şi cei ce ne vor bate în piroane, „găsind” viaţa noastră o „infamie”.

Cu alt prilej Părintele a spus: „Am văzut. Stăpânul sta rezemat într-o uşă de gară, cu ochii pierduţi în zare, dar părea că vede toate trenurile, toţi oamenii din ele şi toată lumea. Tremura de frig – aşa mi se părea; însă am înţeles că o durere fără seamăn pentru ceea ce vede, aceea Îl făcea să-I tremure gura. Cu adevărat „Omul durerii”. Peste tot avea înfăţişarea de cerşetor cu îmbrăcămintea, însă n-am prea luat seama la îmbrăcăminte, că peste măsură m-a izbit durerea Lui, cum n-am mai întâlnit niciodată nicăieri, dar şi o frumuseţe pe care n-am mai întâlnit-o am văzut pe chipul Lui. O frumuseţe pe care n-o mai pot uita. N-a privit la mine, dar m-a văzut şi m-am aprins de o dragoste de a suferi cu El. Neştiind cu ce să-L ajut, cu cea mai mare grabă am dat fuga să-I dau din pâinea noastră. Şi când m-am întors cu pâinea nu L-am mai găsit, deşi nu trecuseră decât câteva secunde.

Atunci am înţeles că m-am întâlnit cu Cel gol, însetat, flămând şi fără sălaş în lumea aceasta. Atunci am înţeles în câteva clipe mai mult decât tot ce am învăţat în atâţia ani de zile.

Dar în inimă mi s-a aprins un dor ce mă arde ca un foc de a suferi cu El, de a mă stinge pe mine de dragostea Lui şi de neasemănata-I cruce.

Dau mărturie şi eu nevrednicul pentru cuvântul: „Iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor" (Matei 28, 20)[21].

Un alt moment deosebit care întăreşte convingerea că Părintele Arsenie s-a învrednicit de descoperiri sfinte, supranaturale, este relatarea pe care a făcut-o părintele Petru Vamvulescu, originar din comuna Crasna, jud. Gorj, ucenic apropiat al Cuvioşiei sale. Acestui preot părintele Arsenie i-a destăinuit întâlnirea pe care a avut-o cu Sfântul Vasile cel Mare (330-379), adică o vedenie, spunându-i, între altele, următoarele: „A fost Sfântul Vasile pe la mine şi m-a mustrat că prea vă canonesc pe voi." Adică era prea sever în aplicarea canoanelor bisericeşti celor pe care sfinţia sa îi primea la Sfânta Spovedanie.[22]

---

[21] *Seminţe duhovniceşti – Un caiet al Părintelui Arsenie Boca,* ed. „Lumea credinţei, Bucureşti, 2009, pp. 72-73.

[22] *Alte mărturii despre Părintele Arsenie,* Făgăraş, 2008, p. 37.

CUNOSCĂTOR AL TAINELOR SUFLETULUI OMENESC

„Eu ştiu mai multe despre voi decât ştiţi voi despre voi. Eu văd prin voi până la al treilea neam.”
(Părintele Arsenie Boca)

Problema omului, a originii, a constituţiei şi a destinului său în lume a frământat cugetele multor gânditori de-a lungul veacurilor, elaborându-se o mulţime de doctrine care, prin modul în care au fost concepute, s-au situat pe poziţii diametral opuse unele faţă de altele.

Având ca bază Revelaţia dumnezeiască, Biserica învaţă că omul este capodopera creaţiei divine, el fiind creat de Dumnezeu printr-un act de creaţie special: „Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră” (Facere 1, 26; 2, 7); „Dumnezeu a făcut pe om spre nestricăciune şi l-a făcut după chipul fiinţei Sale” (Înţelepciunea lui Solomon 2,23); iar Sfântul Apostol Pavel spune că „omul este chip şi slavă a lui Dumnezeu” (I Corinteni 11, 7)

Chipul lui Dumnezeu constă în raţiune, sentiment şi voinţă, întrucât sunt îndreptate spre Dumnezeu, Care-i

Adevărul, Binele şi Frumuseţea absolută.[23] Fiind spirit, sufletului omenesc îi aparţin, în afară de cele trei funcţiuni sufleteşti amintite, libertatea, posibilitatea de autodeterminare, căci poate alege între bine şi rău, este cugetare, conştiinţă de sine, capacitate de autoreflexiune etc.

Viaţa sufletească este complexă întrucât în orice act săvârşit în mod conştient participă toate funcţiunile sufleteşti, dar în măsură diferită.

Răspunsul pe care Mântuitorul l-a dat cărturarului care L-a întrebat „care este cea mai mare poruncă din Lege?" (Marcu 12, 28-34) cuprinde în rezumat cele două porunci: iubirea de Dumnezeu din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul şi din toată puterea ta şi iubirea faţă de aproapele, adică iubirea de oameni. Această poruncă este repartizată pentru funcţiunile sufletului, ea este dată cunoştinţei, conştiinţei, afecţiunii, voinţei şi raţiunii.

În cursul istoriei omenirii, unii gânditori au atribuit raţiunii umane puteri nelimitate de cunoaştere, adică raţiunea era socotită ca un instrument de cunoaştere exactă a realităţii, fapt care a fost infirmat mai întâi de Socrate, care a observat că sofiştii, jonglând cu noţiunile şi cu judecăţile, admiteau ca adevărate, folosind aceeaşi logică, şi teza şi antiteza unei situaţii sau a unei realităţi.

Mai târziu, Martin Luther (1483-1546) s-a ridicat împotriva unor abuzuri ale Bisericii apusene şi, voind să restabilească creştinismul în puritatea de la început, a făcut apel la resursele raţiunii umane, adică a trecut doctrina creştină printr-un proces de reformă raţională şi astfel protestantismul a ajuns dependent şi tributar raţiunii. Această dependenţă a fost izvorul celor mai mari erezii doctrinare din

---

[23] Hristu Andrutsos, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe Răsăritene*, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 150.

istoria religiei creştine. În secolul al XVIII-lea Kant, în lucrarea sa „Critica raţiunii pure”, a pus pe două coloane tezele şi antitezele raţiunii, apoi inventează şi cele treisprezece categorii ale raţiunii, peste care ea nu poate trece, şi astfel se dovedeşte că este limitată, condiţionată şi osândită la relativitate.[24]

Atribuind raţiunii umane o autoritate supremă şi accentuând cunoaşterea teoretică, intelectuală, s-a ajuns la atrofierea celorlalte funcţiuni sufleteşti, iar în ceea ce priveşte doctrina creştină, la pulverizarea acesteia în aproximativ 3.000 de secte religioase, confirmându-se maxima latină: *Quot capita tot nonsensus*, maximă adaptată la situaţia creată de protestantism, căci este un nonsens să atribui puteri absolute raţiunii umane, relativă, creată şi limitată.

O cunoaştere teoretică a realităţilor supranaturale, a lui Dumnezeu o are şi diavolul şi, cu toate acestea, el rămâne vrăjmaş al adevărului divin şi nu se sfinţeşte.

Raţiunea umană este aşadar neputincioasă în cunoaşterea adevărului şi, pentru a-i veni în ajutor, S-a întrupat Raţiunea divină, Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat şi om adevărat, Care ne-a descoperit obârşia noastră divină, eternitatea noastră, răspunderea pentru modul şi comportarea noastră în viaţa vremelnică, judecata universală etc.

Deci, modul natural al raţiunii are acum şi al doilea mod al gândirii existenţei, modul supranatural al Raţiunii divine.[25]

Aşadar, raţiunea este instrumentul omenesc al cunoaşterii naturale, dar care a primit un spor de putere prin Revelaţia divină pentru a cunoaşte şi adevărurile supranaturale, fiind călăuzită de credinţă şi încălzită de iubire

---

[24] Părintele Arsenie Boca, *Ucigaşa cetate*, Iaşi, 2008, p. 62.
[25] *Ibidem*, p. 62.

şi astfel experienţa religioasă internă este transpusă într-o formă logică prin judecăţi, noţiuni, raţionamente umane, aşa încât adevărurile supranaturale au devenit cunoscute celor dornici de această cunoaştere.

Despre raţiunea omenească privită în ea însăşi s-a spus că „vrea să înţeleagă totul: este un stăpân cu pretenţii absolutiste". Asemenea patului lui Procust, în loc să se dilate pe măsura obiectului, ea ciunteşte şi desfigurează cele mai frumoase realităţi ca să încapă în calapoadele ei. Raţiunea umană apare astfel ca o unitate de măsură neschimbată: este în această prezumţie una din erorile fundamentale ale vremii noastre.

Raţiunea este, în realitate, o funcţie a spiritului, a cărei capacitate de cuprindere, de înţelegere nu este standardizată, ci se micşorează sau se măreşte pe măsura în care însăşi viaţa spiritului este mai mult sau mai puţin intensă. Un om cu o viaţă de meschinărie şi patimă nu va înţelege nimic din bucuriile duhului, dar cel ce trăieşte sub lumina acestor bucurii va avea o raţiune care înţelege.[26] Că este firesc să fie aşa ne-o dovedesc Sfinţii Părinţi ai Bisericii, care printr-o viaţă trăită în duhul creştinismului genuin, al smereniei au fost luminaţi cu lumina cunoştinţei de Dumnezeu şi astfel li s-au descoperit Tainele Împărăţiei cerurilor (Matei 13, 11) şi ştiinţa mântuirii (Luca 1, 77). Se ştie că aceste taine se descoperă celor smeriţi (Înţelepciunea lui Sirah 3, 19), celor care, prin osteneli duhovniceşti, au cercat adâncurile Duhului (tropar 25 ianuarie) şi astfel s-au învrednicit şi de cunoaşterea tainelor sufletului omenesc (Faptele Apostolilor 5, 2-3).

---

[26] Nicolae Mladin (şi colab.), *Tinereţe şi înviere*, Craiova, 1999, p. 113.

Din cele ce le-am parcurs am reţinut că Părintele Arsenie şi-a făcut vădită prezenţa activă la Mănăstirea Brâncoveanu după intrarea în monahism, la data de 3 mai 1940 şi, în mod deosebit, după hirotonia în ieromonah, care a avut loc în ziua de 10 aprilie 1942, de sărbătoarea „Izvorul Tămăduirii", hramul Mănăstirii Brâncoveanu.

Din momentul în care s-a stabilit la această mănăstire, părintele era cercetat de credincioşi care mergeau acolo să-şi spună durerile lor, dar şi de cei care, cu evlavie, căutau un ajutor duhovnicesc.

Într-un timp scurt, Părintele s-a făcut cunoscut datorită râvnei cu care s-a implicat în viaţa oamenilor, făcându-se tuturor toate, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel (I Corinteni 9, 22) şi şi-a câştigat o popularitate deosebită, dar s-a dovedit a fi şi un cunoscător al sufletelor celor care îl căutau.

Sufletul omenesc este o realitate spirituală de o profundă complexitate, fapt care a determinat pe unii învăţaţi să numească omul un necunoscut, o fiinţă necunoscută (Alexis Carrel).

Sufletele sunt atât de diferite încât nu sunt doi oameni identici. Sufletele diferă de la individ la individ, căci oamenii sunt de vârste şi trepte sociale diferite, caractere şi sexe diferite, educaţie diferită şi traume sufleteşti, având provenienţă şi cauze multiple.

Cu aceste situaţii se confruntă preoţii şi pe acestea le-a întâlnit Părintele, dovedind o cunoaştere deosebită a tainelor sufleteşti, care pe mulţi i-a pus pe gânduri, spunând: „De unde cunoaşte Părintele aceste taine, pe care noi nu le-am destăinuit nimănui?"

Despre harisma cunoaşterii sufletului omenesc, a înainte-vederii şi a trecutului celor care veneau la dânsul,

cerându-i sfatul şi al celor care veneau la spovedanie, există multe mărturii despre a căror sinceritate şi obiectivitate ar fi o impietate să se îndoiască cineva.

Era de ajuns să privească pe cel care îl căuta ca să-i spună cum îl cheamă, de unde vine, ce gândeşte, aşa încât dacă cineva încerca să ascundă un gând, sau uita ceva, Părintele ştia şi-l ajuta să-şi amintească. Cunoştea arborele genealogic, spiţa neamului, dar şi fondul ereditar al omului, ceea ce moştenea de la înaintaşi, infirmităţile psihice, nervoase, fizice; ştia cine era vinovat de suferinţele pe care cineva le suporta, dacă erau părinţii, bunicii, străbunicii; cunoştea ambianţa, atmosfera morală în care a trăit cel cu care vorbea. De pildă, unui credincios i-a spus: „Măi, tu eşti sinteza harababurii de la voi din casă" şi apoi, cu alt prilej, a spus celui în cauză: „Tu ispăşeşti păcatele alor tăi."

Dar nu numai atât, căci fiind la biserica din Drăgănescu, pe care o picta, stătea de vorbă cu cei care intrau în biserică şi le răspundea la întrebări fără ca să-i vadă la faţă şi, mai mult, le spunea pricinile suferinţelor, care de multe ori erau păcatele celor care îl căutau.

Mitropolitului Antonie Plămădeală i-a spus, pe când erau împreună la Mănăstirea Prislop: „Mă, tu o să ajungi mitropolit, tu ajungi un om mare"[27].

Un tânăr s-a dus, a doua oară, la părintele Arsenie şi n-a putut zice decât atât: „Părinte, am 26 de ani şi nu ştiu ce să fac: să mă însor, sau să mă călugăresc?" Părintele s-a uitat la el şi a zis: „Măi, tu nu eşti bun acum nici de una, nici de alta." Târziu – mărturiseşte acel tânăr – mi-am dat seama că a fost răspunsul cel mai potrivit, unul demn de un mare duhovnic. Părintele Arsenie nu contenea să mă îndemne să dau la

---

[27] *Mărturii din Ţara Făgăraşului...*, p. 24.

Teologie. I-am scris că se intră greu la Sibiu, că se intră cu relaţii. În plus, nici nu voiam să ajung preot de mir, căci ar fi trebuit să mă căsătoresc, ori eu râvneam călugăria. Era primăvara anului 1989 – anul plecării la Domnul a părintelui Arsenie – şi atunci marele duhovnic aproape mi-a poruncit: „Dă la Teologie, că eu o să mă rog pentru tine şi ai să reuşeşti! Ultimul meu gând pentru tine este acesta: fă Teologia, căci prin Teologie vei ajunge la călugărie." Şi aşa s-a întâmplat.

Acelaşi tânăr, care acum este părintele Dumitru de la Mănăstirea „Sf. Ilie" Albac, era la Drăgănescu şi a asistat la un dialog între părintele Arsenie şi tatăl unui copil, despre care acela i-a spus: „Părinte, am un băiat care nu s-a căsătorit şi m-a lăsat singur şi mă batjocoreşte..." Mie, spunea părintele Dumitru, îmi venea să-i răspund: „Aşa-ţi trebuie dacă ai făcut numai un copil!" Părintele a zis imediat, fără să se întoarcă spre omul acela, privindu-mă tot pe mine: „Aşa-ţi trebuie dacă ai făcut numai un copil!" Apoi, Părintele vorbea cu altul, şi cu altul... şi, vă spun cu mâna pe inimă că toate sfaturile şi gândurile care îmi treceau prin minte erau rostite de părintele Arsenie, cuvânt cu cuvânt, fără a mă scăpa din privire. M-am cutremurat! Cred că am început să tremur la propriu, încât mi s-a ridicat părul pe mână şi mi-am zis: „Vai de mine, să vezi că părintele acesta îmi citeşte gândurile!..." Pur şi simplu le spunea oamenilor ce gândeam eu.[28]

Un preot spunea că a mers la Mănăstirea Brâncoveanu şi a ajuns la Sfânta Liturghie când, deodată, a intrat în biserică un cetăţean de la sat şi, îndată ce l-a văzut, Părintele a strigat: „Băi, Gheorghe, ce-ai avut cu vecinul tău azi-dimineaţă?" „Păi, ne-am certat, Părinte. Am făcut un pălan (gard din scânduri) şi el a zis că m-am băgat la el, eu am zis

---

[28] *Ibidem*, p. 34.

că nu!...”; „Şi ce-ai vrut, mă, ai luat securea să-i dai în cap?... Du securea aia acasă, că altfel să ştii că e rău de tine!”. Şi a ieşit omul şi a început să plângă, spunându-le tuturor că el, într-adevăr, a vrut să facă o crimă[29].

Într-o zi – spunea o doamnă –, când am mers la miruit, pe două femei Părintele n-a vrut să le miruiască şi să le lase să sărute crucea. Le-a zis: „Voi mergeţi mai întâi să vă spălaţi pe buze... Am ceva să vă spun vouă. Vreţi să vă spun în public sau veniţi fiecare la mine în căsuţa aceea?” S-au dus fiecare în parte. Când au ieşit de acolo erau aşa de răvăşite, încât credeai că le-a dezgropat din pământ. Una din ele zicea: „Vai de mine! Părintele ăsta-i sfânt! De unde ştie el ce nu ştiam decât eu şi Dumnezeu?! Când mi-a spus ce-am făcut am crezut că o să cadă cerul pe mine şi eu mă cufund în pământ.” N-au vrut să-mi spună ce le-a spus Părintele, dar de atunci, una dintre doamne venea mereu la mănăstire, ţinea post, Biblia şi Psaltirea nu-i lipseau acasă de pe noptieră.[30]

În timpul războiului, o femeie din Sibiu, Cătălina, a aflat că soţul ei a murit. Avea un copil, pe care l-a luat în braţe şi fugea cu el prin Sibiu, fiind şi însărcinată. După câteva momente a observat că este plină de sânge din cauza unei schije care îi omorâse copilul din braţe. Descumpănită, răvăşită, s-a dus şi a avortat copilul pe care-l purta în pântece. Auzind despre părintele Arsenie s-a dus la Mănăstirea Brâncoveanu. La sfârşitul Sfintei Liturghii, Părintele a ieşit în biserică şi, văzând-o, i-a zis strigând: „Cătălină, Cătălină, ce-ai făcut? Ştiu că ţi-a murit soţul şi copilul. Ai fost încercată. Dar dacă îl lăsai pe cel din

[29] *Ibidem*, p. 30.
[30] *Ibidem*, p. 40.

pântece... Ai omorât un copil cu care Dumnezeu avea un plan mare."[31]

O femeie, Georgeta, din comuna Ucea de Sus, deşi era credincioasă şi ştia că avortul este un păcat, a avortat din cauza soţului, care era beţiv, rău şi o bătea. În noaptea următoare avortului a visat pe părintele Arsenie, pe care nu-l cunoştea, şi care i-a spus: „Ce-ai făcut, Georgeta? Ce-ai făcut? Ţine minte: decât să omori, mai bine să mori!"[32]

Într-un accident, un bărbat se arsese cu azot pe faţă şi era desfigurat. S-a dus la Părintele ca să-i înmâneze un modest pomelnic. Când s-au întâlnit, Părintele l-a străpuns cu privirea, întrebându-l: „De ce crezi tu, creştine, că te-ai ars pe faţă, ca să fi respingător pentru toată lumea?" Bărbatul amuţise. „Să-ţi spun eu de ce: ţi-ai bătut joc de o fată în tinereţe, dar nu ai luat-o de nevastă. A rămas singură până la vârsta asta şi este şi stearpă pe deasupra, fiindcă a avortat, ca să evite ruşinea unui copil fără tată, iar de atunci n-a mai putut rămâne însărcinată. Ai păcătuit şi tu, a zis Părintele, dar ai împins-o şi pe ea spre păcat! Acum plăteşti cu suferinţa asta." Omul îşi plecase ochii în pământ şi plângea înfundat, cu pomelnicul uitat într-o mână.[33]

În Sfânta Scriptură şi în vieţile sfinţilor vedem că uneori Dumnezeu a rânduit ca cei aleşi ai Săi să poată transmite porunci sau îndemnuri de la Dumnezeu celor care se găseau în situaţii deosebite. Astfel, la naşterea Mântuitorului Hristos, când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, evitând întâlnirea cu el după ce s-au închinat Pruncului Iisus, îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif, zicând:

---

[31] *Ibidem*, p. 84.
[32] *Ibidem*, p. 84.
[33] *Noi mărturii...*, p. 37.

„Scoală-te, ia Pruncul şi pe Mama Lui şi fugi în Egipt, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă” (Matei 2, 13-21).

În vieţile sfinţilor, a celor iubiţi şi bineplăcuţi lui Dumnezeu, găsim, de asemenea, momente în care, prin harul lui Dumnezeu, aceştia s-au arătat celor care voiau să săvârşească fărădelegi, oprindu-i. Aşa, de pildă, în vremea când Sfântul Nicolae conducea turma creştinilor binecredincioşi, s-a făcut foamete mare în cetatea Mirei şi, ca să vină în ajutor poporului sărac, Sfântul s-a arătat în vis unui neguţător din Italia, care avea grâu de vânzare şi, dându-i trei galbeni arvună, i-a poruncit să meargă în cetatea Mirei şi acolo să-şi vândă grâul. Neguţătorul, fiind ascultător şi binecredincios, a mers în cetatea Mirei şi a vândut grâul, dar n-a ascuns nici minunea arătării în vis a Sfântului Nicolae.

În timp ce Sfântul Constantin cel Mare conducea Imperiul, trei conducători ai armatei au primit o misiune în Frigia, pe care au dus-o la bun sfârşit, fapt pentru care au fost bine primiţi de împărat, dar care a stârnit invidia, fiind clevetiţi la Avlavie, eparhul cetăţii, cum că uneltesc împotriva împăratului. În urma acestei clevetiri împăratul a osândit cu moarte pe cei trei tineri, care s-au rugat lui Dumnezeu să-i izbăvească de moarte, ei ştiindu-se nevinovaţi. Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea şi le-a trimis în ajutor pe marele arhiereu Nicolae, care s-a arătat în vis împăratului, spunându-i: „Scoală-te iute şi eliberează pe cei trei voievozi care sunt ţinuţi în temniţă, pentru că fără vină sunt clevetiţi şi cu nedreptate pătimesc.” De asemenea, s-a arătat în vis şi eparhului Avlavie, care s-a dus la împărat şi astfel cei doi şi-au destăinuit unul altuia vedenia; iar urmarea a fost dovedirea nevinovăţiei celor pe nedrept învinuiţi de uneltiri împotriva împăratului.

Un tânăr, Ionel, a mers de mai multe ori la Prislop şi o dată Părintele i-a spus: „Măi, Ionele, tu ai venit aici şi n-am stat de vorbă. Ar fi bine să stăm puţin de vorbă..." Tânărul a răspuns: „Părinte, eu aş mai sta, dar dacă nu mă duc acasă mama se supără, se gândeşte că am păţit ceva." „Lasă, că dau eu un telefon" a zis Părintele. Asta a fost duminica. Luni, a mers să facă un gard şi au săpat gropi în care au pus apoi stâlpii de gard, iar pe la ora zece zice Părintele: „Eu mă duc să dau un telefon la mama ta." După ce a plecat Părintele, a venit o măicuţă, iar Ionel a întrebat-o: „Maică, aveţi un telefon aici?" Maica i-a răspuns: „Nu avem." Tânărul a stat acolo, a lucrat şi gândea că Părintele s-a dus cu calul sau cu căruţa până la Silvaşu de Sus, unde avea cineva telefon. După o jumătate de oră, Părintele a venit. În Silvaşu de Sus nu putea ajunge şi să se întoarcă în jumătate de oră. Părintele a zis: „Am vorbit cu mama ta şi i-am spus că joi te duci acasă." Când a ajuns Ionel acasă joi, mama sa era în faţa porţii şi râdea. El credea că mama lui este supărată că a stat atât de mult, dar ea era veselă şi primul lucru ce i l-a spus a fost: „L-am văzut şi eu pe Părintele tău. Luni, pe la zece, mi-a venit un somn de n-am putut să mai stau trează şi m-am dus şi m-am culcat. Imediat am adormit şi a venit Părintele şi mi-a spus care-i treaba." Ea a fost încredinţată că ceea ce a visat şi ce i-a spus Părintele e adevărat şi aşa a fost. Deci, Părintele i-a spus în vis totul, ca la telefon.[34]

O fată din Făgăraş a plecat spre Drăgănescu, dar gândindu-se că n-o să poată vorbi cu Părintele. Era sfârşit de toamnă şi era tare frig. În timp ce stătea pe peron, în gară în Făgăraş, a văzut o ţigancă necăjită care nu avea ciorapi în picioare. Fata avea în picioare două perechi de ciorapi şi s-a

---

[34] *Mărturii...*, p. 58.

gândit să-i dea o pereche acelei femei sărace. A intrat în toaletă şi a dat jos o pereche de ciorapi, pe care i-a dat ţigăncii, ca să se încalţe cu ei. Când a ajuns la Drăgănescu, Părintele i-a ieşit în cale şi i-a zis: „Hai tu, fată, că de când te aştept, că ştiu de fapta ta cea bună pe care ai făcut-o pe peronul gării cu femeia aia necăjită, la care i-ai dat ciorapii tăi, ca să se încalţe cu ei!”[35]

Un bărbat şi o femeie trăiau în concubinaj şi, chiar dacă erau în această situaţie, au mers la părintele Arsenie ca să-l întrebe dacă se potrivesc pentru a se căsători. În realitate, intenţia lor era de a-l ispiti. Răspunsul Părintelui a fost acesta: „Mă, tu du-te la soţia ta, că ai patru copii! Iar tu, du-te la soţul tău, că ai trei copii!” Auzind răspunsul Părintelui, aceia au rămas uimiţi şi s-au întrebat: „De unde ştie?”

La hramul Mănăstirii Brâncoveanu, din anul 1939, a venit o femeie cu copilul ei handicapat şi s-a apropiat de părintele Arsenie. Părintele, înainte de a o întreba cum o cheamă şi de unde este, i-a zis: „Ei, ce să-ţi fac, maică dragă? Ai zămislit acest copil în noaptea de Paşti. Aşa este?” „Aşa” a zis femeia.[36]

În final, încă o mărturie care dovedeşte capacitatea Părintelui Arsenie de cunoaştere a sufletului omenesc o deţinem dintr-o carte consacrată Părintelui.[37]

În această carte este prezentată o situaţie relatată de monahia Ierusalima Ghibu din Mănăstirea Râmeţ, care o priveşte pe dânsa personal, şi anume primul pelerinaj la Mănăstirea Brâncoveanu.

---

[35] *Noi mărturii...*, p. 28.

[36] *Ibidem*, p. 92.

[37] *Părintele Arsenie, un om mai presus de oameni,* vol. IV, Făgăraş, 2011, p. 90.

Într-un an, de Sfânta Marie, a auzit pe mătuşile sale care intenţionau să plece a doua zi, dis de dimineaţă la mănăstire, cale de 20 km. Ea avea 12 ani şi reţinuse multe fapte deosebite legate de Părintele Arsenie. S-a hotărât în taină, fără să spună părinţilor, să folosească acest prilej ca să-l cunoască pe părintele, dar neavând bani, pe ascuns a luat din chimirul tatălui său o sumă modestă şi în zorii zilei a luat calea mănăstirii împreună cu rudeniile sale.

Când a ajuns la mănăstire, unde era o mulţime de oameni, s-a aşezat la rând ca toată lumea. După câteva ore, Părintele a ieşit din biserică mergând gânditor pe lângă şirul de oameni care-l aşteptau. O vede pe fetiţă stând la rând, o cheamă la el, o ia de mână şi continuă să se plimbe. În acest timp are loc un dialog. Părintele îi spune: „Uite aici banii pe care i-ai luat de la tatăl tău din chimir. Să-i dai înapoi, nu este frumos să furi. Dar te iert, pentru că intenţia de a veni aici n-a fost rea." Ea a rămas mută de mirare şi de jenă, întrebându-se de unde ştie Părintele aceasta.

SFÂNTA LITURGHIE ŞI HARISMA LACRIMILOR DUHOVNICEŞTI

„Se spunea pentru avva Isaac, că cenuşa cădelniţei din vremea Liturghiei cu pâinea sa o mânca".
Pateric

Omul este suprema sau realizarea cea mai de seamă a creaţiei divine şi, ca atare, are în fiinţa sa aptitudinea, predispoziţia religioasă, simţul sacrului, vocaţia religioasă sau instinctul religios. Acestea sunt numiri diferite ale aceleiaşi realităţi spirituale care face parte din dotaţia nativă sau structura sufletească înscrisă la creaţie indelebil în fiinţa sa. În strânsă legătură cu această înzestrare în fiinţa omenească se află înclinaţia de a cinsti pe Dumnezeu prin jertfe, prin care omul îşi manifestă cinstirea, recunoştinţa şi iubirea faţă de El.

Jertfele sunt vechi ca însăşi omenirea şi le găsim în toate religiile, caracterul acestor jertfe fiind predominant material în cele mai multe religii. Spre deosebire de celelalte religii, în creştinism jertfa are un caracter spiritual şi aceasta este Sfânta Euharistie sau Împărtăşania. Adică se jertfeşte Sfântul Trup şi Sânge al Mântuitorului Hristos, iar sfânta slujbă în cadrul căreia se aduce jertfa Sfintei Euharistii este Sfânta Liturghie.

Cel Care se jertfeşte în Sfânta Liturghie este Iisus Hristos, El, Mielul lui Dumnezeu Cel Care ridică păcatul lumii (Ioan 1, 29).

Sfânta Liturghie este centrul cultului divin ortodox, iar partea cea mai de seamă a Sfintei Liturghii sau nucleul acesteia îl formează epicleza, adică rugăciunea de chemare sau invocare a Sfântului Duh rostită de preot în timpul cântării „Pre Tine Te lăudăm", ca să coboare şi să prefacă pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele Domnului, adică Dumnezeiasca Euharistie sau Sfânta Împărtăşanie. Acesta este momentul cel mai de seamă al Sfintei Liturghii.

Sfântul Ioan Gură de Aur, numit „Doctorul Euharistiei", a consacrat acestei Sfintei Taine meditaţii şi timp îndelungat pentru a pătrunde taina cea mare care se petrece în momentul sfinţirii darurilor de către preot: „Când cheamă pe Sfântul Duh şi când săvârşeşte prea înfricoşata Jertfă şi când se atinge într-una de Stăpânul tuturor, unde îl voi mai rândui pe preot, spune-mi? Câtă curăţie vom cere de la el şi câtă evlavie? Căci, cugetă tu, cum trebuie să fie mâinile care săvârşesc aceasta, cum trebuie să fie limba ce revarsă cuvintele acelea şi decât ce altceva mai curat şi mai sfânt trebuie să fie sufletul care a primit în el atâta duh?"

A cugeta la această mare Taină, care mai ţine sufletul în oase şi lumea în picioare – după cuvântul Cuviosului Părinte Arsenie, înseamnă a pătrunde sensul adânc al acesteia, a cultiva în suflet sentimentul de evlavie sfântă pricinuitoare a multor stări de trăire sfântă pe care le întâlnim la slujitorii Sfintei Liturghii ale căror suflete s-au dovedit a fi vetre pe care a ars focul sacru al evlaviei euharistice.

Despre evlavia euharistică pe care o aveau Sfinţii Părinţi care slujeau Sfânta Liturghie şi despre dumnezeiescul foc în care se aflau aceşti slujitori avem mărturia următoare:

„Un bătrân povestea: Un episcop s-a dus la un sat, într-o duminică şi a zis diaconilor săi: Căutaţi pe preotul satului, ca să ne facă mâine Sfânta Jertfă a Sfintelor Taine. Şi căutând, au aflat pe preotul satului, om sătean şi fără vicleşug şi l-au adus pe el la episcop. Şi l-a îndemnat pe el episcopul ca să săvârşească Sfânta Liturghie. Deci, acesta intrând în sfântul altar a văzut episcopul pe preot că îndată ce a stătut la sfântul prestol a fost tot în foc şi nu se ardea. După ce s-a sfârşit Sfânta Liturghie, a chemat episcopul pe preot în veşmântărie şi a zis către dânsul: Blagosloveşte-mă, vrednicule rob al lui Dumnezeu! Iar preotul a zis: Cum este cu putinţă să se blagoslovească episcopul de preot, care se hirotoneşte de el? Ci tu mă blagosloveşte părinte! Iar episcopul a răspuns: Nu pot, zice, să blagoslovesc pe cel care stă în foc şi aduce sfintele daruri lui Dumnezeu. Că în tot chipul cel mai mic se blagosloveşte de cel mai mare. Şi preotul a zis: Şi se poate, cinstite stăpâne, ca vreun episcop sau preot să stăruiască la Sfintele Taine şi să nu stea în dumnezeiescul foc? Şi aceasta auzind episcopul, s-a minunat foarte de curăţia preotului şi de nerăutatea năravului lui şi folosindu-se s-a dus" (Pateric).

Pe lângă acest moment deosebit, prilejuit de slujirea cu evlavie a Sfintei Liturghii, se află darul lacrimilor duhovniceşti izvorâte din trăirea Tainei celei mai presus de minte, a Sfintei Liturghii, a prefacerii pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele Domnului.

Lacrimile sunt pricinuite de cauze deosebite. Sfântul Ioan Scărarul le-a împărţit în opt categorii[38], cele duhovniceşti având la temelie o lucrare duhovnicească deosebită, între aceste cauze fiind rugăciunea.

---

[38] Sfântul Ioan Scărarul, *Filocalia*, vol. IX, Bucureşti, 1980, p. 174

Lacrimile din rugăciunea ta sunt semnul milei lui Dumnezeu, spune Sfântul Isaac Sirul[39], sunt un semn al străpungerii inimii[40], după cum mărturisesc cei care au fost martori ai prezenţei lucrătoare a harului Sfântului Duh în viaţa sfinţilor.

Această stare deosebită poate fi atinsă cunoscând posibilităţile de realizare, respectiv a cunoaşte fiinţa omenească precum şi lucrarea harului divin.

Există în fiinţa omenească zăcăminte de energii morale sădite de Dumnezeu prin actul creaţiei, precum şi energii harice primite mai întâi prin Taina Sfântului Botez, care devin lucrătoare în măsura împlinirii poruncilor sfinte. Adică, aceste energii harice îşi fac evidentă prezenţa actualizându-se prin nevoinţe continue, iar urmarea este creşterea în Hristos, transfigurarea firii omeneşti până la îndumnezeirea prin har, ştiut fiind că avem posibilitatea împărtăşirii din dumnezeiasca Fire (II Petru 1,4) şi prin aceasta să participăm la viaţa divină.

Aşadar, oamenii pot participa la realităţile supranaturale, la viaţa divină, deoarece în fiinţa omenească este sădită năzuinţa, mişcarea ascendentă de a participa la aceste realităţi. Această năzuinţă ar putea rămâne neîmplinită, nerealizată dacă n-am avea posibilitatea de a ne împărtăşi din această viaţă, iar aceasta se realizează prin harul divin.

Participarea la viaţa divină

Despre această participare la viaţa divină, Sfântul Grigorie de Nissa spune că, dacă omul este chemat la viaţa

---

[39] Sfântul Isaac Sirul, *Filocalia*, vol. X, Bucureşti, 1981, p. 185
[40] Sfântul Ioan Scărarul, *Filocalia*, vol. IX, Bucureşti, 1980, p. 162

divină pentru a participa la bunurile lui Dumnezeu, el este în mod necesar apt prin constituţia sa de a participa la aceste bunuri.[41]

Urmarea acestei participări la realităţile supranaturale este transformarea sufletească a credinciosului, este desprinderea sufletească de ceea ce poate împiedica aspiraţiile spre desăvârşire, dar se realizează, prin însuşi acest fapt, şi o despătimire, iar sufletul devine vatra lucrării harului divin.

În sufletul curăţit de patimi se nasc virtuţile, se actualizează ceea ce am primit de la Dumnezeu ca tendinţă naturală. Între acestea se situează pe primul loc, iubirea.

Sfântul Vasile cel Mare spune că omul are în sine aptitudinea firească de a iubi, adică în însăşi natura fiinţelor vii – vreau să spun a omului – se găseşte inclus ca un germene care conţine în el principiul acestei aptitudini de a iubi.[42]

Cultivând în suflet iubirea creştină, trăindu-o cu toată fiinţa, acest fapt are ca urmare un comportament plin de delicateţe, de transparenţă, de puritate în gânduri şi în sentimente. În el culminează gingăşia, sensibilitatea şi ele se asociază curăţiei, atenţiei generoase faţă de oameni, disponibilităţi prin care el participă cu toată fiinţa sa la problemele şi necazurile oamenilor.[43]

Sfântul Isaac Sirul spune despre compasiunea celor ce trăiesc aceste stări sufleteşti: „Ce este un suflet, o inimă plină de compasiune? Este o ardere a inimii pentru fiecare făptură: pentru oameni, pentru păsări, pentru animale, pentru târâtoare, pentru diavol. Gândul la ele ori vederea lor face pe

---

[41] Ioan I. Ică, *Concepţii teologice eronate asupra raportului dintre natură şi har*, „Ortodoxia", nr. 4, 1960, pp. 544-554

[42] Sfântul Vasile cel Mare, *Regulile Mari*, 2.

[43] Pr. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus şi experienţa Duhului Sfânt*, Sibiu, 1995, p. 44.

sfinţi să verse din ochi şiroaie de lacrimi. Iar compasiunea adâncă şi intensă care stăpâneşte inima sfinţilor îi face incapabili să suporte vederea celei mai mici răni, oricât de neînsemnate, făcute vreunei făpturi. Pentru aceasta, ei se roagă în tot ceasul cu lacrimi chiar pentru animale, pentru duşmanii adevărului şi pentru cei ce le fac rău.[44]

Această simţire duhovnicească, aceste emoţii sfinte sunt redate de Sfântul Vasile cel Mare în cuvinte a căror bogăţie duhovnicească este copleşitoare: „Ce dorinţă este arzătoare şi de neînlocuit, se întreabă Sfântul Vasile, ca setea provocată de Dumnezeu în sufletul purificat de orice patimă, care izbucnind într-o emoţie sinceră strigă: «Dragostea m-a rănit»?" (Cântarea Cântărilor 2, 5)[45].

Aceasta este lucrarea harului divin care înlătură vălul de pe mintea noastră, pentru a vedea urmările acestei lucrări care ne mişcă până la lacrimi. „Şi când începe harul să-ţi deschidă ochii pentru a simţi cu adevărat vederea lucrurilor (duhovniceşti), îndată ei încep să verse şiroaie de lacrimi."[46]

Acesta este semnul vizibil al străpungerii inimii prin harul lui Dumnezeu, care a fost lucrător în sufletele slujitorilor Sfintei Liturghii, a celor care şi-au curăţit simţirile pentru a vedea pe Hristos strălucind cu neapropiată lumină a Învierii.

Numele celor care au experiat prezenţa Duhului Sfânt în slujirea Sfintei Liturghii le ştie singur Dumnezeu, căci cei ce trăiau aceste momente sfinte se fereau de a fi văzuţi, acoperindu-se cu dulama smereniei, după cuvântul Sfântului Isaac Sirul, spre a nu cădea în păcatul slavei deşarte.

---

[44] Sfântul Isaac Sirul, *op. cit.*, p. 393.
[45] Sfântul Vasile cel Mare, *op. cit.*, p. 2.
[46] Sfântul Isaac Sirul, *Filocalia*, vol. X, p. 129.

Cu toată această grijă de a nu fi văzuţi, pentru a nu pierde harul lacrimilor, totuşi, uneori, au putut fi văzuţi slujind cu emoţii sfinte Sfânta Liturghie, când toată fiinţa lor oglindea trăirea sfântă a momentelor Sfintei Liturghii.

Aşa, de pildă, Sfântul Simeon Noul Teolog avea faţa aşa de strălucită ca chipul unui înger în vreme ce slujea cele sfinte, încât nu putea cineva să-l privească bine, precum nu poate cineva să privească soarele. Lucrând la locaşul bisericii, i-a sporit mai mult umilinţa lacrimilor, care erau ca o mâncare şi ca o băutură în toată viaţa lui (Mineiul, 31 octombrie).

În veacul al XIV-lea a trăit un alt sfânt al Bisericii dreptmăritoare, Sfântul Grigorie Palama, de numele căruia se leagă mişcarea de trezire religioasă, adică isihasmul. Era nevoitor în postiri şi rugăciuni şi prin lacrimi multe îşi ascuţea şi-şi limpezea ochiul sufletului, iar prin rugăciunea neîntreruptă a minţii se învrednicea de unirea nemijlocită cu Dumnezeu. Uneori, faţa îi strălucea mai presus de fire, transformată în focul Duhului, şi aceasta mai ales în timpul Sfintei Liturghii.[47]

Asemenea fenomene suprafireşti întâlnim şi în viaţa Părintelui Arsenie şi despre acestea dau mărturie cei ce l-au cunoscut personal, fiii săi duhovniceşti. Lucrarea duhovnicească la Mânăstirea Brâncoveanu a început-o cu o viaţă personală foarte aspră, mâncând odată pe zi, pâine şi apă, şi dormind pe jos sau pe un pat rudimentar, adică prici. Uneori, pleca la munte pentru o săptămână, numai cu Biblia, şi cobora sâmbătă seara pentru Sfânta Liturghie pe care a doua zi o slujea cu lacrimi, aşa încât cei ce erau prezenţi nu puteau să nu plângă, atât de intensă era trăirea cu care slujea.

---

[47] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigore Palama*, Bucureşti, 1993, p. 12

Cantorul Bârsan, slujitor al sfintei Mânăstiri Brâncoveanu, mărturiseşte că l-a văzut pe Părintele în altarul bisericii acestei mânăstiri slujind Sfânta Liturghie, fiind ridicat la o înălţime de o jumătate de metru deasupra pământului, iar picioarele îi erau în foc.

Se ştie că în 1968 ruşii au invadat Cehoslovacia şi lumea se temea că se va întâmpla şi cu noi, românii, acelaşi lucru. Atunci, Părintele Arsenie era la biserica din Drăgănescu, unde slujea preotul Savian Bunescu. Într-o zi, un apropiat al său l-a căutat pe Părintele Arsenie şi nu-l găsea. În cele din urmă l-a găsit în sfântul altar, în genunchi şi plâns. S-a şters repede la ochi, iar când părintele Bunescu s-a dus îl locul unde stătuse Părintele Arsenie a găsit locul umed de lacrimile care au curs din ochii săi. Atunci Părintele s-a rugat pentru ţara noastră, România, ca să nu se abată şi asupra ei ocuparea de către ruşi.

Între fiii duhovniceşti ai Părintelui Arsenie se află şi doamna Aspazia Oţel Petrescu, autoarea cărţii „Strigat-am către Tine, Doamne", care cuprinde evocări ale suferinţelor suportate în cei paisprezece ani petrecuţi în temniţele comuniste. Dânsa a vizitat Mânăstirea Brâncoveanu în anul 1948, împreună cu poeta Zorica Laţcu, viitoarea călugăriţă Teodosia. Întâlnirea cu Părintele Arsenie a marcat-o profund, bucurându-se de primirea la Spovedanie după prima întâlnire, dar şi de momentele deosebite trăite în ambianţa duhovnicească unică din Mânăstirea Brâncoveanu, mai ales de trăirea momentelor când Părintele săvârşea Sfânta Liturghie.

Într-o scrisoare adresată monahiei Elefteria din Mânăstirea Bradu, judeţul Vâlcea, doamna Aspazia recheamă cu duioşie locurile unde a trăit Părintele intensitatea sfintelor momente liturgice, emoţiile sfinte a

căror încărcătură duhovnicească este greu de redat în cuvinte, mai ales la săvârşirea Sfintei Liturghii. Redăm conţinutul scrisorii:

Dragă Măicuţă Elefteria,

Multă bucurie mi-a adus scrisoarea care m-a purtat pe căile Sfintei Mânăstiri de la Sâmbăta, atât de dragi inimii mele. Rândurile atât de frumoase, emoţia delicată din ele, evocarea atât de luminoasă mi-au adus în casă mireasma duhovnicească a acelor locuri. Ele sunt lipsite de lungă vreme de prezenţa fizică a Părintelui Arsenie, dar duhul de sfinţenie ce l-a imprimat locului va pluti etern şi va înfiora cu o dulce speranţă sufletele celor ce vor veni mereu să calce iarba pe care au călcat-o şi paşii săi. Mulţumesc mult de tot, atât pentru cele scrise, cât şi pentru faptul că, purtându-mă şi pe mine în gând m-aţi închinat şi pe mine la sfântul altar în faţa căruia Părintele rostea sacrele cuvinte ale „Prefacerii" cu şiroaie de lacrimi pe obraji.

O descriere mai amănunţită şi cu deosebită pătrundere duhovnicească a misterului sau a sacralităţii momentului liturgic al prefacerii cinstitelor daruri în Trupul şi Sângele Domnului găsim în cartea „Mărturii despre Părintele Arsenie" alcătuită de preotul Nicolae Streza din Făgăraş, ucenic apropiat şi vrednic slujitor al sfântului altar. După prezentarea rânduielii Utreniei aşa cum se săvârşea la Mânăstirea Brâncoveanu, după tipicul bisericesc, dar cu emoţia mistică, mişcătoare, părintele Streza redă momentul sfânt al Prefacerii. Trecând peste imnele mari de la Anaforaua liturgică, s-a ajuns la momentul când se rosteau cuvintele de instituire a Sfintei Euharistii, spuse de Domnul

Hristos la Cina Cea de Taină, din Joia cea Mare a Sfintelor Patimi: „Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu, al Legii celei noi, care pentru voi şi pentru mulţi se varsă, spre iertarea păcatelor”, „Beţi dintru acesta toţi...” şi apoi: „Ale Tale dintru ale Tale, Ţie îţi aducem de toate şi pentru toate”, momente sublime ale Sfintei Liturghii, rostite la Epicleză. Dar, cum au fost rostite de Părintele Arsenie nu auzisem niciodată la vreun preot şi nici după aceea, spune părintele Streza. Rostirea cuvintelor era amestecată cu plânsul Părintelui Arsenie. Era plânsul mistic, de care am auzit mai târziu. Era plânsul omului ce se află în faţa celui mai mare mister, al nimicniciei omului în faţa lui Dumnezeu, al omului ce se socotea nevrednic să facă acest lucru dumnezeiesc, să aducă aminte credincioşilor momentul instituirii Sfintei Euharistii, la Cina Cea de Taină. Apoi urmează momentul când Sfântul Duh, invocat de preoţi, Se coboară pe Sfânta Masă din altar şi preface Pâinea (Agneţul) şi Vinul în Trupul şi Sângele Domnului, moment mistic când se cântă imnul „Pre Tine Te lăudăm”. Acum pâinea şi vinul, materia neînsufleţită, se transsubstanţiază în Trupul şi Sângele viu şi întreg al Domnului Iisus Hristos, cu care atât preotul, cât şi credincioşii „se vor împărtăşi spre trezirea sufletului şi spre iertarea păcatelor, spre împărtăşirea Sfântului Duh, spre plinirea Împărăţiei Cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă” cum spune rugăciunea pe care o rosteşte mai apoi, în taină, preotul liturghisitor.

Era plânsul amestecat cu lacrimi al Părintelui Arsenie, moment de o trăire şi o încărcătură spirituală cum nu mai auzisem. În acelaşi timp credincioşii îngenuncheaţi trăiau şi ei momentul: se auzeau în surdină oftaturi şi chiar plânsete, credincioşii fiind şi ei luminaţi, de mai înainte, despre sublimitatea momentului liturgic respectiv.

Numai cei ce l-au auzit şi l-au văzut pe Părintele Arsenie liturghisind pot mărturisi acest adevăr, greu de interpretat pentru cei neştiutori, dar luminat pentru noi, cei ce, mai târziu, am studiat teologia şi am acumulat cunoştinţe ascetic-mistice despre Sfânta Liturghie, explicate de unii dintre Sfinţii Bisericii şi trăite de aceştia.

Este aici, la Epicleză, momentul de trăire maximă duhovnicească a conştiinţei umane a credincioşilor şi preoţilor, luminată de harul Sfântului Duh, moment sublim şi dumnezeiesc al Sfintei Liturghii Ortodoxe.[48]

Cei care au cugetat la taina persoanei umane au afirmat că stările sufleteşti dominante în fiinţa unui om se reflectă în trăsăturile feţei. Fără ştirea noastră, figura (chipul, faţa) ni se modelează încetul cu încetul după stările noastre de conştiinţă. Şi, odată cu înaintarea vârstei, ea răsfrânge imaginea din ce în ce mai exactă a sentimentelor, a poftelor, a aspiraţiilor întregii fiinţe.[49] Viaţa interioară, de pildă, a celui care se roagă cu toată fiinţa sa se reflectă asupra conduitei sale. Oamenii care se roagă cu credinţă se caracterizează prin perseverenţă în îndeplinirea sarcinilor, printr-un simţ al datoriei şi al răspunderii, prin mai puţine scăderi şi printr-o anumită bunătate şi generozitate faţă de alţii.

În afară de acestea, rugăciunea marchează pe credincioşi cu o caracteristică particulară, nevinovăţia în privire, calm în atitudine, bucurie senină în expresie, curaj în credinţă şi, când nevoia o cere, jertfa de sine pentru semeni, dragostea mare faţă de aproapele, despre care vorbeşte Mântuitorul Hristos. În acest fel, rugăciunea scoate la iveală

---

[48] Pr. Nicolae Streza, *Mărturii despre Părintele Arsenie*, Ediţia II-a, ed. „Credinţa strămoşească", Iaşi, 2007, p. 40.

[49] Dr. Alexis Carrel, *Omul, fiinţă necunoscută*, Bucureşti, 1942, p. 75.

tezaurul ascuns în fiinţa noastră.[50] Acest tezaur din noi nu este altceva decât lucrarea harului divin, care pătrunde întreaga noastră fiinţă, este nepătimirea, purificarea fiinţei noastre interioare, iar urmarea este pacea şi liniştea sufletească prin care Îl odihnim pe Dumnezeu potrivit expresiei liturgice „Că Sfânt eşti, Dumnezeul nostru, şi întru sfinţi Te odihneşti", dar şi realizarea duhovnicească de creştere în Hristos. Rodul acestei creşteri este, între altele, harisma lacrimilor, cu care Dumnezeu l-a binecuvântat şi pe Părintele Arsenie.

În acest context este vrednic de amintit un episod din viaţa lui Blaise Pascal, care a experiat prezenţa lui Dumnezeu în viaţa sa personală printr-o trăire profundă a adevărurilor credinţei creştine, exprimate în Memorialul său scris pe o bucată de hârtie pe care a cusut-o în dublura vestei, aflat după moartea sa. Luni, 23 Noiembrie 1654, în cursul serii, când privea în interior, Pascal a simţit şi a putut urmări pas cu pas procesul prin care Dumnezeu a pătruns şi a devenit activ în conştiinţa sa. Timp de aproape două ore sufletul său a fost în flăcări. Era contactul direct cu Dumnezeu. Acum cunoaşte adevărata natură a lui Dumnezeu şi simte cum Acesta se pleacă asupra destinului său şi îl primeşte în rândul celor chemaţi să-şi merite răscumpărarea printr-o viaţă curată. Pascal a pus pe hârtie, cu mâna tremurândă, toate mişcările pe care focul divin le-a dezlănţuit în sufletul său. Este Memorialul, aşa-numita amuletă. În aceasta se vede înfrigurarea cu care caută termenii ce exprimă starea sa sufletească. Cuvântul „foc", adică lumina şi căldura emanate de prezenţa divină, puse în mijlocul paginii, izolat, capătă o putere de simbol. Atunci a simţit el

---

[50] Idem, *Despre rugăciune şi simţul sacrului*, în „Vestitorul Ortodoxiei", nr. 15-16, 1990, p. 6.

că Dumnezeul Cel adevărat nu este acela al filozofilor şi al savanţilor, ci este Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac, Dumnezeul lui Iacob, Dumnezeul lui Iisus. Este Dumnezeul creştin, numai iubire şi consolare, un Dumnezeu Care, prin simpla Sa prezenţă, umple sufletul de bucurie, de încredere, de iubire etc. Sufletul îi este plin de Dumnezeu când aruncă, în grabă, pe hârtie cuvintele: „Bucurie, bucurie, bucurie, lacrimi de bucurie". În sufletul său s-a produs detaşarea completă şi definitivă de lume şi supunerea totală lui Iisus Hristos. Cu lacrimi de bucurie renunţă – o renunţare totală şi calmă – la destinul ce-l avea printre oameni. În interiorul său s-a născut acela care îşi va pune soarta în mâinile lui Dumnezeu. De acum înainte va fi cu gândul numai la el, va renunţa la tot ce-i aparţine, nu-l va mai interesa nimic din viaţa de om. Singura sa regulă de viaţă va fi adevărul creştin. Şi-şi va duce destinul până la capăt. În Ianuarie 1655 intră ca solitar la (mânăstirea) Port-Royal.[51]

În cultul Bisericii dreptmăritoare găsim numeroase cuvinte de preţuire a vieţii virtuoase, dar şi a urmărilor vieţii trăite în cuvioşie, în evlavie. O astfel de viaţă este izvor de lacrimi duhovniceşti şi, la rândul ei e urmată de o viaţă deosebită, după cum găsim în cântarea liturgică pe care o considerăm potrivită a o închina şi Părintelui Arsenie: „Cu curgerile lacrimilor tale ai lucrat pustiul cel neroditor şi cu suspinurile cele dintru adânc ai făcut ostenelile tale însutit roditoare; şi te-ai făcut luminător lumii strălucind cu minunile (Arsenie), părintele nostru. Roagă-te lui Hristos Dumnezeu ca să mântuiască sufletele noastre."

[51] Mihai Uţă, *Pascal*, Bucureşti, 1939, p. 138.

VINDECĂRI DE BOLI TRUPEŞTI ŞI SUFLETEŞTI

Prin întruparea şi jertfa Mântuitorului Hristos s-a refăcut comuniunea omului cu Dumnezeu, realizată prin harul divin, pe care îl primim în Biserică, prin Sfintele Taine, prin arhierei şi preoţi, care sunt iconomi ai tainelor lui Dumnezeu (I Petru 4,10).

Există în structura intimă a sufletului omenesc un fond moral nativ ancestral, datorită căruia omul tinde spre realizarea binelui moral, a vieţii virtuoase. Natura umană şi puterile morale native, sufleteşti sunt potenţate prin harul divin şi astfel, prin împreună-lucrarea acestor factori, a harului divin şi a puterilor morale naturale, puterile sufleteşti se intensifică angajând, prin această lucrare, cele mai adânci zone ale sufletului omenesc.

Harul divin este o energie dumnezeiască necreată, care izvorăşte din fiinţa divină şi din împărtăşirea cu harul divin credinciosul se spiritualizează, puterile sale primesc un spor de putere supranaturală, se face începutul vieţii duhovniceşti şi, perseverând pe această cale a virtuţilor, a nevoinţelor ascetice, harul lui Dumnezeu pătrunde pe cel botezat, îl preface duhovniceşte, putând să atingă treapta cea mai înaltă a vieţii creştine, a îndumnezeirii prin har, sau θέοσιζ κατά χάριν şi, prin aceasta, participarea la viaţa divină. Posibilitatea acestei participări constă în faptul că omul este purtător al chipului lui Dumnezeu (Facere 1,

26) şi prin aceasta este înzestrat cu simţul sacrului şi capacitatea de a întreţine comuniunea cu Dumnezeu, exprimată prin *homo capax divini*, adică omul este capabil de a înfăptui lucrări dumnezeieşti, de a participa la viaţa divină.

Despre această participare s-au exprimat Sfinţii Părinţi şi teologi de seamă ai Bisericii. Astfel, Sfântul Grigorie de Nissa spune că omul este chemat la această viaţă, la bunurile lui Dumnezeu, deoarece el este apt prin constituţia sa de a participa la aceste bunuri, iar Sfântul Grigorie Palama spune: „Creaturile nu participă niciodată la natura (fiinţa) lui Dumnezeu, ci doar la energia divină şi prin această participare la har ele intră în unire intimă, reală cu Dumnezeu." De asemenea, teologul ortodox George Florovschi spune că „scopul (omului) este de a se autodepăşi şi de a se înălţa către Dumnezeu şi, mai mult, de a participa la viaţa divină. Numai printr-o asemenea participare omul devine el însuşi."

Aşadar, prin participarea la viaţa divină nu ne împărtăşim din fiinţa divină, ci din harul divin, energie dumnezeiască necreată comună celor trei ipostasuri divine şi astfel ne împărtăşim din sfinţenia Lui (Evrei 12, 10).

Cu privire la efectele participării la viaţa divină, la realizarea sfinţeniei, la lucrarea harului în viaţa credincioşilor este necesar să precizăm că harul îndumnezeitor al Sfântului Duh are dimensiuni care depăşesc mult limitele puterilor omeneşti. Adică harul îşi face evidentă lucrarea sa după credinţa cu care creştinul îl primeşte, după capacitatea de receptivitate a acestuia, care poate creşte nemăsurat, atingând treptele dumnezeirii.

Harul divin se actualizează, devine lucrător, iar actualizarea dumnezeirii împărtăşite îşi face evidentă prezenţa prin darurile Sfântului Duh, sau prin duhuri.

Biserica are mereu toate darurile, chiar dacă nu le are întotdeauna la fel de actualizate. Membrii Bisericii se bucură de unele sau altele dintre daruri, după însuşirile lor naturale, deoarece darurile nu au altă menire decât să dezvolte însuşirile naturale. Unde sunt darurile e semn că omul s-a îndreptat, că e pe calea spre desăvârşire, căci rădăcina lor este harul.[52]

Harul este unul singur, dar lucrarea lui în sufletele credincioşilor nu este uniformă, ci lucrează în mod diferit, după însuşirile şi posibilităţile primitorilor.

Există daruri obişnuite şi daruri extraordinare, care se numesc harisme.

Despre darurile obişnuite ne vorbeşte profetul Isaia, în număr de şapte, fiind cunoscute încă din Vechiul Testament şi sub numele de duhuri (Isaia 11, 1-2). Însă, darurile lui Dumnezeu nu se limitează la acest număr, ci sunt nesfârşite. Despre aceste daruri ne vorbeşte Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani (12, 6, 9-18). Tot pe temeiul Sfintei Scripturi, în viaţa creştinului se poate vorbi de cele mai mici fapte ca lucrări ale harului, ca de pildă: înfăptuirea binelui, dragostea duhovnicească sinceră, respectul pentru orice om, răbdarea în necazuri şi suferinţe, smerita cugetare, bucuria ca rod al Duhului, iertarea celor ce ne-au greşit, stăruinţa în rugăciune şi fapte bune etc.

Despre harisme, ca daruri extraordinare, Sfântul Apostol Pavel ne vorbeşte în trei capitole din Epistola I Corinteni (12, 13, 14). Între aceste harisme se enumeră: darul minunilor, al vindecărilor, al deosebirii duhurilor, al înţelepciunii, al credinţei etc.

---

[52] Prof. Nicolae Chiţescu (şi colab.), *Teologia Dogmatică şi Simbolică*, vol. II, Bucureşti, 1958, p. 662.

În textul original al Sfintei Scripturi se poate vedea folosindu-se cuvântul „harismă” ca dar deosebit. Astfel, Sfântul Apostol Petru îndeamnă la slujire, spunând: „După darul („harisma”) pe care l-a primit fiecare, slujiţi unii altora, ca nişte buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu” (I Petru 4, 10), iar Sfântul Apostol Pavel spune că avem felurite daruri („harismata” – la plural) după darul ce ni s-a dat. (Romani 12, 6)

Toate acestea sunt împlinirea celor făgăduite de Domnul Hristos, când a spus ucenicilor Săi: „Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu demoni vor izgoni, peste cei bolnavi îşi vor pune mâinile şi se vor face sănătoşi” (Marcu 16, 18; Luca 9, 6). Credincioşi cuvântului Mântuitorului Hristos, Sfinţii Apostoli au săvârşit minuni vindecând pe cei bolnavi. Astfel, Sfântul Petru vindecă pe Enea în Lida şi înviază pe Tavita în Iope (Faptele Apostolilor 9, 34-41), Sfântul Pavel vindecă pe tatăl fruntaşului insulei Malta (Faptele Apostolilor 28, 8), iar Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan au vindecat pe ologul din naştere în Ierusalim, la poarta templului zisă Poarta Frumoasă (Faptele Apostolilor 3, 1-8).

⁂

De cele sfinte se cuvine să ne apropiem cu sfială, cu conştiinţa nevredniciei, a neputinţei de a înţelege taina, puterea care se sălăşluieşte în lucrarea sfântă, cu un sentiment de teamă sfântă, cu multă credinţă, cu smerenie. Despre smerenia cu care trebuie să ne apropiem de Dumnezeu, de cele sfinte, Sfânta Scriptură ne îndeamnă: „Cu cât eşti mai mare, cu atât mai mult te smereşte şi înaintea Domnului vei afla har. Că mulţi oameni mari şi slăviţi sunt, dar tainele se descoperă celor smeriţi” (Isus Sirah 3, 18-19).

În lucrarea duhovnicească săvârşită de părintele Arsenie se înscriu fapte de vindecări de boli trupeşti şi sufleteşti, care sunt dovezi de netăgăduit că el a fost înzestrat cu harisme, cu puteri supranaturale, despre care dau dovadă cei care au fost martori ai acestor vindecări miraculoase.

Când cei vindecaţi voiau să-i mulţumească, Părintele le răspundea în câteva cuvinte, zicând: „Nu eu!" şi arăta cu mâna spre cer. Adică atribuia lui Dumnezeu minunea vindecării şi dădea dovadă de smerenie, după cum însuşi spunea adeseori că „smerenia este dulama lui Dumnezeu", reproducând cuvintele Sfântului Isaac Sirul.

O tânără din comuna Lisa, localitate situată aproape de Mănăstirea Brâncoveanu, era bolnavă de ochi, îi curgeau lacrimile şi vederea îi scădea. Se gândea să meargă la Bucureşti pentru a fi operată, dar înainte de a face acest pas s-a dus la mănăstire, într-o duminică. Părintele a ieşit din biserică şi a strigat-o pe nume, zicând: „Leana din Lisa, vino-ncoace!" Când s-a apropiat, i-a spus: „Tu eşti bolnavă cu ochii. Să nu te duci la medic la Bucureşti să faci operaţie." Apoi, i-a adus apă sfinţită şi i-a dat-o, zicând: „Cu ea să te speli pe ochi." Tânăra a făcut aşa cum i-a spus Părintele şi s-a vindecat.[53]

Un orb a fost dus la mănăstire, unde a stat o lună de zile. Într-o zi, după vecernie, după ce au ieşit cu toţii din biserică, părintele Arsenie l-a luat afară şi i-a zis să se uite în sus şi să-i spună dacă vede ceva. Acela i-a răspuns Părintelui că zăreşte ceva. A doua zi, după vecernie, l-a luat din nou şi i-a zis să privească spre cer, iar orbul a zis că vede mai bine. A treia zi, cel ce fusese orb a văzut şi mai bine. În aproximativ o săptămână vederea i-a revenit complet.[54]

---

[53] *Mărturii din Ţara Făgăraşului...*, p. 73.
[54] *Ibidem*, p. 73.

O doamnă din Făgăraş, Cismaş Eugenia, a fost martoră la vindecarea unui băiat olog, adus pe braţe de patru oameni. Sâmbătă seara, Părintele l-a spovedit, apoi duminică oamenii l-au dus la biserică şi s-au împărtăşit toţi, cel olog rămânând în urmă. Oamenii s-au apropiat să-l ridice, dar părintele Arsenie i-a zis unuia: „Nu-l lua de braţ, Gheorghe!...". Apoi a zis ologului: „Ridică-te în picioare!". Acela a răspuns: „Dar, Părinte, de patru ani de zile n-am mai umblat!" Părintele a stăruit: „Ridică-te în picioare şi zi: Doamne, Iisuse Hristoase, ajută-mă! Dai un pas, mai dai un pas şi zi: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, fă ca Sfânta Împărtăşanie să pătrundă în toate încheieturile mele, în rărunchii mei şi să mă fac sănătos!". L-a împărtăşit şi a ieşit acela din biserică la braţ cu ceilalţi oameni. S-a mirat toată lumea, iar mama aceluia plângea de bucurie, încât uda pământul.[55]

Fiică duhovnicească a părintelui Arsenie a fost şi monahia Teodosia (poeta Zorica Laţcu) care, în perioada în care părintele Stăniloae şi părintele Arsenie traduceau Filocalia, ea ajuta la traducere, stilizând textul. O vreme îndelungată ea a întrerupt legătura cu părintele Arsenie datorită circumstanţelor politice din ţară. În acest timp, maica Teodosia s-a îmbolnăvit de cancer, care avansase până la ultima fază, metastaza. Internându-se în spital, îşi aştepta, după aprecierile medicilor, sfârşitul vieţii. În spital fiind, Părintele i s-a arătat, în realitate, lângă patul ei, adresându-i-se cu numele avut înainte de călugărie: „Zorica, am venit să te vindec", după care a dispărut, la fel cum apăruse. În orele care au urmat a început să elimine tot răul care era în ea, iar urmarea a fost ridicarea din pat, iar a doua zi a fost întâlnită

[55] *Ibidem*, p. 75.

de medic plimbându-se pe coridorul spitalului. După externare s-a dus la Părintele să-i mulţumească, prilej cu care Părintele a întrebat-o de ce nu l-a mai căutat şi i-a zis: „Dacă s-ar fi întâmplat ceva între timp (dacă ar fi murit), ai fi fost lipsă la apel!" (se referea la apelul turmei sale de păstoriţi). Maica Teodosia a mai trăit câteva zeci de ani şi a murit după vârsta de 80 de ani în Mănăstirea Vladimireşti, unde a fost călugărită.[56]

În comuna Recea-Făgăraş trăia Gheorghe Miloşan, considerat de oameni nebun. Umbla tot timpul prin păduri şi pe câmp. Rudeniile lui l-au prins, l-au legat şi l-au dus cu căruţa la părintele Arsenie, la Mănăstirea Brâncoveanu. Când au ajuns la mănăstire, Părintele slujea în biserică şi s-a adresat credincioşilor astfel: „Spuneţi ca cel bolnav din faţa bisericii să fie adus în biserică." Părintele a citit mai multe rugăciuni, după care Gheorghe Miloşan s-a purtat ca un om normal, sănătos la minte, aşa încât se putea vorbi cu el. Urmarea a fost că, după însănătoşire, a devenit un bun şi adevărat creştin.[57]

O femeie credincioasă, Aurelia Chiş din comuna Boiu, judeţul Mureş, spunea că a fost o vreme când o durea îngrozitor stomacul. Văzând că nu-mi mai trece – spunea ea – am plecat la Drăgănescu. Mă durea tot mai tare. Când am ajuns la poarta bisericii, de abia mai puteam respira şi atunci am strigat cât am putut la părintele Arsenie ca să mă ajute. Părintele a pus degetul arătător în locul în care simţeam mai acut durerea şi de atunci nu m-a mai durut niciodată.

Aceeaşi persoană spunea că la Drăgănescu a mers o femeie cu fiica ei bolnavă cu spatele atât de mult încât era încovoiată. L-a rugat pe Părintele să o ajute să se facă

[56] *Ibidem*, p. 80.
[57] *Noi mărturii...*, p. 68-69.

sănătoasă. Părintele i-a pus o mână pe piept şi cealaltă pe spate, a îndreptat-o şi aşa a rămas în continuare, sănătoasă.[58]

Doamna Victoria D. din Făgăraş, fiind suferindă, a fost la mai multe spitale mari din ţară: Bucureşti, Târgu-Mureş, Cluj, şi toţi doctorii i-au pus acelaşi diagnostic: cancer. Toate analizele medicale arătau că este în stadiu avansat. Femeia îl cunoştea de multă vreme pe părintele Arsenie, de când era la Mănăstirea Brâncoveanu. S-a dus la Drăgănescu când avea dureri mari şi i-a relatat Părintelui starea în care se afla. Atunci, Părintele i-a spus: „Lasă, mă, nu mai plânge, că n-ai cancer." Apoi, Părintele a intrat în sfântul altar, a ieşit cu un măr şi i-a spus: „Ia mărul acesta şi să-l mănânci numai când ajungi acasă. Când ai să te duci la control la doctori şi te vor întreba ce ai mâncat, tu să spui că ai mâncat de toate. Să nu te temi, că n-ai cancer şi nu vei muri. Când vei mai îmbătrâni, te vei îmbolnăvi de o boală grea, îţi va curge apă din corp prin piele." Când a ajuns acasă femeia a mâncat mărul. După câteva zile a simţit o ameliorare în toată fiinţa ei, i-au dispărut durerile, i-a revenit pofta de mâncare şi se simţea plină de viaţă. A venit timpul să meargă la control, la Braşov, apoi la Cluj, la Târgu Mureş şi Bucureşti, căci era în evidenţa lor. I-au făcut din nou analizele şi filmele. Comparând cu filmele de dinainte, toţi au exclamat: „Nu se poate! S-or fi schimbat filmele, sau altceva nu este în regulă." Femeia nu mai avea nici urmă de cancer. Doamna Victoria a ajuns la bătrâneţe şi – aşa cum i-a spus Părintele – a început să-i curgă apă prin piele.[59]

O altă doamnă din Făgăraş, cu numele Burlea, care avea cataractă destul de avansată, a mers la Părintele, dar când a ajuns în faţa lui a uitat pentru ce a venit. Părintele o

---

58 *Ibidem,* p. 71.

59 Idem, *Mărturii...,* p. 79-80.

întrebă: „Care-i baiu', mă, femeie?", iar ea îi răspunse: „Păi, Părinte, am venit aşa, ca să vă văd." Dar Părintele îi răspunse: „N-ai venit pentru asta, mă! Nu ai venit pentru ochi?" Bătrânica îi răspunse: „Vai, Părinte, să mă iertaţi, ba chiar pentru asta am venit la sfinţia voastră." Părintele îi spuse: „Mă, şi ce ţi-au spus doctorii? Să te duci să te operezi. Aşa-i?". „Da, Părinte". „Mă, îi spuse Părintele, să nu te duci la operaţie, că o să rămâi oarbă. Să faci ce-ţi spun eu. Primăvara, să pui o sticluţă la viţa de vie şi, din seva pe care o aduni în sticluţă, să iei câteva picături cu pipeta şi să-ţi pui în ochi şi nu o să mai ai nevoie de operaţie". După un timp, a fost întâlnită de un cunoscut, căruia i-a spus că nu a mai avut nevoie de intervenţie chirurgicală, pentru că îi trecuse cataracta cu seva de viţă de vie, precum îi spusese Părintele.[60]

Cu puterea de cunoaştere a oamenilor şi a unor evenimente care aveau loc departe de locul unde era, părintele Arsenie a cunoscut situaţia critică în care se afla o femeie care mergea spre mănăstire. Astfel, în timpul Sfintei Liturghii, a rugat pe doi credincioşi să vină în ajutorul acestei femei, spunându-le: „Măi, voi de acolo, mergeţi pe calea Drăguşului, că o femeie care vrea să vină la slujbă e oprită de nişte dulăi." Cei doi au mers şi, mai jos de pădure, au întâlnit-o pe femeia aceea înconjurată de mucări, adică de sectari, care au oprit-o din calea spre biserică, ţinând-o de vorbă cu ale lor rătăciri, ei fiind adventişti de ziua a şaptea, adică sâmbătari.[61]

Faţă de ereziile sectarilor Părintele avea o atitudine dârză, neînduplecată, spunând că se duc cu Biblia în iad, un adevăr confirmat de Sfânta Scriptură, care spune că în Sfânta

---

[60] *Ibidem*, p. 79.
[61] *Noi mărturii...*, p. 78.

Carte „se află multe lucruri cu anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi nepricepuţi le răstălmăcesc... spre a lor pierzare" (2 Petru 3, 16).

Pe asemenea aventurieri spirituali Sfânta Scriptură îi numeşte stricători ai cuvântului lui Dumnezeu (2 Corinteni 2, 17) şi tot Sfântul Apostol Pavel îi caracterizează ca fiind stricaţi la minte şi netrebnici pentru credinţă (2 Timotei 2, 8), care, „amăgitori fiind, rătăcesc pe alţii, rătăciţi fiind ei înşişi" (2 Timotei 3, 13).

Despre confruntările părintelui Arsenie cu sectanţii avem multe mărturii, dintre care amintim câteva:

Părintele Arsenie a tămăduit multe suferinţe trupeşti, dar n-a neglijat nici bolile sufleteşti. La Mănăstirea Brâncoveanu mergea adeseori o adventistă, care făcea multă tulburare în popor. Într-o duminică, după Sfânta Liturghie, Părintele a ieşit din sfântul altar prin sfintele uşi, îmbrăcat în odăjdii şi cu sfânta cruce în mână şi i-a spus acestei femei cu voce liniştită: „Marie, fă-ţi cruce!" Femeia a început să batjocorească Sfânta Cruce în aşa hal, încât făcea spume la gură, atât de tare striga şi ocăra. Părintele a lăsat-o o vreme în pace, apoi i-a zis iarăşi, tot în linişte: „Fă-ţi cruce, Marie!". Adventista aceea şi mai mult s-a îndrăcit, împotrivindu-se cu cuvinte din Scripturi şi făcând de ocară Sfânta Cruce. Văzând Părintele că nu izbuteşte altfel, a ridicat Sfânta Cruce pe care o ţinea în mână şi a zis cu mânie: „Arză-te Sfânta Cruce să te ardă!". În clipa aceea, femeia a căzut jos, zvârcolindu-se ca într-un acces de îndrăcire şi de lângă picioarele ei a sărit o formă neagră, o dihanie cu patru labe, care a ieşit din biserică şi a luat-o la goană, până nu s-a mai văzut. Spaima a fost foarte mare printre credincioşi, iar adventista a rămas liniştită, dar fără simţire. Părintele a spus să o ridice doi bărbaţi şi s-o ducă în

tinda bisericii, ca să-şi revină. Apoi, a zis către credincioşi: „Aţi văzut cine n-o lăsa să-şi facă cruce?" Când femeia şi-a revenit, primul lucru pe care l-a făcut a fost să se închine cu semnul Sfintei Cruci, fiind slobozită acum de diavolul.[62]

O altă confruntare a părintelui Arsenie cu sectarii ne-o relatează doamna Ana Bichi din Sibiu. Odată, era la Drăgănescu – spune dânsa – şi, pe când mă rugam în faţa icoanei Maicii Domnului, în biserică a intrat un bărbat cu fiica lui. Amândoi erau cuprinşi de o puternică stare emoţională nervoasă, negativă. Bărbatul a venit la mine şi mi-a spus că este profesor universitar şi că îl caută pe părintele Arsenie care face minuni. În acel moment, Părintele a intrat în biserică şi l-a întrebat pe acela: „De ce o întrerupi la rugăciune?". Omul acela i-a răspuns că este iehovist şi a început o peroraţie pe teme sectare, că, adică, de ce ne închinăm la icoane ş.a. Părintele i-a zis: „Dacă nu te închini, n-avem ce discuta!".

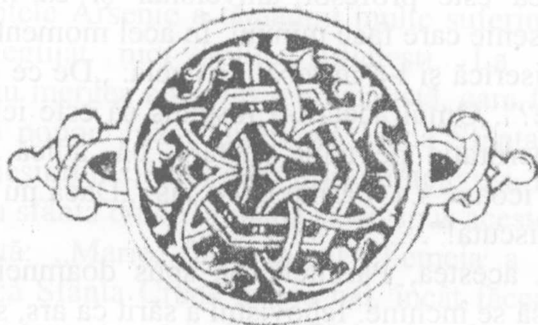
După acestea, Părintele i-a spus doamnei Ana să-i înveţe cum să se închine. Iehovistul a sărit ca ars, spunând că nu se închină. Atunci, Părintele a ridicat mâinile în sus şi a zis: „Doamne, nu sunt răspunzător de sufletele acestea". Imediat, cei doi au plecat împleticindu-se, lovindu-se unul de altul, dar n-au putut ieşi din biserică, ci s-au întors, s-au închinat şi pe loc s-au vindecat de suferinţa care era destul de evidentă la intrarea în biserică, adică de convulsiunile, palpitaţiile sau spasmele care îi stăpâneau.[63]

Concluzia care se trage în mod necesar logic din cele două cazuri relatate mai sus este că, uneori, în contactul cu lucrurile sfinte, adică cu biserica, crucea, icoanele etc.,

---

[62] *Ibidem*, p. 174.
[63] *Noi mărturii...*, p. 77.

ereticii, cei posedaţi de duhuri necurate au asemenea manifestări.

LEPĂDAREA DE SINE

Creştinismul e a doua creaţie a lumii, adică refacerea ei în har prin jertfa pe cruce a Mântuitorului[64].

S-a refăcut, aşadar, comuniunea harică a omului cu Dumnezeu şi odată cu aceasta virtuţile sale primesc un spor de putere dumnezeiască prin împărtăşirea cu harul divin, care este o energie sau o lucrare dumnezeiască necreată şi astfel, prin harul divin omul se spiritualizează, se restaurează, se sfinţeşte.

Prin Jertfa Sa, Mântuitorul Hristos ne-a răscumpărat, ne-a slobozit din legăturile întunericului (II Petru 2, 4) şi ne-a făcut părtaşi şi împreună-cetăţeni cu sfinţii şi casnici ai lui Dumnezeu (Efeseni 2, 19) şi ne-a rânduit cetate în ceruri (Filipeni 3, 20).

Prin harul divin, primit mai întâi prin Sfântul Botez, sufletul nostru intră în legătură tainică cu Mântuitorul Hristos, Care devine viaţa noastră (Coloseni 3, 4), iar noi ne transformăm într-o făptură nouă (II Corinteni 5, 17) ne îmbrăcăm în Iisus (Galateni 3, 27), vieţuim în Hristos (Filipeni 2, 21). Trăind astfel în comuniune cu El, am devenit un duh cu El (I Corinteni 6, 17).

---

[64] Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului*, Bucureşti, 1940, p. 7.

În acest sens, al comuniunii cu Dumnezeu, avem cuvântul Mântuitorului Hristos, Care spune: „Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu şi Tatăl Meu îl va iubi şi vom veni la el şi vom face locaş la el" (Ioan 14, 23), căci trupul creştinului este templu al Duhului Sfânt (I Corinteni 6, 19).

Aşadar, cele trei Persoane sfinte, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, respectiv Sfânta Treime, Se sălăşluiesc, prin harul divin, în fiinţa credincioşilor, făcând început lucrării de îndumnezeire, de sfinţenie, spre care se cuvine să năzuim toţi. În acest fel înţelegem cuvântul Mântuitorului Hristos, care spune că împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru (Luca 17, 21).

În ceea ce priveşte lucrarea harului în fiinţa noastră reţinem faptul că omul nu este o fiinţă autarhică, adică suficientă sieşi, ci este mereu avizată la ajutorul harului divin.

Harul divin are obârşie dumnezeiască.

Biserica învaţă că Fiinţa divină este una singură şi din ea se împărtăşesc numai Persoanele divine, adică Tatăl, Care împărtăşeşte întreaga fiinţă Fiului prin naştere şi Duhului Sfânt prin purcedere, dar păstrează şi El întreaga fiinţă divină. Şi totuşi, Dumnezeu împărtăşeşte şi oamenilor, dar nu fiinţa divină, ci energia divină necreată, care este harul divin.

Prin har, omul se restaurează, se spiritualizează şi prin aceasta se pune început al vieţii duhovniceşti, al îndumnezeirii sale. Prin har omul creşte duhovniceşte, iar aceasta depinde de măsura credinţei sale în puterea şi lucrarea harului, a receptivităţii şi a deschiderii sale faţă de valorile religioase creştine.

Despre aceasta avem mărturia Sfântului Maxim Mărturisitorul, care spune că „fiecare dobândeşte după măsura credinţei lui arătarea lucrării Duhului, aşa încât fiecare îşi este distribuitorul propriu al harului[65], iar dacă cineva dintre creştini a dobândit haruri mai mari, aceasta depinde de el însuşi, de dispoziţia prin care primeşte bunurile duhovniceşti[66].

Harul lui Dumnezeu se împărtăşeşte prin Sfintele Taine, începând cu Taina Sfântului Botez.

Prin Botez, harul divin se sălăşluieşte în fiinţa noastră intimă, adică în nucleul metafizic sădit în sufletul nostru prin actul creaţiei. Aici se sălăşluieşte, ca într-un altar, Mântuitorul Hristos.

Pentru ca harul să devină activ sau lucrător în fiinţa credincioşilor este necesară colaborarea acestora prin faptele lor, adică prin rugăciune, post, Spovedanie, Sfânta Împărtăşanie, privegheri, meditaţii, citirea celor sfinte etc.

Activitatea omului este aşa de importantă în concepţia ortodoxă, că fără ea harul primit prin Botez stă în adâncul nostru ca o sămânţă, care nu dă rod.

Activitatea, lucrarea e cea care fructifică şi îl face să se ramifice în toată fiinţa noastră. Harul primit la Botez e ca o fărâmă de jăratec ascuns sub metalul sau cenuşa rece a fiinţei noastre.

Suflând în jăratec acesta se va aprinde; iar în privinţa harului, suflarea nu este altceva decât activitatea noastră, care face harul lucrător, realizând spiritualizarea fiinţei umane, îndumnezeirea prin har şi, odată cu aceasta participarea la viaţa divină, de unde şi expresia „homo capax divini".

---

65 *Filocalia*, vol. III, Sibiu, 1948, p. 240.
66 *Ibidem*, p. 240.

Aceasta este starea ideală, la realizarea căreia sunt îndemnaţi toţi cei ce prin Botez au primit numele de creştini şi, odată cu aceasta şi împlinirea datoriilor sfinte, care decurg din această stare.

Adică, suntem chemaţi ca, urmând învăţătura Sfintei Evangheliei, să realizăm transformarea noastră morală, lăuntrică, dezvoltarea simţului sacru, duhovnicesc, sensibilizarea pentru valorile spirituale, desprinderea de tot ceea ce împiedică ridicarea pe treptele desăvârşirii noastre morale etc.

Privind însă viaţa în mod realist, obiectiv observăm că viaţa noastră nu corespunde, nu este în concordanţă întotdeauna cu datoriile morale, sfinte pe care le propovăduieşte Sfânta Biserică, ci dimpotrivă.

Când în viaţa noastră ne orientăm exclusiv spre realităţile materiale, sensibile, socotind câştigarea acestora unicul scop al vieţii, atunci năzuinţa sufletului nostru spre cele spirituale este înăbuşită prin urmărirea unor scopuri străine de aspiraţiile sale autentice.

Concepând viaţa în acest mod naturalist, materialist, ignorând nu numai realităţile duhovniceşti, ci şi legile fireşti, ca de pildă instinctul care este inscris în fire, dar ţinând seama de rolul pe care îl are în economia vieţii a fost încadrat în rândul legilor divine înscrise în fire (Paulescu).

Satisfăcând abuziv instinctele, urmează inevitabil apariţia patimii cu consecinţe grave asupra trupului dar şi asupra sufletului.

Sufletul căzând în robia patimii, aceasta îşi pune pecetea asupra lui, deformându-l după chipul şi asemănarea sa şi, ceea ce este dureros, ajunge de a privi totul printr-o optică deformată, falsă, răsturnând în mod silnic ierarhia valorilor, aşa încât să spună binelui rău şi adevărului

minciună. În această situaţie fiind, omul cugetă numai la cele trupeşti, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Căci cei ce sunt după trup, cugetă la cele ale trupului, iar cei ce sunt după Duh, cele ale Duhului" (Romani 8, 5). Urmarea cugetării numai la cele trupeşti aduce şi fapte corespunzătoare acestor cugete, căci ceea ce gândim, voim, simţim, se manifestă în exterior prin faptele noastre rele.

Urmarea acestor fapte este închiderea orizontului vieţii la limitele acestui veac, trăirea vieţii în pasiuni violente, degradante, care înăbuşă viaţa spirituală şi aduce pierderea harului divin (Galateni 5, 4), dar şi căderea din sfera sacrului într-un vid spiritual, în vidul de sens al vieţii, stare pe care o trăieşte omul înstrăinat de Dumnezeu.

Viaţa trăită în patimi şi-a pierdut raţiunea de a fi.

Creştinul este „el însuşi", cel adevărat sau cel autentic în măsura în care se menţine în comuniune harică cu Dumnezeu, adică trăind „viaţa în Hristos" sau viaţa duhovnicească.

Mântuitorul Hristos a venit în lume „să caute să mântuiască pe cel pierdut" (Luca 19, 10; Matei 18, 11), căci El „voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (I Timotei 2, 4).

Aşadar, pentru a ieşi din starea de marasm moral şi pentru a ne face „o inimă nouă şi un duh nou" (Iezechiel 18,30-32) este necesar să refacem legătura spirituală cu Dumnezeu, făcând pocăinţă sinceră, lepădând balastul de gânduri pătimaşe şi, prin împărtăşirea cu harul divin, să urcăm pe treptele vieţii spirituale până la realizarea sfinţeniei, a îndumnezeirii prin har.

Cele mai sus arătate le vom putea împlini urmând pe Mântuitorul Hristos, căci El a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6) şi tot El ne îndeamnă să-L urmăm în

viaţa noastră prin lepădarea de sine: „De voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea în fiecare zi şi să-Mi urmeze Mie" (Luca 9, 23).

Dar, ce este „sinele" de care trebuie să ne lepădăm? „Sinea" aceasta este eul, egoismul, este iubirea şi încântarea de sine, este suportul plăcerii şi al complăcerii noastre în lumea aceasta. Egoismul este rădăcina tuturor patimilor, iar lepădarea de sine este uscarea acestei rădăcini şi prima condiţie pentru urmarea lui Hristos[67]. „Sinele" este lumea dinlăuntru sau stratul de mizerie interioară pus peste chipul lui Dumnezeu din suflet[68], este vicierea sau alterarea fondului moral ancestral, este „eul" în jurul căruia cel înrobit de patimi polarizează toate gândurile sale.

În lucrarea duhovnicească a Părintelui Arsenie găsim numeroase referiri la lepădarea de sine.

Este un fapt cunoscut că omul este o fiinţă socială. „Cine nu ştie, spune Sfântul Vasile cel Mare, că omul este o fiinţă socială şi nu una singuratică? Căci nimic nu este aşa de propriu fiinţei noastre, decât să fie în comuniune unii cu alţii, să aibă nevoie unii de alţii şi să se iubească unii pe alţii" (Migne P.G. 32, 917).

Dar, spune Mântuitorul Hristos: „Unde sunt doi sau trei, adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor" (Matei 18,20). Acesta este un dar mai presus de fire; este un dar sau Har al Sfântului Duh şi condiţie a dezvoltării vieţii duhovniceşti, adică convieţuirea în obşte într-un duh de smerenie.

A vieţui într-o obşte este un prilej de a ne cunoaşte scăderile, minusurile în comportare, dar şi cei cu care

---

[67] Protos. Arsenie Boca, *Despre îndumnezeirea omului prin Har*, Ed. Credinţa Strămoşească, Iaşi, 2005, p. 91.

[68] Părintele Arsenie, *Mărgăritare duhovniceşti*, Iaşi, 2002, p. 23.

convieţuim ne smeresc arătându-ne patimile, defectele, sfătuindu-ne sau dojenindu-ne când acestea sunt prea evidente, percepându-le ca pe nişte ghimpi sau colţuri greu de suportat.

Arătânduni-se aceste scăderi, avem datoria să iertăm din inimă şi aceasta este cea mai adevărată lepădare de sine.

Măsura scăderii patimilor o arată măsura lepădării de sine. Toate prilejurile, mărunţişurile de toate zilele, capătă valoare religioasă când ai grijă să te comporţi în duhul smereniei.[69]

Vorbind despre lepădarea de sine este necesar să o punem în relaţie cu iubirea de sine, care este o datorie morală a creştinului. Aceasta reiese din modul în care este definită iubirea de sine, care e „virtutea prin care creştinul, ajutat de harul divin, se străduieşte să-şi dezvolte însuşirile cu care Dumnezeu l-a înzestrat, pentru ca, ajungând la desăvârşirea morală, să poată sta în strânsă legătură cu Dumnezeu"[70].

Prin urmare, iubirea de sine este o virtute şi se manifestă prin preţuirea de sine şi grija faţă de sine, este mijlocul prin care susţinem legătura cu Dumnezeu, deci este şi iubire de Dumenezeu.

În cultivarea iubirii de sine se poate ajunge la exagerări, la devieri, aşa încât grija neraţională faţă de sine să se pervertească, să devină patimă şi, odată cu aceasta, să se ajungă la abolirea simţului moral, spunând binelui rău şi luminii întuneric.

Pervertindu-se, orientând iubirea numai spre sine, omul devine egoist, „eul" devine centrul preocupărilor sale. Această stare este nefirească, departe de ceea ce ne cere

[69] Părintele Arsenie Boca, *Omul îmbrăcat în haină ...*, pp. 208-209.

[70] Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean, *Morala creştină*, ediţia a III-a, Cluj, 2002, p. 215.

Mântuitorul Hristos, căci Sinele, sinea noastră ne solicită cu toată ființa noastră și atunci pe „sinea" noastră se consumă, se lipește toată capacitatea noastră afectivă, adică dragostea, iar aceasta este dragoste pătimașă, orientată exclusiv spre cele materiale, senzuale.

Iubirea are însușirea de a crește și cu ea crește și omul, fie în bine, fie în rău. În bine crești în Dumnezeu, în rău crești în patimi, deci în diavol. Apoi, lăsându-te dus de o dragoste de viață în patimi, ți se întunecă sensul vieții și călătorești în gol, în întuneric. Mai mult, situația progresează, încât devierea ajunge la cote înalte și te iubești pe tine până la ura și înstrăinarea totală de Dumnezeu, în contrast cu cei care se leapădă de sine și ajung la iubirea maximă de Dumnezeu, dar se leapădă și de propria viață.

În acest sens, al precizării expresiei „lepădarea de sine", s-au folosit imagini plastice, și anume, imaginea pomului care trebuie altoit.

Noi suntem prin naștere și alt om, omul cel vechi, omul lipit prin cleiul simțurilor de fața trecătoare a lumii acesteia, ceea ce a dus la toate patimile și lanțurile, care ne strâng și ne îngustează orizontul minții la „acum și aici", ca și cum modul acesta de viață ar fi toată dimensiunea noastră – să ne fie nouă „bine pe pământ", și atât.

Omul cel vechi refuză din capul locului această dezlipire, adică refuză condiția urmării lui Hristos, refuză omul cel nou, cel coborât din cer în Persoana ceresc-pământească a Mântuitorului Iisus Hristos[71].

El ne-a răscumpărat, prin Jertfa Sa, din robia păcatului și a morții și ne-a creat, prin harul divin împărtășit în Biserică prin Sfintele Taine, condițiile realizării idealului

[71] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie Boca – Omul îmbrăcat în haină de in...*, pp. 360-361.

vieţii creştine, adică sfinţenia şi, prin aceasta, mântuirea sufletului.

Prin Botez, care este poarta de intare în creştinism, noi ne naştem de sus (Ioan 3, 3); este naşterea din apă şi din Duh (Ioan 3, 5) este baia naşterii celei de a doua, făcută prin lucrarea Sfântului Duh (Tit 3,5) şi spre iertarea păcatelor (Faptele Apostolilor 2, 38; 22, 16).

Sfânta Scriptură numeşte Botezul „înnoirea vieţii" (Romani 6, 4) şi deschiderea cugetului bun către Dumnezeu (I Petru 3, 21). Prin aceasta se înţelege că Botezul săvârşeşte renaşterea spirituală şi transformarea omului vechi în cel nou (II Corinteni 5, 17), este o înviere cu Hristos, după ce mai înainte am fost îngropaţi cu El prin Botez (Coloseni 2, 11).

Deci, prin Botez, Mântuitorul Hristos Se naşte în mod tainic în fiecare suflet, ca o mlădiţă nobilă, de om ceresc, pe butucul firii noastre pământeşti.

Prin Botez, noi ne-am îmbrăcat în Hristos (Galateni 3, 27) şi darurile Botezului încep să se dezvolte cu putere, El, Hristos este „sabia" care taie toate mlădiţele sălbatice ale omului vechi, ca toată seva harică a vieţii noastre să alimenteze şi să crească omul nostru cel ceresc, de la chip la asemănare. La această „sabie" se adaugă şi „focul" despre care Mântuitorul Hristos a spus: „Foc am venit să aduc pe pământ, şi cât aşi vrea ca acum să fie aprins în lume" (Luca 12, 49). Acest foc Mântuitorul Hristos l-a adus în lume în ziua Pogorârii Duhului Sfânt, ziua întemeierii Bisericii, este harul divin, energie divină necreată, prin care firea omenească se îndumnezeieşte, după cuvântul Sfântului Atanasie cel Mare: „Dumnezeu S-a făcut om ca pe om să-l îndumnezeiască" (Migne, P.G. col. 108). Această stare este împărtăşirea de dumnezeiasca fire (II Petru 1, 4), iar Sfântul Maxim Mărturistorul spune că: „spre aceasta ne-a făcut

Dumnezeu, ca să devenim părtaşi ai firii dumnezeieşti şi ai veşniciei Lui şi să ne arătăm asemenea Lui prin îndumnezeirea prin har" (P.G. 90, col. 1193 D).

Aşadar vorbim despre sabie şi foc.

„Sabia" a „tăiat" mlădiţele sălbatice, „focul" a tămăduit firea de frică – nemurirea a devenit mai evidentă ca moartea. Moartea pentru cauza lui Hristos a devenit fericirea intrării în Împărăţia Cerurilor. Şi nu este fericire mai evidentă decât martiriul.

În slujba Botezului avem nucleul acestei evidenţe, în cele trei afundări şi ridicări din apă, a morţii Domnului Hristos. Dar, acest nucleu trebuie să crească, să se dezvolte, să devină conştient şi nebiruită putere în creştin şi în lume.

A nu te mai teme de „cei ce ucid trupul şi mai mult nu pot să facă nimic" (Luca 12, 4), nu mai e nici o problemă.

Suntem deci antrenaţi într-o nouă cunoaştere a condiţiei umane. Este „ştiinţa mântuirii" (Luca 1, 77), ştiinţa îndumnezeirii omului.

Dar, până acolo este o cale şi „Eu sunt Calea" – zice Mântuitorul – care trebuie cunoscută şi mers cu bună grijă şi dreaptă socoteală pe ea, în fiecare zi, cu fiecare amănunt în aparenţă neînsemnat, dar făcându-ne deprinderea celei de a doua naturi din lepădarea de sinea noastră veche şi mărginită în toate chipurile.

La această valoare se ridică mărunţişurile noastre de toate zilele, iar duhovnicul ne „taie voia", care lăsată în firea ei, a omului vechi, numai vrajbă face, îndărătnicie, cârteală, dezbinări şi pierderea căii către mântuire[72].

Cei care şi-au înţeles sensul, menirea în această viaţă, care se străduiesc să se lepede de sine, de omul cel vechi şi

---

[72] *Ibidem*, pp. 361-362.

să se îmbrace în cel nou, care este chip şi slavă a lui Dumnezeu (I Corinteni 11, 7) oglindesc pe chipul lor frumuseţea morală, spirituală a omului duhovnicesc. Despre această viaţă a omului duhovnicesc ne vorbeşte un cunoscut gânditor creştin, care spune despre cei a căror purtare este inspirată de un ideal moral: „Cine îi întâlneşte, nu se poate să nu-i deosebească. Frumuseţea morală lasă o amintire neştearsă aceluia care a văzut-o, fie şi o singură dată. Ea ne mişcă mai mult decât frumuseţea naturii şi a ştiinţei. Cel care o stăpâneşte, capătă prin ea o putere stranie, inexplicabilă. Ea măreşte forţa inteligenţei şi aduce pacea între oameni. Mai mult decât ştiinţa şi arta, ea este temelia civilizaţiei"[73].

[73] Dr. Alexis Carrel, *Omul, fiinţă necunoscută*, *op. cit.*, p. 140.

ꕥꕥꕥ✝ꕥꕥꕥ

INSTINCTE, AFECTE ŞI PATIMI

În fiinţa omenească există, prin creaţie, o multitudine de dorinţe, instincte, afecte, impulsuri, tendinţe, emoţii, sentimente etc., fiecare având un rol determinat în viaţa fizică, biologică sau fiziologică, precum şi în viaţa religioasă. Aşadar, suntem o sinteză de viaţă vremelnică şi veşnică, de materie şi spirit, de cer şi pământ şi, în acest caz, vorbim despre caracterul teandric al fiinţei umane.

Fiecare dintre aceste părţi componente ale fiinţei umane are cerinţele sau nevoile sale pentru buna desfăşurare, conservarea şi continuitatea acestei vieţi.

Pentru desfăşurarea normală a vieţii spirituale este necesară deschiderea sufletească la efluviile harului divin, iar pentru împlinirea nevoilor de ordin biologic se impune ascultarea de legile înscrise în fiinţa omenească. În rândul acestora se înscriu şi instinctele.

Pentru înţelegerea corectă a instinctelor este necesar să avem o concepţie sănătoasă de viaţă, care ne fereşte de interpretarea eronată, fantezistă a acestora, care a provocat nenumărate eşecuri în viaţă, destrămarea acesteia având urmări dureroase pentru cei în cauză, dar şi pentru urmaşi.

Părintele Arsenie a acordat acestei realităţi atenţia cuvenită, ţinând seama de faptul că instinctele sunt în strânsă

legătură cu genetica, căreia i-a consacrat un capitol aparte în lucrarea „Cărarea Împărăţiei".

Instinctul – spune dânsul – este o lege a naturii fizice care urmăreşte protecţia speciei, perpetuarea, alimentarea, selecţia acesteia.[74]

Natura noastră fizică, respectiv trupul nostru are o valoare deosebită, ţinând seama că la crearea omului Dumnezeu a suflat în faţa acestuia suflare de viaţă şi s-a făcut omul fiinţă vie. Adică, la elementele vieţii fizice amintite se adaugă şi harul divin şi, prin aceasta, şi viaţa spirituală, dumnezeiască, adică vocaţia religioasă. Prin aceasta, omul are posibilitatea de a participa la viaţa divină, de unde şi expresia „homo capax divini".

Bazat pe o profundă cunoaştere a doctrinei creştine, omul de ştiinţă, medicul Nicolae Paulescu a abordat în studiile sale şi o latură apologetică a adevărurilor învăţăturii creştine, susţinând, pe baze ştiinţifice, că Dumnezeu este creatorul lumii şi că legile care conduc întreaga natură vie sunt instinctele.

Într-un studiu consacrat medicului Nicolae Paulescu, profesorul Nichifor Crainic a arătat consideraţiile ştiinţifice ale acestui savant, care susţinea, cu privire la instincte, că: „Instinctele sunt legi divine care funcţionează în toată natura vie în scopul conservării şi perpetuării vieţii. Ele funcţionează ireproşabil şi nedeliberat în scopuri care depăşesc puterea de înţelegere individuală. Insul participă la activitatea lor prin senzaţiile de durere sau plăcere. Şi acesta e un lucru vrednic să-l reţinem. În lumea animalelor necuvântătoare, instinctele funcţionează într-adevăr fără greş şi analiza minuţioasă pe care savantul o întreprinde în

---

[74] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat... „*, *op. cit.*, p.296.

această direcţie duce la concluzia că instinctele sunt adevărate minuni, în sensul că Dumnezeu le cugetă, iar fiinţele vii le îndeplinesc întocmai şi nedeliberat."[75]

În ceea ce priveşte fiinţa omenească, respectiv faptele acesteia, e de reţinut că omul este o fiinţă conştientă şi liberă şi, ca atare, faptele sale sunt fapte morale, fiind săvârşite în mod conştient şi liber, iar instinctele, reflexele nu intră în categoria acestora. Cu alte cuvinte, actele instinctive ale animalelor nu intră in categoria faptelor morale deoarece animalul nu este conştient de actul pe care îl săvârşeşte şi nici nu este liber şi, în acest caz, el nu este responsabil de faptele săvârşite. Aşadar, aceste fapte ale animalelor nu pot fi apreciate aşa cum sunt faptele omului căci acestea din urmă sunt apreciate ca morale ţinând seama de faptul că ele corespund criteriilor moralităţii. Or, faptele instinctive ale animalelor nu corespund acestor criterii.

Faptele instinctive au un rost sau un scop.

Se ştie că satisfacerea unui instinct este însoţită de plăcere, care este un mijloc şi nu un scop în sine. De pildă, rostul alimentaţiei este întărirea organismului, iar plăcerea gustativă, care însoţeşte această întărire, este numai un mijloc şi nicidecum un scop.

Se întâmplă adeseori că omul, la o sugestie vicleană, desface rostul de plăcere şi urmăreşte plăcerea evitând rostul. „Capacitatea aceasta a omului de a tăia instinctul în două: plăcerea de scop, îi aduce însă vicierea naturii sale, degradarea ei, animalizarea cu urmări fatale, atât pentru natura fizică, cât şi pentru spiritul său care *s-a învoit* cu

---

[75] Nichifor Crainic, *Ortodoxie şi etnocraţie*, Ed. Cugetarea, Bucureşti, f.a., pp. 149-150.

această denaturare sau fraudă a naturii." Aceasta stă la originea noţiunii de „păcat".[76]

Aici avem de observat că în natura omului sunt forţe care vin în sprijinul acestuia, iar altele care îi sunt potrivnice. A satisface un instinct care are o obârşie dumnezeiască este împlinirea unei datorii morale faţă de om, iar a alege plăcerea este o cedare în faţa ispitei, supunerea faţă de cele pătimaşe care duc la decăderea sa. Adică sunt înfrângerile omului şi biruinţa spiritului negaţiei, ale forţelor demonice.

În rândul vieţuitoarelor fără raţiune instinctele sunt norme de viaţă de la care nu se abat. Omul însă, având voinţă liberă şi conştiinţă, poate interveni în desfăşurarea instinctelor în sensul că:

1. Le poate orienta în sens greşit, ca apoi, prin perseverare, să devină patimi.
2. Le converteşte şi le canalizează spre viaţa virtuoasă şi astfel se eliberează, se desprinde de sub stăpânirea lor.

A. Am arătat în cele precedente că instinctele au o obârşie divină, aşadar vorbim despre sensul divin al acestora. Adică Dumnezeu a înscris în fiinţa omului legi după care să se conducă în viaţă, dar şi puterea de a vrea sau nu să le respecte, adică i s-a dat libertatea voinţei.

Aşadar, dacă omul se învoieşte să rămână în rosturile sale, gândite de Dumnezeu, va trăi după fire, în toată libertatea. Însă, dacă alege să meargă împotriva legilor vieţii, deci împotriva firii şi împotriva intenţiilor lui Dumnezeu, atunci păcătuieşte, îşi viciază libertatea, aduce infirmitatea şi îşi primejduieşte viaţa în întregimea ei.[77]

---

[76] Protos. Arsenie Boca, *Rostul încercărilor*, Iaşi, 2004, p. 17

[77] Protos. Arsenie Boca, *Mărgăritare duhovniceşti*, *op. cit.*, 2002, p. 39.

Cunoaştem din Sfânta Scriptură că în multe chipuri greşim toţi (Iacov 3, 2), că „nu este om drept pe pământ care să facă binele şi să nu păcătuiască" (Eclesiast 7, 20) şi că „dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi" (I Ioan 1, 8). Câtă vreme trăim ignorând legea morală şi principiile sau norma morală atunci creăm condiţiile pervertirii simţurilor, căderea în patimi, iar instinctele minore şi senzualitatea activate tulbură viaţa fizică şi deopotrivă viaţa sufletească.

Consecinţa unei vieţi în care s-a pierdut orice frână morală aduce cu sine concepţia materialismului vulgar, grosier cu urmări dureroase în viaţă, adică pierderea sensibilităţii duhovniceşti şi atrofierea simţului moral. Gândirea materialistă reduce orizontul vieţii la limitele acestui veac şi orientarea numai spre câştigarea lucrurilor materiale, aşa încât omul cugetă numai la cele ale trupului. Despre aceasta Sfântul Apostol Pavel spune: „Căci cei ce sunt după trup cugetă cele ale trupului, iar cei ce sunt după Duh, cele ale Duhului." (Romani 8, 5)

Cugetând la cele trupeşti, în mod firesc urmează şi fapte de aceeaşi natură. Ţinând seama că între viaţa sufletească şi cea trupească există o legătură organică, este firesc ca viaţa sufletească, respectiv gândurile, sentimentele, stările de conştiinţă să le manifestăm în fapte materiale corespunzătoare, adică reflectă stările noastre sufleteşti. Consecinţa acestor stări sufleteşti este moartea sufletească, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, care spune: „Căci dorinţa cărnii este moarte, iar dorinţa Duhului este viaţă şi pace" (Romani 8, 6). Pentru a evita această consecinţă dureroasă, acelaşi sfânt apostol spune: „Nu suntem datori trupului, ca să vieţuim după trup. Căci dacă vieţuiţi după trup veţi muri, iar dacă ucideţi cu Duhul faptele trupeşti, veţi fi

vii" (Romani 8, 12-13). Trăind viaţa dominată în exclusivitate de instincte, în pasiuni degradante, în satisfacţii pătimaşe se ajunge la pervertirea sufletului, închiderea sufletească faţă de realităţile superioare, adică înăbuşirea vieţii spirituale. Faptele săvârşite de cei care şi-au însuşit acest mod de viaţă sunt patimi şi sunt cuprinse în epistola către Galateni şi numite de Sfântul Pavel „faptele trupului". Iar „faptele trupului sunt cunoscute şi ele sunt: adulter, desfrânare, necurăţie, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mânii, gâlcevi, dezbinări, eresuri, pizmuiri, ucideri, beţii, chefuri şi altele asemenea lor" (cap. 5, 19-20). Viaţa trăită în patimi îşi pierde raţiunea sa de a fi, căci omul este „el însuşi" numai în măsura în care se conduce după legea morală, satisfăcând instinctele şi ferindu-se de abuzuri care pot să dăuneze atât vieţii fizice, cât şi celei spirituale.

Pentru a evita aceasta situaţie este necesar să se ţină seama că în firea omenească există, pe lângă natura biologică, şi natura duhovnicească, de obârşie divină. Ţinând seama de exigenţele acesteia viaţa se poate trăi potrivit cu rosturile sale gândite de Dumnezeu. Adică să se ţină seama de intenţiile lui Dumnezeu, cu ajutorul cărora se ajunge la spiritualizarea instinctelor, aşadar se ţine seama de sensul divin al acestora.

Pentru a se ajunge la această stare Dumnezeu a pus în fiinţa omenească două foruri conducătoare:

1. cenzura raţiunii şi
2. mărturia sau lucrarea conştiinţei morale.

B. Pentru a realiza această lucrare duhovnicească este necesar să conştientizăm faptul că în fiinţa omenească se află zăcăminte de energii morale, sufleteşti şi spirituale care îi

aparţin fiinţial prin actul creaţiei, adică o zestre naturală sădită de Dumnezeu. La această dotaţie se adaugă în creştinism energia dumnezeiască necreată, adică harul divin primit odată cu cufundarea în cristelniţa Botezului. Prin Botez, credinciosul intră în comuniune cu Mântuitorul Hristos şi, din acest moment, devine o făptură nouă (II Corinteni 5, 17), iar El este viaţa noastră (Coloseni 3, 4).

Harul lui Dumnezeu este un flux de tărie care se varsă, prin Botez, în profunzimile sufletului omenesc, îl pătrunde, îl transformă şi îi infuzează puteri de viaţă nouă. De lucrarea harului divin se resimte întreaga fiinţă omenească, trup şi suflet. Adică fiinţa omenească se restaurează şi se spiritualizează, puterile sale trupeşti şi sufleteşti primesc un spor de energie spirituală, de care se resimte atât trupul, cât şi sufletul. Dar nu numai atâta, căci prin har credinciosul participă la viaţa divină, această participare depinzând de măsura credinţei sale în lucrarea harului, precum şi de dispoziţia sufletească şi de receptivitatea faţă de realităţile credinţei dreptmăritoare. Adică prin această participare se dezvoltă simţul duhovnicesc, care ne sensibilizează pentru cele spirituale.

Când viaţa spirituală cuprinde toată fiinţa omenească, acest fapt se reflectă şi în viaţa biologică a instinctelor care se reduc în manifestarea lor la cadrul lor firesc. Apoi, perseverând în această viaţă, energia divină existentă în fiinţa omenească, respectiv harul, devine o magmă fierbinte care, pătrunzând din sfera spiritualului în cea a materialului, face ca însuşi trupul să se facă iradiator de bună mireasmă, taumaturg şi teofor.[78] Aceasta este lucrarea harului divin, când credinciosul, conştient fiind de ceea ce este în sine

---

[78] Manual de Teologie Dogmatică, vol. II, Bucureşti, 1958, p. 753.

harul, îl face activ, trăind stări sufleteşti şi emoţii sfinte deosebite.

Din cele relatate cunoaştem că instinctele fac parte ontologică din natura omului, dar acelaşi lucru se poate spune şi despre afecte. Acestea sunt rezonanţele afective, în sufletul nostru, ale instinctelor sau pornirile biopsihologice. Sfinţii Părinţi categorisesc afectele în: afecte conforme cu firea şi neconforme cu firea sau patimi. După Sfântul Maxim Mărturisitorul, afecte conforme cu fire sunt: dorinţa, frica, plăcerea de mâncare, întristarea, pofta de mâncare (Questiones ad Talas, P. G. 90, 269). Ca şi instinctele, şi afectele pot avea o folosire bună sau o folosire rea, depinzând aşadar de voinţa noastră. La întrebarea dacă afectele sunt rele sau nu prin ele însele, Sfântul Maxim Mărturisitorul răspunde: „Afectele devin bune în cei ce se străduiesc, şi anume atunci când, desfăcându-le cu înţelepciune de lucrurile trupeşti, le folosesc spre câştigarea bunurilor cereşti. De pildă, <u>pofta</u> o pot preface în mişcarea unui dor spiritual după cele dumnezeieşti; <u>plăcerea</u>, în bucuria curată pentru conlucrarea de bunăvoie a minţii cu darurile dumnezeieşti; <u>frica</u>, în grija de a ocoli osânda viitoare de pe urma păcatelor; iar <u>întristarea</u>, în pocăinţa care aduce îndreptarea pe urma păcatului din timpul de aici.” (Ibidem)

Rămânând la latitudinea omului de a folosi forţa acestor afecte în direcţia conformă sau nonconformă cu firea, putem conchide că orientarea lor într-o direcţie sau alta este expresia notei dominante în viaţa omului. Omul are în sufletul său o aspiraţie spre absolut, tinzând în acest sens în virtutea conformaţiei sale sufleteşti. Orientat fiind aprioric spre Dumnezeu, el poate canaliza tendinţa afectelor în această direcţie, câştigând un spor de forţe în vederea

dezvoltării sale religios-morale. Dar această stare fericită se face cu multă osteneală.

Optarea pentru lucrurile duhovniceşti presupune un moment în care tendinţa afectelor să fie într-o stare de neutralitate, ca apoi fluxul lor de energie să fie orientat spre înălţimi. Deoarece plăcerile simţuale, cu glasul lor de sirenă, ademenesc pe om spre formele frumoase ale lucrurilor[79] cu plăcerea lor imediată şi la beatitudinea lor senzorială, iar lucrurile duhovniceşti presupun jertfe[80], alegerea pentru cele dintâi se face cu mai multă uşurinţă (*În duhul credinţei şi al evlaviei ortodoxe*, Craiova, 2006).

Instinctele şi afectele conforme cu firea este necesar să fie satisfăcute ţinând seama de legile naturii, dar mai ales de principiile şi normele vieţii morale. Aceasta este condiţia primordială de care ţinând seama viaţa se va desfăşura liniştit, fără convulsiuni, frământări sau tulburări dăunătoare atât vieţii fizice, cât şi celei sufleteşti.

Încălcarea unei legi sau satisfacerea unui instinct într-un mod abuziv dă naştere la ceea ce numim păcat. Dar ce este păcatul, cum se defineşte el? Părintele Arsenie îl defineşte astfel: „Păcatul este conspiraţia minţii omului cu diavolul împotriva legii lui Dumnezeu, este călcarea legilor vieţii printr-un abuz de libertate"[81].

Despre păcat şi urmările morale, sufleteşti, sociale etc. s-a scris mult şi de către cunoscători din cele mai diverse sectoare ale vieţii omeneşti.

---

[79] „Frumos era la vedere şi bun era la mâncare rodul ce m-a amăgit", spune cântarea bisericească evocând momentul căderii la ispită a lui Adam.

[80] „Pentru că lucrurile cele bune cu osteneală se câştigă şi cu durere se împlinesc" – din *Rânduiala schimei celei mici*.

[81] Protos. Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri...*, p. 14.

Păcatul răpeşte orice frumuseţe a sufletului, el strică echilibrul sufletesc, prin aceea că el surpă temeiurile păcii şi ale bucuriei sufleteşti acolo unde s-a cuibărit, fiindcă el se aşează în locul tendinţelor virtuoase şi astfel paralizează voinţa şi entuziasmul pentru tot ceea ce este înalt şi valoros. Cine face păcatul este robul acestuia. Iar robia păcatului înseamnează răzvrătirea luciferică împotriva a tot ceea ce este nobil, înalt, sfânt şi divin, iubire de Dumnezeu şi de oameni. Păcatul stârpeşte, usucă şi pârjoleşte din sufletele noastre sentimentele superioare ca: sentimentul respectului faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni, sentimentul încrederii în noi înşine, în ceilalţi oameni şi în Dumnezeu, al răspunderii şi al iubirii. Păcatul arde şi nimiceşte, pustiind toate tendinţele, năzuinţele şi impulsurile bune din sufletul nostru, creând în schimb un climat propice pentru dezvoltarea şi independenţa a ceea ce este morbid şi josnic în fiinţa noastră. El subminează şi slăbeşte puterea de judecată a omului şi, prin aceasta, măreşte la infinit posibilitatea de a greşi a acestuia. Din acest motiv, păcatul dezvoltă ciclopic mai ales afectivitatea omului şi destrăbălează fantezia, ceea ce pregăteşte şi uşurează intronarea în viaţa noastră a dictaturii tiranice a instinctelor josnice, a înclinărilor animalice şi a pasiunilor rele.[82]

---

[82] Diac. Prof. Nicolae Balca, *Etapele psihologice ale mărturisirii*, în „Studii Teologice", nr. 1-2, 1955, p. 29. „Păcatul... subminează şi slăbeşte puterea de judecată a omului, slăbeşte puterea voinţei şi-i nimiceşte suveranitatea, ceea ce are ca urmare dezvoltarea ciclopică a vieţii instinctuale, a pasiunilor minore şi a impulsurilor perverse, care pun stăpânire tiranică pe comportamentul omului. Sub influenţa distrugătoare a păcatului, unitatea vieţii sufleteşti se poate destrăma, fiindcă păcatul naşte în suflet dezordine, dezechilibrare, nelinişte, spaimă, frică morbidă, mizerie, chin sufletesc, deznădejde şi neîncredere în puterile proprii." (Diac. Prof. Nicolae Balca: *Aspectul patologic al persoanei umane şi pastoraţia religioasă*, în „Studii Teologice", nr. 7-8, 1955, p. 500.

Perseverând pe această cale a păcatului, înfrângând mereu Legea morală, adică viaţa virtuoasă, aceste înfrângeri repetate devin cu timpul a doua natură – devin patimă, deci o forţă care sileşte natura la degradare şi, la finalul ei, moartea desăvârşită.[83]

Dar ce este patima, ce sunt viciile?

Patimile sau viciile nu sunt altceva decât căutarea exclusivă a plăcerii ce rezultă din satisfacerea unor trebuinţe instinctive care sunt alterate, deviate.[84]

În acest sens s-a pronunţat şi Părintele Arsenie, spunând că instinctele, când omul nu iese din rânduiala lor, nu-i dau omului lupte. Cum, însă, marea majoritate a oamenilor au dereglat rostul normal al acestor forţe oarbe ale firii, urmărind exclusiv plăcerea ce-o conferă, dar refuzând rostul, oamenii au ajuns în robia patimilor. În cazul robiei, cenzura minţii a slăbit considerabil şi patimile conduc mintea, iar omul şi-a pierdut libertatea. Omul care a ajuns rob patimilor sale nu mai are mărturia conştiinţei pentru faptele sale – care a ajuns într-un fel de „adormire", ca în somn, deşi conştiinţa nu doarme; e într-o stare de necredinţă, de uitare de Dumnezeu, omul trăieşte în păcat. Căci „păcat" aceasta înseamnează: înfrângerea morală a conştiinţei de către satana, prin patimile trupului.[85]

Fiecare din patimile de căpetenie pot duce zidirea lui Dumnezeu până la căderea cea mai de pe urmă, fie ca omorârea de sine, fie nebunia, fie chiar îndrăcirea. De pildă, lăcomia de avere, lăcomia de putere şi fumul mândriei, pe câţi nu i-a luat de minte şi i-a omorât! Bolile de pe urma

---

[83] Protos. Arsenie Boca, *Rostul încercărilor*, *op. cit.*, p. 17.
[84] Dr. Nicolae Paulescu, *Noţiunile de „suflet" şi „Dumnezeu" în Fiziologie*, Iaşi, 2007, p. 43.
[85] Protos. Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*,p. 154.

desfrâului, pe câţi nu i-au adus să-şi pună capăt zilelor? Care a sfârşit bine dintre beţivi, care n-au vrut nicidecum să se lase de patima lor?[86]

În toată această luptă trebuie să vedem lucrarea potrivnicului, care vrea să desfacă dragostea şi conştiinţa noastră de Dumnezeu şi să dea oamenilor, prin patimi, ca obiect de preocupare nimicul şi absurdul.[87]

Starea sufletului din viaţa pământească se continuă în viaţa de după moarte, în stare de fericire sau de chin.

Câtă vreme omul a trăit viaţa în patimi, acestea lasă urme nu numai în trup, ci şi în suflet. Patimile trupului influenţează sufletul în aşa măsură încât şi după despărţirea de trup sufletul trăieşte o văpaie de pofte, care-l chinuiesc aşa cum ar chinui setea pe un călător în Sahara, care n-ar găsi apă. Adică fiecare patimă pe care sufletul a iubit-o fiind în trup acum creşte şi-l chinuieşte cu tot mai aprinsă văpaie.

Chinurile iadului sunt veşnice, dar dacă cineva dintre rudenii sau urmaşi împlinesc pentru aceştia faptele iubirii, cu acestea acoperă mulţime de păcate şi-i scot din moarte. Adică dacă Biserica luptătoare face rugăciuni, respectiv pomenirea de la Sfânta Liturghie, parastase şi milostenii la cei săraci, atunci este cu putinţă să se schimbe starea acestora şi să-şi mântuiască sufletele.[88]

---

[86] *Ibidem*, p. 179.
[87] *Ibidem*, p. 180.
[88] *Ibidem*, pp. 316-317.

RĂDĂCINA DURERILOR

În vocabularul pe care oamenii îl folosesc se întâlnesc cuvinte al căror sens nu-l cunosc, precum se mai întâmplă şi faptul că unor noţiuni li se dau sensuri cu totul deosebite faţă de înţelesul lor real. De aici confuzii, erori de interpretare a unor termeni, uneori cu consecinţe extrem de dureroase atunci când este vorba de viaţa morală a oamenilor, viaţă cu care s-a confruntat Părintele Arsenie curând după ce a intrat în Mănăstirea Brâncoveanu.

Acolo fiind, s-a trezit că este solicitat de oameni să le asculte necazurile pentru care veniseră la mănăstire. În faţa durerilor, mărturiseşte sfinţia sa, nu puteam nimic, nu ştiam nimic. Am citit cartea lui Dumnezeu, Scriptura, şi am găsit un loc (Ieşire 20, 5), în care spune: „Sunt un Dumnezeu zelos, Care pedepsesc pe copii pentru vina părinţilor până la al treilea şi al patrulea neam; şi Mă milostivesc până la al miilea neam către cei ce Mă iubesc şi păzesc poruncile Mele". Aşa am dat de rădăcina durerilor, care trebuia smulsă, a spus sfinţia sa.

⁂

Cu privire la erorile de interpretare a unor noţiuni s-a pronunţat la timpul său Ilie Miniat, celebrul predicator din

Grecia, care, referindu-se la termenul „păcat" şi la dificultatea de a-l înţelege, a spus: „Nu este lucru care să se facă mai uşor şi să se înţeleagă mai greu decât păcatul. Asta este pricina că păcătuim uşor şi ne pocăim anevoios"[89].

În ceea ce priveşte păcatul în sine, obârşia şi urmările sale, s-au dat diferite definiţii; dintre acestea ne oprim la definiţia Părintelui Arsenie care a spus: „Păcatul este conspiraţia minţii omului cu diavolul împotriva Legii lui Dumnezeu, este călcarea legilor vieţii printr-un abuz de libertate"[90].

Viaţa este trăită de oameni în mod diferit.

Creştinismul este viaţă, este a doua creaţie a lumii, adică refacerea ei în har prin Jertfa pe Cruce a Mântuitorului Hristos[91], iar iubirea este nucleul învăţăturii creştine.

Iubirea este virtutea care poate să satisfacă aspiraţiile omului, năzuinţele sale şi setea spre o viaţă capabilă să-l ridice pe trepte de înaltă viaţă duhovnicească, prin care el devine un om realizat, înnobilat, împlinit, îmbogăţit sufleteşte.

A fi creştin înseamnă să trăieşti în relaţie cu Dumnezeu, să fii în comuniune de iubire cu El, să fii pătruns de harul Lui, adică să ai deschiderea sufletului în efluviile harului divin şi să colaborezi cu El.

Un mod de viaţă perseverent pe calea vieţii virtuoase, a vieţii duhovniceşti are drept consecinţă o stare de pace, de linişte, de mulţumire sufletească, un echilibru care numai prin lucrarea harului lui Dumnezeu pot fi dobândite.

Aşadar, pentru cei dornici de o viaţă trăită în duhul creştinismului autentic este o singură cale de urmat: viaţa

---

[89] Ilie Miniat, *Didahii şi predici*, Bucureşti, 1945, p. 31.
[90] Părintele Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri...*, p. 14.
[91] Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului...*, p. 7.

curată – potrivită cu firea – care ajută oamenilor şi Îl ajută şi pe Dumnezeu ca şi El să ne poată ajuta.

În năzuinţa de apropiere de Dumnezeu apar situaţii care împiedică această dorinţă şi acesta este vălul care se aşterne pe mintea nevoitorului, este zidul despărţitor de Dumnezeu al păcatului, care trebuie înlăturat.

Cu cât „vălul" ţesut de păcate şi depus peste ochiul conştiinţei este mai subţire, cu atât cei doritori de mântuire cunosc mai curând cine sunt şi ce misiune au de la Dumnezeu. Cei ce au realizat starea de sfinţenie, drepţii prin excelenţă, pe măsura credinţei şi a curăţiei lor sporite cu propria lor osteneală şi moştenire părintească, sunt o cuvântare vie pentru că au întrînşii pe Dumnezeu-Cuvântul, Cel ce strigă prin ei voia Sa către ceilalţi oameni. În jurul acestora se întăreşte şi se întinde credinţa şi mulţi se mântuiesc. Prin ei se potoleşte anarhia, prin ei se restabilesc echilibrul şi armonia şi prin ei şi ceilalţi întrevăd pe Dumnezeu.[92]

Silindu-se să găsească „rădăcina durerilor" oamenilor, precum şi modul de smulgere a acestei rădăcini, Părintele Arsenie s-a confruntat cu o rezistenţă, o opoziţie din partea oamenilor, care n-au căutat concepţia de viaţă a fericirilor, ci pe aceea a plăcerilor. Aceste două concepţii sunt diametral opuse şi fundamental potrivnice.

Aşadar, oamenii confundă aceste două noţiuni şi ca atare nu fac deosebirea de natură a acestora şi prin aceasta săvârşesc o eroare, ştiut fiind că fericirea ţine de spirit, iar plăcerea de simţuri.

Plăcerea este în legătură cu instinctele în sensul că satisfacerea unui instinct este însoţită de plăcere, care nu este

---

[92] Cf. Părintele Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri...*, pp. 153-155.

un *scop* în sine, ci un *mijloc*. De pildă, la satisfacerea instinctului de foame simţim o plăcere, adică plăcerea gustativă. Plăcerea care însoţeşte satisfacerea instinctului este un mijloc de atracţie pentru a asigura desfăşurarea normală a acestor instincte care sunt puse în slujba vieţii.

Satisfacerea instinctelor poate fi realizată în mod normal, moral, dar şi făcând o deviere de la normalitate, un abuz, adică atunci când mijloacele se convertesc în scopuri limitându-se la plăcerea în sine, ignorând rostul firesc al acestui act.

Spre exemplificare ne referim la momentul alimentaţiei, adică la satisfacerea instinctului foamei.

A ne hrăni este o datorie morală faţă de viaţa noastră, căci prin munca ce o săvârşeşte cineva îşi cheltuieşte energia din organism, iar prin hrană se reface această energie. Adică mâncăm pentru a trăi.

Când ne alimentăm excesiv depăşim necesarul de energie, urmărind plăcerea ca atare, ignorând scopul alimentaţiei şi atunci trăim pentru a mânca. Aceasta este patima lăcomiei. Repetându-se mereu acest act al alimentaţiei supraabundente în organism se înmulţeşte sângele, pe care inima nu-l mai poate transmite în mod normal, este suprasolicitată, iar urmarea este îmbolnăvirea inimii, adică apare tahicardia, hipertensiunea arterială. Ceea ce s-a făcut prin abuz de hrană, căutând plăcerea, se plăteşte cu durere, adică cu un regim alimentar sever, boli ş.a. Iată urmarea transformării mijlocului, adică a plăcerii, în scop, ignorând rostul cu urmările plătite scump, adică cu suferinţe care puteau fi evitate.

Aceste situaţii se întâlnesc adeseori în viaţa oamenilor, cu urmări dureroase privind persoana ca atare, precum şi instituţia familiei, căreia Părintele Arsenie i-a

acordat o grijă deosebită, ţinând seama de rolul pe care l-a avut în creştinism, ea fiind sanctuarul în care s-au păstrat valorile învăţăturii creştine.

Familia a fost binecuvântată de Dumnezeu prin cuvintele adresate primilor oameni: „Creşteţi şi vă înmulţiţi, umpleţi pământul şi-l supuneţi" (Facere 1, 28).

Dumnezeu este izvorul vieţii şi ca atare este necesar ca ea să fie continuată prin naşterea de prunci, omul împlinindu-şi astfel vocaţia sau destinul de colaborator al lui Dumnezeu prin formarea de trupuri în care El va sădi sufletele nemuritoare (I Corinteni 3, 9).

La acest capitol, al chemării pe lume a copiilor sau a zămislirii lor, este necesară o judecată făcută cu toată responsabilitatea de către viitorii părinţi. Aceasta deoarece copiii chemaţi pe lume de părinţi cu frică de Dumnezeu şi cu ţinerea poruncilor sunt o binecuvântare şi toată tragerea o vor avea către Dumnezeu[93]. Dar nu numai atât, după cum vom vedea mai departe.

Toate simţirile celor doi părinţi, dar mai ales ale mamei, prin care trece în vremea sarcinii, se întipăresc cu deosebire în mugurul ce s-a plămădit. Deci, iată o mare cheie a lucrurilor: precum au fost purtările şi toate simţămintele mamei în vremea celor nouă luni, aşa va fi moştenirea copilului ce se va naşte, pe toată viaţa. Dacă părinţii i-au tulburat tocmirea cu fărădelegea desfrânării, aceasta se va întipări într-însul cu tărie mare.[94] Adică înclinările pe care le-au avut părinţii în vremea sarcinii, acelea vor fi conducătoare în toată viaţa copilului ce vine. Acum e vremea cea mai scumpă de a îngriji de purtările viitoare ale copilului, căci

---

[93] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină"...*, p. 185.

[94] Părintele Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri...*, p. 80.

acum poţi semăna într-însul înclinările unui sfânt sau apucăturile tâlharului. Se roagă părinţii în vremea asta, se împărtăşesc cu Sfintele Taine, petrec cu dragoste de Dumnezeu, aşa va fi toată viaţa copilului ce se va naşte şi nu vei avea bătaie de cap cu el că nu crede, nu ascultă şi umblă după rele.[95]

Acest fapt, al vieţii celor ce au trăit în curăţie morală, care au chemat în ajutor pe Dumnezeu şi pe care El l-a dat omului prin Sfintele Taine, îl găsim la creştini cu o viaţă curată, dar mai ales la cei ai căror fii se întâlnesc în vieţile sfinţilor.

Cunoaştem din învăţătura Bisericii că există Duhul lui Dumnezeu, al dragostei şi al smereniei, precum şi duhul răzvrătirii, al minciunii şi al vicleniei.

Sufletul îl dă Dumnezeu şi e curat, însă modul în care lucrează el în lume atârnă de părinţi. Unii trag spre Dumnezeu, alţii spre păcat. În vieţile sfinţilor există asemănări, căci în toţi există şi lucrează acelaşi Duh şi de aici se trag cuvioşii, mucenicii, mărturisitorii şi propovăduitorii.

În toţi aceştia a lucrat Duhul Sfânt, aducându-i în bună cunoştinţă de sine şi de Dumnezeu, sporind în ei smerenia, care nu se poate înţelege uşor deoarece este dar mai presus de fire şi de înţelegere. Aceasta este ploaia de aur care creşte pe om de la chipul lui Dumnezeu la asemănare, care îi face *dumnezei după har* şi lucrători de fapte dumnezeieşti. Aceştia, pe măsură ce îi luminează Darul lui Dumnezeu, în aceeaşi măsură se văd mai păcătoşi decât toţi oamenii.[96]

---

[95] *Ibidem,* p. 81.

[96] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină”....,* p. 187.

Am reţinut din ceea ce a spus Părintele Arsenie că la rădăcina suferinţelor se află păcatul care, săvârşit, însoţeşte pe făptuitor ca o umbră, punându-i în braţe isprăvile sau consecinţele acestuia.

În privinţa chemării pe lume a copiilor se află o gamă largă de procedee pentru a împiedica împlinirea rostului firesc al acestei chemări sau al zămislirii, cu un cortegiu inimaginabil de consecinţe dureroase, de suferinţe şi puţini sunt aceia care conştientizează urmările acestor fărădelegi.

Este cunoscut faptul că există cauze care produc extrem de multe şi grele dificultăţi în educaţia copiilor. În multe căsnicii se practică abuzul peste sarcină, pe care nici o vieţuitoare din câte sunt cunoscute nu-l săvârşeşte. Sunt situaţii în care omul se întunecă sau refuză apropierea de Dumnezeu şi suflet, ignoră morala şi orânduirea spirituală a venirii copiilor pe lume; acesta este omul care nu are nici un Dumnezeu, pe care nu-l interesează nimic decât desfrânarea lui şi sigur că roada lui va cuprinde în sine toată lipsa sa de echilibru cu mediul divin, cu Dumnezeu.[97]

Când soţul nu respectă soţia însărcinată, motivând că nu poate sau nu vrea, sau se declară stăpân autonom pe legile naturii, atunci copiii vin pe lume cu predispoziţii precoce de sexualitate. Aceasta îi face îndărătnici şi foarte greu educabili. Fug de şcoală şi încep aventurile. Explicaţia biologică: au crescut în mediul uterin hrăniţi cu sânge prea îmbibat cu testosteron, hormon sexual masculin.[98]

De la acestea porneşte patima, care în formă incipientă este în legătură cu instinctul sexual. Acesta, când

---

[97] Părintele Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri...*, p. 119.

[98] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină"...*, p. 256.

se declanşează, are o substanţă endocrină care erotizează scoarţa cerebrală în aşa măsură încât funcţia gândirii e derutată, iar cel în cauză nu mai vede decât satisfacerea patimii cu urmările ei dureroase: Nu mai ascultă de nimeni, nici de Dumnezeu şi nici de părinţi, răbufnesc în situaţii de ostilitate şi răutate, îşi bat părinţii, băiatul îşi scuipă mama în obraz, (un tată şi-a ucis fata care s-a pretat la fapte scandaloase), amână căsătoria, iar când sarcinile apar sunt lepădate sau ucise cu otrăvuri care le dăunează toată viaţa. Urmarea este instalarea sterilităţii, iar copiii care s-ar putea naşte sunt infirmi, monştri, surdo-muţi, orbi şi cu alte suferinţe. Toate stările sufleteşti, morale, tot ceea ce a trăit viitoarea mamă în timpul sarcinii, senzaţiile, tulburările etc. se imprimă în cel ce urmează să vină şi după naştere, ajungând la o oarecare maturizare, trece la fapte grave, săvârşind crime, violuri.

Acestea sunt urmările acţiunii hormonului sexual şi ale abuzului peste sarcină de care am amintit.[99]

Despre acestea, despre urmările faptelor săvârşite ignorând viaţa morală, curată a vorbit la timpul său regele Solomon, ca unul care avea să facă această experienţă:

Înţelepciunea lui Solomon, cap. 3:

10. Cei nelegiuiţi pedepsiţi vor fi...

12. Femeile lor sunt fără de minte şi copiii lor sunt stricaţi şi spiţa lor blestemată

13. Drept aceea, fericită este cea stearpă care nu s-a pângărit şi care n-a cunoscut pat cu păcat; ea va avea roadă la cercetarea sufletelor...

16. Fiii desfrânaţilor nu vor avea desăvârşire şi sămânţa ieşită din patul nelegiuit se va şterge.

---

[99] *Ibidem*, pp. 286-287.

17. Că de vor avea viaţă lungă, nu vor fi de nici o treabă şi bătrâneţile lor, la urmă de tot, vor fi fără de cinste.

18. Iar de vor muri de timpuriu, vor fi fără nădejde şi fără mângâiere în ziua judecăţii.

19. Căci neamul celui nedrept are sfârşit groaznic.

Cap. 4:

3. Mulţimea pruncilor la cei nelegiuiţi nu este de nici un folos; din mlădiţele lor spurcate nu se va înfige rădăcină în adânc şi nu vor avea temei nezdruncinat.

4. Chiar dacă se vor îmbrăca vremelnic întru ramuri, fiind fără temeinicie, se vor zgudui de vânt şi se vor dezrădăcina de puterea vijeliei.

5. Ramurile lor vor fi frânte mai înainte de vârsta deplină, rodul lor va fi netrebnic, crud la mâncare şi de nimic bun.

6. Fiindcă pruncii născuţi din somnul necurat sunt martori ai nelegiuirii părinţilor când stai să cercetezi.

Acesta este destinul de mizerie al roadelor fărădelegii, de pe urma instinctului desfrânat şi fără nici o rânduială.

Din cele pe care le-am parcurs se pot vedea consecinţele unei vieţi trăită prin excluderea preocupărilor privitoare la apropierea de Dumnezeu, a realităţilor spirituale, tăgăduirea, împotrivirea faţă de acestea, negrija faţă de suflet, de mântuirea sufletească etc.

Când Dumnezeu vrea să vină în ajutor oamenilor aduce în lumea văzută un gând al Său ca pe un nou fiu pe care vrea să-l urce pe treptele desăvârşirii făpturilor şi pentru aceasta este necesară o căsătorie corespunzătoare.

Adică în creaţia din nou a omului e necesar ca cei doi soţi să simtă chemarea la cinstea de colaboratori ai lui Dumnezeu, Care urmăreşte printrînşii o intenţie divină

îmbrăcată în pui de om. O căsătorie gândită astfel o binecuvintează Dumnezeu, adică atunci când este ridicată la rostul ei spiritual, la cinstea de Sfântă Taină.

Situaţia aceasta este exprimată în Sfânta Scriptură în forme diferite, adică ne referim la o situaţie dureroasă rostită de Isaia proorocul, dar cu referire la tema dezbătută mai sus, adică despre dreptul care piere şi odată cu el şi copiii: „Dreptul piere şi nimeni nu ia aminte; se duc oamenii cinstiţi şi nimănui nu-i pasă că din pricina răutăţii a pierit cel drept" (Isaia 57, 1).

„Cum pier drepţii şi nimeni nu ia aminte?" s-a întrebat Părintele Arsenie şi tot sfinţia sa răspunde: „Foarte simplu: că nu se mai nasc". Şi e de vină omul? Trebuie să se întrebe omul de ce nu se mai nasc drepţii?

Iată că trebuie de vreme ce naşterea de prunci buni depinde de omul care trăieşte împlinind voia lui Dumnezeu[100].

Fiecare om este trimis de Dumnezeu în lume cu un rost, o misiune, o chemare.

Între cei de la care credincioşii aşteaptă mai întâi împlinirea misiunii cu care Dumnezeu i-a trimis în lume sunt preoţii. Orice preot, indiferent de bogăţia, sărăcia, cultura mai puţină sau chiar sărăcia morală, este reprezentantul lui Dumnezeu, trimisul Lui şi ca atare credincioşii sunt datori să-l respecte. Darul acesta, al preoţiei, e darul lui Dumnezeu şi atârnă de Dumnezeu şi nu de omul care-L reprezintă pe Dumnezeu. Prin glasul slugii Sale, al preotului, Dumnezeu te iartă, fiindcă sub patrafir, în faţa altarului, te mărturiseşti lui Dumnezeu, iar preotul, după cum spune Molitvelnicul, este numai un martor, ca să mărturisească înaintea Domnului

---

[100] Părintele Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri...*, pp. 112-113.

toate câte i se spun la Spovedanie. Prin experienţa pe care a avut-o, Părintele Arsenie a ajuns la un moment dat să întrebe pe oameni: „Sunteţi nemulţumiţi de preoţi? Dar voi, oare ce-aţi făcut pentru preoţi ca să fiţi mai mulţumiţi? Aţi cerut de la Dumnezeu un copil măcar pe care să-l închinaţi slujirii lui Dumnezeu?"

În confruntările sau convorbirile preoţilor cu credincioşii s-a ajuns la concluzia, greşită, că vina o poartă numai preoţii. În această situaţie, Părintele a întrebat din nou: „Credeţi că vina o poartă numai preoţii? Ei sunt fiii voştri şi cum i-aţi născut, aşa-i aveţi. Vă trebuie preoţi mai buni? Naşteţi-i! Iată vă spun că tot poporul este răspunzător că nu are slujitori mai străvezii spre Dumnezeu, mai ai Împărăţiei lui Dumnezeu."

În final, Părintele Arsenie vine cu un sfat mustrător spunând: „Nu mai staţi cu gânduri ucigaşe împotriva copiilor, că nu ştii în calea cărui mare dar de la Dumnezeu te-ai găsit împotrivă şi ai să dai seama. Naşteţi copii cu gândul să fie slujitori ai lui Dumnezeu între oameni"[101].

Răul nu este fatumul, o fatalitate, cum era soarta sau Moira la grecii de odinioară şi la romani, ci este o realitate care poate fi diminuată până la eliminarea sa din realitatea vieţii.

Acest fapt, al eliminării răului din viaţa oamenilor, îl găsim la proorocul Iezechiel, care arată că o moştenire mizerabilă poate fi înlăturată atunci când fiul unui tată făcător de toate relele îşi dă seama de deosebirea dintre bine şi rău şi se fereşte de a săvârşi răul pe care-l săvârşise tatăl său.

---

[101] *Ibidem*, pp. 99-100.

Iezechiel, cap. 18:

14. Deci, dacă unui părinte i s-a născut un fiu, care văzând păcatele, văzând toate câte le-a făcut tatăl său, el se păzeşte şi nu face nimic asemenea...

17. Acest om nu va muri pentru nedreptăţile părintelui său, ci în veci va trăi.

19. Dar veţi zice: Pentru ce fiul să nu poarte nedreptatea tatălui său? Pentru că fiul a făcut ce era drept şi legiuit şi toate legile Mele le-a ţinut şi le-a împlinit; de aceea va trăi."

Din aceste cuvinte ale lui Iezechiel se întrezăreşte o rază de lumină, de refacere a vieţii, înscrierea pe o cale la capătul căreia se va putea trăi sentimentul unei despovărări de o moştenire grea, apăsătoare. Dar numai prin osteneala şi cu preţul unei vieţi curate. La acestea se adaugă convingerea pe care ne-o dă Biserica dreptmăritoare, respectiv genetica cultivată în spiritul acestei credinţe, că genele recesive, defective sau nesănătoase se pot transforma în gene dominante: „Aceasta nu e cu putinţă decât trăind prezenţa nevăzută a Mântuitorului Hristos în noi, adică trăind învăţătura creştină în toate fibrele fiinţei, ceea ce face cu putinţă lui Dumnezeu să scoată afară, prin mecanismul eredităţii, neghina recesivă şi, în vremea străduinţei celui în cauză, să facă să revină mulţime de gene recesive în gene dominante, ceea ce lui Dumnezeu Îi este foarte cu putinţă. Puterile credinţei amplificate de puterea şi binecuvântarea lui Dumnezeu au influenţă nebănuit de mare asupra eventualelor noastre infirmităţi. Minunea acestei refaceri se întâmplă oriunde se află credinţă îndeajuns ca să strămute configuraţia recesivă într-una dominantă, fie pe calea naşterilor, fie de-a dreptul. Puterea lui Dumnezeu nu are hotarele neputinţei noastre şi de aceea nu-I este cu neputinţă. Unde nu vrem noi,

nu intervine; ne-a făcut fără noi, dar nu desăvârşeşte lucrul fără noi"[102].

Nevoitorul care a realizat starea e îndumnezeire prin har se învredniceşte de daruri supranaturale, adică cunoaşterea sufletului omenesc, a faptelor care se vor întâmpla în viitor, tămăduiri de suferinţe fizice şi sufleteşti, viziuni cereşti, respectiv vedenii ale unor sfinţi sau persoane dumnezeieşti.

Starea de sfinţenie elimină orice impurităţi fizice sau morale, inclusiv genele recesive, care în această situaţie se transformă în starea iniţială, în gene dominante.

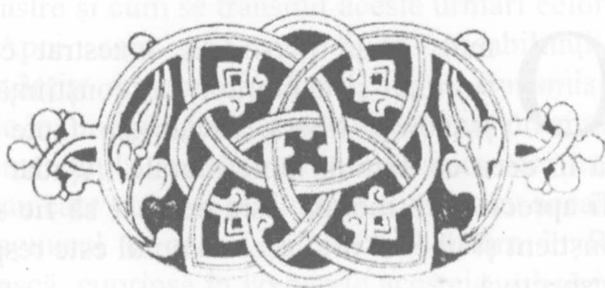
Ca încheiere ne folosim de cuvintele Părintelui Arsenie, care se adresează tuturor, spunând: „Luaţi aminte, părinţilor, că nu e glumă cu viaţa copiilor pe care-i aveţi sau vreţi să-i aveţi: sunteţi răspunzători de ei şi de toată viaţa lor, căci cum le-aţi dat-o, aşa o au! Şi copiii voştri vă vor judeca pe voi, după cum bine ştiţi şi păţiţi. Iar când vă vor supăra, fiţi cuminţi şi nu-i blestemaţi ascultând de diavolul până în sfârşit, ci trageţi seamă că ei vă aduc aminte de păcatele voastre cele nemărturisite şi neispăşite".

În ceea ce priveşte avortul, acesta este un păcat strigător la cer, după cuvântul lui Dumnezeu adresat lui Cain, ucigaşul fratelui său Abel: „Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ. Şi acum eşti blestemat de pământul care şi-a deschis gura sa ca să primească sângele fratelui tău din mâna ta" (Facere 4, 10-11).

---

[102] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, p. 268.

De aceea şi crima de avort face parte din rădăcina durerilor oamenilor, care şi-au pătat conştiinţa ucigând propriii lor copii.

ASPECTE ALE GENETICII ÎN LUMINA ÎNVĂŢĂTURII BISERICII DREPTMĂRITOARE

I. Consideraţii generale despre genetică

Omul, fiinţă personală, înzestrat cu suflet spiritual şi nemuritor, cu conştiinţă morală şi voinţă liberă, săvârşeşte fapte care se încadrează în ceea ce numim fapte morale. Aşadar o faptă, pentru a fi apreciată ca morală, este necesar să fie săvârşită în mod conştient şi liber şi prin aceasta omul este responsabil de fapta respectivă.

Dar responsabilitatea pentru o faptă săvârşită nu se limitează la persoana săvârşitorului, căci sfera responsabilităţii are o extindere mai vastă, ea cuprinzând pe cei apropiaţi ai noştri, dar şi pe cei care trăiesc departe de noi, cunoscuţi sau necunoscuţi. Adică ceea ce vorbim, scriem, tot ceea ce înfăptuim în sfera vieţii spirituale nu se reduce la timpul sau spaţiul în care s-a săvârşit fapta respectivă, ci se repercutează, pozitiv sau negativ, şi asupra urmaşilor, în sfera vieţii lor spirituale, morale, sau în domeniul vieţii fizice.

La acestea se adaugă şi faptul că între suflet şi trup există o interdependenţă, adică sufletul şi trupul se

influenţează reciproc, în sensul că faptele care au un caracter material influenţează viaţa sufletească şi invers. De pildă, omul nu primeşte suferinţa brută aşa cum rezultă ea din dezordinile fizice; el o măreşte prin imaginaţie, o agravează prin temere, prin iuţime, prin reflecţii pesimiste[103], sau poate să-i micşoreze puterea când se autosugestionează în sens pozitiv.

Privind lucrurile în perspectiva influenţei reciproce, a sufletului şi a trupului şi ţinând seama de faptul că cele săvârşite au urmări şi asupra descendenţilor, întrebarea care se pune în mod firesc este aceasta: Cum se repercutează în viaţa biologică, trupească, dar şi în sfera vieţii spirituale faptele noastre şi cum se transmit aceste urmări celor care ne succed? Apoi, care este măsura responsabilităţii pentru faptele săvârşite de urmaşi, cărora li s-au transmis ereditar sau genetic înclinaţia spre anumite fapte, spre un anumit mod de viaţă, mai mult sau mai puţin corespunzător cu morala creştină, sau care poate fi în flagrant conflict cu aceasta.

Răspunsul la aceste întrebări îl aflăm în Revelaţia dumnezeiască, cuprinsă în izvoarele acesteia, adică în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, precum şi în genetică, disciplina medicinii care studiază ereditatea, adică transmiterea prin gene şi cromozomi a însuşirilor înaintaşilor.

II. Constituţia persoanei umane: trup şi suflet

După învăţătura Bisericii, fiinţa umană are un caracter dihotomic: sufletul şi trupul. Sufletul a fost definit ca fiind o substanţă spirituală, liberă, cugetătoare şi nemuritoare, iar trupul este material.

---

[103] Pr. V. Oprescu, *Influenţa spiritului asupra corpului*, Bucureşti, 1925, p. 7.

În creştinism, trupul omenesc se bucură de o cinstire deosebită. Aceasta o vedem mai întâi din faptul că corpul omenesc a fost creat printr-un act de creaţie special (Facere 2, 7) şi este cinstit prin întruparea Mântuitorului Hristos. Creştinii, prin Taina Sfântului Botez, devin membre ale Trupului tainic al Domnului, care este Biserica (I Corinteni 6, 15-36), iar la sfârşitul veacurilor trupurile lor vor învia transfigurate (I Corinteni 15, 51-52).

În structura corpului omenesc se află un complex de instincte, tendinţe, afecte, necesităţi de ordin fiziologic cu rostul lor bine determinat. Între acestea, un rol deosebit îl au instinctele care sunt sădite de Dumnezeu şi au un rol funcţional în conservarea şi perpetuarea vieţii.

Instinctul a fost definit ca „o activitate care realizează scopuri fără să le prevadă graţie unei coordonări de acte care nu sunt rezultatul educaţiei". Nefiind rezultatul educaţiei, se înţelege că ele aparţin fiinţial naturii umane: instinctele de *conservare* şi *perpetuare* a vieţii. Acestea sunt comune tuturor vieţuitoarelor. Avem însă şi instincte superioare, specific omeneşti, pe care nu le au toţi oamenii în egală măsură. La toate celelalte vieţuitoare instinctele sunt norme fixe de viaţă, numai omul poate interveni cu voinţa, cu libertatea şi cu lucrarea conştiinţei morale şi astfel modifică natura acestor norme fixe.

Această modificare a funcţiei instinctelor, când nu sunt păstrate în starea lor originară, poate fi făcută în două sensuri opuse, negativ înspre dereglarea lor, când devin patimi şi în sens normal, moral, pozitiv înspre convertirea sau sublimarea lor prin virtuţi, prin luptă metodică, prin nevoinţă.[104]

---

[104] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, p. 151.

În afară de instincte Dumnezeu a pus în natura omului de la creaţie două foruri de conducere:

1. cenzura raţiunii şi
2. mărturia conştiinţei

În virtutea voinţei libere omul poate să lucreze şi împotriva împlinirii rostului firesc al instinctelor, dând naştere la patimă. Despre această posibilitate cu urmări dramatice, funeste şi chiar tragice în viaţa oamenilor s-a pronunţat, între alţii, un învăţat profesor de medicină, definindu-o în următorii termeni: „Patima nu este altceva decât căutarea exclusivă a plăcerii ce rezultă din satisfacerea unei trebuinţe instinctive deviate, adică al cărei scop natural este ignorat, neînţeles sau de multe ori chiar înadins contrariat sau relativizat.[105] Altfel spus: „omul, numai omul dintre toate vieţuitoarele vrea să despartă funcţia biologică a instinctului în două, vrea să separe rostul instinctului de plăcerea ce-l însoţeşte, alegându-şi plăcerea şi refuzând rostul.[106]

Repetând mereu această separare, omul îşi pierde libertatea şi, odată cu aceasta, ajunge rob al patimii, care îl coboară la nivelul fiinţelor necuvântătoare. Aceasta este degradarea, căderea din demnitatea fiinţei umane, înjosirea ei. Dar de efectul nociv al patimii nu se resimte numai trupul, ci întreaga fiinţă a omului. Raţiunea însăşi a căzut din rostul ei firesc, deoarece fiind stăpânită de patimă ea caută să justifice viaţa pătimaşă aducând cât mai multe motive care să favorizeze această patimă.

Despre aceasta Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Omul căzut, deşi a devenit iraţional, totuşi n-a concediat cu

---

[105] Dr. N. C. Paulescu, *Instincte sociale, patimi şi conflicte, remedii morale*, Ed. Credinţa strămoşească, Iaşi, 2009, p. 102.

[106] Ieromonah. Arsenie Boca, *Mărgăritare duhovniceşti...*, p. 39.

totul raţiunea, ci aceasta a căzut şi ea cu el, părăsindu-şi scaunul de judecător drept şi imparţial şi făurind argumente în favoarea patimii.[107]

Ceea ce este dureros e faptul că suferinţa pe care o trăieşte cel pătimaş o suportă şi urmaşii săi.

Cel ce a ajuns în această stare, adică pătimaşul, s-a făcut vinovat de călcarea Legii morale care, după învăţătura Bisericii, cuprinde în sine voia lui Dumnezeu, aşadar este expresia voinţei divine.

Viaţa trăită potrivit normelor sau principiilor morale creştine este cadrul normal de cultivare a multiplelor posibilităţi existente în fiinţa omenească, este punerea în valoare a resurselor harice, spirituale care se află în sufletul nostru primite la Sfântul Botez. Ignorarea acestor resurse sfinte, închiderea sufletească faţă de acestea, mai mult, încălcarea acestora cu bună ştiinţă înseamnă căderea din har în robia simţurilor pervertite. Sufletul stăpânit de patimă nu-şi mai poate împlini funcţiunile sale în mod normal pentru că patimile îl aduc în situaţia de a privi toate lucrurile printr-o optică deformată, se pietrifică, se toceşte şi pierde sensibilitatea pentru valorile înalte, sfinte, simţul moral-religios se atrofiază şi odată cu aceasta se înregistrează şi o alterare a eului.

Urmarea unei vieţi trăită în patimi are consecinţe, după cum am văzut, asupra sufletului dar şi asupra trupului, aşa încât afectează întreg organismul, deci şi latura care priveşte ereditatea. Aceasta este proprietatea vieţuitoarelor de a transmite urmaşilor însuşirile care le aparţin. Cu acestea se ocupă disciplina geneticii.

---

[107] *Filocalia*, vol. III, p. VII.

III. Câteva considerații privitoare la genetică

Genetica este o ramură a biologiei care studiază fenomenele și legile eredității, iar gena, care este strâns legată de genetică, este un element al cromozomilor care determină transmiterea și manifestarea unor caractere ereditare (DEX).

Ținând seama de multiplele aspecte ale vieții, unele dintre acestea fiind prea puțin sau uneori deloc cunoscute, Părintele Arsenie a abordat cu toată seriozitatea domeniul geneticii, aducând o contribuție importantă la cunoașterea ființei umane.

Purtăm în ființa noastră trupească și sufletească, în mod tainic, în resorturile cele mai profunde ale sufletului, în altarul ființei noastre interioare realități ca posibilități sau în mod virtual care, în condiții de mediu prielnic sau când sunt puse în valoare în mod intenționat, se dezvoltă și sunt folositoare în diferite sectoare ale vieții noastre.

Ceea ce este de reținut e faptul că aceste realități pot avea un caracter sănătos, pozitiv sau normal, dar și un caracter morbid sau patologic și, în acest din urmă caz, vor fi un izvor de suferințe pentru purtătorul lor, dar și pentru urmașii acestuia în câteva generații. Cu alte cuvinte, aici este vorba despre modul de viață pe care o trăiește o persoană în conformitate cu voia lui Dumnezeu sau prin călcarea Legii morale care cuprinde în sine voia lui Dumnezeu. Viața morală are urmări pozitive asupra vieții noastre dar și a urmașilor noștri, iar viața care lasă de dorit din punct de vedere moral are urmări negative asupra persoanei în cauză, dar și a urmașilor acesteia. „Eu sunt un Dumnezeu zelos, Care pedepsesc pe copii pentru vina părinților ce Mă urăsc pe Mine până la al treilea sau al patrulea neam și Mă

milostivesc către cei ce Mă iubesc şi păzesc poruncile Mele până la al miilea neam" (Ieşire 20, 5-6).

Urmările pozitive sau negative sunt exprimate în genetică prin termeni consacraţi şi anume prin *cromozomi* şi *gene*, care fac parte din mediul nostru intern. În legătură cu aceşti termeni vom reveni mai încolo.

Aşadar, cele relatate aici fac parte din făptura umană, adică omul care îşi începe viaţa în momentul fuziunii spermatozoidului şi ovulului, adică din momentul singamiei. Aceasta duce la naşterea ovulului fecundat sau a zigotului, care în sine este o celulă diploidă sau dublă.

Îndată după formarea zigotului (sau oul) începe procesul de segmentare, adică de diviziune în speţă împărţirea celulelor mai întâi în două, apoi în patru, în opt, în şaisprezece etc., până ajunge la cifra şaizeci şi patru.

Folosind noţiunea *celulă*, în mod firesc se pune întrebarea: Ce este celula?

Cuvântul *celulă* este de obârşie latină şi înseamnă cameră mică. Celula este structurată sau formată din membrană, protoplasmă şi nucleu. Partea principală a celulei o formează nucleul, a cărui substanţă este cromatina. Strâns legat de cromatină este cromozomul, iar elementul de bază al cromozomului este acidul dezoxiribonucleic.

În ceea ce priveşte formarea cromozomilor reţinem momentul în care celula se pregăteşte pentru diviziune. În procesul fiziologic al fecundaţiei granulele de cromatină se unesc şi formează un ghem cromatic, care se va segmenta apoi în filamente independente, de lungimi variabile, totuşi în perechi cam egale, numite cromozomi.[108]

---

[108] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, p. 220.

Rolul cromozomilor constă în transmiterea informaţiei genetice de la o generaţie la alta, iar în ceea ce priveşte locul cromozomilor reţinem că aceştia se află în nucleul fiecărei celule şi sunt în număr de 46.

Celulele sunt somatice şi sexuale sau gameţii. În celulele somatice sunt 46 de cromozomi. La sexul mascul sunt 23 de perechi de cromozomi, respectiv 46, din care 22 perechi, adică 44 sunt cromozomi autozomi şi o pereche heterozomi: xy. Cromozomii autozomi au morfologie sau structură identică, iar heterozomii sunt diferiţi. La sexul femel, de asemenea, sunt 46 de cromozomi, adică 23 de perechi, din care 22 perechi (44 cromozomi) sunt autozomi şi o pereche cromozomii sexului: xx.

Celulele sexuale sau gameţii se deosebesc de cele somatice prin faptul că au un număr de cromozomi redus la jumătate, adică numai 23. Aceasta este numai o reducere numerică, în realitate fiecare celulă se păstrează în întregime.

După procesul de segmentare urmează procesul de diferenţiere a celulelor, care va duce la formarea unor tipuri de diferite celule specializate cu proprietăţi stabile, pornind de la o singură celulă ou. Celulele embrionare nediferenţiate au posibilitatea de a deveni oricare dintre cele câteva sute de tipuri celulare ale organismului adult.[109]

În strânsă legătură cu celulele şi cromozomii se află şi genele.

S-a constatat din antichitate că antecesorii transmit urmaşilor unele caracteristici, însuşiri, vocaţii sau înclinaţii spre anumite sectoare ale vieţii sau sfere ale ştiinţelor, dar atunci nu s-a putut găsi o explicaţie ştiinţifică a acestui fenomen.

---

[109] I. Diculescu (şi colab.), *Ghid pentru lucrări practice şi demonstraţii de biologie celulară,* Bucureşti, 1980, p. 208.

Descoperirea acestei taine s-a făcut abia în secolul al XIX-lea de către călugărul Gregor Mendel (1822-1884), care aparţinea ordinului monahal al augustinienilor, originar din Heinzendorf-Cehoslovacia.

Gregor Mendel a studiat matematica şi ştiinţele naturale şi, ca monah, a aparţinut mănăstirii din Brno-Cehia.

Cunoscător al ştiinţelor naturale, Gregor Mendel s-a ocupat de unele plante, mai întâi de trandafiri şi apoi de mazăre şi, încrucişându-le polenizarea, a pornit pe un drum la capătul căruia a ajuns la descoperiri surprinzătoare. El a descoperit că transmiterea caracterelor părinţilor la urmaşii lor se datorează unor factori ereditari, care mai târziu s-au numit *gene*. Acestea se află în cromozomi, dar şi în celulele organismului, însă nu izolate, ci ca perechi.

Gregor Mendel, prin cercetările şi experienţele sale, a descoperit primele legi ale eredităţii, fapt care a determinat pe biologul şi geneticianul american Thomas Hunt Morgan să continue cercetările privitoare la legile eredităţii.

Morgan a studiat drosofila melanogaster, adică musculiţa de oţet şi a constatat că legile lui Mendel erau valabile şi în ceea ce priveşte studiul acestei musculiţe, dar şi că unele caracteristici moştenite ar avea legătură unele cu altele. Aceste legături lăsau să se înţeleagă că unităţile eredităţii, adică genele, erau aliniate în şiruri lungi, iar cromozomii sunt structuri lungi şi subţiri.

Mergând mai departe, el a căutat mijlocul potrivit care să cuprindă genele şi a aflat că o structură celulară lungă şi subţire, care să cuprindă genele, era cromozomul. Până la urmă, Morgan a reuşit să arate că genele înşiruite de-a lungul cromozomilor sunt agenţii purtători ai eredităţii.

Aceasta a fost concluzia a cărei realitate este incontestabilă.

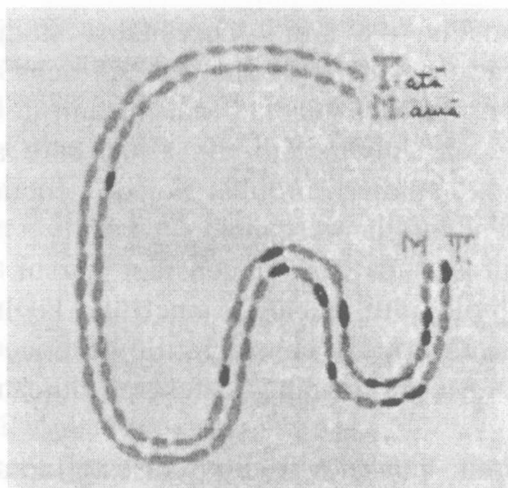
În România s-a simţit necesitatea studierii acestor realităţi de către persoane specializate în acest domeniu şi acesta a fost profesorul Nicolae Mărgineanu de la Institutul de Psihologie al Universităţii din Cluj, care a acordat o deosebită atenţie studierii problemelor de genetică, cuprinse în cartea sa „Psihologia persoanei".

Autorul acestei cărţi a consulat cursul de biologie generală a biologului René Jeannel de la Institutul de Genetică din California şi consideraţiile genetice competente ale acestui autor ni le prezintă profesorul clujean în lucrarea amintită:

„Important pentru a fi cunoscut este faptul că fiecare din miile de gene este o substanţă aparte care are o funcţie definită, adică un lucru de îndeplinit; dacă una sau alta din ele este distrusă, sau schimbată, dezvoltarea este alterată într-un anumit fel, iar individul care rezultă arată o schimbare corespunzătoare a caracterelor sale: o schimbare în culoarea ochilor, în forma nasului, în statură ori în temperament sau altceva.

La fel este cunoscut că fiecare fel de genă are în mod regulat şi invariabil locul său în lanţ sau cromozom. Astfel, diferitele gene pot fi numite şi numerotate, şi o anumită genă, să zicem numărul 4 sau 47, este întotdeauna aceeaşi, cu acelaşi rol de jucat şi găsibilă în acelaşi loc al cromozomilor.

O altă chestiune, la fel de importantă, este faptul că fiecare din cei doi părinţi ai noştri ne dau o serie completă de gene înlănţuite împreună în forma descrisă mai jos. Astfel, în fiecare celulă noi avem două feluri de gene, fiecare complet în el însuşi, aşa cum vedem în desenul care urmează:

Aşezarea genelor în lanţul dublu al cromozomului
(*Cărarea Împărăţiei*, p. 225.)

În consecinţă, noi suntem dubli cu privire la genele noastre. Fiecare din cele două lanţuri de gene conţine tot materialul cerut pentru producerea unui individ; un fapt care are foarte stranii consecinţe. Mama ne dă tot materialul cerut pentru producerea unui individ de un anumit tip; tata, pe de altă parte, ne dă tot materialul pentru producerea altui individ de alt tip. În acest mod noi începem viaţa ca fiinţe duble. Fiecare suntem, într-un anumit sens două persoane – destul de legate împreună în întregime, deşi în anumite privinţe legăturile nu sunt chiar complete. Această dublă natură a vieţii noastre are mare efect asupra ei.

Duplicarea se aplică fiecărei părticele din miile de gene cu care începem viaţa. Fiecare fel de substanţă este prezentă în fiecare celulă în două doze, care formează o pereche de gene. O genă din fiecare pereche vine de la tată, cealaltă de la mamă.

Diferitele perechi de gene au funcţiuni diferite în dezvoltare. Cei doi membri ai fiecărei perechi de gene au una şi aceeaşi funcţiune. Dacă una dintre cele două gene are de-a face cu culoarea ochilor, atunci cu culoarea ochilor are de-a face şi cea de-a doua. Dacă una din gene are de-a face cu producerea şi determinarea unei anumite părţi din creier, cu acelaşi lucru are de-a face şi cealaltă. Dacă una influenţează creşterea corpului, tot creşterea corpului o influenţează şi cealaltă. Acum un fapt de extremă importanţă practică: Deşi cei doi membri ai unei anumite gene au de-a face cu unul şi acelaşi lucru, ei de obicei diferă, însă, în felul lor de a-l face: Gena care vine de la tată tinde să producă o anumită culoare a ochiului; în vreme ce gena de la mamă tinde să producă o altă culoare. Gena de la tată produce un creier sărac, şi astfel un individ stupid; gena de la mamă, un creier superior, şi astfel un individ superior. O genă poate produce ceea ce este bun şi sănătos; cealaltă ceva ce e bolnav. Avantajele de a avea doi părinţi, adică de a fi dubli, sunt deci evidente. O genă de la tată poate fi defectuoasă; dacă ea ar fi singura genă care ar produce funcţiunea, copilul ar fi defectiv în acea funcţiune; el ar fi, astfel, un albinos, un stupid sau un înapoiat mintal. Se poate, însă, întâmpla ca gena corespunzătoare din aceeaşi pereche, care vine de la mamă, să fie normală. Această genă normală de obicei produce ea singură întreaga sarcină, aşa încât copilul e normal; el nu e un albino, nu e stupid, nici înapoiat mintal. În acest mod, defectuozitatea unei singure gene din pereche de obicei nu are urmări rele, sau dacă are, atunci le are aşa de mici încât nu pot fi observate. Dublarea genelor activează, deci, ca o măsură de asigurare; individul are două şanse în loc de una de a-şi dezvolta fiecare din funcţiile sale în mod normal. Numai atunci când ambele gene date într-o anumită pereche

sunt defective – adică atât cea de la mamă, cât şi cea de la tată – numai atunci funcţia respectivă a urmaşilor e şi ea defectivă şi copilul e lipsit de pigmentaţia necesară, e stupid, e leneş, înapoiat mintal sau ceva asemănător.

Socotind dublarea genelor în această lumină, e lămurit că asigurarea pe care o aduce constituie raţiunea biologică pentru care avem doi părinţi şi nu unul.

Gena normală, care produce funcţiunea sau organul în condiţii normale a fost numită genă dominantă; gena defectivă, a cărei funcţiune nu se manifestă, e genă recesivă.

Gena care produce inteligenţa este o genă dominantă; aceea care produce prostia este genă recesivă. Genele dominante sunt de trei ori mai numeroase decât genele defective"[110].

Pe parcursul acestui capitol am întâlnit noţiunile de spermatozoid şi ovul, care au un rol fundamental la începutul oricărei fiinţe umane. Aceste două celule, numite gameţi, au origine diferită, adică ovulul are origine maternă, iar spermatozoidul origine paternă. Acestea au capacitatea sau sunt apte de a da naştere fiinţei umane. Pentru a se realiza acest fapt este necesară fertilizarea ovulului, adică pătrunderea spermatozoidului în interiorul ovulului, iar urmarea este formarea celulei numită zigot. Viaţa omului există aşadar de la început, din momentul fuziunii spermatozoidului şi ovulului. Asupra acestui aspect vom zăbovi mai departe, când vom aborda aspectul privitor la embrion.

Dar mai întâi, câteva cuvinte cu privire la sensul noţiunii *persoană*:

---

[110] Nicolae Mărgineanu, *Psihologia persoanei*, Bucureşti, 1999, pp. 190-191. Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, pp. 226-228.

În vocabularul bisericesc, teologic, acest cuvânt se foloseşte când ne referim la Sfânta Treime, la îngeri şi la om.

Referindu-ne la Sfânta Treime, spunem că Dumnezeu este unul în fiinţă şi întreit în Persoane: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt. Cele trei Persoane dumnezeieşti au o singură fiinţă dumnezeiască. Această fiinţă divină se împărtăşeşte de Dumnezeu Tatăl: Fiului prin naştere şi Duhului Sfânt prin purcedere, toate aceste trei Persoane având întreaga fiinţă divină.

Îngerii sunt fiinţe spirituale, reale şi personale şi au misiunea de a fi slujitori ai lui Dumnezeu şi ocrotitori ai oamenilor.

În ceea ce priveşte omul, este caracteristic faptul că are o structură dihotomică, adică este format din trup şi suflet, elemente care se deosebesc între ele în mod substanţial sau, altfel spus, sunt deosebiri de fond, radicale, asemenea deosebirii care există între spirit şi materie.

Pentru cunoaşterea făpturii umane, respectiv specificul acesteia, sunt necesare câteva precizări, şi anume: prin noţiunea de *persoană* se înţelege o fiinţă care are raţiune şi libertate, adică spirit, iar acesta este strâns legat de noţiunea *persoană*. Spiritul nu depăşeşte omul, ci îi este imanent acestuia şi formează fiinţa sa intimă.

Spiritul este libertate, decizie, hotărâre liberă, are posibilitatea de autodeterminare, căci poate alege între bine şi rău şi prin aceasta dovedeşte că are responsabilitate morală, pe când natura este încremenire, osificare, substanţă inertă şi impenetrabilă. Spiritul este cugetare, conştiinţă de sine, capacitate de auto-reflexiune.[111] Ţinând seama de

---

[111] Pr. Ioan I. Ică, *Eros şi agape*, mss. Sibiu, 1955, p. 11.

acestea, se înţelege că cuvântul persoană nu poate fi aplicat decât la fiinţa umană care este conştientă de sine.

La aceste precizări adăugăm momentul formării persoanei umane, şi anume, folosind termenii consacraţi, spunem că persoana umană se formează în momentul fecundării, al concepţiei sau al procreaţiei, aşadar în acel moment în care se creează simultan trupul şi sufletul, elemente componente ale fiinţei umane, ale persoanei.

La acest moment participă Dumnezeu şi părinţii trupeşti. Participarea divină o atestă Sfânta Scriptură: „El dă tuturor viaţă şi suflare şi toate" (Faptele Apostolilor 17, 25). El creează sufletul, care se uneşte cu trupul în momentul zămislirii. În această privinţă „Mărturisirea Ortodoxă" spune: „Sufletul se dă de la Dumnezeu atunci când se formează trupul şi este în stare a-l primi; şi când intră, el se revarsă în tot trupul, ca focul în fierul înfierbântat."

În privinţa momentului formării persoanei umane s-au pronunţat autorii cărţii *Bioetica şi Taina Persoanei*, care au elaborat puncte de vedere competente încadrate în concepţia Bisericii.

Odată conceput, spune Părintele John Breck, copilul este recunoscut ca un embrion al unei persoane, nu numai din punct de vedere genetic, ci şi graţie relaţiei – comuniunii intime – care se întreţine încă din momentul fecundării între copil şi mama sa.[112]

Un fapt de o importanţă deosebită este participarea lui Dumnezeu la formarea persoanei umane, fapt care reiese din următoarele cuvinte: Nu numai Cuvântul creator („să facem om") este temeiul oricărei „conceperi" şi naşteri umane, ci şi suflarea de viaţă pe care Dumnezeu o insuflă în nările

---

[112] Pr. John Breck, *Bioetica şi Taina Persoanei*, Bucureşti, 2006, pp. 61-62.

omului după ce îl modelează din ţărână (Facere 2, 7). Această suflare, germen al Sfântului Duh, pătrunde în embrion din primul moment al fecundării, dar pătrunde nu numai ca putere vitală, biologică sau animală, ci şi ca principiu al participării la viaţa divină. Această suflare îl însoţeşte, îi dă viaţă şi îl alcătuieşte pe om după chipul Creatorului, într-o tainică modelare după Hristos, prin care este capabil să se îndrepte către comuniunea cu Dumnezeu Tatăl.[113]

Din momentul concepţiei şi până la moarte, copilul este o persoană purtătoare a chipului divin; vocaţia sa primară este căutarea „asemănării" cu Dumnezeu, spune părintele Breck[114], iar profesorul Olivier Clement spune că „din punct de vedere ortodox, este evident faptul că fiinţa umană, adică persoana, există din momentul concepţiei"[115].

Antropologia Bisericii consideră că persoana umană este „sfântă"[116], un embrion este un dat al naturii, un dar al lui Dumnezeu, o făptură umană care ne este încredinţată... De fiecare dată când este conceput un copil intervine transcendenţa, adică Dumnezeu; deoarece această făptură este absolut unică, iar noi nu suntem decât gazdele sale.[117]

În ceea ce priveşte inviolabilitatea embrionului, acest caracter nu este dat de natura sau vârsta sa, ci de fărâma de divin pe care o conţine prin chiar venirea sa pe lume şi prin dezvoltarea sa într-o persoană deplină.

Taina embrionului este demnă de respect... căci embrionul însuşi este „personal" încă din momentul

---

[113] Pr. Boris Bobrinskoi, *Bioetica...*, p. 73.
[114] Pr. John Breck, *op. cit.*, p. 89.
[115] Prof. Olivier Clement, *Bioetica*, *op. cit.*, pp. 108, 118.
[116] Pr. John Breck, *op. cit.*, p. 168.
[117] Prof. Olivier Clement, *op. cit.*, p. 162.

fecundării, deoarece avem de-a face cu o ființă unică din punct de vedere genetic.[118]

Despre valoarea persoanei umane avem mărturii în Sfânta Scriptură, unde vedem purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de oameni, alegând ca slujitori ai Săi, chiar înainte de nașterea acestora, cărora le-a încredințat misiuni deosebite, adică prooroci în Vechiul Testament și sfinți ai creștinismului, ale căror nume istoria le va reține până la sfârșitul veacurilor.

Între cei care au avut chemări speciale a fost proorocul Ieremia, care a spus: „Fost-a cuvântul Domnului către mine și mi-a zis: Înainte de a te zămisli în pântece te-am cunoscut și înainte de a ieși din pântece te-am sfințit și te-am rânduit proroc pentru popoare" (Ieremia 1,5).

„Ascultați, ostroave, luați aminte, popoare îndepărtate! spune proorocul Isaia, Domnul m-a chemat de la nașterea mea, din pântecele maicii mele mi-a spus pe nume" (Isaia 49, 1).

În Noul Testament a fost ales Sfântul Ioan Botezătorul, despre care cuvântul Domnului spune că: „din pântecele mamei sale se va umple de Duhul Sfânt" (Luca 1, 15,17), iar Sfântul Apostol Pavel spune că Dumnezeu l-a ales din pântecele mamei sale și l-a chemat prin harul Său (Galateni 1,15).

Ființa umană este o persoană din momentul fecundării și, în acest caz, este unică și are o valoare infinită; ea definește făptura umană, este sacră și are o valoare veșnică (J. Breck). De această sacralitate se bucură și embrionul, care este un dar al lui Dumnezeu, iar suflarea Sfântului Duh

---

[118] Claude Hiffler, *Bioetica...*, pp. 179-180.

pătrunde în embrion în momentul fecundării ca principiu al participării la viaţa divină.

Embrionul este o fărâmă de divin pe care o deţine din momentul venirii omului pe lume, el face parte din valenţele divine ale persoanei umane, motive suficiente pentru a-l respecta şi preţui la adevărata sa valoare.

Din cele prezentate aici am reţinut faptul că autorii cărţii „Bioetica şi Taina Persoanei", când au abordat capitolul „embrioni", au făcut referiri la Atotputernicul şi Milostivul Dumnezeu, manifestând prin aceasta credinţa şi convingerea religioasă cu privire la momentul formării persoanei umane. Această convingere religioasă, sfântă o găsim şi în gândirea Părintelui Arsenie, expusă în cărţile sfinţiei sale, unde întâlnim o convorbire a sa cu un cunoscut. Acesta îi pune Părintelui următoarea întrebare: Ce implicaţie poate fi între contingent şi Transcendent?

Răspunsul este acesta: Numai aceasta că Transcendentul străbate, asistă, susţine contingentul; îl vede în toate unităţile de măsură ca spaţiu şi timp, ca durată sau structură, ca destinaţie sau alienare, ca libertate sau robie... şi încă mai înainte de a fi vreuna din acestea. La acestea trebuie adăugat din partea contingenţei noastre nota libertăţii, cu aceasta omul fiind înzestrat prin creaţie.

Ca urmare, tot ce gândim, vorbim şi facem se petrece în atotprezenţa lui Dumnezeu, Care le înseamnă în contul nostru, în două locuri: în Cartea Sa – Cartea Vieţii – şi cartea noastră, codul genetic.[119]

Codul genetic este arhiva vieţii noastre unde avem scrise şi înscriindu-se în flux continuu tot ce gândim, vorbim şi facem. Aici este necesară precizarea că cele înscrise în

---

[119] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie – Omul...*, p. 250.

Cartea Vieţii se înscriu şi în genele cromozomilor noştri care stau la temelia eredităţii noastre spre viitor.

Prin ereditate se transmit părţile bune, sănătoase, morale, dar se transmit şi cele rele, aşadar se transmit şi genele care au un caracter negativ. Aceste gene sunt cunoscute ca gene recesive, defective sau bolnave şi care vor dirija o infirmitate, o deviere, o urâţire, o moarte pe calea eredităţii spre viitor.

În strânsă legătură cu genele sunt embrionii.

Când în organismul omului se formează un embrion atunci se petrece o înjumătăţire a catenelor celor doi progenitori şi fiecare jumătate se va uni cu cromozomul, catena şi locul omolog al celuilalt partener.

Acestui fenomen, al înjumătăţirii catenelor celor doi progenitori şi a unirii fiecărei jumătăţi cu cromozomul, catena şi locul omolog al celuilalt partener, i s-a căutat o explicaţie din partea oamenilor de ştiinţă, precum şi din partea celor care împărtăşesc credinţa religioasă.

Cunoaştem că în ştiinţa profană nu se află noţiunea păcat şi în acest caz nu poate să explice cum au apărut în predecesori genele recesive degenerative şi cu urmări dezastruoase pentru o fiinţă care eventual urma să se nască.

Ce este aici, este hazard, domnia întâmplării?

Ştiinţa nu ştie ce este aici, ci susţine că ar fi hazard, că ar fi legea evoluţiei care lucrează şi cu involuţia, prin care scoate din circuitul mare al vieţii exemplarele slab înregistrate. În această situaţie se pune întrebarea: Cum au apărut în predecesori genele recesive, prin ce accident, după care legi? Sau prin ce împrejurare apar în cromozomi, de unde nu erau mai înainte, aceste microorganisme, adică genele recesive?

Genele recesive apar în predecesori în chip independent, adică după legile care atârnă peste fărădelegi. Toate faptele omului se înseamnă undeva, într-o nevăzută carte şi se înseamnă şi în sămânţa de om şi cu aceasta îşi trage urmaşii după fărădelegile sale. Legile vieţii sunt legile Creatorului: păcătuieşti împotriva lor, nu scapi fără mustrarea lui Dumnezeu.[120]

În afară de mustrarea lui Dumnezeu pentru fărădelegile săvârşite găsim în Sfânta Scriptură un cuvânt care se referă la faptul că greşelile oamenilor nu se pot ascunde de vederea lui Dumnezeu, adică o genă recesivă înscrisă în codul genetic. Aceasta este sub vederea lui Dumnezeu, care este de zece mii de ori mai puternică decât a soarelui: „Şi nu ştie (omul) că ochii Domnului de zece mii de ori sunt mai luminoşi decât soarele şi privesc la toate căile oamenilor şi văd toate cele ascunse" (Isus Sirah 23, 27). De asemenea, purtarea oamenilor se înscrie în codul genetic al binelui sub Har şi al răului sub Judecată sau recesivitate. Deci regenerare şi degenerare, sunt cele două sensuri ale unei transcrieri a faptelor. Tot ce contravine destinaţiei sau menirii omului e deviere către degenerare, infirmitate, monstruozitate, ieşire din circuitul vieţii sau moarte.

În final, o referire la noţiunea Transcendenţă, adică la Fiinţa Supremă Care este Dumnezeu, despre Care aflăm că *la constituirea unui embrion Transcendenţa este de faţă*. Ea alege din milioanele de spermatozoizi exemplarul care pedepseşte urmaşul unor greşeli ale predecesorilor. Sau cazul invers: binecuvintează cu înzestrările Harului alegând exemplarul favorabil unei misiuni viitoare.[121]

---

[120] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, p. 236.

[121] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie – Omul...*, pp. 249-250.

PERIOADA PRENATALĂ A COPILULUI

După învăţătura Bisericii, omul este capodopera creaţiei divine. Dumnezeu este Existenţa, Izvorul sau Creatorul lumii şi al vieţii, aşadar în El îşi are obârşia toată făptura văzută şi cea nevăzută. Lumea, creaţia ca atare, este darul lui Dumnezeu şi expresia iubirii Sale. Despre faptul că creaţia este expresia veşnicei iubiri divine avem dovezi în Sfânta Scriptură. Aşa, de pildă, Dumnezeu îi spune proorocului Ieremia: „Cu iubire veşnică te-am iubit" (31, 3), iar a spune „te iubesc" ar însemna „nu vei muri niciodată", de vreme ce iubirea este mai puternică decât moartea.

Creaţia a avut loc în veşnicie, ca act interior al misterului divin al vieţii. Concepţia biblică a creaţiei nu-i decât reflexul acestui act interior al creaţiei în conştiinţa omului antic.[122]

Motivul creaţiei lumii se explică prin bunătatea fără margini a lui Dumnezeu. „Prin creaţie Tatăl vrea să mărească numărul subiectelor care să se bucure de fericirea comuniunii cu El. Nu pentru fericirea Sa, căci comuniunea cu celelalte subiecte divine nu lasă nici o scădere fericirii Sale.

---

[122] Pr. Arsenie Boca, *Cuvinte vii...*, p. 49.

Vrea să aibă mai mulţi fii. Vrea subiecte mai multe, cărora să le fie Tată.[123]

Toţi oamenii sunt fiii şi slujitorii lui Dumnezeu chiar la creaţie (I Corinteni 3, 9), adică El a ridicat pe om la cinstea de colaborator al Său în lume (II Corinteni 6, 1,4).

Creaţia lumii nu e un fapt terminat, ci în curs,[124] adică creaţia lui Dumnezeu se continuă cu fiecare naştere.[125]

Spunând că omul nu este o creaţie terminată se înţelege că ceea ce este el astăzi nu este totul, ci ceea ce poate deveni el mâine, bun sau rău, deci o construcţie neterminată.[126]

Omul, înzestrat prin creaţie cu libertatea voinţei, poate alege între a trăi viaţa, ţinând seama că „în El (Dumnezeu) trăim, ne mişcăm şi suntem" (Faptele Apostolilor 17, 28), dar şi de faptul că „toată lumea zace în cel rău" (I Ioan 5, 19). Aşadar, folosind în bine libertatea noastră cu care suntem înzestraţi de la creaţie avem posibilitatea de a fi şi propria noastră creaţie.[127]

După învăţătura Bisericii dreptmăritoare, omul are o valoare eternă, fiind înzestrat cu valenţe divine, adică prin chipul lui Dumnezeu (Facere 1, 26), prin paradigmele divine, prin harul lui Dumnezeu etc.

Harul divin se sălăşluieşte în fiinţa noastră sufletească, intimă, în sanctuarul fiinţei noastre interioare şi îşi face vădită prezenţa sau lucrarea prin colaborarea cu voinţa credinciosului. Urmarea acestei lucrări este starea de

---

123 Prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*, Sibiu, 1943, p. 73.

124 *Ibidem*, p. 186.

125 *Bioetica şi Taina Persoanei, op. cit.*, p. 216.

126 Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină de in..."*, p. 462.

127 *Ibidem*, p. 273.

îndumnezeire prin har a fiinţei omeneşti sau starea de sfinţenie.

De această stare, de sfinţenie, se foloseşte nu numai cel în cauză, ci se transmite ereditar sau genetic şi urmaşilor, după cum am arătat într-un capitol aparte.

Viaţa noastră are trei faze în dezvoltarea ei: faza vegetativă – până la naştere, faza bio-psihică – fără limite precise şi faza spirituală.

Asupra fazei vegetative vom stărui în cele ce urmează.

Părinţii sunt datori să manifeste o grijă deosebită faţă de copilul lor, iar aceasta începe cu viaţa morală pe care o vor trăi aceştia înainte de căsătorie şi pe care o vor transmite genetic urmaşilor lor.

Cu alte cuvinte, educaţia copilului începe mai întâi cu educaţia părinţilor lor. Până la cununie părinţii sunt datori să aibă fecioria nestricată, şi fete, şi băieţi. Celui ce crede în Dumnezeu şi ţine posturile, se spovedeşte şi se împărtăşeşte cu Sfânta Cuminecătură şi are duhovnic, îi este cu putinţă. Celuilalt, nu i-a fost cu putinţă întâi, nu-i va fi cu putinţă nici pe urmă. De aceea, cei ce sunt robi ai patimilor, trebuie să dovedească întâi eliberarea de toate patimile, să ajungă la credinţa prin iubire şi apoi, să întemeieze căsătorii, căci altfel înmulţesc răul între oameni, mai osândind şi pe alţii împreună cu dânşii.[128]

În ceea ce priveşte educaţia prenatală, un rol important îl are atmosfera familială. Dragostea şi grija soţului pentru femeia însărcinată reprezintă unul din factorii principali de formare a senzaţiei de fericire la viitorul copil. Această senzaţie se transmite prin încrederea şi liniştea

[128] Părintele Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţi în lanţuri...*, p. 78.

mamei. De aceea, chiar dacă sunt ocupaţi, părinţii trebuie să găsească timp pentru „întâlnirea" cu copilul lor nenăscut, pentru o comuniune tandră cu acesta. Ei îi vor povesti copilului despre nerăbdarea cu care îl aşteaptă să vadă lumina zile, despre cât de puternic şi sănătos vor să-l vadă. Eforturile conştiente ale părinţilor îi vor adăuga forţă pruncului. Dacă în timpul sarcinii tatăl „se joacă" adesea cu copilul, atunci copilul îi va recunoaşte vocea imediat după naştere.[129]

Dar nu numai după naşterea copilului, ci chiar înainte de naştere, fiind în stare embrionară, copilul aude ceea ce se vorbeşte de către părinţii săi când sunt aproape de el. Profesorul Olivier Clément relatează un fapt demn de reţinut: „François Dolto îmi povestea că un embrion de câteva luni, dacă tatăl este aproape şi îi vorbeşte, se va deplasa uşor către acesta, adică se va orienta spre vocea pe care o aude şi care îi devine în acest mod familiară, cu mai multe luni înainte de a se naşte."[130]

Prima verigă din lanţul de evenimente al bunei educaţii se află încă în pântecele mamei, spune părintele Zorin. Educaţia prenatală este un lucru serios şi responsabil, fiindcă multe dintre elementele formării personalităţii sunt prezente încă din viaţa intrauterină. Emoţiile, tendinţele, gândurile, cuvintele şi faptele părinţilor se întipăresc adânc în sufletul copilului. El „memorează", „copiază" modelele de comportament.[131]

---

[129] Konstantin V. Zorin, *Enigmele eredităţii,* Ed. Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2011, p. 216.
[130] *Bioetica şi Taina Persoanei...,* p. 162.
[131] Konstantin V. Zorin, *op. cit.,* p. 214.

Despre relaţiile şi grija părinţilor faţă de copiii lor s-a pronunţat părintele Porfirie din Grecia, trăitor o vreme în Sfântul Munte Athos.

Între învăţăturile acestui părinte se află şi faptele care au o înrâurire rea asupra copiilor încă din ceasul zămislirii lor.

Copiii ajung să aibă probleme când sunt neînţelegeri între părinţi. Vorbind despre „copiii cu tulburări" spune că aceşti copii au probleme psihice pentru că n-au avut parte în casă de o atmosferă prielnică, din pricina relaţiei proaste dintre părinţi, ei înşişi persoane cu tulburări. Copilul simte răceala părinţilor, a mamei şi a tatălui său, adică nervozitatea, mânia, sila şi toate acestea rănesc pe viaţă mica lui inimioară. Unui părinte copleşit de temeri şi nesiguranţă din pricina copilului său, părintele i-a spus: „Eşti întru totul răspunzător de acest lucru. Ai creat probleme de când era în pântecele mamei, din cauza relaţiilor rele dintre tine şi soţia ta." Toate aceste răni sufleteşti îl vor afecta pe copil toată viaţa. Dimpotrivă, simţirile sfinte ale mamei şi viaţa de sfinţenie pe care o duce înrâuresc în bine copilul şi îl „sfinţesc din clipa zămislirii sale".[132]

Despre muzică, arta pe care o cultivă persoane cu sensibilităţi deosebite, este necesară precizarea că sunetele se imprimă foarte bine pentru întreaga viaţă, melodiile ascultate de mama însărcinată trebuie alese cu mare grijă. Aceasta trebuie să asculte melodii plăcute, liniştitoare. Ascultarea periodică a acestora dezvoltă aptitudini şi preferinţe muzicale la copil. Încă din pântece copilul recunoaşte versurile şi melodia. Acestea mai au şi un rol de destindere emoţională. Dar este necesar să reţinem că muzica ascultată de mamă,

---

[132] Jean Claude-Larchet, *Despre iubirea creştină,* Bucureşti, 2010, pp. 215-217.

care îi provoacă bucurie sau linişte, armonie şi pace, transmite aceeaşi atmosferă emoţională şi copilului.

Cunoscutul dirijor american Boris Brott a răspuns, în interviurile pe care le-a dat, întrebării unde a învăţat să iubească muzica: „Această dragoste trăia în mine încă înainte de naştere." Brott a făcut cunoştinţă cu anumite opere şi şi-a dat seama că ştia partitura viorii, pe care nu o deschisese. Nelămurit, el a întrebat-o pe mama sa, care i-a arătat unele partituri vechi de violoncel şi astfel şi-a dat seama că le cunoaşte ca prin vis şi le ştia pe de rost. Pe acestea mama sa le interpretase în timpul sarcinii,[133] aşadar încă o dovadă convingătoare despre viaţa pe care o trăieşte copilul în perioada intrauterină sau prenatală.

Asupra acestui subiect a meditat Părintele Arsenie, dând îndrumări privitoare la starea copilului înainte de naştere. Aceste îndrumări, puse în practică, sunt un ajutor comparabil cu o binecuvântare menită să aducă lumină într-un sector atât de important în viaţă, dar atât de ignorat şi cu consecinţe dureroase, cu care ne confruntăm adeseori în viaţă.

Toate stările trupeşti şi sufleteşti ale celor doi părinţi, spune sfinţia sa, dar mai cu deosebire ale mamei în vremea celor nouă luni, se întipăresc în copil ca tendinţe sau predispoziţii, pe care copilul le va avea pentru toată viaţa. Supărări, amărăciuni, dureri predispun copilul la tristeţe, melancolie, nesănătate. Deci, toate acestea trebuie ocolite.

În vremea aceea, dacă mama fură oarece, copilul va fura toată viaţa. Se îmbată mama o dată, copilul se va îmbăta toată viaţa, mai ales beţia are şi suport ereditar. Se roagă mama lui Dumnezeu, se va ruga şi copilul ei.

---

[133] Konstantin V. Zorin, *op. cit.,* p. 215.

Nota sufletească dominantă în familie, cu deosebire în vremea aceea, şi mai ales a mamei, va fi caracteristică întregii vieţi a urmaşilor.

Acum e vremea când să faci ce vrei din copilul tău, acum eşti cu deosebire datoare să-l păzeşti de toate relele, cu care n-ai vrea să te supere, fiindcă numai acum poţi şi te ascultă cu desăvârşire. Deci, nu te lăsa coruptă de soţul mai slab de fire şi care nu pricepe minunea ce o săvârşeşte credinţa ta, ca să nu plângi degeaba pe urma ticăloşiilor copilului tău, pe care nu l-ai păzit curat în vremea în care trebuia păzit.

Îndreaptă purtările tale, mamă, către Dumnezeu, Care săvârşeşte prin tine minunea îmbinării unui pui de om cu un pui de cer, răsplată de fericire pentru ostenelile tale.

În atari strădanii, orice mamă se va mântui.

Iată faza spirituală a vieţii de familie, răbdând pentru un rost divin o pravilă sfântă despre care zice Sfânta Scriptură:

„Cei ce-au păzit pravila sfântă, sfinţi-se-vor, şi cei ce or învăţa-o, vor şti ce să răspundă" (Înţelepciunea lui Solomon 6, 10)[134].

Aşadar, este de reţinut faptul că în copiii veniţi dintr-o vieţuire curată a căsătoriei precumpănesc înclinările bune şi nu-i biruie împrejurările rele ale mediului, ce eventual l-ar găsi şi, poate că, chiar împotriva acestui mediu sunt rânduiţi. Ei sunt mai străvezii pentru Dumnezeu şi prin aceasta se vede că au chemare să fie ucenici, iar dacă vremea le-o cere, Îi vor fi şi mucenici.

Faptele săvârşite de oameni influenţează conştiinţa, fapt care poate fi comparat cu un „văl". Cu cât „vălul" ţesut

---

[134] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, p. 272.

din păcate şi aşternut peste ochiul conştiinţei este mai subţire, cu atât cei dăruiţi află mai repede cine sunt şi ce trimitere au de la Dumnezeu.[135]

Copiii soţilor evlavioşi încep drumul vieţii aflându-se la o oarecare înălţime. Acestora le este mai uşor să urce treptele desăvârşirii, fiindcă au mai mult pentru ai plăcea lui Dumnezeu.[136] Cu referire la soţii evlavioşi se pune întrebarea: Ce vor dobândi copiii dacă părinţii lor îşi vor învinge propriile patimi? Răspunzând la această întrebare se pot repeta cuvintele unui drept din Vechiul Testament. Acesta, urmaş al unui neam evlavios, mărturiseşte despre sine astfel: „Am fost copil bun şi am avut parte de un suflet fără răutate. Sau mai vârtos, aşa bun cum eram, am venit într-un trup nespurcat" (Înţelepciunea lui Solomon 8, 19-20).

Există, însă, un aspect negativ, dureros, privitor la starea copilului în perioada uterină sau prenatală, când atmosfera din familiile nerealizate din punct de vedere moral se imprimă în fiinţa plăpândă a copilului, atmosferă care îl poate urmări chinuindu-l întreaga sa viaţă. Grija faţă de copil, de viitorul său, de educaţie etc., acestea este necesar să facă parte din preocupările părinţilor înainte de căsătoria lor. Viaţa morală, virtuoasă, frecventarea bisericii, împărtăşirea cu Sfintele Taine etc., acestea sunt condiţiile pe care respectându-le se transmit copilului, dar în acelaşi timp trăiesc cu speranţa că acestea vor face parte din viaţa morală a copilului după venirea sa în lume.

O situaţie gravă în viaţa femeii însărcinate şi a pruncului zămislit este urmarea atitudinii negative faţă de prunc, adică a sarcinii nedorită de femeie. Această sarcină nedorită este însoţită de emoţii inconştiente negative.

---

[135] *Ibidem*, p. 282.
[136] Konstantin V. Zorin, *op. cit.*, p. 218.

Neliniştea, neîncrederea, frica şi înrăirea dau naştere unui complex de sentimente analogice stării omului care se află într-un pericol. Acestea dau naştere la o stare de rău a organismului matern, care este transmisă şi copilului, înrăutăţindu-i-se alimentarea cu oxigen şi cu substanţe nutritive, dar este periculoasă şi intenţia de a întrerupe sarcina. Femeia care vrea să avorteze îi transmite copilului înclinaţia spre ucidere. Poate că această înclinaţie nu provoacă însăşi crima, dar ea se va manifesta prin cruzimea şi sadismul copilului faţă de ceilalţi şi faţă de mediul înconjurător.[137]

Există însă situaţii când femeia doar se gândeşte la avort şi copilul „înţelege"despre ce este vorba şi i se măreşte pulsul, deoarece „simte" pericolul. Chiar dacă un astfel de copil se va naşte, nu este exclus ca dragostea faţă de părinţi să fie una lipsită de căldură. Dacă femeia însărcinată a gândit rău despre copil, acesta va fi predispus spre nevroze şi boli psihosomatice. Există, însă, cazuri când nu numai intenţia rea a mamei, ci şi starea îndelungată de nelinişte, sentimentul de respingere şi antipatia faţă de prunc poate să fie periculoasă.

Mama iubitoare, care are un contact emoţional bun cu pruncul său va da naştere unui copil mult mai bine păzit şi stăpân pe sine.

Cercetările ştiinţifice demonstrează că pruncii proveniţi din sarcini nedorite, neprimiţi cu dragoste în această lume, suferă foarte mult. Aceştia devin adesea criminali. Pe această temă s-au făcut analize la copiii şi adolescenţii cu stare proastă de sănătate şi s-a constatat că majoritatea s-au născut fie din mame nemăritate, fie din

---

[137] Idem, *Genele şi cele şapte păcate capitale*, Bucureşti, 2008, p. 120.

femei care nu şi-au dorit sarcina, fiind stresate din cauza problemelor familiale.

Dacă s-ar ţine seama de suferinţa spirituală a celui nenăscut sau născut de curând, provocată de „scenele" familiale şi ale conflictelor de zi cu zi, atunci părinţii s-ar strădui să se comporte mai atenţi. Comportamentul iraţional al celor maturi este capabil să influenţeze negativ în cel mai înalt grad asupra stării copilului şi să lase în inima acestuia un mare strat de „noroi" moral.

Chiar dacă noi nu vedem, în sufletul copilului pătrunde otrava mâniei şi a răutăţii, iar în sânge se ridică nivelul hormonilor stresului. Copilul este „împresurat" de mediul agresiv. Orice emoţie negativă se implântă în el şi îl distruge, asemenea unei baionete. Sufletul primeşte în astfel de momente o lovitură puternică, negativă din punct de vedere moral, aşa încât părinţii se miră: „Ce fel de copil am crescut? Ce nedreptate! Am consumat atâta energie, iar el este neascultător şi egoist."

Copilul nedorit simte intuitiv, subconştient o oarecare nedreptate, un rău din partea mamei sau a tatălui. El le plăteşte părinţilor, cu voie sau fără voie, cu aceeaşi monedă: răceală, lipsa prieteniei, însingurarea şi aşezarea barierelor. Doar dragostea creştină poate distruge acest zid.[138]

Nu trebuie trecut cu vederea nici alcoolismul, ale cărui urmări se pot vedea la copiii aduşi pe lume de femeia stăpânită de această patimă. O mamă alcoolică aduce pe lume copii cu disfuncţii psihice şi fizice. Se remarcă anomalii intrauterine, cum ar fi asimetria ochilor, schimbarea formei craniului, îngroşarea cefei etc. La copii se pot urmări disfuncţii ale somnului şi lipsa poftei de mâncare, isterii şi

---

[138] *Ibidem*, pp. 120-122.

frici neîntemeiate, nevropatii, încetiniri ale dezvoltării mentale, infantilism, coordonarea slabă a mişcărilor, dureri de cap şi alte simptome. În viitor, copiii nervoşi, cu intelect scăzut vor fi înclinaţi spre cruzime, agresiuni, infracţiuni şi vor fi uşor influenţabili.

Este de reţinut şi faptul că dependenţa de alcool se moşteneşte.[139]

Alcoolul are o consecinţă toxică în viaţa oamenilor, şi anume când este introdus în corpul omenesc dă naştere la o situaţie în care sunt implicaţi şi spermatozoizii.

Se ştie că 6 gr de alcool la litrul de sânge al unui bărbat sudează câte doi spermatozoizi perechi, fiind legaţi câte doi; în acest caz au două cozi, adică o capacitate dublă de mişcare, dar şi o insistenţă peste limitele naturii feminine: ajunşi în organismul femeii, caută febril ovulul până şi în trompe şi acolo o fecundează. Oul format, dar nu la locul lui, creşte şi produce o durere de moarte. În acest caz trebuie extirpat cu trompă cu tot. Aceasta este sarcina extrauterină, la al cărei capăt este sterilizarea şi toate consecinţele sterilizării: treptele dereglării endocrine şi, în final, chiar şi nebunia. Cu alte cuvinte, aşa se instalează sterilitatea, condiţie suficientă de dezechilibru până la faze clinice.

Dacă, însă, fondul genetic este defectiv şi la alte capitole, apar, în primul rând, şi defecţiuni ale sistemului nervos, până la nivel de epilepsie. Aceştia sunt fiii şi nepoţii beţivilor, fie criminali, fie nebuni.

Alcoolismul, beţivitatea bunicilor apare în nepoţi ca tulburări şi insuficienţe nervoase până la nivel de epilepsie.

---

139 Idem, *Enigmele...*, p. 216.

Beţia este mare pacoste, care se înscrie genetic în patrimoniul ereditar şi duce treptat, dar sigur, la degenerarea omului din neam în neam, duce la degenerarea neamului.

La cele de mai sus sunt de adăugat şi alte consecinţe în urmaşii sau progenitura lor. Fie în prima generaţie, dar sigur în a doua generaţie nepoţii se nasc cu predispoziţii spre tot felul de boli ale sistemului nervos. Unele apar foarte devreme, altele mai târziu; dar toate până la nivel clinic, culminând cu epilepsia şi schizofrenia.

Alcoolul, pe care nu-l mai poate „arde" ficatul, fiind peste volumul lui de lucrări, pătrunde liber în circuit şi arde un număr enorm de neuroni. Acestea sunt „sechelele" din creier, cauza crizelor comiţiale sau epilepsia.[140]

În final, o cugetare cu conţinut moral prin care oamenii sunt îndrumaţi să evite consumul de alcool o găsim la scriitorul englez Shakespeare, în opera sa „Othello":

„O, Dumnezeule, să pună oamenii un duşman în gura lor, ca să le fure mintea! Să ne transformăm cu bucurie, chef, plăcere şi aplauze în animale!"

---

[140] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină..."*, pp. 256, 258-259.

ꕥꕥꕥ✝ꕥꕥꕥ

VALENȚE DIVINE ALE PERSOANEI UMANE SAU OMUL – ZIDIRE DE MARE PREȚ

„Orice cuvânt poate nega un alt cuvânt, dar nici un cuvânt nu poate nega viaţa."
(Sf. Maxim Mărturisitorul)

Grija pentru om, pentru ridicarea şi mântuirea lui a fort preocuparea de căpetenie a Părintelui Arsenie, înscriin-du-se astfel pe linia tuturor celor care şi-au închinat viaţa slujirii omului, ţinând seama de valoarea acestuia. Că omul are o valoare unică rezultă din faptul că lumea în genere şi omul în special au venit la existenţă ca urmare a planului lui Dumnezeu existent din veşnicie, adică creaţia omului, a fiecăruia dintre noi, nu este altceva decât împlinirea ideii sau gândului pe care Dumnezeu le are cu noi din veşnicie. Dumnezeu are pentru fiecare ins un plan, un gând, fiecare existăm în acest gând din eternitate şi venim în lume cu rostul de a înţelege acest gând dumnezeiesc.

Creaţia lumii şi a omului nu este ceva accidental, ci manifestarea în timp a sfatului veşnic al lui Dumnezeu, adică a paradigmelor sau modelelor divine. În acest sens, Sfântul Ioan Damaschin spune că „Dumnezeu a contemplat toate

înainte de creaţia lor, gândindu-le din veşnicie şi fiecare lucru apare în timp după gândirea-voinţă a Lui, care este o predeterminare, un chip, un model." Aşadar, există un model veşnic, ideal al omului în Dumnezeu; fiecare om este gândit din veşnicie de către Dumnezeu şi apare în timp după iconomia tainei celei ascunse în Dumnezeu (Efeseni 3, 9).

Prin creaţie Dumnezeu voieşte ca făptura întreagă, prin urmare şi omul, să se poată împărtăşi de bunătatea Sa. Despre această împărtăşire Sfântul Grigore Teologul spune că: „Dumnezeu Tatăl, în dorinţa de a crea nişte făpturi care să se împărtăşească din bunătatea Sa, a produs în Sine ideile lor şi aceste idei le-a prefăcut în faptă, prin săvârşirea lor de Duhul."

Despre aceste realităţi teologul George Florovschi a spus: Scopul (omului) este de a se autodepăşi şi de a se înălţa către Dumnezeu şi, mai mult, de a participa la viaţa divină. Numai printr-o asemenea participare omul devine el însuşi. În această înălţare el se realizează, se creează, creşte... Prin eforturi libere nu numai că se dezvoltă seminţele înnăscute, ci sunt create şi calităţi noi... Pe culmile ascensiunii, oamenii devin sfinţi, sunt sfinţiţi, pătrunşi de har, dar rămân oameni, creaturi – fără îndoială transfigurate prin sfinţire. Îndumnezeirea nu este altceva decât această pătrundere a harului. Astfel, oamenii devin conformi cu prototipurile lor necreate, cu ideile pe care Dumnezeu le are despre ei din veşnicie.[141]

Omul participă, aşadar, la viaţa divină şi astfel devine el însuşi. Aceasta este urmarea faptului de a trăi conform ideii divine, realizându-se în mod plenar, desăvârşit. A fi noi înşine, spune un alt teolog ortodox, înseamnă a realiza

[141] George Florovschi, *Ideea de creaţie în filosofia creştină*, trad. de pr. Ciprian Balrim, în rev. „Teologie şi Viaţă", nr. 1-4, 1998, p. 48.

intenţia divină privitoare la noi. Persoana umană reprezintă o valoare supremă, în calitatea ei de idee şi imagine divină, ca purtătoare a principiului divin de viaţă.[142]

Creaţia omului este expresia veşnicei iubiri divine, după cum spune Dumnezeu profetului Ieremia: „Cu iubire veşnică te-am iubit şi de aceea mi-am întins spre tine bunăvoinţa" (31, 3), căci a spune cuiva „te iubesc" înseamnă că nu vei muri niciodată, deoarece iubirea este mai tare decât moartea (cf. Cântarea Cântărilor 8, 6).

În fiecare ins care vine în lume, ne spune Părintele Arsenie, Dumnezeu ascunde un gând al Său, o intenţie divină, un plan pe care îl urmăreşte între oameni şi, potrivit cu el, tocmirea celui care vine capătă însuşirile de a-l putea îndeplini.

Aceasta este o mare taină. Aceştia, prevăzuţi de Dumnezeu cu o slujbă anumită încă înainte de a se naşte şi trimişi să o îndeplinească, sunt slugile Sale cărora le-a dat avuţia pe mână.[143] Despre acestea ne dă mărturie Sfânta Scriptură prin cuvintele: „Înainte de a te fi zămislit în pântece te-am cunoscut şi înainte de a ieşi din pântece te-am sfinţit şi te-am rânduit proroc pentru popoare", spune Dumnezeu aceluiaşi prooroc Ieremia (1, 5). Iar proorocul Isaia spune: „Ascultaţi ostroave, luaţi aminte, popoare îndepărtate! Domnul m-a chemat de la naşterea mea, din pântecele maicii mele mi-a spus pe nume" (49, 1).

Aşadar, există un plan al lui Dumnezeu, o paradigmă sau model al lui Dumnezeu pentru fiecare om, iar momentul materializării modelului veşnic al omului cuprins în gândirea-voinţă a lui Dumnezeu îl formează actul conceperii

---

[142] Nicolae Berdiaev, *Despre menirea omului*, trad. de Daniel Hoblea, Oradea, 2004, p. 182.

[143] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, pp. 278-279.

ființei umane sau al zămislirii și din acest moment a luat ființă persoana umană.

Mulți gânditori și Sfinți Părinți ai Bisericii au zăbovit asupra acestei taine și, în reflecțiile lor asupra acestui subiect, au evidențiat valoarea veșnică a persoanei umane.

În acest sens s-a pronunțat, între alții, un teolog ortodox[144], spunând că la creația omului a participat Duhul Sfânt prin suflarea de viață, dar nu numai ca putere vitală, ci și ca principiu al participării la viața divină.

Această suflare îl însoțește, îi dă viață și îl alcătuiește pe om după chipul Creatorului său.

După învățătura Bisericii, viața este un dar al lui Dumnezeu și, în același timp, viața este sacră din momentul în care a fost concepută. Având această obârșie, ca dar al lui Dumnezeu și fiind sacră, este necesar ca ea să se bucure de un respect deosebit. Ea trebuie respectată și apărată ca experiența cea mai sublimă a lucrării creatoare a lui Dumnezeu. Orice ființă umană este creată de Dumnezeu, poartă chipul lui Dumnezeu și primește darul vieții pentru a-l slăvi pe Dumnezeu și pentru a se bucura de comuniunea eternă cu El.[145]

Că omul este o persoană din momentul procreării, aceasta este o învățătură a Bisericii susținută de medici, biologi și teologi ca răspuns celor care contestă acest adevăr situându-se în domeniul materialismului ateist și al biologiei evoluționiste.

Din punct de vedere ortodox, spune Olivier Clément, profesor la Institutul Teologic „Saint Serge” din Paris, este evident faptul că ființa umană, adică persoana, există din

---

[144] Boris Bobrinskoi, *Chipul lui Dumnezeu în centrul Tainei persoanei,* în vol. *Bioetica și Taina persoanei,* București, 2006, p. 73.

[145] Pr. John Breck, *Bioetica și Taina persoanei, op. cit.,* p. 176.

momentul concepţiei[146], adică din momentul fecundării embrionului este o fiinţă umană ce poate fi numită „persoană" şi beneficiază astfel de drepturile garantate de lege.[147] La acestea s-a adăugat şi această părere, demnă de reţinut: Inviolabilitatea embrionului (uman) nu este dată în natura sau în vârsta sa, ci în fărâma de divin pe care o conţine prin chiar venirea pe lume.[148]

Cu aceste înzestrări de obârşie divină şi fiind posesor al chipului lui Dumnezeu, că are vocaţia asemănării cu Dumnezeu ca urmare a multor osteneli, precum şi posibilitatea participării la viaţa divină, omul nu poate fi considerat un simplu individ în cadrul speciei umane, ci el este o persoană a cărei viaţă este sacră din momentul zămislirii. În această situaţie este temeinic îndreptăţită teza sacralităţii vieţii omeneşti. Viaţa umană este numită „sacră" în virtutea naturii sale create; ea este „sacră de vreme ce este creată de Dumnezeu cu scopul participării la propria-i sfinţenie şi are capacitatea de a reflecta prezenţa şi măreţia lui Dumnezeu în adâncimea ei. „Sfinţenia", pe de altă parte, se referă la calităţile personale pe care cineva le dobândeşte prin lupta ascetică împotriva ispitei şi a păcatului , ca şi prin atingerea virtuţilor. Sacralitatea trebuie privită ca o funcţie a „naturii", iar sfinţenia ca o funcţie a „persoanei".

Aşadar, „sacralitatea" şi „sfinţenia" trebuie diferenţiate: prima se referă la bunătatea esenţială şi valoarea infinită a vieţii umane create după chipul divin, iar ultima are în vedere lupta anevoioasă, dar binecuvântată, a persoanei

---

[146] Olivier Clément, în vol. *Bioetica şi Taina persoanei...*, pp. 109 şi 118: Din punct de vedere creştin este o certitudine că persoana există din momentul procreării şi chiar mai dinainte în intenţia lui Dumnezeu.

[147] Pr. John Breck, , *op. cit.*, p. 167.

[148] Claude Hiffler, *op. cit.*, p. 179.

umane pentru dobândirea asemănării cu Dumnezeu[149], adică a sfinţeniei propriu-zise.

Asemănarea cu Dumnezeu sau sfinţenia morală se realizează prin harul lui Dumnezeu, pe temelia unor realităţi spirituale pe care le posedă sufletul omenesc. În sufletul omenesc, care este purtător al chipului lui Dumnezeu (Facere 1, 26), există zăcăminte de energii sufleteşti care formează dotaţia nativă a omului şi aparţin structural sufletului omenesc. Pe temeiul acestor realităţi, prin chipul lui Dumnezeu, omul are posibilitatea de a participa la realităţile supranaturale, la viaţa divină. Despre această participare Sfântul Grigorie de Nissa spune că omul este chemat la această viaţă, la bunurile dumnezeieşti, deoarece el este apt prin constituţia sa de a participa la aceste bunuri. Adică omul are capacitatea virtuală de a participa la realităţile supranaturale, participare care se realizează prin harul lui Dumnezeu, care este o energie dumnezeiască necreată. Între natura omenească şi harul divin există un raport complementar: harul divin şi natura omenească se caută reciproc. În esenţa sa, harul divin este însăşi iubirea divină, a cărei caracteristică este tendinţa, năzuinţa de a fi în comuniune, iar în sufletul omenesc este sădită năzuinţa, mişcarea ascendentă spre a participa la această viaţă.

Despre aceste realităţi sfinte, adică despre fiinţa divină şi despre lucrările sale s-au pronunţat Sfinţii Părinţi ai Bisericii. Astfel, Sfântul Vasile cel Mare face consideraţii cu privire la aceste realităţi dumnezeieşti care au rămas momente de referinţă în gândirea creştină, spunând că „noi putem afirma că din lucrări Îl cunoaştem pe Dumnezeu, pe când de fiinţa Lui nu suntem în stare să ne apropiem, pentru

[149] Pr. Prof. John Breck, *Darul sacru al vieţii*, trad. de P.S Irineu Bistriţeanu, Cluj-Napoca, 2001, pp. 19-21.

că lucrările Lui sunt cele care coboară spre noi, pe când ființa Lui rămâne inaccesibilă." Pe aceeași linie de gândire se situează și Sfântul Grigorie Palama, care spune că: „Creaturile nu participă niciodată la însăși natura lui Dumnezeu, ci doar la energia divină și prin această participare la har ele intră în unire reală și intimă cu Dumnezeu."

Harul lui Dumnezeu sau energia dumnezeiască necreată îl primim mai întâi prin Taina Sfântului Botez. Prin această Taină se face începutul transfigurării firii omenești, al spiritualizării sau al îndumnezeirii prin har. Prin harul divin primit prin această Sfântă Taină se realizează o legătură reală, personală cu Mântuitorul Hristos și, în același timp, se săvârșește o prefacere interioară în ființa primitorului. Este o naștere din nou și o înnoire prin lucrarea Sfântului Duh (Tit 3, 5-6), cel botezat devine o făptură nouă (II Corinteni 5, 17) și devine fiu al lui Dumnezeu după har, fiind născut de la Dumnezeu (Ioan 1, 13), adică din apă și din Duh (Ioan 3, 5).

Harul Botezului sălășluit în om îl pătrunde, îl transformă și îi infuzează puteri de viață nouă, duhovnicească; este un flux de tărie care se sălășluiește în profunzimile sufletului omenesc, adică în ființa sa autentică, în eul autentic sau originar.

În acest loc, în profunzimile sufletului omenesc, în Sfânta Sfintelor a sufletului, S-a sălășluit, prin harul divin, Mântuitorul Hristos, făcând început lucrării de mântuire a primitorului harului.

În acest loc se întâlnește divinul cu umanul, este tronul divinității sau locul de sfânt popas al divinității în ființa omenească.

Despre acest sanctuar sau templu ne spune Sfântul Marcu Ascetul următoarele cuvinte: „Templul acesta, adică locaşul sfânt al trupului şi al sufletului, are şi el un loc în partea dinăuntru a catapetesmei. Acolo a intrat Iisus ca înaintemergător (Evrei 6, 20), locuind de la Botez în noi (Filocalia I, p. 287). Aici lucrează Domnul şi prin păzirea poruncilor se întipăresc pe obrazul nostru spiritual trăsăturile Sale spirituale, dar se manifestă şi în purtarea noastră exterioară."

În acest loc, care este nucleul metafizic al personalităţii, Dumnezeu îşi face vădită prezenţa Sa şi despre aceasta s-au rostit cuvinte demne de reţinut: „Este o profunzime în spiritul nostru omenesc, unde nu se află nici o dedublare, unde adevărata unitate a personalităţii rămâne nedistrusă şi neprihănită şi unde totul se luminează cu lumina nestinsă a chipului lui Dumnezeu. Această profunzime (eul profund) „susţine" în om tot ceea ce i se suprapune. În această profunzime se înfăptuieşte lucrarea tainică şi mântuitoare a Sfântului Duh, spre ea se îndreaptă puterea harică a Bisericii, ea este subiectul Pocăinţei, ea se revelează în om în lumina strălucirii pascale, ea este lumina drepţilor, care disting dincolo de păcatele şi întinările omului, chipul lui cel luminos. Toată gama complicatelor procese din om, întinsă până la maladiile sufletului şi ale „eului", nu distrug fermitatea acestui nucleu metafizic al personalităţii, fermitatea acelei profunzimi unde fiecare personalitate este luminată de razele Dumnezeirii. Aici, în punctul acesta, omenirea este una, indiferent de multi-ipostaza sa. Consubstanţialitatea aceasta a omenirii, care nu poate fi suprimată nici de moarte, nici de păcate, nici de abaterile de la Dumnezeu, fac cu putinţă şi poziţia centrală pe care omul o ocupă în natură (Zenkovski).

Acesta este locul unde se sălăşluieşte harul divin, care ne uneşte cu Dumnezeu prin energiile sale, sau unirea prin har care ne face să participăm la firea dumnezeiască, fără ca prin aceasta firea noastră să devină fire a lui Dumnezeu. Îndumnezeire avem prin har, adică prin energiile divine, tot ceea ce Dumnezeu are prin fire, în afară de identitatea de fiinţă, după învăţătura Sfântului Maxim Mărturisitorul. Rămânem creatură, devenim, însă, dumnezeu prin har, aşa cum Hristos a rămas Dumnezeu, devenind om prin întrupare.[150]

În ceea ce priveşte primirea harului, Sfânta Scriptură ne spune că harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor (Tit 2, 11), toţi sunt chemaţi la Cină (Luca 14, 16), toţi se pot împărtăşi din bogăţia harului, cu deosebirea că fiecare îl primeşte după măsura credinţei, a deschiderii, a dispoziţiei sufleteşti sau a receptivităţii sale. Căci harul Duhului nu se micşorează în cei ce se împărtăşesc de el (din care pricină se şi naşte patima invidiei), chiar dacă unul primeşte mai mult, iar altul mai puţin din har. Pentru că fiecare dobândeşte după măsura credinţei lui arătarea lucrării Duhului. Aşa încât fiecare îşi este distribuitorul propriu al harului. Şi dacă ar cugeta bine, n-ar trebui să invidieze pe cel ce a dobândit haruri mai mari, deoarece atârnă de el însuşi dispoziţia prin care primeşte bunurile dumnezeieşti.[151] Capacitatea de receptivitate creşte, se dezvoltă în măsura în care harul devine lucrător, iar această lucrare depinde de nevoinţele, de ostenelile celui în cauză. Asceza, ostenelile nu sunt un scop în sine, ci mijloace prin care putem ajunge să

---

[150] Vladimir Losski, *Teologia mistică a Bisericii de răsărit*, trad. rom. Ed. Anastasia, Bucureşti, pp. 114-115.

[151] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, întrebarea 54, Filocalia, vol. 3, Sibiu, 1948, p. 240.

creştem duhovniceşte sau, după cuvântul Părintelui Arsenie, toată asceza este pentru mistică.[152]

Prezenţa harului divin în fiinţa celui ce l-a primit nu înseamnă şi trăirea sau experienţa harului, căci poate fi şi o prezenţă pasivă. Comuniunea cu Mântuitorul Hristos, trăirea efectivă a prezenţei sale în viaţa credincioşilor înseamnă experienţa duhovnicească pe care Sfinţii Părinţi o afirmă cu toată tăria. După Sfântul Simeon Noul Teolog, harul nu poate rămâne ascuns în noi, sălăşluirea Sfintei Treimi nu poate rămâne nedescoperită. „Dacă cineva pretinde că toţi credincioşii au primit şi deţin Sfântul Duh fără să aibă conştiinţa sau experienţa lui, el huleşte, ţinând drept minciună cuvântul lui Hristos, Care zice că Duhul este izvor de apă curgătoare spre viaţă veşnică (Ioan 4, 14). Şi iarăşi: Acela ce crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecele lui (Ioan 7, 38). Dacă izvorul ţâşneşte în noi, râul care iese din el trebuie să fie în mod necesar văzut de către cei care au ochi de văzut. Dar dacă totul se petrece în noi fără ca noi să avem vreo experienţă sau cunoştinţă despre aceasta, atunci este sigur că nu vom simţi nicidecum viaţa veşnică ce rezultă de aici, că nu vom vedea lumina Sfântului Duh, că vom rămâne morţi, orbi, nesimţitori în viaţa veşnică, aşa cum suntem în viaţa de acum. Nădejdea noastră va fi, deci, deşartă şi viaţa noastră nefolositoare, dacă rămânem mereu în moarte, dacă rămânem morţi după Duh, lipsiţi de experienţa vieţii veşnice.[153]

[152] Protos. Arsenie Boca, *Omul, zidire de mare preţ,* p. 133. A se vedea în această privinţă şi „cele 100 de capete ale lui Calist şi Ignatie" în Filocalia, vol. 8, p. 93.

[153] Vladimir Losski, *op. cit.,* p. 200.

După învăţătura Bisericii, persoana umană are o valoare unică, valoare care constă în faptul că un singur suflet valorează mai mult decât lumea întreagă cu toate bogăţiile ei. În sufletul omenesc există o realitate metafizică, eu profund, locul în care se sălăşluieşte harul divin şi, în acelaşi timp, locul de sfânt popas al divinităţii, al Mântuitorului Iisus Hristos. El este o prezenţă vie care ne însoţeşte pe tot parcursul vieţii noastre, făcându-se în acest fel contemporan cu toate generaţiile, până la sfârşitul veacurilor.

Sfinţii Apostoli au fost contemporani cu Mântuitorul Hristos. Dar foarte mulţi contemporani ai lui Iisus n-au avut decât o întâlnire exterioară, istorică cu El. În locul întâlnirii istorice cu Iisus, generaţiile care au urmat după Înălţarea la Cer a Domnului au avut şi vor avea o întâlnire mistică, profund reală şi lăuntrică, ce se răsfrânge uneori până în afară, în simţurile şi înfăţişarea noastră.

Sfinţii Apostoli au fost martori ai Schimbării la faţă a Domnului şi ai altor momente sfinte. Noi nu suntem cu nimic mai dezavantajaţi faţă de aceia. Iisus este contemporanul nostru, ca veşnicia faţă de orice clipă a timpului.[154] Câtă vreme viaţa noastră se desfăşoară avându-L model pe Iisus, harul Duhului Sfânt desăvârşeşte viaţa noastră şi Hristos trăieşte în noi până la totală asemănare.[155]

În scrierile bisericeşti sunt relatate momente din viaţa unor sfinţi care au trăit viaţa duhovnicească în toată plinătatea şi profunzimea ei, aşa încât cuvintele lor au luminat cu lumină dumnezeiască creştinătatea întreagă.

---

[154] Protos. Arsenie Boca, *Omul, zidire de mare preţ...*, p. 133.
[155] Idem, *Talanţii Împărăţiei*, Credinţa strămoşească, Iaşi, 2002, p. 47.

Iată un model despre cum a trăit viaţa duhovnicească Sfântul Simeon Noul Teolog, relatat de el însuşi în lucrarea de referinţă intitulată „Imnele iubirii divine”:

Tainele acestea şi altele mai mari, mai adânci, vei cunoaşte,
Fiule, ascultă-mă: când flacăra în suflet se aprinde, se naşte,
Răul patimii alungă-l şi casa se face curată.
Focul se amestecă-n toată fiinţa, o străbate şi iată,
Printr-o unire nespusă, sufletul întreg străluceşte,
Raze şi flăcări în jur cu lumină şi el răspândeşte.
Cum? Nu, nu mai pot spune, dar una se fac, suflet şi Ziditor.
Acela ce ţine zidirea în palme şi-i Domn tuturor,
Sfânta Treime întreagă încape într-un suflet curat,
Tatăl şi Fiul şi Duhul – neacoperit, neapropiat,
Ei locuiesc înăuntru, în suflet şi nu-l pârjolesc!
Înţeles-ai ce adâncuri de taină în noi se împlinesc?
Omul, o mână de ţărână, poartă pe Domnul în sine,
Poartă întreg pe Acela, ce toate c-un deget le ţine.
Deci, Pe Acela purtându-l în sine în Duh şi văzând
Marea-I frumuseţe, s-aprinde de dor după el şi arzând,
Cum va putea suferi a dragostei flacără tare?
Cum nu-i vor curge din inimă lacrimi fierbinţi şi amare?
Cum va grăi povestind pe de-a rândul, minunile care
Se împlinesc înăuntru, în el, şi bogata lucrare?
Cum să tacă atunci când e silit să vorbească?
Pentru că acum abia vede iadul în care-i menit să trăiască.
Nimeni nu-şi poate da seama în ce întuneric petrece,
În stricăciune şi-n moarte, în necunoştinţa cea rece,
Dacă nu vine, la vreme, din ceruri scânteia divină
Ce-n suflet s-aprinde şi arde cereasca lumină
Cad legăturile grele, pui mâna pe răni şi deodată
Rănile pier şi se-nchid şi se şterge orice urmă de tină,

Iar din semnele rănilor curg străluciri de lumină.
Trupul întreg e o minune, se umple de slavă cerească,
Din murdăria mocirlei, curat şi din lanţ slobozit,
Cu dumnezeiasca lumină de tot învăluit.
Mă îmbrăţişează Stăpânul a toate şi-mi dă sărutare
Şi spre o mare lumină mă duce de-a-ncetul, pe care
Nici îngerii n-o pot tălmăci. Minunată lucrare!
Căci ajungând în lumină, minuni şi mai mari mi se-arată,
Domnul îmi dă să înţeleg cu de-a rândul lucrarea Lui toată,
Cum înnoieşte cu harul din ceruri sărmana mea fire.
Din stricăciune m-a scos, investit cu nemurirea;
M-a despărţit de-ale lumii şi haină mi-a dat luminoasă
Şi încălţăminte mi-a dat şi cunună în veci nestricăcioasă,
M-a înstrăinat de-ale lumii, făcându-mă nepipăit
Şi nevăzut m-a făcut, cu firea celor nevăzute unit.
Şi-am înţeles cu uimire că eu, cel închis în făptură
Port pe Acela, Care-i de toate, fără măsură.
Iată, priveşte şi vezi deosebirea cea mare
Că sunt om după fire, dar dumnezeu după har.

(Cuvântul I)

CONCEPŢIA DE VIAŢĂ ÎN VIZIUNE ORTODOXĂ SAU STILUL DE VIAŢĂ AL LUI IISUS

„Târziu Te-am iubit, frumuseţe atât de veche şi atât de nouă! Târziu Te-am iubit! Şi iată, Tu erai înlăuntru, iar eu în afară şi Te căutam acolo. Tu erai cu mine, dar eu nu eram cu Tine...”

„O, iubire, care totdeauna arzi şi niciodată nu Te stingi, iubire, Dumnezeul meu, aprinde-mă!...”.

Fericitul Augustin

Dumnezeu este principiul vieţii, este existenţa însăşi şi de aici îşi are obârşia prin creaţie toată făptura văzută şi nevăzută. Lumea privită în ansamblul ei şi omul, privit fiecare în parte, vin pe lume ca urmare a unui plan pe care Dumnezeu îl are în Sine din veşnicie, adică înainte ca omul să existe ca persoană în această lume. Adică existăm dintotdeauna ca intenţie sau ca gând al lui Dumnezeu.

Creaţia lumii şi a omului este manifestarea în timp a sfatului veşnic al lui Dumnezeu, a paradigmelor sau modelelor divine, spune Sfântul Ioan Damaschin.

Prin creaţia lumii, prin venirea în lume a omului, ca urmare a creaţiei sale de către Dumnezeu, se descoperă o

taină şi anume taina planului de creaţie a lumii existent la Dumnezeu din veşnicie.[156]

Acest plan se desfăşoară în orice fiinţă umană căci, spune Sfânta Scriptură, El ne-a ales mai înainte de întemeierea lumii (Efeseni 1, 4).[157]

Fiecărui om care vine pe lume Dumnezeu îi încredinţează o misiune, un rost, o vocaţie pentru o activitate, un talent care cuprinde în sine o energie pentru a o fructifica, îmbogăţind astfel domeniul în care îşi desfăşoară activitatea. Când cineva ajunge să cunoască valoarea acestor realităţi, să conştientizeze că deţine aceste înzestrări sau talente, acesta dovedeşte că şi-a înţeles destinul sau rostul său în această viaţă şi odată cu aceasta el devine colaborator al lui Dumnezeu.

În ceea ce priveşte cunoaşterea realităţilor din lumea înconjurătoare, reţinem faptul că există o cunoaştere raţională, când facem apel la resursele naturale de cunoaştere ale omului, iar la cunoaşterea realităţilor care depăşesc limitele cunoaşterii raţionale, atunci facem loc raţiunii divine sau Revelaţiei dumnezeieşti.

Creştinismul învaţă că Raţiunea divină S-a întrupat în persoana Mântuitorului Iisus Hristos. El ne-a descoperit obârşia noastră divină.

Prin întruparea Sa, Mântuitorul Hristos ne-a revelat obârşia noastră divină, eternitatea noastră, răspunderea

---

[156] Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie şi naţionalism,* 2011, p. 28. „Toate feţele omeneşti îşi au modelele lor eterne în Dumnezeu, modele care nu sunt idei statice, ci forţe care lucrează la alcătuirea chipurilor lor în lumea creată, punând la contribuţie şi puterile imanente ale lumii. Când lumea a ajuns la acel punct de dezvoltare, în care e prevăzut să apară o anumită faţă omenească, aceasta apare atât ca un rezultat al factorilor imanenţi, cât şi ca un efect al lucrării modelului forţă din transcendenţă."

[157] Cf. *Bioetica şi Taina persoanei,* Editura Bizantină, Bucureşti, 2006, p. 72.

pentru modul nostru de comportare în viaţa noastră vremelnică, judecata universală sau obştească de la sfârşitul lumii.[158] Atunci se va hotărî pentru veşnicie împărăţia pe care ne-am ales-o fiind pe pământ, adică trăind concepţia de viaţă în lumina Revelaţiei divine sau ignorând-o. Dar şi consecinţele de rigoare ale acestei vieţi.

⁂

„A fi creştin înseamnă mai mult decât apartenenţa ta doctrinară la creştinism. A crede în Iisus înseamnă mai mult decât semnifică vorbele. Iată ce înseamnă: a te strămuta din tine în El; înseamnă a-L face pe El inima ta; înseamnă să ai un moment, o clipă în viaţa ta, în care te-ai întâlnit real cu Iisus, – clipă pe care să nu-ţi ajungă viaţa întreagă de-a-o desfăşura între oameni. De altfel acesta e şi semnul că eşti un convertit al lui Iisus, că te-ai dedicat Lui irevocabil. Toată vremea ta viitoare nu-i decât desfăşurarea clipei aceleia, decizia, a cărei bogăţie nu se mai termină."

Părintele Arsenie Boca

Este un fapt cunoscut că anumiţi oameni vin pe lume cu înzestrări sau chemări deosebite cărora le încredinţează o lucrare sau o misiune pe care să o desfăşoare în viaţă.

Între cei care au avut o chemare deosebită se numără proorocii din Vechiul Testament, între care, în mod deosebit, se numără proorocii Ieremia, Isaia şi Iezechiil, iar în Noul Testament Sfântul Apostol Pavel.

---

[158] Ieromonah Arsenie Boca, *Rostul încercărilor...*, p. 21.

„Fost-a cuvântul Domnului către mine, spune proorocul Ieremia, şi mi-a spus: Înainte de a te zămisli în pântece, te-am cunoscut şi înainte de a ieşi din pântece te-am sfinţit şi te-am rânduit proroc pentru popoare" (1, 5).

Dumnezeu este iubire, spune Sfânta Scriptură (I Ioan 4, 16), iar creaţia lumii şi a omului este expresia iubirii Sale, a veşnicei iubiri divine, despre care Dumnezeu îi spune proorocului Ieremia: „Cu iubire veşnică te-am iubit şi de aceea mi-am întins spre tine bunăvoinţa" (31, 3).

Într-un mod asemănător s-a exprimat şi proorocul Isaia rostind cuvintele: „Ascultaţi, ostroave, luaţi aminte, popoare depărtate! Domnul m-a chemat de la naşterea mea, din pântecele maicii mele mi-a spus pe nume (49, 1).

Aceeaşi trimitere a avut-o şi proorocul Iezechiil, care a auzit un glas ceresc spunând: „Fiul omului, am să te trimit la fiii lui Israel, la aceşti oameni neascultători. Ori te-or asculta, ori nu, tu, fiul omului, să nu te temi de ei şi de vorbele lor să nu te sperii; deşi ei vor fi pentru tine spini şi ciulini, ai să trăieşti între ei ca între scorpii; să nu te temi de vorbele lor, ci să le spui cuvintele Mele, ori te-or asculta, ori nu te-or asculta" (2, 3-7).

Iar dacă tu ai prevenit un păcătos să se abată de la calea lui şi el nu s-a abătut, atunci el va muri pentru păcatele lui, iar tu ţi-ai mântuit viaţa (33, 9).

În Noul Testament Sfântul Apostol Pavel s-a bucurat de o cinstire deosebită din partea Bisericii care i-a încredinţat propovăduirea Evangheliei la neamuri, dar şi de o alegere deosebită din partea lui Dumnezeu Însuşi, despre care vorbeşte în epistola către Galateni spunând că: „Dumnezeu m-a ales din pântecele maicii mele şi m-a chemat prin harul Său să descopere pe Fiul Său întru mine pentru ca să-l vestesc la neamuri (1, 15-16).

Despre modul cum şi-au trăit viaţa şi cum şi-au înţeles misiunea care le-a fost încredinţată avem mărturie sfârşitul lor mucenicesc: toţi au plătit cu preţul vieţii lor lucrarea de spiritualizare a lumii, de redresare a vieţii morale, de regăsire a sensului vieţii şi, în mod deosebit, revenirea poporului de la închinarea la idolii popoarelor păgâne la credinţa în Dumnezeu, apărată cu toată fiinţa lor de către trimişii Săi. Sfârşitul vieţii lor a fost o jertfă, iar aceasta nu este altceva decât lepădarea de sine pentru cauza lui Dumnezeu în lume.

În concepţia Bisericii, lumea este creaţia lui Dumnezeu, dar în acelaşi timp ea este dată omului ca dar. Lumea nu are sens decât înţeleasă ca dar al lui Dumnezeu către oameni. Universul este via dăruită oamenilor de Dumnezeu. „Universul a fost creat pentru noi şi nu noi pentru univers" spune Sfântul Ioan Gură de Aur (Omilia XVIII la Romani). Primind lumea ca dar, omul simte nevoia să răspundă darului cu dar, însă omul nu poate dărui decât cele ce i-au fost date spre trebuinţă, aşa încât darul lui este jertfă şi îl oferă cu mulţumire lui Dumnezeu.[159]

Spunând că lumea este creaţia şi darul lui Dumnezeu, în egală măsură spunem că şi viaţa este creaţia şi darul Său.

Cunoaştem din doctrina creştină că Dumnezeu cuprinde în sine plenitudinea tuturor perfecţiunilor, că El este principiul sau izvorul vieţii şi că în El îşi au obârşia, prin creaţie, toate cele văzute şi nevăzute.

Faptul că Dumnezeu este principiul vieţii îl mărturiseşte Sfânta Scriptură care ne arată clar că Dumnezeu este viaţa în sine şi că este autorul sau creatorul lumii: „La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul" (Facere 1, 1) sunt primele cuvinte ale Sfintei Scripturi care ne relatează

---

[159] Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, 2011, p. 200.

adevărul că prin El au ajuns la existenţă lumea spirituală şi cea materială. Prin întruparea Mântuitorului Hristos s-a adăugat un spor de viaţă lumii: „În El era viaţa" (Ioan 1, 4); „Eu sunt viaţa" (Ioan 14, 6); „Eu am venit ca lumea viaţă să aibă şi din belşug să aibă"(Ioan 10, 10), iar Sfântul Apostol Pavel spune: „În El trăim şi ne mişcăm şi suntem" (Faptele Apostolilor 17,28).

Sporul, plinătatea de viaţă pe care Mântuitorul a adus-o lumii este relatată de Sfântul Ioan Evanghelistul când spune că: „Legea a fost dată prin Moise, iar harul şi adevărul au venit prin Iisus Hristos"(1,17).

Pentru a înţelege ce este în sine harul divin este necesar să cunoaştem că fiinţa dumnezeiască este unică şi că există în mod deplin în cele trei persoane ale Sfintei treimi: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh.

Dumnezeu Tatăl împărtăşeşte fiinţa divină numai persoanelor divine, iar pentru făpturile create nu este comunicabilă. Şi totuşi Dumnezeu ni Se împărtăşeşte, dar nu prin fiinţă şi nici după ipostasurile sau persoanele Sfintei Treimi, ci după energiile sau lucrările sale necreate.

Aceste energii izvorăsc din fiinţa divină, dar fără să se despartă de ea. În acest sens s-a folosit analogia soarelui care în sine este necomunicabil, dar se comunică prin căldura, lumina şi razele sale, fără a se confunda şi fără să se despartă de acesta.

Aceste energii sunt: creatoare, pronietoare şi sfinţitoare, adică prin lucrarea lor sfinţitoare ele devin îndumnezeitoare. În lume există o multitudine de energii şi din acestea se împărtăşeşte toată creatura. Există însă o energie divină, un flux de tărie, dar care are o destinaţie, o finalitate precisă şi priveşte pe om şi această energie este harul divin.

Prin harul divin ființa omenească se regenerează, se restaurează, adică puterile naturale primesc un spor de putere supranaturală. În viața creștinului harul divin este o necesitate ființială, căci fără har nu se poate face începutul comuniunii cu Dumnezeu și nici începutul vieții duhovnicești.

Harul divin îl primim prin Taina Sfântului Botez și odată cu aceasta intrăm în comuniune cu Mântuitorul Hristos, Care devine viața noastră (Coloseni 3, 4), iar primitorul devine o făptură nouă (II Corinteni 5, 17). Harul Botezului îl pătrunde pe om, îl transformă infuzându-i forța de viață nouă, iar trupul primește arvuna învierii și a transfigurării, el fiind locaș al Duhului Sfânt (I Corinteni 6, 19).

Așadar, prin Botez devenim o făptură nouă plăsmuită după chipul Mântuitorului Hristos, adică harul divin întipărește în ființa noastră interioară trăsăturile duhovnicești ale Mântuitorului Hristos.

Este necesar ca lucrarea harului primit în ființa noastră lăuntrică sa să fie evidentă și aceasta se realizează prin contribuția personală a credinciosului. Primit la Botez, harul e ca o fărâmă de jăratic ascuns sub metalul rece al ființei noastre. Suntem asigurați că este acolo, dar n-o vedem și nu-i simțim căldura. Știm, însă, că de vom sufla cu stăruință, ea va aprinde metalul nostru, care nu va mai fi rece, ci va dogorî de căldură, pătrunzându-ne de natura focului. Suflarea este activitatea noastră.[160]

În ceea ce privește contribuția omului, lucrarea sau activitatea acestuia are o importanță deosebită în concepția ortodoxă, căci fără această contribuție harul rămâne ca o

[160] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Condițiile mântuirii*, în „Studii Teologice”, nr. 5-6, 1951, p. 248.

sămânţă căreia nu i se creează condiţiile de a aduce rod. Adică să fie semănată în pământ, unde se află mediul care dă viaţă bobului semănat. Aşadar, harul are nevoie de anumite condiţii, adică de eforturi, nevoinţe, osteneli, renunţări, înfrânări etc. La acestea se adaugă ceea ce recomandă Biserica, adică postul, rugăciunea, privegherea, meditaţia, Spovedania, Sfânta Împărtăşanie, citirea Sfintelor Scripturi, lucrul mâinilor etc.

Cu ajutorul acestor osteneli harul lui Dumnezeu este pus în valoare, ajunge în stare activă, de trezire, iar credincioşii angajaţi în această lucrare duhovnicească se ridică pe treptele sfinţeniei şi ajung, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, la starea bărbatului desăvârşit, la măsura deplinătăţii lui Hristos (Efeseni 4, 13-14). Odată cu această stare duhovnicească credincioşii au devenit subiecte actuale ale dragostei dumnezeieşti, despre care s-a pronunţat Sfântul Atanasie cel Mare, care a spus: „Dumnezeu S-a făcut om ca pe om să-l îndumnezeiască”[161]. Această stare este împărtăşirea de dumnezeiasca fire (II Petru 1, 4). Pe aceeaşi linie de gândire s-a situat şi Sfântul Maxim Mărturisitorul, spunând că: „Spre aceasta ne-a făcut Dumnezeu, ca să devenim părtaşi firii dumnezeieşti şi ai veşniciei Lui şi să ne arătăm asemenea Lui prin îndumnezeirea prin har”[162].

Între cei care au experiat lucrarea harului divin în viaţa lor duhovnicească, respectiv a îndumnezeirii prin har, un loc deosebit l-au avut sfinţii Simeon Noul Teolog (949-1022) şi Serafim de Sarov (1759-1833).

Sfântul Serafim de Sarov învăţa că adevăratul scop al vieţii creştine este „dobândirea Duhului Sfânt”, fapt pe care

---

[161] *Cuvânt despre întruparea Cuvântului*, cap. VII. Migne, P. G., col. 108.
[162] *Capitum quinquis centenorum centuria 1,* P. G. 90, col. 1193D.

l-a experiat împreună cu prietenul său Motovilov. Acest moment a rămas clasic.

Sfântul Simeon Noul Teolog a exclamat într-un moment de intuire a divinităţii spunând: „Eu sunt om prin fire şi dumnezeu prin har". El a afirmat cu tărie că simţirea prezenţei harului în sufletele noastre trebuie să fie o certitudine, iar reversul este dureros. „Dacă acţiunea Sfântului Duh este inconştientă aici pe pământ, ea va fi la fel şi în veşnicie şi toată religia este zadarnică."

La această stare duhovnicească, la simţirea prezenţei harului divin poate ajunge orice credincios.

Pentru a realiza această stare sufletească este necesar să facem apel la resorturile supranaturale existente în fiinţa noastră sufletească, să actualizăm fondul religios din fiinţa noastră intimă, respectiv harul divin printr-o continuă creştere duhovnicească. Este necesară o trăire a realităţilor duhovniceşti, o continuă stăruinţă de înduhovnicire, o participare la viaţa divină de împlinire a idealului vieţii noastre creştine pe care Sfinţii Părinţi îl numesc îndumnezeirea prin har, adică θέωσις κατά χάρίν.

Când în limbajul bisericesc sau duhovnicesc se vorbeşte de participarea la realităţile supranaturale, la viaţa divină, nu se înţelege împărtăşirea din fiinţa divină, ci din energia sau harul divin care coboară sau izvorăşte din fiinţa divină.

Participarea la viaţa divină se realizează prin chipul şi asemănarea cu Dumnezeu, despre care Sfântul Grigorie de Nissa spune că dacă omul este chemat la viaţa divină pentru a participa la bunurile lui Dumnezeu, el este în mod necesar apt prin constituţia sa de a participa la aceste bunuri. Adică prin chipul lui Dumnezeu omul are capacitatea virtuală de a participa la realităţile supranaturale, deoarece între natura

umană şi aceste realităţi este un raport organic şi complementar: harul şi natura se caută reciproc. Acest fapt se înţelege prin referire la epectază, adică la elanul sau năzuinţa sufletului nostru spre cele cereşti, iar harul divin coboară în fiinţa umană, realizându-se o sinteză organică între aceste realităţi, adică natură şi har. Cu alte cuvinte, credinciosul are sădită în structura sa, în fiinţa sa intimă, năzuinţa, mişcarea ascendentă spre a participa la această viaţă. Apoi, viaţa divină însăşi ni se împărtăşeşte prin harul divin care în esenţa sa este iubirea dumnezeiască, iar iubirea are în sine tendinţa spre comuniune, de dăruire, aşa încât între aceste realităţi există un raport organic şi o sinergie armonioasă, iar urmarea este viaţa de sfinţenie sau sacralitatea fiinţei umane (*În duhul credinţei*, pp.145, 158)

Având capacitatea de a participa la realităţile supranaturale, credinciosul se împărtăşeşte mai întâi cu harul divin prin Sfântul Botez, prin care devenim fii ai lui Dumnezeu după har (Ioan 1, 12-13).

Participând la viaţa divină prin har, puterile credinciosului converg spre desăvârşirea sa morală pe măsura acestei participări. Adică împărtăşindu-se cu harul divin prin împreună-lucrarea cu acest har, puterile sale sufleteşti se intensifică şi se amplifică mereu, angajând în această lucrare cele mai adânci zone ale fiinţei sale sufleteşti. Prin împreună-lucrare se înţelege un act sinergetic de care, folosindu-se, credinciosul se încadrează în lucrările spirituale, între acestea situându-se şi concepţia de viaţă. În biserica dreptmăritoare creştinismul a fost definit ca a doua creaţie a lumii, adică refacerea ei în har prin jertfa pe cruce a Mântuitorului. Ce e lumea în sine, de unde vine şi încotro

merge nu vom şti niciodată dacă nu vom primi descoperirea dăruită prin Iisus Hristos[163].

Această descoperire o găsim în Sfânta Scriptură, unde vedem că Mântuitorul Hristos S-a smerit pe Sine, deşertându-se de slava dumnezeiască (Filipeni 2, 8) şi prin întrupare în persoana Sa s-a sălăşluit toată plinătatea dumnezeirii (Coloseni 2, 9). Mântuitorul şi-a asumat, în ipostasul Său dumnezeiesc, firea omenească întreagă, fără păcat şi, prin aceasta, viaţa dumnezeiască a putut fi împărtăşită oamenilor. Adică natura umană însuşită de Mântuitorul Hristos a fost îndumnezeită, iar cei pe care El i-a cuprins în Sine, recapitulându-i, au fost în-dumnezeiţi în mod virtual, ca apoi, prin Sfintele Taine ale Bisericii să se realizeze îndumnezeirea în mod real şi personal.

La această stare ajungem deschizându-ne sufleteşte faţă de chemarea Mântuitorului Hristos, Care, prin Sfânta Biserică, ne sfinţeşte, ne desăvârşeşte, realizând starea de sfinţenie.

Afirmând că creştinismul este a doua creaţie a lumii, înţelegem implicit că este şi a doua creaţie a firii, a doua creaţie a omului. Adică prin Mântuitorul Hristos apare în lume o nouă generaţie de oameni, neamul lui Iisus, care nu se naşte numai după legile firii, ci peste acestea se suprapune o naştere spirituală, duhovnicească, generaţia spirituală a lui Hristos.

Aşadar, neamul lui Iisus nu e un neam care se naşte pe pământ, după legile fireşti, naturale, căci în acestea predomină instinctele inferioare după care se conduce lumea fiinţelor necuvântătoare.

---

[163] Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului...*, p. 8.

Cei care s-au încadrat în neamul duhovnicesc al lui Iisus au depăşit cercurile înguste, limitate doar la lumea materială, înscriindu-se într-o viaţă cu un orizont larg în care se regăsesc ca fii ai lui Dumnezeu, renăscuţi prin har şi împărtăşindu-se din liniştea sufletească, din pacea pe care numai El, Domnul păcii, poate să o dea omului, după cuvântul Său, care a spus: „Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu"(Ioan 14, 27).

Contemporanii Mântuitorului Hristos au avut o întâlnire reală cu El, dar limitată la cadrul istoric al momentului respectiv. După Înălţarea la cer a Domnului Hristos, cei care au împărtăşit învăţătura, spiritualitatea Sa, au putut avea cu El o întâlnire spirituală mistică, harică sau lăuntrică, care se reflectă în înfăţişarea şi simţurile lor, care se degajă din întreaga lor fiinţă.[164]

Împrejurările vitrege de viaţă sau viaţa morală care a lăsat de dorit au îndepărtat pe om de la realităţile divine.

Revelaţia divină restabileşte omul în sânul acestei revelaţii divine. Prin Fiul noi revenim în sânul Tatălui. Cu El începe un nou *gen omenesc*, spiritual, acela al lui Hristos, născut şi refăcut în Duh. Hristos este în om şi omul în Hristos. El este buciumul şi omul mlădiţa. Tot neamul omenesc renăscut rămâne în Hristos, Dumnezeu-Omul.[165]

Creştinismul fiind religie, adică raportul sau legătura omului cu Dumnezeu, este necesar să fie privit în adâncimile sale, aşa cum l-a adus Iisus şi cum l-au înţeles apostolii Săi, e o concepţie revoluţionară de adânc a fiinţei omeneşti şi nicidecum o doctrină care priveşte numai exteriorul.

În terminologia bisericească sau teologică întâlnim anumite noţiuni al căror sens este înţeles diferit. De pildă

---

[164] Ieromonah Arsenie Boca, *Omul – zidire de mare preţ...*, pp. 133, 147.
[165] *Ibidem*, p. 131.

expresia „veşnicul din noi". Făptura cea nouă, sădită în noi, veşnicul din noi, nu caută motive de vrajbă cu nici o stăpânire de pe lume, pe niciuna dintre problemele posibile ale lumii acesteia ci, dimpotrivă, ne îndeamnă la supunere, ştiut fiind că orice stăpânire este de la Dumnezeu şi, ca atare, supunerea trebuie să fie nu din teamă, ci din conştiinţă (Romani 13, 1-6).

Sădit în fiinţa noastră prin Botez, Mântuitorul Hristos, făptura cerească şi mlădiţa divină, aşteaptă ca credinciosul să ajungă la vârsta cunoaşterii, a maturităţii minţii, ca apoi să se decidă asupra modului în care va trăi viaţa: pentru Hristos sau împotriva lui Hristos.

Înzestrat fiind cu libertatea voinţei, credinciosul are posibilitatea de a alege modul sau stilul de viaţă în care se va încadra.

În cazul în care va alege stilul de viaţă al lui Iisus şi comportarea în viaţă după modelul Său, harul Duhului Sfânt desăvârşeşte viaţa noastră şi Mântuitorul Hristos trăieşte în noi până la totala asemănare cu El.[166]

Scriitorul bisericesc Clement Alexandrinul a rostit un cuvânt care cuprinde în sine taina întrupării Mântuitorului Hristos: „Dumnezeu S-a făcut Om, ca de la Om să înveţe cum se face omul Dumnezeu."

Acesta este omul cel nou, făptura cea nouă, omul născut de sus, omul cu reflexul veşniciei lui Iisus. Fiindcă Iisus, Omul cerului, S-a *ţesut* pe Sine în firea omenească, de aceea se impune tuturor oamenilor şi tuturor veacurilor.[167]

Toţi creştinii avem pe Hristos în noi, iar prin Botez suntem îmbrăcaţi lăuntric în Hristos, Care face toată

---

[166] Idem, *Talanţii Împărăţiei...*, p. 47.
[167] Idem, *Rostul încercărilor...*, p. 101.

desăvârşirea noastră dincolo de marginile puterilor noastre.[168]

Când cineva s-a hotărât să trăiască stilul de viaţă al lui Iisus, şi-a însuşit, implicit, şi concepţia de viaţă creştină pe care o transpune în viaţa sa personală.

Vorbind despre concepţia de viaţă, este necesar să precizăm că o concepţie despre (lume şi) viaţă reprezintă viziunea, părerea unui om sau a unui grup de oameni despre lumea în care trăieşte, cu privire, adică, la originea vieţii, la scopul vieţii, la ce este binele şi ce este răul, cum cunoaştem realitatea din jurul nostru, ce este omul, ce este moartea şi care este finalitatea universului în care trăim (Cf. Societatea clujeană de Apologetică).

Aşadar se poate formula o concepţie de viaţă, iar acest fapt este un privilegiu al spiritului omenesc şi acest privilegiu înseamnează, totodată, şi putinţa de a o modifica după felul conceput.[169]

În decursul istoriei au apărut diferite sisteme filosofice, fiecare dintre acestea cu concepţia sa de viaţă, respectiv cu specificul său, ca de pildă: epicureismul, pragmatismul, evdemonismul, materialismul, idealismul, spiritualismul etc.

Ceea ce este de reţinut cu privire la concepţiile de viaţă ale filosofilor aparţinând diferitelor sisteme filosofice e faptul că nu găseşti doi, în toată istoria filosofiei, să fie de acord.

Este un fapt cunoscut că în cunoaşterea exactă a realităţilor din lumea materială, filosofia face apel la raţiunea umană, aceasta fiind instrumentul sau unealta de cunoaştere a acestor realităţi.

---

[168] Idem, *Omul – zidire de mare preţ...*, p. 161.
[169] Nichifor Crainic, *Ortodoxia – concepţia noastră de viaţă*, mss.

În cursul istoriei gândirii s-a ajuns, însă, la punerea în discuţie a înseşi raţiunii ca unealtă de cunoaştere a realităţilor, întrucât s-a băgat de seamă, încă de către Socrate, că sofiştii pretindeau că putem „dovedi", cu aceeaşi logică, şi teza, şi antiteza uneia şi aceleiaşi probleme.

În lucrarea „Critica raţiunii pure" a lui Kant sunt puse pe două coloane tezele şi antitezele raţiunii; de asemenea se inventează şi cele treisprezece categorii ale raţiunii peste care ea nu poate trece, deci se face dovada că e limitată, condiţionată şi osândită la relativitate.[170]

Aşadar raţiunea naturală este neputincioasă a dovedi existenţa realităţilor supranaturale şi, în acest caz, facem apel la Revelaţia divină, la învăţătura Mântuitorului Hristos, El ne-a descoperit veşnicia noastră, valoarea noastră eternă, destinul sau misiunea în această viaţă, răspunderea pentru modul de viaţă etc.

Biserica, întemeindu-se pe aceste realităţi, afirmă că noi avem în Revelaţia lui Iisus Hristos cea mai bună concepţie de viaţă, stilul de viaţă cu modelul ei, pe care a realizat-o în întregime, până la ultima fibră a fiinţei.[171]

Omul care îşi angajează viaţa în concepţia creştină nu mai este singur în nimic, sau fără apărare, sau fără victorie dincolo de zarea lucrurilor. El prinde în viaţa sa vremelnică elemente veşnice, începe să semene cu Iisus.[172] Aşadar la această stare se ajunge când ne-am însuşit o concepţie de viaţă superioară, creştină.

Ceea ce este dureros e faptul că oamenii îşi însuşesc un mod, o concepţie de viaţă limitată la satisfacerea

---

[170] P.S. Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie – Omul îmbrăcat...*, p. 298.
[171] *Ibidem*, p. 245.
[172] Ieromonah Arsenie Boca, *Ucigaşa cetate...*, p. 56.

instinctelor inferioare, a plăcerilor, ignorând aspectul spiritual sau duhovnicesc al vieţii.

Cunoaştem din Sfânta Evanghelie de la Matei care sunt însuşirile morale sau faptele virtuoase pe care să le cultive creştinul pentru ca în final să fie răsplătit de Dumnezeu cu fericirea.

Plăcerea şi fericirea sunt diametral opuse şi fundamental potrivnice. Fericirile privesc pe omul cu orizont larg, capabil să se integreze în concepţia de viaţă a Revelaţiei, adică a înseşi concepţiei lui Dumnezeu, Care a gândit, a creat şi menţine creaţia.

Concepţia lui Dumnezeu e lege de viaţă, lege de echilibru şi lege de dezvoltare (desăvârşire), spre deosebire de toate celelalte concepţii care generează dezechilibru, boală, ură şi, mai ales, nu văd alte nivele de existenţă. Organismul omenesc e înzestrat cu reglaj endocrin capabil să răspundă şi la concepţia în care a fost gândit de Creator, precum, temporar, şi la alte concepţii de viaţă. Dar... cu urmările lor matematice de neînlăturat.[173]

În ceea ce priveşte formarea concepţiei de viaţă reţinem faptul că aceasta nu se transmite ereditar şi nu se dobândeşte cu uşurinţă, nici numai din lectură. În concepţia creştină vie nu se poate intra sau rămâne fără să fi în stare de o renunţare: a lepădării de sine şi – uneori, în istorie – a lepădării chiar de viaţă, dacă împrejurările o cer.[174]

Fără lepădarea de sine, fără curăţirea de impurităţile morale, fără consolidarea minţii în stare de smerenie – ştiut fiind că smerenia este sănătatea minţii – nimeni nu va putea vedea pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt. Mai pe scurt, fără o

---

[173] Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie – omul îmbrăcat...*, p. 398.
[174] *Ibidem*, p. 294

curăţire stăruitoare de patimi, nu putem avea nici cea mai mică trăire sau experienţă duhovnicească.

Dacă uneori, din mila lui Dumnezeu, ajungem şi la o trăire luminoasă şi dătătoare de viaţă a câte unui cuvânt de folos, aceasta nu este neapărat meritul nostru, ci s-a făcut pentru ostenelile şi rugăciunile altuia de a ajuta şi de a ieşi din întuneric sau din chinul cu absurdităţile, la o convingere prin proprie trăire, precum că, cu adevărat mai este un mod de viaţă, cu totul altul, al celeilalte Împărăţii, a vieţii veşnice, decât al lumii acesteia.

O altă explicaţie a acestor trăiri luminoase a unor cuvinte duhovniceşti – ca dar al Sfântului Duh, care se împărtăşeşte minţii, simţirii şi conştiinţei – este că, prin experienţa acestei Prezenţe, omul primeşte o putere duhovnicească de a trece prin încercări din ce în ce mai mari, care îl curăţesc de patimi, din ce în ce mai mult.

O trăire tainică, mistică, luminată de Sfântul Duh are rostul de a ne dezlipi de toate mărginirile acestui veac şi astfel apare un dor nestins după viaţa cea adevărată a veacului viitor. Chiar dacă treburile vieţii dinafară se mai ţin de noi, le facem cu multă uşurinţă (nu uşurătate), aproape fără nici o osteneală şi fără nici o împotrivire.[175]

Toate acestea sunt urmări ale lucrării Sfântului Duh şi a Mântuitorului Hristos, care devin din ce în ce mai puternice în cei ce L-au ales pe Dumnezeu ca înţeles şi rost al acestei vieţi. Aşa se explică de ce creştinii, purtători de Duh şi trăitori ai lui Hristos, adesea gustă aroma Împărăţiei ce va să vie; trăiesc momente în viaţă de o negrăită bucurie şi de un nespus cuprins sufletesc, încât pentru ei, cele de dincolo au evidenţă absolută.[176]

---

[175] *Ibidem*, p. 293.
[176] *Ibidem*, p. 382.

„Dumnezeu este iubire”, spune Sfânta Scriptură (I Ioan 4, 8), iar Mântuitorul Hristos a spus că semnul sau criteriul după care se vor cunoaşte cei care au îmbrăţişat învăţătura Sa este dragostea: „Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii” (Ioan 13, 35) şi tot El a spus: „Iată Eu stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la El şi voi cina cu ele şi el cu Mine” (Apocalipsa 3, 20)

La porţile sufletului omenesc, Dumnezeu îşi încetează stăpânirea, fiindcă îi vrea iubirea. Aici, în suflet, El vrea să fie primit din dorinţa noastră. Prin urmare, la împlinirea destinului nostru în creaţie, suntem aşteptaţi să ajungem liberi de lume şi conştienţi de rudenia noastră cu El.[177]

Celor ce L-au primit pe Mântuitorul Hristos, care au crezut în El şi au trăit viaţa creştină într-un mod pilduitor, le-a dat puterea să devină, prin Duhul Sfânt, fii ai lui Dumnezeu (Romani 8, 14) şi primindu-L, L-au odihnit, după cum Filimon, ucenicul Sfântului Apostol Pavel, a odihnit pe cei care au crezut în Hristos. Despre aceasta ne relatează acelaşi Apostol, care spune: „Căci am avut multă bucurie şi mângâiere, din dragostea ta, întrucât inimile sfinţilor s-au odihnit prin tine, frate” (Epistola către Filimon, vers. 7).

Trebuie, aşadar, să-L primim pe Domnul şi să realizăm astfel această icoană divină, stilul de viaţă al lui Iisus, izvorul vieţii şi al iubirii.

Vorbind despre izvorul adânc, metafizic al iubirii, Kierkegaard scrie: „Precum liniştitul lac îşi are cauza sa adâncă în izvorul ascuns, nevăzut de ochii omeneşti, aşa şi iubirea omului îşi are izvorul ei cel mai adânc în iubirea lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu nu ar fi iubire, atunci nu ar

[177] *Ibidem*, p. 385.

exista nici lacul cel liniştit, şi nu ar exista nici iubirea omului. Precum lacul cel liniştit ia naştere din izvorul ascuns vederilor, tot aşa şi iubirea omului îşi are temeiul ei misterios în iubirea lui Dumnezeu.[178]

Din iubire faţă de om, Mântuitorul Hristos S-a smerit, coborându-Se din slava Sa dumnezeiască, S-a întrupat, luând firea omenească şi, prin jertfa Sa pe Cruce, a restaurat pe om, redându-i demnitatea din care a căzut prin păcatul neascultării.

El ne-a lăsat în Sfânta Evanghelie învăţătura despre om, valoarea şi destinul acestuia, precum şi concepţia despre viaţa morală, în centru căreia se află virtutea iubirii. Aceasta este o poruncă pe care Mântuitorul a sintetizat-o în următoarele cuvinte: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău. Aceasta este marea şi întâia poruncă. Iar a doua, la fel ca aceasta: Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi. În aceste două porunci se cuprinde toată Legea şi proorocii" (Matei 22, 37-40).

Inspirat de Dumnezeu, Sfântul Ioan Evanghe-listul a spus că „Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8,16), iar Sfântul Apostol Pavel a consacrat iubirii creştine un imn capodoperă a genului sau, altfel spus, cel mai frumos imn din literatura creştină închinat iubirii (I Corinteni 13, 1-13).

Iubirea cuprinde toate poruncile, este împlinirea Legii (Romani 13, 10), îmbrăcaţi-vă în iubire, care este legătura desăvârşirii (Coloseni 3, 14), spune Sfântul Apostol Pavel, iar Sfântul Apostol Petru ne îndeamnă: „Ţineţi din răsputeri la dragostea dintre voi, pentru că dragostea acoperă mulţime de păcate" (I Petru 4, 8). Iubirea uneşte pe om cu Dumnezeu

---

[178] Preot Prof. Dumitru I. Belu, *Despre iubire*, Craiova, 1997, p. 117.

şi-l face sălaş al Sfintei Treimi, după cuvântul Mântuitorului, Care a spus: „Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu, şi Tatăl Meu îl va iubi, şi vom veni la el şi ne vom face locaş la el" (Ioan 14, 23). Sfântul Maxim Mărturisitorul spune un lucru deosebit şi plin de înţelepciune: mare bine este iubirea. „Este binele cel dintâi şi cel mai mare dintre cele bune, ca una care tinde să-l facă pe om asemenea Făcătorului oamenilor prin asemănarea deplină în bine cu Dumnezeu, atât cât îi este omului cu putinţă" (Epistole 2). Adică iubirea îl îndumnezeieşte pe om mai mult decât oricare altă virtute... „Nimic nu este atât de mult după chipul dumnezeiesc ca dumnezeiasca iubire... nimic mai înalt lucrător spre îndumnezeirea oamenilor; căci ea îl leagă pe om de Dumnezeu şi îl face dumnezeu pe iubitorul de Dumnezeu".[179]

Despre lucrarea harului divin în sufletul celui care se roagă avem cuvântul părintelui Iosif Isihastul: „Când harul lucrează în sufletul celui care se roagă, dragostea de Dumnezeu e atât de aprinsă, că omul abia o poate îndura. Apoi se întoarce cu toată această iubire către lume şi om, şi aşa îl iubeşte, încât ar voi să ia asupra sa toate durerile neamului omenesc, ca să-i uşureze pe oameni. Se îndurerează pentru orice suferinţă, pentru orice nedreptate, chiar şi pentru necuvântătoare, vărsând lacrimi numai la gândul că suferă! O astfel de iubire naşte rugăciunea. De aceea, cel care sporeşte în rugăciune se roagă necontenit pentru lume."[180]

Există în viaţa creştinilor momente sau stări sufleteşti care le copleşesc sufletul cu aşa putere încât îi înalţă în alte sfere de existenţă şi se dăruiesc cu toată fiinţa slujirii lui

---

[179] Jean-Claude Larchet, *Despre iubirea creştină*, Bucureşti, 2007, pp. 41, 42.
[180] *Ibidem*, p. 169.

Dumnezeu, care le purifică ființa încât sunt gata pentru a-și jertfi viața acestei slujiri. Aceștia sunt martirii.

Cuvântul martir are obârșie greacă și înseamnă martor. Sunt martori ai unor pricini omenești, care ajung la judecata oamenilor și, din motive diferite, pot să ascundă adevărul. Aceștia sunt sperjurii sau martorii falși.

În creștinism, martorii dau mărturie despre adevărurile sfinte pe care le-au învățat, le-au trăit personal și pentru care și-au jertfit viața. În rândurile martirilor se înscriu Sfinții Apostoli, ucenicii acestora, precum și miile de creștini care, timp de aproape trei sute de ani, au suferit persecuții din partea împăraților păgâni, făcând să curgă mult sânge de creștin.

Martirii au suportat suferințele cu un eroism unic, care a adus admirația păgânilor. Atitudinea lor morală în fața morții era vrednică de toată lauda. Ei mureau cu bucurie, fără revoltă, fără orgoliu, modești, convinși, încrezători în dreptatea cauzei lor sfinte, senini, rugându-se.[181]

Din mulțimea de martiri – al căror număr singur Dumnezeu îl știe – avem exemplu pe Sfântul Ignatie Teoforul, în a cărui viață a ars focul dragostei dumnezeiești, iubirea sa pilduitoare față de Mântuitorul Hristos. El L-a iubit atât de mult încât, referindu-se la cuvintele Sale, a rostit cuvintele memorabile: *Iubirea mea a fost răstignită.* Cugetând la faptul că va fi dat spre mâncare fiarelor, Sfântul Ignatie scria creștinilor din Roma: „Lăsați-mă să fiu mâncare fiarelor, prin care am putința să ajung la Dumnezeu. Grâu al

---

[181] Prof. Teodor M. Popescu și colab., *Istoria bisericească universală*, vol. I, București, 1956, p. 85.

lui Dumnezeu sunt şi mă macină dinţii fiarelor, pentru ca să fiu aflat pâine curată a lui Hristos".[182]

Sfântul Ignatie a avut ca model de jertfire de sine pentru Dumnezeu pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel. „Eu nu vă poruncesc, scrie el, ca Petru şi Pavel. Aceia erau apostoli, eu sunt un osândit; aceia erau liberi, iar eu rob până acum. Dar, dacă pătimesc, voi deveni rob slobozit al lui Hristos şi voi învia ca slobod într-însul."

Într-adevăr, Sfântul Apostol Pavel şi-a mărturisit credinţa sa spunând: „căci pentru mine viaţa este Hristos şi moartea un câştig" (Filipeni 1, 21), şi tot el a rostit cuvintele prin care a pecetluit pentru veşnicie credinţa şi iubirea sa faţă de Domnul Hristos: „Cine ne va despărţi pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?"

Precum este scris: „Pentru Tine suntem omorâţi toată ziua, socotiţi am fost ca nişte oi de junghiere." Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela Care ne-a iubit.

Căci sunt încredinţat că nici moartea, nici viaţa, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălţimea, nici adâncul şi nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru (Romani 8, 35-39).

Cei înzestraţi cu un fond moral religios, cu vocaţie, cu dispoziţie sau cu sensibilitate deosebită spre un anumit domeniu al vieţii şi mai ales spre cele religioase, punându-le

---

[182] Pr. Ioan Mihălcescu, *Scrierile Părinţilor apostolici,* vol. II, Râmnicu Vâlcea, 1935, p. 27.

pe acestea în valoare, au avut realizări deosebite, despre care vom relata mai departe.

Sfânta Biserică învaţă că lumea nu a fost lipsită niciodată de oameni care au avut misiuni deosebite de la Dumnezeu şi care să comunice oamenilor voia Sa, să trăiască viaţa după preceptele Legii morale revelate de Dumnezeu cu urmări benefice privitoare la mântuirea sufletească.

Primii care au fost învestiţi de Dumnezeu cu misiunea de a ţine trează conştiinţa oamenilor în confruntarea cu spiritul negaţiei, al răului au fost profeţii.

După întruparea Mântuitorului Hristos, aşadar în istoria creştinismului au fost adeseori revărsări deosebite de har, mai întâi în timpul Sfinţilor Apostoli şi apoi în perioada Sfinţilor Părinţi, a căror activitate prodigioasă se cunoaşte.

În secolul al XIX-lea a trăit scriitorul rus Dostoievski, despre care profesorul Nichifor Crainic spune că este cel mai mare romancier al lumii şi geniul ortodoxiei moderne.

În Rusia a apărut, în acelaşi secol al XIX-lea, mişcarea de renaştere duhovnicească numită „stăreţism", locul de obârşie fiind Mănăstirea Optina. În această mănăstire Dostoievski a găsit pe stareţul Ambrozie, care i-a servit ca model pentru realizarea personajului literar din romanul „Fraţii Karamazov", acesta fiind stareţul Zosima.

În lucrările sale, Dostoievski s-a inspirat din scrierile Sfinţilor Părinţi. De pildă, romanul „Idiotul" este, în realitate, o aghiografie modernă, iar „Fraţii Karamazov" este o apologie literară a paisianismului.[183]

Sfaturile duhovniceşti pe care stareţul Zosima le dădea ucenicilor săi se încadrează în simţirea duhovnicească a celor mai de seamă părinţi duhovniceşti ai Ortodoxiei,

---

[183] Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului...*, p. 284.

adică reprezentanţii spiritualităţii ortodoxe, miezul sau esenţa acestei spiritualităţi fiind virtutea teologică a iubirii.

În romanul „Fraţii Karamazov" sunt cuprinse cuvinte ale stareţului Zosima, între care cuvintele consacrate iubirii ating corzile cele mai sensibile ale spiritualităţii ortodoxe.

„Fraţilor, spune el, nu pregetaţi, cuprinşi de spaimă în faţa ticăloşiei oamenilor; iubiţi-i aşa ticăloşi cum sunt, căci astfel iubirea voastră va fi după chipul şi asemănarea iubirii lui Dumnezeu, ridicându-se pe culmea cea mai înaltă a dragostei pământeşti. Iubiţi toată plăsmuirea Ziditorului acestei lumi, în întregimea ei, precum şi fiecare grăunte de nisip în parte. Cătaţi cu drag la fiece frunzuliţă, la fiecare rază de soare. Iubiţi dobitoacele necuvântătoare şi firul de iarbă, iubiţi orişice lucru neînsufleţit. Iubind, veţi înţelege taina divină ce se ascunde în toate şi, desluşind-o, o dată pentru totdeauna, cu fiecare zi vi se va arăta tot mai lămurit. Numai aşa veţi putea îmbrăţişa întreaga lume cu o dragoste desăvârşită, atotcuprinzătoare. Iubiţi dobitoacele: către ele şi-a îndreptat Dumnezeu mai întâi gândul şi le-a hărăzit o bucurie senină. Nu le-o stricaţi şi nu le chinuiţi, feriţi-vă să le răpiţi bucuria de a trăi, spre a nu sta împotriva celor lăsate de Dumnezeu. Omule, nu te semeţi, socotindu-te mai presus de dobitocul necu-vântător, căci el fără de prihană este, pe când tu, cu toată semeţia ta, pângăreşti pământul oriunde îţi calcă piciorul, şi în urma ta rămâne o dâră de putregai. Şi, din păcate, vai nouă, aşa se întâmplă aproape cu fiecare din noi! Iubiţi mai cu osebire pruncii, căci ei sunt fără de prihană, ca îngerii din cer, şi trăiesc pentru a ne umple sufletul de duioşie şi pentru a ne curăţa inimile noastre păcătoase, luminând asupra noastră ca un semn ceresc. Vai de cel ce umileşte un prunc!... Dacă ai trecut furios, cu sufletul învrăjbit şi cu vorba de ocară în inimă pe lângă un copilaş,

fără să te sinchiseşti, fără să-l fi văzut măcar, dar chipul tău aprig şi fioros a lăsat, poate, o urmă în inimioara lui plăpândă, şi fără să-ţi dai seama, ai aruncat în sufletul lui o sămânţă rea ce s-ar putea să încolţească."[184]

De la Sfinţii Părinţi, ale căror scrieri se cuprind în Filocalie, avem, de asemenea, îndemnuri de trăire a iubirii, virtutea care priveşte întreaga făptură, după cum aflăm la Sfântul Isaac Sirul. Iubirea este „arderea inimii pentru toată zidirea, pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace, pentru demoni şi pentru toată făptura. În acest caz, gândul la acestea şi vederea lor fac să curgă din ochi şiroaie de lacrimi. Din mila multă şi apăsătoare ce stăpâneşte inima şi din stăruinţă, inima se micşorează şi nu mai poate răbda, sau auzi, sau vedea vreo vătămare, sau vreo întristare cât de mică ivită în vrea zidire"[185].

⁂

Măsura umanităţii, a sensibilităţii morale se exprimă prin capacitatea de a iubi, de a te dărui dezinteresat unui ideal sfânt în care iubirea creştină ocupă locul cel mai înalt. Toţi oamenii mari ai omenirii au acordat iubirii locul de cinste, dovadă sunt cuvintele scriitorului Dostoievski, care mângâie sufletul, citindu-le.

În literatura română, respectiv la unul dintre poeţii noştri, iubirea este privită ca sete de viaţă din care, adăpându-se, inimile oamenilor renasc asemenea florilor care se împărtăşesc din lumina şi căldura soarelui.

---

[184] Feodor N. Dostoievski, *Fraţii Karamazov,* Bucureşti, 1972, pp. 435-436.
[185] Sfântul Isaac Sirul, *Filocalia,* vol. X, Bucureşti, 1981, p. 393.

„Iubire – sete de viaţă,
Tu eşti puterea creatoare
Sub care inimile noastre
Renasc ca florile în soare."
(Alexandru Vlahuţă)

În fiinţa omenească, în profunzimea intimităţii sale se află dorinţa de a iubi, de a fi iubit, de a căuta un zâmbet, o privire caldă, binevoitoare, un gest care să ne insufle încredere în noi, să ne încurajeze, să ne îmbărbăteze, iar urmarea este regăsirea, realizarea, înnobilarea sufletească. Altfel spus, în fondul moral al persoanei umane se află dorinţa de a fi apreciată, de a fi luată în seamă, iar în cazul unei dureri sufleteşti, căldura sufletească a unui apropiat alungă suferinţa sufletească, aşa cum zefirul sau boarea alungă ceaţa, făcând loc razelor soarelui care mângâie natura.

ജ๙ര๙ജ๙ര๙ജ๙✝๙ര๙ജ๙ര๙ജ๙ര

DESPRE LUPTA ÎMPOTRIVA LUI DUMNEZEU SAU CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII ATEU

„Zis-a cel nebun în inima sa:
Nu este Dumnezeu".
(Psalmul 13, 1; 52, 1)

Persoana umană a constituit de-a lungul timpurilor obiectul cugetării a multor gânditori, care au elaborat diferite definiţii din perspectiva concepţiei de viaţă pe care o cultivau sau a poziţiei pe care se situau atunci când reflectau la originea şi destinul omului. Aşa, de pildă, în antichitate Aristotel a definit omul ca „fiinţă socială". Protagora susţinea că omul este „măsura tuturor lucrurilor"; Seneca l-a privit ca pe un „lucru sfânt" (res sacra), iar Cicero l-a definit ca „homo sapiens" etc.

Ţinând seama de poziţia unică a omului în univers, creştinismul a definit omul ca fiinţă purtătoare de valenţe divine, capodopera creaţiei divine, colaborator al lui Dumnezeu prin crearea de trupuri în care Dumnezeu va sădi suflete nemuritoare etc. Acestea au temei în obârşia lor divină, adică fiind creat de Dumnezeu cu suflet spiritual şi nemuritor (Facere 1, 26) şi cu trup material, fiecare din aceste părţi componente ale fiinţei sale, tinzând spre

satisfacerea unor nevoi prin împlinirea cărora se conservă şi se perpetuează viaţa.

Fiind spirit, sufletul posedă conştiinţă de sine, cugetare, libertate, hotărâre liberă, putere de decizie, capacitate de autoreflecţiune, adică omul gândeşte, dar gândeşte şi asupra sa, aşadar este subiect, dar şi obiect al gândirii sale, posibilitate de autodeterminare, însuşiri pe care, în afară de om, nu le au decât îngerii. La acestea se adaugă şi funcţiunile sufleteşti, adică raţiunea, sentimentul, voinţa, precum şi conştiinţa morală, care este crainicul legii divine, este organul sau instrumentul de aplicare a legii morale în sufletul omului.[186]

Aceste înzestrări aparţin ontologic sau structural sufletului omenesc şi au originea în actul creaţiei. În virtutea acestor înzestrări omul tinde spre Dumnezeu, ele sunt expresia elementului supranatural, a harului divin împărtăşit de Dumnezeu când a suflat în faţa omului suflare de viaţă şi s-a făcut omul fiinţă vie (Facere 2, 7).

Aceste realităţi formează chipul lui Dumnezeu, care este cea mai importantă din fiinţa omului, este blazonul de nobleţe al speciei umane, în care se sintetizează toată demnitatea şi măreţia omului. Realitate spirituală de obârşie divină, chipul lui Dumnezeu este temelia tuturor realităţilor spirituale din om, după cum se exprimă un gânditor creştin care spune că „toate încercările de rezolvare a enigmei omului, independent de ideea privitoare la chipul lui Dumnezeu, s-au terminat fără izbândă."[187]

Chipul lui Dumnezeu se păstrează nealterat în măsura în care purtătorul său, omul, rămâne deschis faţă de lucrarea

---

[186] Ioan I. Ică, *Eros şi Agape*, mss, Sibiu, 1955, p.11.

[187] Prof. V. Zenkovschi, *Probleme antropologice creştine*, rev. „Biserica Ortodoxă Română", 1935, p. 445.

harului divin. În cazul în care viaţa omenească este orientată exclusiv terestru, când omul a devenit rob al instinctelor minore, al patimilor, consecinţa este căderea în vid, în vidul de sens al existenţei, în egoismul satisfacţiilor pătimaşe, a simţurilor pervertite. Urmarea acestora este paralizarea sensibilităţii şi atrofierea simţului religios-moral şi căderea într-un materialism grosier. Raţiunea se întunecă şi îşi pierde rolul de conducător al fiinţei omeneşti, lăsându-se condusă de patimile care o stăpânesc. Cu alte cuvinte, raţiunea devine independentă faţă de autoritatea legilor divine care sunt aşezate de Dumnezeu în fiinţa omului şi în creatură, eul se hipertrofiază, un nihilism şi o autonomie radicală a minţii se nasc în sufletul omului şi, odată cu acestea, omul se autodivinizează şi implicit s-a ajuns la negarea divinităţii şi prin aceasta s-a ajuns la ateism.

Ateismul este un sistem filosofic care neagă existenţa lui Dumnezeu.

Cuvântul ateism este de obârşie elină şi este format din „α" = fără şi „Theos" care înseamnă Dumnezeu.[188]

În Biblie cuvântul „ateu" se află o singură dată în epistola către Efeseni, dar fără a avea sensul negaţiei divinităţi, ci ca o îndepărtare sau înstrăinare faţă de Dumnezeu, ceea ce înseamnă necunoaşterea Lui. Cei care nu L-au cunoscut pe Dumnezeu au fost păgânii, care erau „înstrăinaţi de cetăţenia lui Israel şi străini de aşezămintele făgăduinţei, lipsiţi de nădejde şi fără Dumnezeu în lume" (Efeseni 2, 12).

---

[188] Arhim. Vasile Prescure, *În duhul credinţei şi al evlaviei ortodoxe*, Craiova, 2006, p. 386.

Doctrina ateistă cuprinde patru teze principale: lumea fără Dumnezeu, materia fără spirit, omul fără suflet și omenirea fără religie (I. G. Savin).

Se observă că din concepția ateistă s-a eliminat tot ceea ce face demnitatea sau noblețea omului, specificul său, adică spiritul (sufletul), precum și religia și Ființa Supremă, care este Dumnezeu.

Gândirea ateistă o găsim în antichitate la gânditorii materialiști: Leucip, Democrit, Protagora, Lucrețiu ș.a., iar mai târziu la gânditorii materialiști din secolele XVIII-XIX, adică Lametrie, Vogt, Feuerbach, Büchner etc. și la pozitiviști.[189]

Din cele relatate până aici s-a putut deduce că una din cauzele care au dat naștere ateismului este încrederea nemăsurată în puterea rațiunii omului, este mintea întunecată de patimi. La acestea se adaugă prejudecățile, îngustimea și formalismul sau, mai pe scurt, este răul sub multiplele sale forme de manifestare.

În această privință s-a pronunțat Părintele Arsenie, dând explicații pertinente, convingătoare, spunând că aceste idei prind rădăcini acolo unde sunt idei preconcepute și unde nu există o judecată sănătoasă.

Nimic mai prejos decât a combate răutatea care crede că are dreptate, că apără adevărul și că slujește lui Dumnezeu, a spus Părintele Arsenie.

Reaua voință, sub formele acestea, a înfrânt până și pe Iisus.

Deși Dumnezeu n-a revelat o Scriptură împotriva Sa, totuși formalismul iudaic a întors-o împotriva Sa, adică împotriva lui Dumnezeu. Dovada: Mântuitorul Hristos a fost

---

[189] *Ibidem*, p. 387.

răstignit de către iudei, care cereau răstignirea Lui, spunând: „Noi avem lege şi după legea noastră trebuie să moară, că s-a făcut pe Sine Fiu al lui Dumnezeu" (Ioan 19, 7).

Iată ce poate răutatea: să stea împotriva evidenţei, împotriva adevărului în numele adevărului, să stea împotriva iubirii de oameni, în numele iubirii lui Dumnezeu. Împotriva acestei situaţii nici Iisus n-a putut nimic.

De aceea răutatea, fiindcă nu se poate nicidecum schimba în bunătate, ea nu are iertare; ea e împotriva iertării şi a oricărei tămăduiri, – de aceea nu are decât judecată. Răutatea a înfrânt pe Dumnezeul iubirii, dar se va frânge de Dumnezeul judecăţii.

– De unde, oare, atâta perversiune în fiii lui Dumnezeu?

– De la acea făgăduinţă demonică, şoptită omului: „Tu vei fi (ca) Dumnezeu!" Şi pe care omul a crezut-o, nebăgând de seamă cine i-o spune. Un dumnezeu neizbutit; scos afară, înainte de vreme, din divina zidire.

Un dumnezeu creat, dumnezeu după dar, avea omul menirea să fie, dar a ieşit un dumnezeu satanizat, chip neisprăvit, desfigurat, care nu se mai înţelege cu Dumnezeul Adevărului. De aici i se năzăreşte omului, în cursul creaţiei sale – istoria – că el este criteriul adevărului, că lumea există în funcţie de el, că el este creatorul lumii, că Dumnezeu ajunge la conştiinţa de sine abia în om, ca de aici un altul să spună că: „Nu Dumnezeu a făcut pe om, ci omul l-a făcut pe Dumnezeu" (Ludwig Feuerbach).[190]

Aceste aberaţii sunt produse de raţiunea afumată de duhul mândriei luciferice şi fiind sclavă patimilor care o stăpânesc, ajungând până acolo încât să spună binelui rău, adevărului minciună şi luminii întuneric (Isaia 5, 20).

[190] Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii...*, p. 138.

Admiţând raţiunea ca supremă autoritate în ceea ce priveşte găsirea adevărului s-a ajuns până la a-i aduce un cult şi astfel a apărut raţionalismul, o filosofie care, în domeniul vieţii religioase, al teologiei, admite numai ceea ce poate cuprinde raţiunea omenească. Una dintre definiţiile sale, de mari ravagii, este echivalenţa raţiunii cu realul. De aici, a spune că realitatea este numai ceea ce îmi spune mintea că e realitate, iar ceea ce îmi spune că nu e, înseamnă că nu există, n-a fost decât un pas. A admite aşa ceva înseamnă să atribui raţiunii umane ceea ce aparţine lui Dumnezeu. Numai gândirea lui Dumnezeu echivalează cu creaţia. Omul este creator în fantezie. Cea mai fantastică creaţie a omului: fantezia că nu există Dumnezeu, este o creaţie negativă.[191]

În Sfânta Scriptură găsim cuvântul nebun folosit de Dumnezeu Însuşi când s-a referit la cei care zic „că nu este Dumnezeu" (Psalm 52, 1; 13, 1), dar şi la bogatul căruia i-a rodit ţarina şi care, văzând aceasta, a zis: Suflete, ai multe bunătăţi strânse pentru mulţi ani: odihneşte-te, mănâncă, bea veseleşte-te. Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune! (Luca 12, 20) În această categorie intră şi cei ai căror dumnezeu este stomacul (Filipeni 3, 19).

Aşadar, al doilea „nebun" este bogatul, spune Părintele Arsenie[192], care îngustează zarea rosturilor sale pe pământ la dimensiunile stomacului, – chiar dacă acest stomac ar înghiţi pământul. Mai mult: un atare bogat va căuta să convingă pe toată lumea că numai acesta e singurul scop al vieţii pe pământ. O astfel de concepţie despre om şi destinele sale ultime e cu adevărat miezul nopţii minţii. Noaptea aceasta va culmina sfârşind prin a se crede omul acela pe sine, el „dumnezeul veacului acestuia" (IICorinteni

[191] Părintele Arsenie Boca, *Mărgăritare duhovniceşti...*, p. 130.
[192] Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii...*, p. 209.

4, 4). Deci, într-o atare noapte a minţii, când va crede bogatul că ţarina sa, lumea, îl va face, în sfârşit, fericit, îşi va pierde sufletul cu sunet, căci va fi răpit cu moarte din vârful bogăţiei sale. Dumnezeu nu îngăduie la nesfârşit îngustarea vederii omului numai la stomacul său, de vreme ce omul e destinat spre alte zări, ale Împărăţiei lui Dumnezeu, ale veşniciei sale, îndumnezeirea veacului viitor.

Tendinţa de a crede şi a nu crede în Dumnezeu nu aparţine unei etape a vieţii omeneşti. Aproape la toate vârstele se întâlneşte, de pildă, conflictul între a crede şi a nu crede în Dumnezeu, spune Părintele Arsenie. Adică ciocnirea minţii sănătoase cu săgeţile nebuniei. Sunt unii convinşi de existenţa lui Dumnezeu, de dumnezeirea lui Iisus şi de iconomia mântuirii, dar, în răstimpuri, se pomenesc munciţi şi de chingile ateismului. Sunt alţii, care n-au muncile acestea, chiar dacă aud de ele. Evidenţa interioară a credinţei lor este absolută. Alţii sunt bântuiţi de furtuni şi, în sfârşit, alţii, liniştiţi că au scăpat de Dumnezeu: pentru ei nu există. Adevărul este că aparatul conştiinţei lor nu mai prinde nimic, s-a defectat, realitatea spiritului e inexistentă pentru ei.

Ce poate să fie la mijloc? Ceea ce poate să fie cu un aparat de radio care nu mai prinde undele. Undele există, dar pentru el nu mai există. El are câteva lămpi arse, bobine arse, lovituri şi piese frânte etc. E infirm pe undeva.

Aşa şi oarecare om pătimeşte multe feluri de arsuri şi frângeri lăuntrice, mai pătimeşte şi arsurile mediului social, care-i zdruncină nevinovăţia şi iată-l un ateu, la diferite grade de tărie. Toată situaţia lui se înscrie întocmai în granulele de cromatină. Ateul s-a armonizat cu acest dezechilibru. Sămânţa îl reproduce întocmai.

Presupunem că e căsătorit cu o femeie, nu aşa de răvăşită la minte, aşa de dezechilibrată în mediul moral, ci o

femeie credincioasă. Copiii se nasc cu două predispoziţii contradictorii: una necredincioasă, a tatălui şi a doua credincioasă, a mamei.

Sufletul nu se moşteneşte, ci se creează de Dumnezeu. Credinţa e o însuşire a sufletului, e drept; dar de la Dumnezeu nu vine nimic rău. Atunci? Atunci însuşirea sufletului de a-şi cunoaşte şi recunoaşte pe Tatăl său, de a se lepăda de El, e dependentă şi de construcţia genetică a trupului, în care va avea să petreacă o vreme. Cuprinsul credinţei se învaţă; înclinarea de a o învăţa sau nu se moşteneşte. Înclinarea sufletului ştim că e către obârşia sa: „Anima naturaliter christiana." Înclinarea sufletului face interferenţă cu înclinarea trupului în care a fost trimis. Deci, dacă vine într-un trup în care găseşte numai dezechilibru, nu-şi va putea manifesta înclinarea sa către cele de sus, ci va asista neputincios lângă un aparat stricat, care nu cântă, ci huruie.[193]

Toate chinurile conştiinţei izvorăsc din simţirea acestei infirmităţi, ce zac în străfunduri, şi de unde ele răbufnesc până la suprafaţa faptelor văzute. Ca să uşureze Dumnezeu povara unui suflet, de multe ori îl cruţă de conştiinţa infirmităţii în care trebuie să petreacă. Aşa vedem seninătate şi la idioţi.[194]

În afară de aceste explicaţii ale apariţiei stării sufleteşti anormale, patologice a ateismului, Părintele Arsenie aduce dovezi practice despre efectele ateismului, constatate prin confruntarea cu realitatea dureroasă întâlnită în viaţa sfinţiei sale.

În una din cărţile care prezintă învăţătura Părintelui Arsenie, intitulată „Tinerii, familia şi copiii născuţi în

---

[193] Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei*..., p. 255.
[194] *Ibidem*, p. 255.

lanţuri", sunt cuprinse şi aceste cuvinte, cutremurătoare prin tragismul lor. Iată-le:

„Văd oamenii, dar mai ales copiii chinuindu-se între a crede în Dumnezeu şi a nu crede. Lupta lor între bine şi rău, de multe ori, e aşa de mare, încât se tem să nu-şi piardă mintea. Iar ei încă sunt copii. De unde vin chinurile acestea? De la părinţii şi bunicii care sunt într-însul. Se aflau între dânşii unii care credeau în Dumnezeu şi alţii care credeau în cel rău. Se moşteneşte atât înclinarea de a crede în Dumnezeu, cât şi înclinarea de a nu crede. Tot ce este sănătos în părinţi înclină spre Dumnezeu, iar tot ce-i păcătos sau bolnav înclină spre începătorul răutăţii; iar în copil se bat cap în cap aceste înclinări potrivnice. Dacă nu este cineva ca să-l ajute în vremea lui de cumpănă, se poate întâmpla să fie biruită partea cea bună de către cea rea, căci, mai întotdeauna, imboldurile din afară aşa „ajută"; dacă, însă, are parte de un sfat la vremea chinuirii sale, îşi mai vede binele (partea bună). Cunoaşte, deci, că firea părintelui necredincios, cât a moştenit-o, trebuie să o biruie, lipindu-se de Dumnezeu, Care nu are de lepădat pe nimeni. Unii ca aceştia trebuie să călătorească în viaţă cu foarte mare grijă şi să nu cadă de la poruncă, la desfrânare, că se pot stârni la bătrâneţe gânduri împotriva lui Dumnezeu, chiar şi în vremea rugăciunii şi gata-gata să dea în deznădejde de mântuire. Mântuirea se află răbdând, însă, toată supărarea aceasta. Iată de ce nu este bine nicidecum să-ţi dai copilul în casa necredinciosului, că e chinuire şi pentru el şi pentru urmaşii lui, din neam în neam."

Erau multe şi mari pricinile pentru care trebuia un leac puternic la acestea. Iată-l, dat la îndemâna tuturor – unora spre bucurie mare, altora spre supărare mare. „Pentru că cei ce au păzit cu sfinţenie pravila sfântă se vor sfinţi şi

cei ce vor învăţa-o, vor şti ce să răspundă" (Înţelepciunea lui Solomon 6, 10).

Pentru necredincioşi, după sfatul Părinţilor, n-am niciun cuvânt, iar pe desfrânaţi îi va judeca Dumnezeu.[195]

Când cineva este suferind, cei din apropiere pot să participe la suferinţa acestuia, să pătimească împreună cu el, să se identifice cu durerile sale, dar nu vor putea să trăiască durerea în toată complexitatea ei sau să trăiască consecinţele după trecerea momentelor de criză provocate de boala respectivă.

Acest fapt a fost mărturisit de un ateu prea cunoscut, biologul şi filosoful Felix le Dantec din Franţa, în lucrarea sa „Atheisme": „Sunt ateu cum sunt breton, cum este cineva blond sau brunet, fără să o fi voit. Oricât scotocesc amintirile mele, nu găsesc în ele ideea de Dumnezeu. Aceasta este o infirmitate, o monstrualitate chiar. Dar sunt astfel de infirmităţi cu care sunt înzestraţi din naştere unii oameni, erori fundamentale care aparţin fiinţei lor, cum le aparţine gura, nasul sau urechea. Astfel de fiinţe lucrează instinctiv, după natura lor şi se supun conştiinţei lor fără a întreba dacă conştiinţa se acordă sau nu cu logica.[196]

Prin urmare, Felix le Dantec recunoaşte că ateismul este o infirmitate, o monstrualitate, o eroare fundamentală a naturii umane. Este o stare morbidă care repugnă omului curat sufleteşte pentru că îl coboară în rândul fiarelor, după cum s-a pronunţat I. L. Caragiale care a luat atitudine faţă de ororile ateiste: „Ei – adversarii credinţei creştine – au învăţat o religie mai omenească decât cea creştină, o religie care

---

[195] Părintele Arsenie Boca, *Tinerii, familia şi copiii născuţii în lanţuri...*, pp. 84-85.

[196] Ioan Gh. Savin, *Iconoclaşti şi apostaţi contemporani*, Bucureşti, 1995, p. 117.

predică nu mila şi îngăduinţa, nu blândeţea şi omenia; o religie aspră care predică omului: „Eşti o fiară! Ghearele tale şi colţii tăi sunt deşteptăciunea şi şiretenia; fii perfid, fii crud şi neîngăduitor cu semenii! Nu te uita o clipă în sus, spre cer: aici, în jos, pe pământ uită-te cu ochii în patru, ca şi cum ai avea patru picioare; aici pe pământ se isprăveşte tot pentru tine. Eşti fiară, fii fiară! Fiarele n-au biserică; fiarele nu se închină, fiarele n-au Dumnezeu."[197]

Despre această tristă realitate relatează Sfânta Scriptură prin cuvintele: „De vei pisa pe cel nebun cu dovezile cum pisezi boabele în piuliţă şi tot nu-l vei desface pe ateu de nebunia lui. (Pildele lui Solomon 27, 22). Căci „tu singur te pedepseşti cu răutatea şi tu singur te loveşti cu ateismul tău" (Ieremia 2, 19).

Ca în tot ceea ce a învăţat Părintele Arsenie prin scris şi prin viu grai, dar şi în situaţia în care cineva se va confrunta cu ispita necredinţei, a ateismului, găsim un caz, deşi zguduitor, dar în acelaşi timp şi salvator din mrejele sau ghearele acestei înfricoşătoare ispite.

Iată descris acest caz:

Ţara Făgăraşului a fost binecuvântată de Dumnezeu şi, odată cu ea întreaga noastră ţară, trimiţându-ni-l pe Părintele Arsenie Boca spre a trezi, sfătui, mustra duhovniceşte şi îndruma pe oameni pentru a trăi viaţa în duhul şi spiritualitatea autentic creştine, asemenea primilor creştini. A fost o mişcare care a cuprins zeci de mii de creştini de toate vârstele şi treptele sociale. Din rândul acestora a făcut parte şi un tânăr dintr-o comună din apropierea Mănăstirii Brâncoveanu, care a auzit vorbindu-se despre Părintele Arsenie şi astfel s-a născut în sufletul său

---

[197] *Ibidem*, p. 117.

dorinţa de a-l vedea, de a-l cunoaşte şi, mai ales, de a se lăsa îndrumat de sfinţia sa.

După ce a trecut câţiva ani, angajat sufleteşte şi perseverând pe calea vieţii duhovniceşti, cu râvnă sporită, cu multe rugăciuni şi osteneli, a ajuns să se spovedească la Părintele Arsenie. A fost cea mai mare bucurie a vieţii sale până la acest moment binecuvântat. Stările de har şi de trăire duhovnicească nu le putea descrie, dar le simţea din plin şi mulţumea lui Dumnezeu cu lacrimi pentru această binecuvântare.

A trecut un an de la spovedania făcută Părintelui Arsenie când, pe neaşteptate, a simţit în suflet un gând vrăjmaş, păgân, hulitor de Dumnezeu şi de tot ce este sfânt. Cu trecerea timpului, aceste stări au luat proporţii, aşa încât, după încă un an, uraganul necredinţei, al ateismului, s-a dezlănţuit cu o furie pe care numai iadul, duhul negaţiei şi al minciunii puteau să-l dezlănţuie. Luptându-se din răsputeri cu ispita satanei, a ateismului, tânărul se îngrozea, gândindu-se că va ajunge să-şi piardă credinţa şi, odată cu aceasta, şi mintea.

Singura lui scăpare era Dumnezeu şi Părintele său duhovnicesc, Arsenie, pe care s-a hotărât să-l caute la mănăstire. Durerile lui sufleteşti nu le-a destăinuit nimănui, nici chiar părinţilor lui, adică a păstrat o tăcere desăvârşită în acest sens. Răvăşit sufleteşte, tulburat, îngrozit, aproape de pragul sau doaga nebuniei, s-a înfăţişat la Părintele Arsenie care, văzându-l, l-a întrebat, înainte ca tânărul să-i spună durerea sa: „Ce fac cei din sat, care spuneau că nu este Dumnezeu şi tu spuneai că este?” Părintele s-a referit la gândurile de necredinţă care îl luptau furibund în timp ce era în sat.

Tânărul i-a spus, cu ochii în lacrimi: „Părinte, mă chinuieşte cumplit gândul necredinţei". A confirmat personal ceea ce Părintele i-a spus cu câteva momente înainte. „Dacă nu veneai, se putea să ajungi ateu", i-a spus Părintele Arsenie şi apoi l-a îndemnat să cheme în ajutor mila şi harul lui Dumnezeu, spunându-i: „Spovedania şi Împărtăşania". Aşa a luat sfârşit chinul tânărului greu încercat de ispita necredinţei.[198]

[198] *Alte mărturii despre Părintele Arsenie Boca...*, pp. 5-6.

DESPRE ÎNGUSTIMI, PREJUDECĂŢI, SPIRITE SECTARE, PROFEŢII FALSE ŞI URMĂRILE ACESTORA

Fiecare om vine în lume înzestrat de Dumnezeu cu anumite aptitudini, predispoziţii, energii, simţul sacrului etc., de natură spirituală, morală, fizică pe care are datoria să le cultive spre a corespunde rostului, vocaţiei sau destinului cu care Dumnezeu l-a trimis în lume.

Între aceste înzestrări care fac parte din structura sufletească a omului se află şi tendinţa spre comuniune a omului, spre viaţa socială, de unde şi expresia „omul este o fiinţă socială".

Despre caracterul omului ca fiinţă socială s-a pronunţat Dumnezeu la creaţia acestuia spunând: „Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el" (Facere 2, 18). De asemenea, Sfântul Vasile cel Mare s-a pronunţat despre caracterul social al fiinţei umane rostind aceste cuvinte: „Nimic nu este aşa de propriu fiinţei noastre decât să fie în comuniune unii cu alţii, să aibă nevoie unii de alţii şi să se iubească unii pe alţii".

Trăind viaţa în societatea omenească, între oameni se stabilesc anumite relaţii sau raporturi cu consecinţe

pozitive, sănătoase, morale, dar şi negative cu urmări dureroase în viaţa sufletească a celor în cauză. Cu alte cuvinte, există situaţii în viaţa socială când împrejurări nefavorabile te obligă să te apropii şi să colaborezi cu persoane a căror viaţă morală lasă de dorit.

Sunt spirite înguste, habotnice, sectare, cu un zel exagerat sau zelotismul fără dreaptă socoteală, suficienţă de sine.

Au fost în istorie gânditori care prin modul lor personal de a gândi au contribuit la deschiderea unor noi căi de cunoaştere în diferite sectoare ale activităţii umane, aducând contribuţii însemnate la progresul omenirii.

Gândirea acestor personalităţi n-a rămas în puritatea iniţială căci, chiar în timp ce erau în viaţă, s-au găsit epigoni care le-au denaturat moştenirea introducând elemente străine de gândirea acestora.

Acest fapt a fost o confirmare a faptului că spiritele sectare nu se găsesc numai în religie, ci se găsesc sectari pe marginea oricărei gândiri omeneşti.

Spiritele sectare, mentalităţile înguste, unilateralităţile de orice fel sunt spirite anarhice, sortite la fărâmiţarea lor până la absurd.[199]

De asemenea mistificări, de alterare a conţinutul revelat al doctrinei sale, n-a fost scutită nici religia noastră.

Cei care s-au aventurat în asemenea acţiuni au fost semidocţii, cei care şi-au însuşit câteva idei din doctrina creştină, introducând în cuprinsul acestei idei gnosticofilosofice sau categoriile filosofiei lui Aristotel, pe care le-au cultivat şi, fixându-le cu încăpăţânare în mintea lor, au ajuns să le considere „adevăruri" la care ţineau morţiş. Aşa s-a

---

[199] *Din învăţăturile Părintelui Arsenie Boca – Talanţii Împărăţiei...*, p. 166.

ajuns la ceea ce numim astăzi erezie sau, mai târziu, secte religioase.

Urmările acestor devieri de la normalitate sunt imense. Mai întâi reţinem faptul că orişice spirit sectar, îngust aduce minţii şi sufletului o nelinişte, o tulburare, o barieră care stinghereşte libertatea sufletului, seninătatea sa superioară, suveranitatea credinţei în conducerea prea înţeleaptă a providenţei, atât în directivele mari ale lumii, cât şi în amănuntele vieţii noastre. Că ori de câte ori nu ţii pas cu providenţa, ba din neştiinţă, ba din fixarea cu încăpăţânare pe câteva idei omeneşti, totdeauna putem fi striviţi, fără a avea vreun merit decât acela de a fi victimă a îngustimii noastre. Cine-i îngust la minte n-are leac nicăieri. Mai mulţi sunt betegi la minte decât de alte boli fizice.[200]

Îmbolnăvirea minţii o observăm în relaţiile pe care le avem cu diferite persoane cu care, prin natura profesiunii practicate, suntem nevoiţi să colaborăm. Întâlneşti minţi obtuze, înşelate, formaliste, cu infirmităţi de judecată sau gândire, strâmbate de prejudecăţi etc.

Dar ce este o prejudecată?

Este o părere, idee preconcepută (şi adesea eronată) pe care şi-o face cineva asupra unui lucru, adoptată de obicei, fără cunoaşterea directă a faptelor.[201]

Sunt minţi pervertite, strâmbate, sucite, despre care scriitorul francez Vauvenarque spune că „orice adevăr trecut printr-o minte sucită dă o eroare", iar filosoful Bergson observă că „este destul să primească cineva o idee greşită ca

---

[200] *Ibidem*, pp. 166-167.

[201] *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, 1975, p. 736.

principiu, ca pe urmă să nu existe absurditate posibilă la care să nu ajungă în modul cel mai logic cu putinţă.[202]

Aceste idei greşite pot fi eliminate când există credinţa, convingerea că se poate realiza această eliminare.

Credinţa este necesară, pe lângă evidenţa raţională, pentru că omul se poate încăpăţâna prin voinţa de a-şi păstra prejudecăţile, concepţiile pe care şi le-a format. El nu vrea să iasă din prejudecăţile sale, care întotdeauna sunt legate de un anumit interes, de un anume egoism, de anumite obişnuinţe; îi este greu să renunţe la sine însuşi. Trebuie să se deschidă şi această deschidere este credinţa, iar aici e necesară lucrarea Sfântului Duh asupra omului.[203]

Când această deschidere nu s-a realizat, când lipseşte trezvia, când mintea nu-şi păzeşte porţile dorinţelor, atunci vrăjmaşul se înscăunează în minte şi aşa de tare o strâmbă contra firii, încât zice răului bine şi binelui rău; numeşte lumina întuneric şi întunericul lumină; zice cuminţeniei nebunie şi nebuniei înţelepciune (Isaia 5, 20).

Acest fenomen al alterării realităţii îl găsim prezentat în cărţile Sfintei Scripturi, precum şi în scrierile Sfinţilor Părinţi, unde vedem lupta dârză a scriitorilor sfinţi împotriva decăderii oamenilor de la duhul sau spiritul acestor cărţi la litera sau forma care ucide duhul sau înţelesul duhovnicesc al acestora.

Există o optică deformată, un mod eronat de înţelegere a realităţilor spirituale întâlnit la cei care sunt stăpâniţi de patimi. Aceştia şi-au aburit ochiul minţii cu tot felul de patimi, cu care s-au confruntat şi toţi cei care au

---

[202] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină...”*, p. 266.

[203] M. Costa de Beauregard, *Mica dogmatică vorbită*, trad. de Maria Cornelia Oros, Sibiu, 1995, p. 68.

căutat să aducă pe oameni la înţelegerea reală, normală sau morală a realităţii. Urmarea acestor osteneli de regenerare a vieţii, de a fi adusă la rosturile rânduite de Dumnezeu a fost plătită cu multe suferinţe, uneori chiar cu preţul vieţii.

Pentru început, câteva exemple din viaţa proorocilor din Vechiul Testament vor ilustra acest adevăr, urmând să aducem exemple şi din alte surse.

Cunoaştem din scrierile sfinte că Dumnezeu a purtat de grijă oamenilor trimiţându-le îndrumători sau călăuze pentru a nu se rătăci de la calea adevărului; între aceştia se situează, în primul rând, proorocii Vechiului Testament.

Între aceşti prooroci un loc aparte îl deţine proorocul Ieremia, căruia Dumnezeu i s-a adresat spunându-i: „Înainte de a te zămisli în pântece, te-am cunoscut, şi înainte de a ieşi din pântece, te-am sfinţit şi te-am rânduit proroc pentru popoare (1, 5). Apoi, Domnul mi-a zis: Iată, am pus cuvintele Mele în gura ta! Iată, te-am pus în ziua aceasta proroc peste popoare şi peste regate, ca să smulgi şi să arunci la pământ, să pierzi şi să dărâmi, să zideşti şi să sădeşti" (v. 9-10).

Poporul Israel, contemporan al proorocului Ieremia, a lepădat credinţa în Dumnezeu, însuşindu-şi practici păgâne, s-a idolatrizat şi s-a închinat zeului Baal şi zeiţei cerului. „Apoi, spune Domnul, învăţătorii legii nu M-au cunoscut; păstorii au lepădat credinţa şi proorocii au proorocit în numele lui Baal şi s-au dus după cei ce nu-i pot ajuta" (2, 8).

Dar nu numai atât, căci necredinţa lor a mers până la tăgăduirea lui Dumnezeu, spunând: „El nu este şi nenorocirea nu va veni asupra noastră" (5, 12), dar „lepădarea de credinţă, spune Sfânta Scriptură, te va pedepsi şi răutatea te va mustra" (2, 19).

Decăderea morală a cuprins ca o molimă societatea, ajungând până la treptele cele mai de seamă alcătuite din preoţi şi prooroci, despre care Sfânta Scriptură ne spune: „Proorocii profeţesc minciuni, preoţii învaţă ca şi ei, toţi, de la mic la mare, se dedau la jaf şi de la proroc până la preot, toţi înşeală” (5, 31; 8, 10).

Atunci s-a auzit cuvântul lui Dumnezeu adresat proorocului Ieremia rostind hotărârea Sa înfricoşătoare: „Tu, însă, nu te ruga pentru acest popor şi nu înălţa rugăciuni de cerere pentru dânşii, nici nu mijloci înaintea mea, că nu te voi asculta” (7, 16; 11, 14).

Falsitatea profeţiilor celor care s-au dat pe sine drept prooroci este spusă de proorocul Ieremia Domnului, de la care aude acest răspuns: „Proorocii proorocesc lucruri mincinoase în numele Meu; dar Eu nu i-am trimis; de sabie şi de foamete vor pieri aceşti prooroci şi poporul căruia au proorocit” (14, 15).

Aceştia stăruind în greşelile lor, au refuzat chemarea Domnului de a se întoarce fiecare de la calea lui cea rea (18, 10) şi au mers mai departe, uneltind împotriva proorocului Ieremia, hotărâţi să nu ia aminte la cuvintele lui. Urmarea a fost aruncarea în temniţă a proorocului şi, lucru neaşteptat de asupritorii săi, el a anunţat robia Babilonului, fapt care s-a şi întâmplat.

Îndurerat peste măsură, proorocul Ieremia s-a plâns Domnului, rostind cuvinte care cuprind în ele sensul, destinul sau misiunea încredinţată lui de către Dumnezeu, dar şi împotrivirile şi batjocura la care era supus (20, 7-8).

După un moment de ezitare, el s-a regăsit, dar s-a confruntat din nou cu necredinţa proorocilor mincinoşi, ale căror fapte Dumnezeu le face cunoscute spunând: „În proorocii Ierusalimului am văzut grozăvii: aceştia fac

desfrânare şi umblă cu minciuni, ajută mâinile făcătorilor de rele, ca nimeni să nu se întoarcă de la necredinţa sa." Dar au auzit şi sfatul pe care Dumnezeu l-a dat celor ce au rămas credincioşi: „Nu ascultaţi cuvintele proorocilor, care vă profeţesc, că vă înşeală, povestindu-vă închipuirile inimii lor, şi nimic din cele ale Domnului" (23, 14-16).

Un moment critic în viaţa proorocului Ieremia a survenit în urma chemării la ascultarea de cuvântul lui Dumnezeu a poporului care, în cazul refuzului de a asculta porunca Domnului, „cetatea aceasta, Ierusalimul, o voi da spre blestem tuturor popoarelor pământului" (26, 6).

„Tu trebuie să mori" au spus cei ce l-au ascultat, auzind că „cetatea aceasta se va pustii şi va rămâne fără locuitori". Ameninţarea s-a repetat, dar s-au aflat oameni din popor şi căpetenii care l-au apărat, spunând adevărul că Ieremia le-a grăit „în numele Domnului şi Dumnezeului nostru" (26, 16).

Un caz tipic de falsă profeţie îl avem la Anania care, fără temei, a rostit întoarcerea din robia babilonică a tuturor iudeilor şi a vaselor sfinte. Atunci proorocul Ieremia i-a răspuns, spunându-i că proorocirea va fi adevărată atunci când se va împlini. Apoi Ieremia i-a spus: „Ascultă, Anania: Domnul nu te-a trimis şi tu dai poporului acestuia încredere în minciună. De aceea, aşa zice Domnul: Iată, te voi arunca de pe faţa pământului, chiar în anul acesta vei muri, pentru că ai grăit împotriva Domnului." Proorocia s-a împlinit şi a murit Anania chiar în anul acela (28, 15-18).

În urma unor neînţelegeri, Ieremia a fost bănuit că vrea să fugă la caldei şi astfel a fost închis în temniţă. Apoi s-a ivit altă neînţelegere între iudei: aderarea ţării spre asirieni sau spre Egipt. Inspirat de Dumnezeu, Ieremia i-a sfătuit să nu meargă în Egipt, căci acolo vor avea mult de

suferit. La auzul acestor cuvinte, ei au strigat, acuzându-l de minciună: „Neadevăr spui, nu te-a trimis Domnul Dumnezeul nostru” (50, 2). Căpeteniile au luat atunci pe cei rămaşi în Iuda şi i-au dus în Egipt, împreună cu proorocul Ieremia. Acolo iudeii şi-au însuşit practici religioase păgâne, uitând de Dumnezeu, iar Ieremia a fost ucis cu pietre de către fraţii săi, fiii lui Israel.[204]

Cu adversităţile şi cu îngustimile de minte s-au confruntat nu numai proorocul Ieremia, ci toţi ceilalţi drepţi ai Vechiului Testament, abordând anumite aspecte ale vieţii cu care au venit în contact direct.

Proorocul Isaia a avut o vedenie în care i s-a înfăţişat, între altele, păcatul mândriei. Ochii celui mândru, spune Sfânta Scriptură, vor fi smeriţi; căci mândria omului va fi pogorâtă şi semeţia celor muritori va fi smerită (cap. 2).

Se cunoaşte cum profetul Isaia prezintă realităţile care se opun una alteia, adică antitetic: lumină-întuneric, bine-rău, dulce-amar (5, 20), dar şi confuzia care se face între aceste noţiuni, spunând binelui rău şi răului bine. Aceasta este urmarea stăpânirii patimilor asupra fiinţei umane, este abolirea simţului moral din cauza căreia sentimentele morale sunt pervertite, iar omul îşi pierde demnitatea sa de fiinţă morală, făcându-se rob patimilor.

În locul citat mai sus, profetul deplânge pe cei care confundă valorile: binele cu răul. În context este redat şi cuvântul lui Dumnezeu, Care trimite pe Isaia să spună poporului situaţia dureroasă în care se va afla: „Du-te şi spune poporului acestuia: cu auzul veţi auzi şi nu veţi înţelege şi, uitându-vă, vă veţi uita, dar nu veţi vedea. Că s-a învârtoşat inima poporului acestuia şi cu urechile sale greu a

[204] *Vieţile Sfinţilor Prooroci*, Bucureşti, 2010, pp. 380-386.

auzit şi ochii săi i-a închis, ca nu cumva să vadă cu ochii şi cu urechile să audă şi cu inima să înţeleagă şi să se întoarcă la Mine şi să-i vindec" (6,9-10).

Învârtoşarea inimii, adică atrofierea simţului moral a avut ca urmare greutatea de a auzi şi înţelege cuvântul lui Dumnezeu, refuzul de a vedea realităţile spirituale şi înţelegerea acestora.

Închiderea, obtuzitatea, insensibilitatea şi încremenirea faţă de valorile spirituale au făcut ca Domnul să toarne peste oameni un duh de toropeală şi, odată cu acesta, „el a închis şi ochii profeţilor, şi capetele văzătorilor le-a acoperit cu văl" (29, 10).

Urmarea acestor stări este cuprinsă în cuvântul lui Dumnezeu: „Poporul acesta se apropie de mine, cu gura şi cu buzele mă cinsteşte, dar cu inima este departe de Mine" (29, 13).

Ca şi contemporanii proorocului Ieremia, şi cei din timpul lui Isaia s-au orientat spre Egipt, dar au auzit cuvântul Domnului care a spus: „Vai de feciorii răzvrătiţi, vai de cei ce fac planuri fără Mine, care fac legăminte ce nu sunt în Duhul Meu (30, 1), căci ajutorul Egiptului este deşertăciune şi nimic" (30, 6).

Caracterizarea pe care o face proorocul Isaia este realistă, obiectivă, dar şi aspră, căci aceştia, prin cele ce le cer, sfidează ordinea normală, morală a lucrurilor; cerinţele lor sunt lipsite de gândirea sănătoasă şi frizează absurdul, ridicolul: „Pentru că ei sunt un popor de răzvrătiţi, feciori mincinoşi, care nu voiesc să asculte de legea Domnului, care zic proorocilor: voi nu vedeţi, şi văzătorilor: nu ne proorociţi pedepse, ci spuneţi-ne lucruri măgulitoare, proorociţi-ne lucruri amăgitoare; daţi-vă la o parte din cale, nu ne

împiedicaţi din drum, luaţi din faţa noastră pe sfântul lui Israel."

Şi proorocul Isaia spune mai departe: „Pentru aceasta zice sfântul lui Israel: Fiindcă voi aţi dispreţuit cuvântul şi v-aţi încrezut în nedreptate şi minciună şi aţi nădăjduit numai în ele, iată cum va fi păcatul vostru: ca o spărtură într-un zid înalt, care dintr-o dată, pe neaşteptate, se prăbuşeşte; ca un vas de lut, care este aşa de spart şi zdrobit fără milă, încât între cioburile lui nu se află măcar unul cu care să iei foc din vatră sau să scoţi apă din fântână." (30, 9-14)

Cu alt prilej, proorocul Isaia spune lucruri de un realism izbitor: „Ci nelegiuirile voastre au pus despărţire între voi şi Dumnezeul vostru şi păcatele voastre L-au făcut să-Şi ascundă faţa ca să nu vă audă" (59, 2). Cu acelaşi realism, proorocul Isaia continuă prezentarea realităţii ca, până la urmă, să străbată şi o rază de nădejde: „Iată, acesta este legământul Meu... care odihneşte peste tine, şi cuvintele Mele pe care le-am pus în gura ta, să nu se depărteze din gura ta, nici din gura urmaşilor tăi, nici din gura urmaşilor urmaşilor tăi, zice Domnul, de acum şi până în veac" (59, 21).

În activitatea sa proorocul Isaia a abordat mai multe aspecte ale vieţii religioase, care privesc istoria poporului iudeu, precum şi cele viitoare care privesc viaţa Mântuitorului Hristos, pe care a descris-o în aşa fel încât, pe baza proorocirilor sale, se poate reconstitui viaţa Sa.

Proorocul Isaia a fost numit Evanghelistul Vechiului Testament sau, după cum spune Sfântul Grigorie de Nissa, că „Isaia a cunoscut mai bine decât oricine altcineva taina Evangheliei." A fost înzestrat prin harul divin cu un talent

literar frumos, iar evlavia sa se poate vedea din întreg cuprinsul cărţii sale.

Şi cu el s-a adeverit adevărul care spune că propovăduirea de Dumnezeu în lumea aceasta, întotdeauna a fost împreunată cu primejdia de moarte, de aceea pe Dumnezeu nu L-au putut propovădui decât cei ce s-au lepădat cu totul de propria lor viaţă.[205] Acest adevăr l-a spus, la timpul său, Sfântul Apostol Pavel prin cuvintele: „şi toţi care voiesc să trăiască cucernic în Iisus Hristos vor fi prigoniţi" (II Timotei 3, 12).

Proorocul Isaia a suferit moartea martirică în timpul regelui Manase, fiind tăiat în bucăţi cu fierăstrăul. Motivele sunt multe, dar este cert că prin cuvântul său el a arătat multe din tainele lui Dumnezeu, adică adevărul religios nealterat, ca de pildă vederea lui Dumnezeu (Isaia 6, 5), naşterea din Fecioară (7, 14) ş. a.

Cei ce susţineau învăţături false, aşadar contrare adevărului revelat, s-au revoltat şi prin intrigi şi calomnii au reuşit să ucidă pe cel mai de seamă din proorocii Vechiului Testament.

Combaterea decăderii morale şi a faptelor reprobabile ale poporului Israel, denunţate de proorocii Isaia şi Ieremia, a fost continuată de proorocul Osea, care a criticat fără menajamente idolatria, respectiv cultul zeului Baal, precum şi desfrâul în care a căzut Israelul, adică faptele imorale care se săvârşeau chiar şi în sanctuar (4, 13-14). Faptele acestea, îndepărtarea de Dumnezeu, precum şi încălcarea legământului au determinat pe Osea să ia atitudine, arătând păcatele poporului:

---

[205] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină..."*., p. 187.

„Ascultaţi cuvântul Domnului, voi copii ai lui Israel, că Domnul stă la judecată cu locuitorii pământului, că nu mai este credinţă, nici iubire, nici cunoaştere de Dumnezeu în ţară. Toţi jură strâmb, mint, ucid, fură şi sunt desfrânaţi; săvârşesc fapte silnice, iar sângele vărsat curge peste sânge" (4, 1-3).

Vinovaţi de această decădere morală sunt cei ce săvârşesc aceste fapte, dar răspunderea morală pentru cele pe care le săvârşeşte poporul revine preoţilor, care aveau datoria să-l înveţe şi să-l deprindă cu cunoaşterea lui Dumnezeu (4, 6).

Despre răspunderea preoţilor şi consecinţele lipsei de grijă faţă de popor, avem cuvântul Domnului care spune: „Poporul Meu va pieri pentru că nu mai cunoaşte pe Domnul şi pentru că tu ai trecut cu vederea cunoaşterea Domnului, Eu te voi da la o parte din preoţia Mea; şi fiindcă tu ai uitat de legea Domnului, şi Eu voi uita pe fiii tăi" (4, 6).

Dar nu numai atât, căci proorocul Osea arată un alt aspect al neglijenţelor preoţilor, adică ignoranţa oamenilor, de care folosindu-se preoţii, îşi pot acoperi fărădelegile lor şi, mai mult, „ei se hrănesc din fărădelegile poporului Meu şi năzuinţa lor este numai către păcat" (4, 8).

În această privinţă, Sfântul Grigorie cel Mare spune: „De ce se spune că ei se hrănesc din fărădelegile poporului, dacă nu din altă pricină decât aceea că ei înşişi îngăduie săvârşirea păcatului şi a fărădelegilor, fără de care şi-ar pierde plata aceasta vremelnică?" În această situaţie, Dumnezeu spune: „Dar şi poporului i se va întâmpla ca şi preotului; voi pedepsi purtarea lui, iar faptele lui se vor întoarce împotriva lui" (4,9).

Cunoaştem că pseudo-profeţii din Vechiul Testament au dispărut, rămânând un nume rău famat, dar au

rămas mentalităţile lor, spiritul anarhic, sectar, obtuz etc., care s-a perpetuat şi în Noul Testament, provocând în viaţa Bisericii nenumărate suferinţe, erezii, răzvrătiri, ajungând până la declanşarea războaielor religioase cu urmările dureroase pe care istoria le-a reţinut.

Din rândul celor patru profeţi mari din Vechiul Testament, al treilea loc îl ocupă Iezechiel, preot din familie preoţească, căsătorit, soţia sa, însă, a fost ucisă în ziua asedierii Ierusalimului. Ca urmare a acestei tragedii, armatele babiloniene au dus în robie pe locuitorii Ierusalimului, între aceştia fiind şi Iezechiel. În Babilon profetul a început activitatea sa profetică stând alături de compatrioţii săi, pe care îi ajuta inspirându-le nădejdea şi credinţa revenirii în ţara pe care o părăsiseră.

Profetul Iezechiel a trăit într-o vreme de frământări intense pe scena politică între ţări, dar şi într-un timp de degradare morală şi de apostazie care cuprinsese societatea iudaică.

Profetul Iezechiel a fost însărcinat de către Domnul cu misiunea de a-i mustra, dar şi de a-i mângâia pe cei plecaţi în deportare.

După o vreme, Acela, adică Domnul, mi-a zis: „Fiul omului, am să te trimit la fiii lui Israel, la aceşti oameni neascultători, care s-au răzvrătit împotriva Mea; ei, ca şi părinţii lor, păcătuiesc înaintea Mea până în ziua de astăzi. Aceşti fii sunt neruşinaţi şi cu inima împietrită; la ei te trimit Eu ca să le zici: Aşa grăieşte Domnul! Ori te-or asculta, ori nu te-or asculta – căci sunt un neam îndărătnic – să ştie însă că este între ei un proroc. Dar tu, fiul omului, să nu te temi de ei şi de cuvintele lor să nu te sperii, deşi ei vor fi pentru tine scorpii; să nu te temi de cuvintele lor şi de faţa lor să nu te sperii, deşi ei sunt un neam îndărătnic" (Iezechiel 2, 3-6).

În viaţa proorocului Iezechiel, ca de altfel în viaţa tuturor celor pe care Dumnezeu i-a înzestrat cu misiuni speciale, a fost un moment în care Dumnezeu i S-a adresat, spunându-i: „Fiul omului! Iată, te-am pus străjer casei lui Israel; vei asculta, deci, cuvântul ce-mi va ieşi din gură şi-l vei vesti ca din partea Mea” (Iezechiel 3, 16-17).

În acest sens, Sfântul Grigorie cel Mare învaţă: „Străjerul stă tot timpul într-un loc înalt, de unde poate să vadă, încă de departe, dacă se apropie cineva. oricine este pus în slujba de străjer al altora trebuie să se urce pe un loc înalt, prin viaţa lui, astfel încât toţi să se poată folosi de vederea lui.”

Iată cuvântul Domnului adresat proorocului Iezechiel şi răspunderea pe care o implică munca de supraveghetor: „De voi zice celui rău: vei muri! Şi tu nu-l vei înştiinţa, nici nu-i vei grăi, pentru a abate pe cel rău de la calea cea rea, ca să trăiască, cel rău va pieri în nelegiuirea sa şi Eu voi cere sângele lui din mâna ta” (Iezechiel 3, 18).

„Iar dacă tu vei înştiinţa pe cel rău şi el nu se va întoarce de la răutatea lui şi de la calea sa cea rea, acela va pieri de păcatul său, iar tu îţi vei mântui sufletul tău. De asemenea, când cel drept se va abate de la dreptatea sa şi va săvârşi răul, când îi voi pune înaintea lui o cursă şi va muri, dacă tu nu l-ai înştiinţat, acela va muri pentru păcatul său, iar faptele lui din dreptate, pe care le-a făcut el, nu i se vor pomeni, şi Eu voi cere sângele lui din mâinile tale” (Iezechiel 3, 19-20).

Concluzia şi avertismentul Sfântului Grigorie cel Mare: „Trebuie să ne aducem aminte de cuvântul acesta ori de câte ori săvârşim un păcat şi, cu deşertăciune, ne gândim

la faptele noastre bune: faptele săvârşite în trecut nu ne apără de consecinţele faptelor noastre rele săvârşite în prezent."[206]

În ceea ce priveşte pe păstorii lui Israel, proorocul Iezechiel i-a mustrat ţinând seama de porunca Domnului: „Fiul omului, prooroceşte împotriva păstorilor lui Israel, prooroceşte şi le spune: aşa grăieşte Domnul Dumnezeu: Vai de păstorii lui Israel care s-au păstorit pe ei înşişi! Păstorii nu trebuia ei, oare, să păstorească turma?" (34, 2-3). Ei, însă, au făcut tocmai contrarul, după cum dovedeşte Sfânta Scriptură, care spune: „Pe cele slabe nu le-aţi întărit; oaia bolnavă n-aţi lecuit-o şi pe cea rănită n-aţi legat-o; pe cea rătăcită n-aţi întors-o şi pe cea pierdută n-aţi căutat-o, ci le-aţi stăpânit cu asprime" (34, 4).

Proorocul Iezechiel a fost o persoană cu un caracter moral exemplar şi, în acest caz, a primit neplăcuta misiune de a-i mustra pe mai-marii poporului, iar preoţii au atras asupra lor şi asupra poporului pedepse din partea Domnului. Din cele ce urmează reiese cu pregnanţă sentinţa rostită împotriva păstorilor: „Precum este adevărat că Eu sunt viu, zice Domnul Dumnezeu, tot aşa este de adevărat că voi face dreptate, pentru că oile Mele au fost lăsate pradă şi fără păstor, oile Mele au ajuns mâncarea tuturor fiarelor câmpului, iar păstorii Mei n-au purtat grijă de oile Mele, ci păstorii s-au păscut pe ei înşişi şi oile Mele nu le-au păscut. De aceea, ascultaţi păstori cuvântul Domnului. Aşa zice Domnul Dumnezeu: Iată, Eu vin la păstori; le voi cere înapoi oile Mele din mâna lor şi îi voi împiedica să mai pască oile Mele şi nu se vor mai paşte păstorii pe ei înşişi şi voi smulge oile Mele din gura lor şi ele nu vor mai fi pentru ei pradă de sfâşiat" (34, 8-10).[207]

---

[206] *Vieţile Sfinţilor Prooroci...*, pp. 582-583.
[207] *Ibidem*, p. 619.

Din aceste cuvinte reiese faptul că păstorii nu vor scăpa nepedepsiţi, iar din cuvintele care urmează reiese grija pe care Dumnezeu o poartă faţă de oile Sale: „Iată, Eu voi cerceta. Cum cercetează păstorul turma sa în ziua când se află în mijlocul turmei sale risipite, aşa voi cerceta şi Eu oile Mele şi le voi aduna din toate locurile unde au fost risipite. Le voi face să iasă din mijlocul popoarelor, le voi aduna din diferite ţări şi le voi aduce în ţara lor şi le voi paşte prin munţii lui Israel... şi prin toate locurile de locuit ale ţării acesteia" (34, 11-13).[208]

Cu un zel sacerdotal deosebit, profetul Iezechiel s-a manifestat deosebit de aspru şi fără nici un compromis şi împotriva corupţiei, care atinsese cel mai înalt nivel, dar şi împotriva celor care împovărau poporul cu dobânzi greu de suportat: „În tine se ia mită, ca să se verse sânge; tu iei dobândă şi camătă şi cu silnicie apuci câştig de la fratele tău" (22, 12).

Faptul acesta, de a încasa dobândă sau a avea un profit de pe urma speculei cu bani este unul dintre păcatele cele mai grave pe care legea le interzice în mod categoric, spune Sfântul Vasile cel Mare (cf. Deuteronom 23, 19).

Proorocul Iezechiel a fost preocupat şi de aspectul sau refacerea interioară, sufletească a celor păstoriţi. În acest sens, al ajutorului pe care Israel îl va primi de la Domnul Dumnezeu, el va vorbi poporului prin gura proorocului Iezechiel, promiţându-le: „Şi vă voi stropi cu apă curată şi vă veţi curăţi de toate întinăciunile voastre şi de toţi idolii voştri vă voi curăţi. Vă voi da o inimă nouă şi un duh nou vă voi da; voi lua din trupul vostru inima cea de piatră şi vă voi da o inimă de carne. Pune-voi înlăuntrul vostru Duhul Meu şi voi

---

[208] *Ibidem,* pp. 618-619.

face să umblaţi după legile Mele şi să păziţi şi să urmaţi rânduielile Mele. Veţi locui în ţara pe care am dat-o părinţilor voştri şi veţi fi poporul Meu şi Eu voi fi Dumnezeul vostru".

În Noul Testament, Sfântul Apostol Pavel prezintă această înnoire: „Sunteţi scrisoarea lui Hristos, slujită de noi, scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului Celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii" (II Corinteni 3, 3).

În privinţa morţii proorocului Iezechiel este de reţinut faptul că, fiind în Babilon, iudeii din seminţia lui Gad prigoneau pe cei care cinsteau pe Dumnezeu şi pe cei care păzeau Legile Lui. Iezechiel a prevestit că, din cauza fărădelegilor sale, poporul Israel nu se va întoarce în Ierusalim, ci va rămâne captiv până ce se vor curăţi de toată necurăţia. Din această pricină, cei din seminţia lui Gad l-au ucis pe profet legându-l de cozile unor cai şi astfel a fost rupt în bucăţi.[209]

[209] *Ibidem*, p. 541.

ஐcaளஐcaளஐ✝caஐளcacaஐளca

ÎN APĂRAREA DREPTEI CREDINȚE

Fenomenul sectar are o vechime considerabilă, fiind cunoscut din vremea proorocului Moise (1400 a. Hr.) şi s-a continuat de-a lungul veacurilor, provocând tulburări, nelinişti, frământări în rândul oamenilor, ajungând până la vărsări de sânge.

Dar, mai întâi, sunt necesare câteva reflecţii privitoare la ceea ce caracterizează spiritul sectar, care nu e altceva decât spiritul îngust, habotnic, zelotismul fără socoteală, prostia pe care o întâlnim în viaţa multor suficienţi de sine.

Spirite sectare nu se întâlnesc numai în religie, ci în toate activităţile omeneşti, pe marginea oricărei gândiri omeneşti se găsesc mentalităţi înguste, unilateralităţi de orice fel, care sunt şi spirite anarhice. Cel ce suferă de asemenea îngustimi susţine, cu toată tăria, că aşa este „Adevărul" cum îl înţelege el şi nu admite altă părere, oricâte argumente i se aduce.

Orice spirit îngust, sectar, aduce minţii şi sufletului o nelinişte, o tulburare, o barieră care stinghereşte libertatea sufletului, seninătatea sa superioară, suveranitatea credinţei în conducerea prea înţeleaptă a Providenţei, atât în directivele mari ale lumii, cât şi în amănuntele vieţii noastre. Că ori de câte ori nu ţii pasul cu Providenţa, fie din neştiinţă, fie din fixarea cu încăpăţânare pe câteva idei omeneşti, totdeauna putem fi striviţi, fără a avea un merit, decât acela

de a fi victimă a îngustimii noastre.[210] Aceste reflecţii le vom exemplifica prin referire la proorocul Moise, autorul Pentateuhului, precum şi la alţi profeţi ai Vechiului Testament, care s-au confruntat cu falşi profeţi, impostori şi mistificatori ai adevărului revelat, falşi vizionari sau predicatori religioşi.

În astfel de situaţii, Dumnezeu îi previne pe evrei să evite întâlnirea cu altfel de pretinşi prooroci: „Iar proorocul care va îndrăzni să grăiască în numele Meu ceea ce nu i-am poruncit Eu să grăiască şi care va grăi în numele altor dumnezei, pe un astfel de prooroc să-l daţi morţii" (Deuteronom 18, 20).

Mai târziu, profeţii adevăraţi s-au ridicat la luptă împotriva pseudo-profeţilor. Aşa, de pildă, profetul Ieremia, fiind trimis de Dumnezeu, a proorocit robia babilonică, fapt care s-a şi întâmplat, iar pseudo-profetul Anania a profeţit căderea Babilonului, aceasta pentru a fi în acord cu falsele speranţe ale poporului.

Profetul Ieremia l-a înfruntat, spunându-i: „Ascultă, Anania: Domnul nu te-a trimis şi tu dai poporului acestuia încredere în minciună. De aceea, aşa zice Domnul: Iată, te voi arunca de pe faţa pământului; chiar în anul acesta vei muri, pentru că ai grăit împotriva Domnului". Şi a murit Anania proorocul chiar în anul acela (Ieremia 28, 15-17).

Pseudo-profeţii Vechiului Testament şi-au încheiat veacul, dar au rămas în memoria posterităţii ca exemple negative de luptători împotriva oricăror evidenţe, iar mentalităţile, prejudecăţile s-au perpetuat în Noul Testament, luând diferite înfăţişări după ereziile pe care le-au susţinut.

---

[210] Părintele Arsenie Boca, *Talanţii Împărăţiei, op. cit.*, pp. 187-188.

Mântuitorul Hristos ne-a lăsat o doctrină nouă, o morală şi un cult deosebit, duhovnicesc, aşa încât creştinilor li s-au creat condiţiile corespunzătoare pentru a trăi viaţa creştină, care este viaţa în Hristos, căci El este viaţa noastră (Coloseni 3, 4) şi prin har noi am devenit un duh cu El (I Corinteni 6, 17), suntem o făptură nouă (II Corinteni 5, 17) şi, ca atare, năzuim spre cele de sus (Coloseni 3, 1), unde este cetatea noastră (Filipeni 3, 20) şi unde Se află Hristos de-a dreapta lui Dumnezeu (Coloseni 3, 1), cu Care dorim să fim în veci.

Dar, după cum spune Sfântul Vasile cel Mare, unde este mai curată lumina, acolo îşi îndreaptă forţele întunericului mai mult loviturile.

Cunoaştem din Sfintele Evanghelii că Mântuitorul Hristos a dus o luptă grea cu mentalităţile existente în rândul conducătorilor religioşi ai poporului evreu, farisei şi învăţători de lege, care în practicile lor religioase se limitau la partea exterioară, formală a religiei, ignorând fondul acesteia.

Modul acesta fals de a trăi viaţa religioasă s-a putut vedea curând după Înălţarea la Cer a Mântuitorului Hristos, când, alături de învăţătura adevărată a Bisericii, propovăduită de Sfinţii Apostoli, au apărut ereticii, sectarii, primul dintre aceştia fiind Simon Magul (Faptele Apostolilor 8, 9-24), o pleiadă de eretici cu care Biserica s-a confruntat şi se va confrunta până la sfârşitul veacurilor.

A gândi corect, a vedea lucrurile în realitatea lor profundă, fără a le altera sensul, presupune o raţiune sănătoasă, lipsită de idei preconcepute, care gândeşte limpede, clar, obiectiv.

Devierea de la gândirea raţională, logică este urmarea unei vieţi viciate, stăpânite de patimi şi instincte pervertite,

care influenţează negativ raţiunea, aşa încât ajunge să nu mai poată face distincţia între bine şi rău, ci răstoarnă ordinea firească a lucrurilor şi omul ajunge să spună binelui rău şi răului bine, luminii întuneric şi întunericului lumină, adevărului minciună şi minciunii adevăr.

Viaţa sufletească este atât de complexă încât nu poate fi înţeleasă în profunzimea ei nici de cel în cauză şi nici de cei din preajma sa. Cauzele sunt multiple, între acestea se află ceea ce în limbajul religios, teologic se numeşte păcat. Dar, ce este păcatul? O definiţie cuprinzătoare a păcatului este redată în următorii termeni de părintele Arsenie, şi anume: „o conspiraţie între om şi diavol împotriva legii (poruncii) lui Dumnezeu înscrisă în firea lui văzută şi nevăzută”.[211]

„Păcatul poate – dacă nu este îndepărtat din suflet – să distrugă toate tendinţele bune din sufletul omului, creând, în schimb, un climat propice pentru dezvoltarea şi întărirea a ceea ce este bolnăvicios acolo. El subminează şi slăbeşte puterea de judecată a omului, dar mai ales puterea voinţei şi-i nimiceşte suveranitatea, ceea ce are ca urmare dezvoltarea ciclopică a vieţii instinctuale, a pasiunilor josnice şi a impulsurilor perverse, care pun stăpânire tiranică pe comportamentul omului. Sub influenţa distrugătoare a păcatului, unitatea vieţii sufleteşti se poate destrăma, fiindcă păcatul poate naşte în suflet dezordine, dezechilibru, nelinişte, spaimă, frică morbidă, mizerie şi chin sufletesc, deznădejde şi neîncredere în puterile proprii, ceea ce face ca, la cele mai mici cutremure, produse de întâmplările vieţii, sufletul în care s-au cuibărit păcate multe, să fie expus de a se nărui într-o nevroză, psihoză sau psihopatie. Alteori,

---

[211] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie „Omul îmbrăcat în haină de in...”*, p. 279.

această operă o desăvârşeşte tragicul mustrărilor de conştiinţă pentru păcatele mari făptuite. Conştiinţa vinei poate apăsa asupra eului (a sufletului, a conştiinţei) asemenea unui munte şi să-i surpe arhitectura într-o maladie mintală"[212].

Am înţeles, aşadar, care sunt urmările tragice ale păcatului, o alterare a funcţiilor sufletului şi ale instinctelor care au dat naştere patimilor cu tot cortegiul lor de consecinţe, o ruinare a puterilor sufleteşti, care duc inevitabil şi la alterarea noţiunilor întâlnite în domeniul vieţii religioase, dând naştere la ceea ce numim sectarism, erezie, proorocii mincinoase etc.

Cu privire la alterarea sensului acestor noţiuni, a urmărilor în viaţa oamenilor, a devierilor sau vicierii modului normal de gândire avem o explicaţie la filozoful francez Henri Bergson: „E de ajuns să primeşti o singură idee greşită, ca principiu conducător, ca pe urmă să nu existe absurditate posibilă la care să nu ajungi în chipul cel mai logic cu putinţă".

Între cei care îmbrăţişează viaţa religioasă se află, pe lângă cei sănătoşi, şi alţii, care suferă de unele boli psihice, dar care nu au nici măcar cunoştinţe elementare de religie. Posedând anumite cunoştinţe religioase, cel ce este suferind mintal, se înţelege de la sine la ce situaţie ajunge: devierea de la învăţătura Bisericii privitoare la sentimentul religios, alterarea sensului noţiunilor religioase prin interpretări fanteziste, lipsite de logică, false vedenii, iminenţa sfârşitului lumii etc.

Mântuitorul Hristos, cunoscând cele ce vor urma după înălţarea Sa la cer, avertizează pe creştini cu privire la

---

[212] Diac. Prof. Nicolae Balca, *Aspectul patologic al persoanei umane şi pastoraţia religioasă,* în „Studii Teologice", nr. 7-8, 1955, p. 500.

apariţia proorocilor mincinoşi, a ereticilor sectari, spunând: „Feriţi-vă de proorocii mincinoşi, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori" (Matei 7, 15), care falsifică învăţătura Evangheliei.

Cea de-a doua venire a Mântuitorului Hristos sau Parusia va fi precedată de ivirea hristoşilor şi proorocilor mincinoşi, despre care El a vorbit Sfinţilor Apostoli când a fost întrebat care va fi semnul venirii Sale şi a sfârşitului veacului. El a zis: „Şi mulţi prooroci se vor scula şi vor amăgi pe mulţi; căci se vor ridica hristoşi mincinoşi şi prooroci mincinoşi (Matei 24, 11 şi 24), care vor ieşi din rânduiala Bisericii şi nu vor să mai primească învăţătura creştină autentică, ci o vor altera după pretenţiile lor izvorâte din patimile care-i stăpânesc, după cum spune Sfânta Scriptură: „Căci va veni o vreme când nu vor mai suferi învăţătura sănătoasă, ci, dornici să-şi desfăteze auzul, îşi vor grămădi învăţători după poftele lor şi-şi vor întoarce auzul de la adevăr către basme" (II Timotei 4, 4).

Sfântul Apostol Pavel a atenţionat pe creştini asupra pericolului pe care îl reprezintă ereticii, adică aventurierii spirituali care sunt stricători ai cuvântului lui Dumnezeu. „Căci noi nu suntem ca cei mulţi, care strică cuvântul lui Dumnezeu" (II Corinteni 2, 7) şi tot el îi caracterizează ca fiind stricaţi la minte şi netrebnici pentru credinţă (II Timotei 3, 8), care, amăgitori fiind, rătăcesc pe alţii, rătăciţi fiind ei înşişi (II Timotei 3, 3).

Aceşti eretici răstălmăcesc Sfânta Scriptură, despre care Sfântul Petru spune, referindu-se la epistolele Sfântului Pavel că „în ele se află multe lucruri cu anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi nepricepuţi le răstălmăcesc, ca şi pe celelalte scripturi, spre a lor pierzare" (II Petru 3, 16).

Pe aceşti învăţători mincinoşi Sfântul Pavel îi numeşte „lupi îngrozitori" (Faptele Apostolilor 20, 29), căci aceştia alterează învăţătura adevărată, iar urmarea acestui fapt o arată Sfântul Petru când spune: „Dar au fost în popor prooroci mincinoşi, după cum şi între voi vor fi învăţători mincinoşi, care vor strecura eresuri pierzătoare şi, tăgăduind chiar pe Stăpânul Care i-a răscumpărat, îşi vor aduce o grabnică pieire" (II Petru 2, 1). Aceşti eretici, care tăgăduiesc dumnezeirea Mântuitorului Hristos şi care susţin că El a fost o creatură a lui Dumnezeu Tatăl sunt martorii lui Iehova. Susţinând această blasfemie, aceştia au reînviat erezia lui Arie, condamnat la Sinodul I ecumenic, ţinut la Niceea în anul 325. Profund cunoscător al sufletului omenesc şi fiind dotat intelectual în mod excepţional, precum şi cu ajutorul cunoştinţelor dobândite prin studierea medicinii, la care s-a adăugat şi un dar supranatural deosebit, adică cunoaşterea cu ajutorul harului lui Dumnezeu (harisma cunoaşterii intuitive), părintele Arsenie a dat explicaţii competente în ceea ce priveşte tulburările sufleteşti a căror consecinţă este dezorientarea în viaţa religioasă, părăsirea credinţei şi îmbrăţişarea credinţelor false pe care le vedem la sectari.

Părintele Arsenie a consacrat războiului minţii cu ispitele câteva capitole în cartea „Cărarea Împărăţiei" (pp. 157-193).

Toate patimile, spune părintele, sau lucrările împotriva firii se ivesc mai întâi în minte, în partea cea mai subţire a făpturii noastre nevăzute, adică în suflet.

Potrivnicul ispiteşte cu momeala plăcerii pe tot omul spre patima spre care-l prinde că are povârnire mai mare: pe cel aplecat spre trup, cu desfrânarea, pe cel înclinat spre gânduri, cu înţelepciunea veacului acestuia (I Corinteni 1, 20), care pe mulţi i-a rătăcit de Dumnezeu, pe cei dornici de

cuvântul lui Dumnezeu îi ispiteşte cu Biblia (II Petru 1, 20), încât în zilele noastre se văd mulţi călătorind la iad cu Biblia în mână.[213]

Aceştia, din momentul în care au alunecat pe panta pierzării sufleteşti, cei care călătoresc în viaţă fără sfat şi fără întrebare, umblă cu îndrăzneală după daruri dumnezeieşti înainte de dobândirea smereniei statornice, aşa încât duşmanul mântuirii, satana, li se arată în chip mincinos în înger de lumină (II Corinteni 11, 14) şi-i înşeală pe mulţi.

În acelaşi sens s-au pronunţat şi alţi cercetători ai sufletului omenesc privit în latura religioasă afectată de călcările legii morale cu repercusiuni şi în viaţa religioasă. Este ştiut că multe boli sufleteşti îşi au obârşia în conflicte de natură religios-morală, în drame şi tragedii familiale, într-o falsă educaţie religioasă, într-un misticism morbid, în deviaţii anormale ale sentimentului religios şi în mizerii morale.[214]

Cei afectaţi de anumite boli sufleteşti ajung în situaţia să fie ispitiţi şi în ceea ce priveşte mântuirea, aşadar există şi o „ispită a mântuirii" în care au căzut mulţi, apoi ispita sfinţeniei, precum şi ispita muceniciei. În toate aceste ispite cad cei ce ocolesc osteneala, minţi înguste, care spun că nu mai au nimic de făcut, decât să creadă şi să se socotească a fi ajuns sfinţenia, misiunea, mucenicia şi celelalte năluciri ale minţii lor înşelate.[215]

Dar nu numai atât, căci unii, cu imaginaţie morbidă, aprinşi la minte de la fire sau de la diferite boli, caută daruri mai presus de fire, ignorând ostenelile duhovniceşti şi umblând după „plăceri duhovniceşti". Aceştia, neavând

---

[213] Ierom. Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, pp. 173, 179.
[214] Diac. Prof. Nicolae Balca, *Aspectul patologic...*, p. 505.
[215] Ierom. Arsenie Boca, *Cărarea...*, p. 183.

dreapta socoteală, interpretează anumite semne, cărora le atribuie o origine dumnezeiască şi, nedându-şi seama că acestea nu sunt altceva decât o înşelare a satanei, care, spre a-i câştiga definitiv, li se arată în chipul mincinos al lui Hristos, ajung până acolo încât ar face chiar şi moarte de om, întemeindu-se pe Scriptură. Ajuns în acest stadiu al înşelării, cel în cauză are vedenii mincinoase şi vrăjmaşul mântuirii îi strâmbă mintea, încât i se va părea păcatul virtute dumnezeiască. Ba încă, omorând pe cei ce nu cred ca el, i se va părea că face „slujbă lui Dumnezeu" (dumnezeul care l-a înşelat pe el).[216]

Asemenea înşelaţi se întâlnesc pretutindeni, asemenea prooroci mincinoşi se află şi în zilele noastre, care, având o îndrăzneală ieşită din comun, se cred că au misiuni deosebite, se cred că sunt „Ilie", „Ioan", „Hristos", „Fiul Omului", „Dreptul Judecător" etc., pretind ascultare de la oameni pentru că „Dumnezeu" i-a trimis să spună lucruri de care îţi ţiuie urechile şi-ţi îngheaţă inima auzindu-i.

Părintele Arsenie spune că pe semnele următoare se pot cunoaşte că nu mai sunt întregi la minte:

1. Se dau pe sine de ceva mare, cum s-au dat toţi ereticii (rătăciţii) vremurilor pe care, însă, i-a afurisit Biserica prin sfintele soboare.

2. Cad la laudă, având o smerenie mincinoasă.

3. Se ţin pe sine mai presus de Scriptură (unul mi-a rupt-o), mai presus de Biserică şi sfinţi.

4. Mor după a fi ascultaţi şi crezuţi de oameni.

5. Fierb de mânie când nu sunt luaţi în serios.

6. Adesea au „grăire în duh", cu „duhul" care-i poartă şi-i învaţă.

---

[216] *Ibidem,* p. 184.

7. Nu vor nici în ruptul capului să-şi controleze prin preoţi cele auzite de la „duhul" lor.

8. Câte unii, cu toate acestea, arată o evlavie neobişnuită: mărturisind pe Hristos, pe Maica Domnului, făcându-şi şi Sfânta Cruce, bătând metanii, sărutând icoanele, ba şi Sfânta Împărtăşanie luându-o (!) şi jurându-se că-s oamenii lui Dumnezeu, iar ei sunt înşelaţi.

9. Fac pe proorocii şi împrăştie spaimă între oameni. Multe proorocii li se împlinesc, dar multe nu. Asta atârnă de puterea de străvedere a „duhului" care le spune ce le spune, ca unul ce n-are învelitoarea trupului, şi de aceea prinde cu oarecare vreme înainte cele ce le apropie Dumnezeu de oameni. Dar asta nu este proorocie.

10. În numele „dumnezeului" lor, sunt în stare să omoare om, întemeindu-se pe Scriptură. Că şi Avraam a fost în stare de o asemenea ascultare, iar Finees a şi făcut aceasta şi i s-a socotit acestuia râvnă pentru Dumnezeul său (Numeri 25, 7-13). (Cu amăgirea ascultării până la uciderea de om a cercat vrăjmaşul pe mulţi, în toate vremurile, chiar şi pe pustnici, necum pe oamenii lumii.) Prin urmare, fiind aşa de săritori cu ascultarea şi credinţa la poveţele „duhului" lor, pe care-l cred că este Hristos, sunt o adevărată primejdie printre oameni, terorişti ai sufletelor simple.

11. Sar de la un lucru la altul şi leagă lucruri fără legătură. Tălmăcesc greşit, strâmbă adevărul şi se propovăduiesc, din Scripturi, mai mult pe ei înşişi decât pe Dumnezeu, mergând grăbit spre cea mai de pe urmă sfărâmare şi sărire a minţii.

12. În prejma lor simţi tulburare şi primejdie, căci mulţi dintre ei au fost pe la casa de nebuni, sau vor trebui să se ducă. Nu-i blândeţe pe chipul lor. Nu-i ocărâm, ci ne

păzim şi-i învăţăm şi pe alţii să se păzească şi ne înfricăm cât de groaznic şi-au tăiat mintea în Scripturi (II Petru 1, 20)[217].

⁂

Ereticii, oricum s-ar numi, sunt rătăciţi, neştiind Scriptura, care ne învaţă că „cu cât eşti mai mare, mai mult te smereşte şi înaintea lui Dumnezeu vei afla har. Căci mulţi oameni mari şi slăviţi sunt, dar tainele se descoperă celor smeriţi." (Matei 22, 29 şi Isus Sirah 3, 18-19)

„Cei ce n-au cârmuire cad ca frunzele" (Pilde 11, 14), fapt dovedit de puzderia de secte existente în creştinismul contemporan.

[217] *Ibidem*, p. 190.

DESPRE CUVÂNT. CUVÂNTUL IZVORÂT DIN HAR ŞI RESTAURAREA CUVÂNTULUI

„Vă spun că pentru orice cuvânt deşert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecăţii."

(Matei 12, 36)

„Din gura voastră să nu iasă niciun cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuinţă, ca să dea har celor ce ascultă" (Efeseni 4, 29).

Omul este singura fiinţă de pe pământ care este înzestrată cu grai prin care poate exprima cuprinsul vieţii sale sufleteşti sau trupeşti. Între om şi celelalte fiinţe există deosebiri fundamentale, de esenţă, dintre care ies în evidenţă religiozitatea şi graiul convenţional. Prin religie omul se ridică pe cele mai de seamă trepte ale vieţii spirituale, fapt pentru care omul a fost definit ca fiinţă religioasă.

Graiul convenţional este un corolar sau o consecinţă a raţiunii, a cugetării, prin care omul îşi exprimă viaţa, stările sufleteşti a căror varietate şi complexitate cu multă greutate vor putea fi exprimate în cuvinte.

Dar ce este cuvântul? Noţiunea „cuvânt" este de origine latină, *conventus*, şi înseamnă adunare, întrunire, conventum, înţelegere.[218]

Sfântul Grigore de Nazianz, vorbind despre om, s-a exprimat spunând că omul este „cea mai complexă şi mai nestatornică fiinţă", iar înţeleptul Heraclit spunea că: „Tu nu vei descoperi niciodată temeiurile sufletului, chiar dacă ai bătătorit toate căile, atât de profunde sunt ele."[219]

Cu toate aceste dificultăţi de a cunoaşte omul, sufletul său, s-a încercat să se ajungă la această cunoaştere, folosindu-se de cuvânt ca mijloc de cunoaştere între oameni.

Despre faptul că omul este singura fiinţă care se foloseşte de cuvânt avem dovada în antichitate, la Aristotel, de la care a rămas formula celebră: „Omul este o fiinţă socială". Acest adevăr reiese din faptul că el este încadrat în ambianţa unei familii, a unui grup, a unei societăţi, a unui trib etc., uniţi prin îndeletniciri comune, fiecare cu specificul său, prin mediul în care şi-a desfăşurat viaţa ş.a.

Cuvântul sau graiul articulat, capacitatea de a vorbi este diferenţa specifică omului; această diferenţă a fost folosită în definirea omului, dar nu s-a ignorat în definirea acestuia nici faptul că omul este o fiinţă raţională, precum nici capacitatea sa de a organiza o viaţă socială superioară.

În viaţă sunt situaţii care presupun activităţi în diferite domenii ale vieţii practice. Aceste activităţi au fost mai întâi o lucrare internă, spirituală, care s-a materializat mai târziu în domeniul vieţii practice.

---

[218] *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1975, p. 224.

[219] Diacon prof. Nicolae Balcă, *Aspectul patologic al persoanei umane şi pastoraţia religioasă,* în „Studii Teologice", nr. 7-8, 1955, p. 490.

Trăind şi lucrând în diferite domenii ale vieţii, un lucru nu trebuie neglijat, şi anume aspectul religios-moral al acesteia.

În viaţă există valori spirituale şi biologice, cele spirituale sunt valori-scopuri în sine, iar cele biologice sunt doar valori-mijloace care stau în slujba valorilor spirituale. Valorile superioare sunt: binele, credinţa, sfinţenia, iubirea în sens creştin, harul divin, mila ş.a.

Privite în realitatea lor profundă, valorile-scopuri au urmări binefăcătoare în viaţa morală, religioasă, în sensul că omul se îmbogăţeşte şi creşte spiritual, se dezvoltă, cresc puterile morale, sufleteşti, împlinind astfel rostul, menirea sa în lume.

Cultivând valorile morale, spirituale în mod firesc ele se transmit şi celor apropiaţi, calea de transmitere a acestor valori realizându-se prin cuvânt, factorul prin excelenţă de comunicare interumană, de exteriorizare şi revelare a persoanei, a sentimentelor şi a gândurilor sale.

Prin cuvânt se leagă suflet de suflet, conştiinţă de conştiinţă, el vehiculează energie spirituală şi, în acelaşi timp, le transmite această energie pentru a le scoate din inerţie, pentru a le trezi trebuinţele înalte, să le satisfacă şi să le angajeze pe calea unor noi căutări, a unor încordări creatoare.[220]

Cu toate că cuvântul are această energie, ea nu întotdeauna a fost folosită în sens constructiv, ci dimpotrivă, ea poate fi îndrumată pe căi greşite. De pildă, o carte de literatură, o lucrare ştiinţifică etc., când nu sunt înfăptuite în spiritul de slujire a celorlalţi, ci din ambiţie, din orgoliu, din resentiment sau din a răscoli şi promova teluricul din om,

---

[220] Pr. Prof. dr. Dumitru I. Belu, *Studii de Teologie Morală şi Filosofia valorilor*, Deva, 2012, p. 115.

acestea constituie elemente dăunătoare pentru viaţa sufletească, aşa cum sunt otrăvurile pentru viaţa fizică.

De asemenea, punând cuiva o întrebare, răspunsul poate fi expresia vieţii morale, sănătoase, care exprimă ceea ce are mai bun, mai dezinteresat, mai generos, dar şi un răspuns indiferent, rece, superficial, distant, în silă; nu numai că lasă în suferinţă pe cel ce l-a provocat sau l-a solicitat, dar i-o poate spori şi mai mult, intensificându-i, până la deznădejde, simţământul izolării, al slăbiciunii, al tristei sale singurătăţi.[221]

Tema cuvântului uman a fost studiată de timpuriu în creştinism, în timpul scrierii cărţilor Noului Testament, în perioada Sinoadelor Ecumenice, precum şi de Sfinţii Părinţi, între aceştia situându-se pe un loc aparte Sfântul Ioan Damaschin.

Sfântul Ioan Damaschin, referindu-se la partea raţională a sufletului omenesc, spune că acesta se împarte în cuvântul mintal şi cuvântul rostit. Cuvântul mintal este o mişcare a sufletului, care are loc în gândire fără nici o exprimare. Cuvântul rostit, însă, activează în voci şi în discuţii, adică este cuvântul care se rosteşte cu limba şi cu gura, el este vestitorul gândirii. Potrivit acestei calităţi noi ne numim cuvântători.[222]

Prin cuvânt se stabileşte o relaţie între cel puţin două persoane. Cuvântul exprimă intimitatea persoanei, fiinţa acesteia în ceea ce are mai esenţial; este instrumentul de manifestare, de descoperire sau revelare a persoanei, a aspiraţiilor, a sentimentelor, a dorinţelor, a voinţei, a gândurilor acesteia. Aşadar, cuvântul rostit este o revelaţie,

---

[221] *Ibidem*, pp. 115-116.

[222] Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, ed. II-a, Bucureşti, 1973, pp. 140-141.

iar scopul revelaţiei este o pretenţie sau un răspuns la ea, o atenţie, o chemare, care aşteaptă un răspuns din partea celui căruia i-a fost adresat cuvântul.

Un cuvânt nu este un întreg suficient sieşi, ci totdeauna e o jumătate care-şi aşteaptă răspunsul. Deci, persoana care întreabă revelează o cerere, un apel, o asigurare, iar de la persoana întrebată se aşteaptă un răspuns, în general o atenţie.[223]

Cuvântul rostit implică o deosebită responsabilitate. Printr-un cuvânt poţi pune piatră de hotar pentru renaşterea sau salvarea unui om, sau îl poţi împinge la pierire. De cuvântul pe care îl rosteşti nici nu ştii soarta câtor oameni atârnă şi în ce măsură. Cuvântul este cea mai mare putere din lume, nu întrucât zugrăveşte realităţile statice, ci întrucât determină voinţele omeneşti, modifică temeiurile spirituale ale lumii.[224]

Prin cuvântul rostit cu responsabilitate morală faţă de cel căruia i se adresează este necesar să se cultive şi să se trezească în cel în cauză sentimentul valorii proprii, al demnităţii sale umane şi de colaborator al lui Dumnezeu la lucrarea de continuare a creaţiei.

În cazul în care fondul moral sufletesc este alterat din cauza unei vieţii trăite prin ignorarea principiilor şi a normelor morale, când viaţa unui om este dominată de patimi, această alterare a conţinutului vieţii sufleteşti se reflectă şi în cuvântul rostit. Aceasta este o stare reală, dar nu este normală, ci o realitate bolnavă, chinuitoare, suferind de anumite lipsuri, o realitate schimonosită, falsă. Se creează în acest caz o realitate anormală, potrivnică realităţilor

---

[223] Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie şi Românism*, Sibiu, 1939, pp. 350, 351.
[224] Idem, *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*, Sibiu, 1943, p. 221.

adevărate şi neconformă cu voia divină, iar cuvântul nu mai stă în slujba adevărului, ci a minciunii.[225]

Aşadar, cuvântul are o putere, o forţă pe care omul o dobândeşte din momentul creaţiei sale. Această înzestrare a avut un rost bine determinat, şi anume să se întreţină o relaţie vie, dinamică între oameni, pentru că prin cuvânt înaintează împreună în bine, dar în virtutea libertăţii voinţei, poate săvârşi şi fapte reprobabile, adică răul.

Cuvântul trebuie să-l spunem altuia şi să-l ascultăm de la altul, pentru că numai aşa ne mişcăm spiritual. Prin el ne-a legat Dumnezeu între noi, ca să nu fim fiecare singur şi nemişcat. Dar nu numai atât, căci legându-ne prin cuvânt între noi, ne-a legat şi cu El. Cu cât ne este conştiinţa mai trează, cu atât mai mult spunem cuvântul nostru altuia şi-l ascultăm pe al altuia, simţind porunca lui Dumnezeu, ca prin el, să ne îndemnăm să slujim lui Dumnezeu, ajutându-ne unul pe altul.[226]

Aşadar, prin cuvânt stabilim legături între oameni, prin el comunicăm stările noastre sufleteşti, dorinţele, durerile, bucuriile etc. Dar oricât de strânse sunt legăturile noastre sufleteşti cu semenii noştri, nu întotdeauna ne simţim împliniţi, satisfăcuţi sufleteşte şi atunci chemăm pe Dumnezeu în ajutor prin rugăciunile pe care I le adresăm, având credinţa că vom dobândi de la El ceea ce simţim că ne lipseşte. Astfel, omul obţine de la Dumnezeu putere şi în cuvântul către oameni sau în relaţia cu ei, ca o iradiere a puterii dumnezeieşti prin El spre ei. El arată că Dumnezeu voieşte să ne lege între noi prin puterea ce ne-o dă cuvântul

---

225 *Ibidem*, p. 221.

226 Dumitru Stăniloae, *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Craiova, 1992, p. 122.

nostru către El sau cuvântul pe care îl simţim că vine de la El.[227]

Odată rostit, cuvântul se imprimă în cugetul altuia mai mult decât o lovitură în trupul lui. Purtăm cuvintele altora în noi cât vom fi. Le vom purta în veşnicie pentru că celălalt are o importanţă veşnică pentru noi. Cuvântul are putere şi, în cazul în care a fost un cuvânt bun, se bucură mai întâi cel care l-a primit, dar rămâne într-un fel o prezenţă şi în cel care i l-a spus.[228] Aşadar, cuvântul omului comunică putere, celui căruia i se adresează, dar mult mai multă putere comunică cuvântul lui Dumnezeu. Şi Dumnezeu Îşi spune cuvântul Său prin organele umane ale Revelaţiei, ca în vechiul Testament, iar în mod culminant prin Fiul Său făcut Om şi prin toţi cei ce transmit cuvântul Lui sau despre El. Este un cuvânt care ne aduce harul mântuitor, care ne uneşte cu Dumnezeu Cel Întrupat. E cuvântul prin care vine puterea în Tainele şi ierurgiile sfinţitoare ale Bisericii.[229]

Despre puterea pe care o comunică cuvântul lui Dumnezeu şi despre faptul că aduce harul lui Dumnezeu ne relatează izvoarele Revelaţiei divine, adică Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie. Sfânta Scriptură a fost scrisă sub înrâurire divină şi aceasta constituie temeiul autorităţii ei divine şi infailibile. Despre înrâurirea sau inspiraţia divină a Vechiului Testament, precum şi a Noului Testament avem dovezi în cuprinsul acestora. La profeţi se întâlnesc adeseori expresii ca acestea: „Ascultaţi cuvântul Domnului” (Isaia 1, 10); cuvintele lui Ieremia, către care a fost cuvântul Domnului (1, 2); „A fost cuvântul Domnului către mine” (Iezechiel 1, 3); Prorocul David spune: „Duhul Domnului grăieşte prin mine

[227] *Ibidem*, p. 123.
[228] *Ibidem*, p. 119.
[229] *Ibidem*, p. 125.

şi cuvântul Lui este pe limba mea" (II Regi 23, 2; Ieşire 4, 10; 4, 15).

În Noul Testament Mântuitorul Hristos spune sfinţilor apostoli să nu fie îngrijoraţi ce vor răspunde în faţa tribunalelor, căci nu ei vor vorbi, ci Duhul Părintelui Ceresc va vorbi prin gura lor (Matei 10, 20); tot El le spune Apostolilor că le va trimite alt Mângâietor, Duhul Adevărului, Care îi va învăţa toate şi le va aduce aminte despre toate cele spuse de El (Ioan 14, 26). O mărturie despre faptul că cuvântul lui Dumnezeu este purtător de har, avem, între altele, în relatarea Sfântului Evanghelist Luca, prilejuită de momentul în care Mântuitorul a intrat în sinagoga din Nazaret şi I s-a dat să citească cartea proorocului Isaia, capitolul 61, 12: „Duhul Domnului este peste Mine...". Sfârşind lectura, Domnul a dat cartea slujitorului şi a zis: „Astăzi s-a împlinit Scriptura aceasta în urechile voastre. Şi toţi Îl încuviinţau şi se mirau de cuvintele harului care ieşeau din gura Lui." (Luca 4, 16-22)

Pentru Sfinţii Apostoli şi ucenicii lor, cărţile Vechiului Testament, precum şi cele ale Noului Testament sunt sfinte, aşadar inspirate. De pildă, Sfântul Apostol Pavel spune că: „Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu" (IITimotei 3, 16), iar Sfântul Apostol Petru, de asemenea, învaţă că „oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu au grăit, purtaţi fiind de Duhul Sfânt (II Petru 1, 21). Acest cuvânt al lui Dumnezeu este viu şi lucrător (Evrei 4, 12), este constructiv şi place oamenilor (Faptele Apostolilor 6, 5), „creşte" şi are un efect copleşitor asupra mulţimilor (6, 7).

Purtând în ele harul lui Dumnezeu, cuvintele sunt duh şi viaţă (Ioan 6, 63), sunt fiinţe capabile să facă treaba la care

au fost trimise şi trăiesc până la Judecata cea de Apoi, dimpreună cu toate urmările lor.[230]

Cuvântul are o taină, în sensul că ia din energia sufletului şi se formează, ia o direcţie şi caută să se realizeze în faptă. Cuvântul odată spus, pe baza acestei energii împrumutate din sufletul celui care l-a spus, nu se mărgineşte numai la fapta împlinită, ci trăieşte, în baza obârşiei sale spirituale, până la judecata din urmă, când vine alături de omul care l-a spus şi se face apărător sau acuzator. E uşor de înţeles că biblioteci întregi de cuvinte ale noastre au să aştepte la judecată.

Deci cu cât vorbim mai mult şi mai multe, cu atât ne păgubim de energia sufletească şi ne scade curajul, entuziasmul, necesare pentru fapte mai alese decât bibliotecile de vorbe.[231]

Afirmaţia că în cuvântul rostit există o energie, a fost făcută de Părintele Arsenie şi cu alte prilejuri. De pildă, punând în comparaţie cuvântul viu cu banda magnetică având înregistrate anumite cuvinte, a afirmat că acest cuvânt este mai bun decât cel înregistrat pe banda lipsită de energie pentru că el emană o energie care vă repară, vă linişteşte, vă luminează şi vă lămureşte.[232]

Spre deosebire de aceste stări sufleteşti pozitive, tonice, rostirea cuvântului are şi urmări de oboseală, surmenaj, din cauza prea multor vorbe. Când vorbeşti prea mult se produce un gol în suflet şi până se umple acest gol

---

[230] Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii...*, p. 206.

[231] Idem, *Părintele Arsenie Omul îmbrăcat în haină de in şi îngerul cu cădelniţă de aur...*, p. 415.

[232] Idem, *Mărgăritare duhovniceşti...*, p. 55.

este necesar să treacă un timp de odihnă, de refacere a energiei sufleteşti cheltuită printr-un exces de vorbire.[233]

Personalităţi de seamă ale creştinismului şi-au consacrat viaţa cunoaşterii omului, a ceea ce este el în intimitatea sa, în sanctuarul sau altarul sufletului rezervat divinităţii, sau harului divin, de unde izvorăsc gânduri înalte sfinte; acesta este eul originar, autentic, intimitatea persoanei sau subiectul comuniunii.

Pentru a descoperi în om această realitate, conţinutul ei, trebuie să-l ascultăm pe om, şi aceasta se realizează prin cuvânt. Adică cuvântul exprimă însăşi fiinţa persoanei în ceea ce are aceasta mai expresiv, mai esenţial; cuvântul nu este altceva decât dorinţa noastră spre comuniune.

Conţinutul vieţii sufleteşti îl exprimăm, aşadar, prin cuvânt, care poate fi ziditor, constructiv sau distrugător.

Un observator obiectiv al modului în care oamenii îşi folosesc resursele verbale ni s-a transmis însoţit de o dureroasă constatare, dar recomandă şi remediile pentru vindecarea acestor răni. Iată-l:

O vorbărie inutilă şi asurzitoare încurcă neîncetat mersul treburilor obşteşti. Aceasta dă şi aparenţa înşelătoare că avem o viaţă „activă" şi vioaie, când în fond nu e decât o stare evidentă de lenevie şi superficialitate, deopotrivă de înşelătoare.

În locul unei munci cu urmări benefice pentru toţi, noi ţesem cu asiduitate imense pânze de păianjen, fragile şi inutile şi nu mai ştim nimic de cumintele vierme de mătase care, jertfindu-se pe sine, în muncă tăcută şi singuratică, ne dă preţiosul şi trainicul fir al veşmintelor fără moarte.

---

[233] Protos. Nicodim Zaharie, *Însemnări personale din cuvintele Părintelui Arsenie*, mss.

Această pecingine a vorbăriilor tentaculare se întinde în toate domeniile de omenească îndeletnicire. Ea pătrunde peste tot... şi a diluat până la rarefierea din urmă prieteniile şi căminul, a falsificat chiar şi puţinele rudimente de sinceritate ancestrală pe care, în singurătatea lui sufletească, individul le avea ca o chezăşie a îndreptărilor.[234]

Aşadar există cuvinte goale, fără miez, pleavă suflată în vânt, precum există cuvinte pline de miez, care mustesc de viaţă, asemenea bobului de grâu. Acestea sunt cuvinte rodnice. În loc de pleavă – grâu, în locul focurilor de artificii – lumina solară a adevărului. Cuvântul trebuie reabilitat în funcţiunea lui plenară de factor al comuniunii, de punte a vieţii, de slujitor al iubirii. Numai acela este cuvânt autentic, care vine încărcat cu povara iubirii, cu misterul realităţilor ultime, care comunică viaţă, care răvăşeşte sufletele, le cutremură, le transmite putere şi le ajută să se nască din nou.[235]

Acestea sunt cuvinte izvorâte din har, care convertesc, cuvinte de care avem nevoie pentru a ne călăuzi pe drumul care ne apropie de Dumnezeu.

Cuvântul trebuie restaurat, readus în singura lui locuinţă cuviincioasă: tăcerea.

Din această locuinţă să nu iasă decât ce trebuie, când trebuie, cum trebuie şi cât trebuie, fără să se uite niciodată că o îndepărtare prea prelungită de acest lăcaş al lui îi poate aduce chiar şi moartea.[236]

---

[234] Al. Lascarov Moldovanu, *Cruce şi naţiune*, Craiova, f.a., p. 125.

[235] Mitropolit prof. dr. Nicolae Mladin, *Prin zbuciumul vremii*, Craiova, 2007, p. 117.

[236] Al. Lascarov Moldovan, *op. cit.*, p. 125.

Ce este eul?

Din învăţătura Bisericii cunoaştem că omul are în structura sa ca parte esenţială sufletul, precum şi faptul că acesta are înscris indelebil chipul lui Dumnezeu, care constă în raţiune, sentiment şi voinţă. Aceste funcţiuni sufleteşti sunt orientate sau îndreptate spre Dumnezeu, Care este Adevărul, Binele şi Frumuseţea absolută.

Aceste trei funcţiuni sufleteşti au un centru sau izvor comun, unic, adică **eul**.

Ce este „eul" în sine, în substanţa sa intimă sau în structura sa s-au pronunţat mulţi cercetători ai fiinţei omeneşti. Aşa, de pildă, eul a fost numit nucleul metafizic al personalităţii umane, nucleul primar din care radiază toate manifestările vieţii noastre sufleteşti[237], eul originar, autentic, „duhul", inima, Sfânta Sfintelor sau Sanctuarul sufletului omenesc.

În „eu" există o tendinţă de a se îndrepta totdeauna spre ceva, adică poate avea o direcţionare imanentă răsfrângându-se asupra lui însuşi şi alta transcendentă spre realităţile externe supranaturale. Adică o orientare subiectivă şi alta obiectivă.[238]

În actul creaţiei lumii şi a omului este cuprinsă actualizarea sau materializarea planului de creaţie existent în Dumnezeu din veci.

Prin creaţie omul a fost înzestrat de Dumnezeu cu harul divin, energie dumnezeiască necreată, care a fost slăbită în lucrarea ei prin neascultare. Harul divin a fost restaurat prin jertfa Mântuitorului Hristos şi împărtăşit oamenilor prin Sfintele Taine ale Bisericii, făcând începutul lucrării de transfigurare a firii omeneşti, a spiritualizării sau a

[237] Liviu Rusu, *Estetica poeziei lirice*, Bucureşti, 1944, p. 83.
[238] *Ibidem*, p. 83.

îndumnezeirii prin har. Aceasta este lucrarea harului divin care se sălăşluieşte prin Botez în adâncurile de taină ale sufletului omenesc şi locul de popas sfânt al divinităţii în fiinţa omului, adică altarul sufletului nostru.

Despre această realitate şi despre faptul că Mântuitorul Hristos S-a sălăşluit prin Botez în acest loc s-a pronunţat Sfântul Marcu Ascetul spunând: „Domnul este ascuns de la Botez în Sanctuarul cel mai dinăuntru al fiinţei noastre" şi tot el a spus: „Templul acesta, adică locaşul sfânt al trupului şi al sufletului are şi el un loc în partea dinăuntru a catapetesmei. Acolo a intrat Iisus ca înainte-mergător (Evrei 6, 20), locuind de la Botez în noi".[239]

Despre această realitate ne vorbeşte Părintele Arsenie referindu-se la ceea ce este în sine **eul**: Realitatea noastră centrală cu desăvârşire spirituală e chipul lui Dumnezeu în noi, faptul de fii ai lui Dumnezeu. Acesta este eul nostru adevărat, subiectul nostru, subiectul nostru de mântuire. Cu acest „eu" vorbea Iisus.[240]

Acesta este eul nostru autentic, originar, organul de percepere al celor duhovniceşti, fiinţa noastră autentică din care izvorăsc gândurile şi tendinţele înalte, morale, dorinţele noastre sfinte, năzuinţele spre cele cereşti.

Cu trecerea timpului, în firea omenească a apărut opusul acestui eu, adică un eu fals, un adaos nenatural, nefiresc în viaţa omului, asemenea vâscului care apare în pomi, un parazit, adică eul empiric. Acesta se formează din experienţele, gândurile, atitudinile omului infestate de diferite patimi, egoism etc., adică din viaţa trăită în afara

---

[239] Dumitru Stăniloae, *Teologia morală ortodoxă*, vol. III, Bucureşti, 1981, p. 41.

[240] Episcop Daniil Stoenescu, *Părintele Arsenie – Omul îmbrăcat în haină de in...*, p. 466.

oricărui principiu moral. Altfel spus, acest eu apare ca o coajă, o spuză care închide eul originar şi nu-l lasă să se manifeste, este vălul care acoperă şi înăbuşă aspiraţiile eului profund.

Pe Iisus Îl cunoaştem numai prin iubirea şi bucuria pe care o trăim când renunţăm la „eul" nostru şi când ne aflăm faţă în faţă cu El. Noi trăim uneori dezorientaţi fiindcă eul care stăpâneşte fiinţa noastră e aspru şi nu degajă nici o lumină, iar pentru cele cereşti este refractar, insensibil.

Omul doreşte să fie „el însuşi" cu specificul, cu personalitatea sa, dar uneori nu se regăseşte pe sine deoarece e tulburat de eul empiric, deviat se rătăceşte şi astfel regăsirea este greu de realizat. Pricina acestui fapt se află în orientarea sa exclusiv spre cele materiale, pământeşti, ignorând viaţa duhovnicească, sensibilitatea pentru valorile înalte, precum şi fiorul tainic al trăirilor sfinte.

În această situaţie e necesar să se facă apel la realităţile supranaturale, la harul lui Dumnezeu sălăşluit în fiinţa celui botezat.

Pentru ca harul să devină lucrător sau activ este necesară activitatea, lucrare a omului, deoarece lipsind această lucrare harul divin primit la Botez stă în adâncul sufletului ca o sămânţă care nu rodeşte. Aşadar, harul divin trebuie animat prin eforturile, nevoinţele omului, adică osteneli, renunţări, înfrânări, precum şi prin cele recomandate de Biserică, adică: postul, rugăciunea, privegherea, meditaţia, spovedania etc. La acestea adăugăm cuvântul Mântuitorului Hristos, Care este „plinirea Legii şi a Proorocilor", din plinătatea Căruia am luat şi „har peste har" (Ioan 1, 16). „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16).

CUVÂNTUL

Ca-n basme-i a cuvântului putere,
El lumi aievea-ţi face din păreri,
Şi chip etern din umbra care piere,
Şi iarăşi azi din ziua cea de ieri.

El poate morţii din mormânt să-i cheme;
Sub vraja lui atotputernic eşti,
Străbaţi în orice loc şi-n orice vreme,
Şi mii de feluri de vieţi trăieşti.

Te-atinge doar, şi tu, o biată clipă
Ce tremură'ntre două veşnicii
Priveşti de sus a lumilor risipă,
Şi toat-a lor zădărnicie-o ştii.

Aprinde-n inimi ură sau iubire,
De moarte, de viaţă-i dătător,
Şi neamuri poate-mpinge la pieire,
Cum poate-aduce mântuirea lor.

Voi, căror vi s-a dat solia sfântă
De preoţi ai acestei mari puteri,
Voi, în al căror suflet se frământă
Întunecate valuri de dureri

Şi gânduri de-un întreg popor gândite,
Nu duceţi minunatul vostru dar
Ofrandă mâinilor nelegiuite,
Ci, ca pe sfânta masă din altar,

A-mpărtăşirii taină preacurată,
Aşa cuvântul să vi-l pregătiţi
Ca mii de inimi la un fel să bată,
Şi miilor de veacuri să vorbiţi.

Alexandru Vlahuţă

O, OM!

de Sfântul Ioan Iacob de la Neamţ-Hozevitul

O, om!, ce mari răspunderi ai
De tot ce faci pe lume,
De tot ce spui, în scris sau grai,
De pilda ce la alţii dai,
Căci ea, mereu, spre iad sau rai
Pe mulţi o să îndrume.

Ce grijă trebuie să pui
În viaţa ta, în toată,
Căci gândul care-l scrii sau spui
S-a dus, în veci nu-l mai aduni
Şi vei culege roada lui,
Ori viu, ori mort, odată.

Ai spus o vorbă... Vorba ta,
Mergând din gură în gură,
Va-nveseli sau va-ntrista,
Va curăţi sau va-ntina,
Rodind sămânţa pusă în ea
De dragoste sau ură.

Scrii un cuvânt... Cuvântul scris
E-un leac sau o otravă.
Tu vei muri, dar tot ce-ai scris
Rămâne-n urmă drum deschis
Spre moarte sau spre paradis,
Spre-ocară sau spre slavă.

Ai spus un cântec... Viersul tău
Rămâne după tine
Îndemn spre bine sau spre rău,
Spre curăţie sau desfrâu,
Lăsând în inimi rodul său
De har sau de ruşine.

Arăţi o cale... Calea ta
În urma ta nu piere,
E calea bună sau e rea,
Va prăbuşi sau va-nălţa,
Vor merge suflete pe ea
La pace sau durere.

Trăieşti o viaţă... Viaţa ta
E una, numai una.
Oricum ar fi, tu nu uita:
Cum ţi-o trăieşti, vei câştiga
Ori fericire pe vecie,
Ori chin pe totdeauna.

O, om!, ce mari răspunderi ai!
Tu vei pleca din lume,
Dar ce ai spus, prin scris sau grai,

Sau laşi prin pilda care-o dai
Pe mulţi, pe mulţi, spre iad sau rai
Mereu o să-i îndrume.

Deci nu uita: Fii credincios!
Cu grijă şi cu teamă
Să laşi în inimi luminos,
Un semn, un gând, un drum frumos,
Căci pentru toate, ne-ndoios,
Odată vei da seamă.
Amin.

ജ്ഞ്യ്യുടെ✝യ്യുടെ

RAȚIUNEA NATURALĂ, RAȚIUNEA IDOLATRIZATĂ ŞI RATIUNEA LUMINATĂ DE HAR

Ființa omenească, capodopera creației divine, are o structură dihotomică: trup material şi suflet spiritual.

Din actul creației reiese valoarea omului, care a fost adus la existență într-un mod deosebit față de restul creației: „Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră", a spus Dumnezeu (Facere 1, 26). În acelaşi act al creației Dumnezeu a suflat în fața omului suflare de viață şi s-a făcut omul ființă vie (Facere 2, 7), adică i-a împărtăşit harul divin şi, odată cu aceasta, şi viața spirituală. Prin aceasta omul a intrat în posesia darurilor prin care se diferențiază radical față de celelalte făpturi, adică prin chipul lui Dumnezeu, care constă în rațiune, sentiment, voință, libertate, cugetare, conştiință morală etc.

Prin căderea în păcat a primilor oameni chipul lui Dumnezeu s-a alterat, aşa încât rațiunea, lipsită de har, s-a întunecat, iar omul a fost redus la limitele puterilor sale naturale în ceea ce priveşte cunoaşterea realităților spirituale, a cunoaşterii lui Dumnezeu.

a. Raţiunea naturală

Cu toate acestea, în lumea antică au trăit numeroşi bărbaţi înţelepţi, filosofi păgâni, care, în preocupările lor, au elaborat unele adevăruri sau idei filosofice asemănătoare cu învăţătura creştină. Cunoaştem că, aşa cum Vechiul Testament a fost o călăuză sau pedagog spre Hristos (Galateni 3, 24), tot aşa şi filosofii păgâni au pregătit terenul pentru primirea Mântuitorului Hristos.

Se cunoaşte că Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful (†165) a elaborat teoria Logosului în care susţinea că există o cunoaştere naturală şi că la aceasta au luat parte toţi oamenii, căci toţi au în fiinţa lor un sâmbure de adevăr, un germene din Logosul spermaticos, care se sălăşluieşte în toate fiinţele omeneşti.

Prin Mântuitorul Hristos creştinii posedă pe Logosul desăvârşit, Care S-a întrupat în persoana Sa. Susţinând aceasta, Sfântul Iustin se baza pe Evanghelia Sfântului Ioan, care spune că Logosul sau Cuvântul este „lumina care luminează pe tot omul care vine în lume" (Ioan 1, 9). Aşadar creştinii au cunoscut adevărul deplin, pe când înţelepţii din antichitate posedau numai pe cel „germinal" sau spermaticos.

Apoi, Sfântul Iustin, referindu-se la Heraclit şi Socrate, spune că aceştia trăiau în comunitate cu Logosul şi îi numeşte pe aceştia creştini chiar dacă erau păgâni, despre învăţăturile lui Platon şi ale stoicilor el spune că seamănă cu cele creştine, apologetul Minucius Felix numeşte pe filosofii păgâni „creştini ai antichităţii", iar Clement Alexandrinul spune că filosofia a fost hărăzită grecilor, căci ea a fost

acestora pedagog spre Hristos, precum evreilor Legea lui Moise[241].

În secolele VII şi VI î.Hr., în mintea unor cugetători s-a născut întrebarea cu privire la originea şi menirea sufletului în lume, ţinând seama că în sufletul lor există un dor fierbinte după o izbăvire, o mântuire din această viaţă plină de suferinţe.

În această perioadă a trăit Orfeu, care învăţa că sufletul omenesc este de origine dumnezeiască şi că mijloacele care duc la mântuire sunt: pocăinţa prin asceză, înfrânarea, reţinerea de la vărsarea de sânge şi de la consumarea de carne. Aceia care îndeplinesc aceste porunci vor avea parte de fericire în viaţa veşnică.

Chiar dacă religia orfistă are un caracter pesimist, morala în schimb primeşte un sprijin puternic prin credinţa în o viaţă dincolo de mormânt.

Această credinţă a fost observată şi de Pitagora din Samos (sec. VI î.Hr.), pe care a preţuit-o şi de la care a împrumutat credinţa în răsplata în viaţa de dincolo de mormânt, precum şi morala severă, pe care a cultivat-o.

Pitagora învaţă că în întregul univers există o ordine raţională şi că autorul acestei ordine este Logosul, adică sufletul cosmic care umple prin atotprezenţa Sa lumea întreagă, iar despre sufletul individual spune că este o copie, o parte a sufletului cosmic[242].

Un alt gânditor, care poate fi considerat pedagog spre Hristos este Heraclit din Efes, care vorbeşte despre nesfârşita schimbare a lucrurilor, dar în această schimbare stăpâneşte o ordine minunată, susţinută de raţiunea cosmică numită

---

[241] Pr. Nicolae Terchilă, *Filosofia antică, pedagog spre Hristos*, în vol. „Biserica şi problemele vremii", Sibiu, 1947, p. 13.
[242] *Ibidem*, p. 16.

„Logos". Toate decurg după o lege şi că toate legile omeneşti îşi au obârşia lor în această lege dumnezeiască[243].

Cu Socrate (470-399 î.Hr.), filosofia elină primeşte o orientare nouă, adică nu mai pleacă de la lumea externă, ci de la cea internă, de la legea morală care există în om. Scopul suprem este desăvârşirea morală, iar pentru a ajunge la acest scop este necesară cunoaşterea. Pentru educaţia morală este necesară cunoaşterea de sine, care izvorăşte din recunoaşterea greşelii proprii şi din dorinţa de îndreptare, iar ceea ce duce la cunoaşterea de sine este conştiinţa morală, adică glasul lui Dumnezeu în om, călăuză sigură, la Socrate, pentru cunoaşterea adevărului.

Socrate a fost a personalitate şi un caracter moral deosebit, care l-a îndreptăţit să atace minciuna şi formalismul sofiştilor, decăderea morală prin desfrâu şi corupţie, aviditatea, goana după averi şi posturi înalte. Pe aceşti nelegiuiţi, care se ascundeau sub masca legalităţii, îi critică, le smulge masca, le dezvăluie ticăloşiile şi îi biciuieşte fără îndurare ori de câte ori avea prilejul.

Pe compatrioţii săi voia să-i capaciteze să nu se îngrijească aşa de mult de trup şi de bogăţiile pământeşti, ci mai mult să-şi dea silinţa ca sufletul să fie curat, pe cât se poate. Slujba, chemarea aceasta o are de la Dumnezeu. Dumnezeu va hotărî asupra lui cum va fi mai bine[244].

Pe Socrate îl preocupa în mod deosebit Logosul, pe care-l simţea lucrând în el ca o putere tainică, ajutându-l să descopere, să cunoască adevărul. El se afla neîncetat în contact cu această putere divină, care împrumută vieţii o valoare superioară, se străduieşte la naşterea divinităţii în sufletele oamenilor.

---

243 *Ibidem*, p. 16.
244 *Ibidem*, p. 20.

Datorită Logosului seminal existent în lume şi în sufletul său, Socrate ştie că există un Dumnezeu, că acest Dumnezeu este necunoscut pentru mintea întunecată de patimi, dar este accesibil cunoaşterii cu ajutorul raţiunii purificate. Raţiunea lui Socrate declară posibilitatea cunoaşterii divinităţii, dar şi câtă dificultate şi aproape neputinţă stau în calea acestei cunoaşteri, mai ales de către cei neştiutori. Această dificultate a raţiunii arată implicit limitele ei.

Eforturile lui Socrate ne dovedesc că raţiunea umană luminată parţial de Logosul divin a întrezărit şi a bănuit adevărul, dar că această raţiune nu poate crea valori eterne, pe care le primeşte de-a gata, devenind vas al revelaţiei divine[245].

Pe aceeaşi linie de gândire filosofică s-a înscris şi ucenicul lui Socrate, Platon. Platon susţinea existenţa unei lumi a ideilor, care sunt, după părerea sa, fiinţe existente în lumea cea mai presus de simţuri, în care se află adevărul, binele, frumosul şi toate valorile spirituale. În această lume a ideilor sufletul vede desăvârşirea, adică Dumnezeirea, faţă în faţă. Sufletul este atras spre pământ de pofte şi, intrând în trup, se simte ca într-o închisoare şi doreşte să se întoarcă înapoi în patria sa adevărată[246], în divina lui patrie de odinioară.

Ceea ce îl ţine pe om mereu încordat ca o săgeată către lumea ideilor este o dorinţă adâncă cu neputinţă de împlinit cu ceva din lumea aceasta, este nostalgia unei

---

[245] *Ibidem*, p. 22.
[246] *Ibidem*, p. 22.

fericiri pierdute, este erosul. Adică erosul este iubirea ca mijloc de înălţare a omului prin el însuşi către Dumnezeu[247].

Din modul în care Platon concepe iubirea se poate observa o apropiere destul de clară faţă de creştinism. Iubirea este prezentată de Platon sub trei aspecte: ca divinitate, ca putere cosmică impersonală şi ca stil de viaţă. Iubirea este izvorul virtuţii în viaţă şi fericirea în moarte, ea pătrunde în toate operele divine şi umane şi ne îndeamnă să iubim frumosul, esenţa divinităţii. Cultura îşi are obârşia în iubire, precum şi cele mai de seamă monumente de artă, literatură, gândire şi jertfă. Lumea însăşi este opera iubirii şi de aceea lumea trebuie să trăiască prin iubire şi pentru iubire[248].

Acesta este punctul de interferenţă între creştinism şi platonism. Platon a fost un vizionar, a avut viziunea teoretică a iubirii, intuiţia acesteia, spre deosebire de Mântuitorul Hristos, Care fiind Iubirea însăşi, S-a întrupat şi prin jertfa Sa a răscumpărat omul. Adică a dovedit prin faptă cuvântul Său când spune că: „Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul să şi-l pună pentru prietenii săi" (Ioan 15,13).

***

În antichitate au trăit gânditori cu raţiunea luminată, nealterată de idei preconcepute şi păstrată în limitele naturale, fără concesii sau abateri de la legea morală. Astfel, raţiunea a purtat în sine în stare germinală, potenţială adevărul pe care ni l-a revelat în mod desăvârşit Mântuitorul Hristos. El este lumina lumii (Ioan 8, 12), făclia care

---

[247] Pr. Prof. Dumitru I. Belu, *Despre Iubire*, ed. a III-a, Craiova, 2007, pp. 66-69.

[248] Pr. Nicolae Terchilă, *op. cit.*, p. 23.

strălucește în întuneric, luceafărul care strălucește în inimi (II Petru 1, 19), lumina cea veșnică pe care întunericul nu a cuprins-o (Ioan 1, 5) și nu o va cuprinde niciodată.

b. Rațiunea idolatrizată

În decursul veacurilor au existat în istoria omenirii anumite personalități care, prin activitatea lor deosebită, au fost deschizători de drumuri în diferite domenii ale vieții, adică au realizat lucrări de valoare excepțională, monumente de referință în sectorul de viață respectiv. Aceste realizări nu și-au păstrat puritatea sau originalitatea lor, căci chiar în timpul vieții acestor autori s-au ivit epigoni care au alterat fondul doctrinar falsificându-l. Așa s-a întâmplat în domeniul filosofiei, istoriei, literaturii și, ceea ce este dureros, și în sfera vieții religioase.

Religia creștină a fost atacată de eretici chiar în timpul vieții Sfinților Apostoli, ca de pildă Simon Magul, Cerint ș.a., continuându-se de-a lungul veacurilor până în zilele noastre.

Ereticii au atacat învățătura Mântuitorului Hristos și a Sfinților Apostoli introducând elemente eterogene luate din diferite sisteme filosofice, fapt care a determinat Biserica să ia atitudine și prin Sfinții Părinți întrunite în Sinoadele Ecumenice, a restabilit învățătura în forma ei originară.

În secolul al XVI-lea a apărut erezia lui Martin Luther (1517), care a dat creștinismului cea mai puternică lovitură cunoscută până la începutul secolului XXI.

Ideea de la care a plecat Luther în acțiunea reformatoare a fost revenirea creștinismului la puritatea doctrinară autentică, așa cum a fost în faza inițială, la care

s-a adăugat şi nemulţumirea faţă de situaţia în care se afla Biserica apuseană în acel moment. Se cunosc inovaţiile, abaterile doctrinare ale acestei Biserici ca: Filioque, azima, primatul papal, indulgenţele, ascultarea fără şovăire de autoritatea papală, cazuismul, viaţa morală care lăsa de dorit etc.

Pentru a-şi pune în practică ideile sale reformatoare Luther a făcut apel la resursele raţiunii umane, adică de a trece doctrina creştină printr-un proces de reformă raţională, ajungând în acest fel dependent de raţiune, dependenţă cunoscută ca servitutea raţională a protestantismului.

La acestea se adaugă influenţa nefastă, derutantă a evreului Nicolae de Lyra, convertit la catolicism, dar care a mai făcut un pas intrând şi în călugărie, respectiv în ordinul franciscanilor. Acesta a intrat în legătură cu evreii Maimonide, Solomon şi cu tosafiştii (savanţi talmudişti), de la care a împrumutat multe din argumentele sale contra Bisericii, pe care le-a transmis lui Luther[249].

Luther, în acţiunea sa reformatoare, a trecut prin filiera raţiunii tot ceea ce ţinea de fondul religiei creştine. Adică a respins: crucea, icoanele, Sfânta Tradiţie, Sfânta Liturghie, faptele bune în realizarea mântuirii, cinstirea sfinţilor, a Maicii Domnului, rugăciunile pentru cei morţi, sfintele moaşte, preoţia, susţinând că toţi credincioşii sunt preoţi; din cele şapte Sfinte Taine a admis numai Botezul şi Cuminecătura, dar adaptate la vederile sale reformatoare.

În ceea ce priveşte harul divin, Biserica învaţă că acesta se împărtăşeşte prin preoţi şi arhierei, care au succesiune apostolică. Ori, protestanţii neavând această succesiune apostolică, se înţelege de la sine că nu au harul

---

[249] Dr. Nicolae Paulescu, *Spitalul*, Ed. Vicovia, Bacău, 2010, p. 121.

divin şi fără acesta le lipseşte ceea ce ţine de fondul credinţei creştine.

Tot de fondul doctrinar al Bisericii aparţine şi învăţătura despre creaţie, în care se cuprinde creaţia omului, respectiv trupul şi sufletul. În structura sufletului este înscris indelebil chipul lui Dumnezeu, care constă în raţiune, sentiment şi voinţă întrucât sunt orientate şi îndreptate spre Dumnezeu, ca termenul lor final.

Raţiunea este funcţia sau instrumentul de cunoaştere a sufletului omenesc care, ca tot ceea ce este creat, poartă pecetea limitelor realităţilor care ne înconjoară.

Ţinând seama de constituţia noastră omenească, adică formată din trup şi suflet, este de la sine înţeles că noi trăim deodată, dar şi în paralel două moduri de viaţă: una fizică, biologică sau fiziologică şi alta religioasă.

Viaţa fizică este redusă la simţuri, la ceea ce poate să ofere omului aceste simţuri, adică bunăstarea materială, confortul, condiţiile de viaţă oferite de civilizaţie etc.

Omul, însă, nu este mulţumit numai cu ceea ce i se oferă de către realitatea materială.

Viaţa sufletească este atât de bogată încât cu greu poate fi exprimată în cuvinte. Omul trăieşte o gamă largă de emoţii, pasiuni, sentimente de iubire, doruri şi năzuinţe spre cele cereşti, care îşi vor găsi împlinirea numai atunci când sufletul se va odihni în Dumnezeu (Fericitul Augustin).

Există, aşadar, două moduri de a concepe viaţa: unul materialist, în perfectă armonie cu simţurile şi datele imediate ale cunoştinţelor, cu raţiunea practică limitată la viaţa pământească.

Direcţia materialistă a gândirii o găsim la Democrit, filosof din antichitate, care nu admitea existenţa realităţilor

care trec dincolo de limitele empirice ale existenţei văzute, pe care le declară inexistente, mitice, ficţiuni[250].

În decursul istoriei au fost gânditori care au pus la îndoială posibilitatea raţiunii ca instrument de cunoaştere exactă a realităţilor, între care Socrate în controversele sale cu sofiştii, care pretindeau că pot dovedi cu aceeaşi logică şi teza şi antiteza aceleaşi probleme.

Se ştie că raţiunea este o funcţie a spiritului şi ca atare se resimte pozitiv de viaţa interioară, sufletească a omului, respectiv viaţa duhovnicească, dar şi negativ de viaţa trăită în patimi. Adică un om cu o viaţă de meschinărie şi patimă nu va înţelege nimic din bucuriile duhului, dar cel ce trăieşte sub iluminarea acestor bucurii, va avea o raţiune care le înţelege[251].

De aici concluzia că există o infirmitate a raţiunii în ceea ce priveşte cunoaşterea şi definirea adevărului şi a altor probleme de limită. Aşadar, raţiunea neputincioasă face loc Raţiunii divine sau Revelaţiei.

Raţiunea divină s-a întrupat în persoana Mântuitorului Hristos, om adevărat şi Dumnezeu adevărat. Despre aceasta mai pe larg în partea ultimă a acestui capitol.

De raţiune ca instrument de cunoaştere a realităţilor supranaturale s-a folosit mai întâi Arie, care a vrut să înţeleagă pe Dumnezeu în Hristos, să-L dovedească în chip raţional şi, de aceea, s-a poticnit şi a căzut în erezie. Arianismul este un păgânism reînviat, pentru că micşorează pe Dumnezeu-Omul Hristos reducându-L la rangul de semizeu, la nivelul unui om obişnuit[252].

---

[250] Protos. Arsenie Boca, *Rostul încercărilor*, *op. cit.*, p. 20.

[251] Mitropolit Nicolae Mladin, *Tinereţe şi Înviere*, în vol. „Tineretul şi Creştinismul", Craiova, 2008, p. 25. (în acelaşi vol.: pp. 37, 113, 146, 147)

[252] Sf. Iustin Popovici, *Omul şi Dumnezeul-Om*, Ed. Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2010, p. 192.

La Sinodul I Ecumenic s-a stabilit, în primele şapte articole ale Simbolului de credinţă, învăţătura despre dumnezeirea Mântuitorului Hristos, dar atacurile împotriva Sa au continuat de-a lungul veacurilor determinând ţinerea celorlalte Sinoade Ecumenice şi culminând cu reforma lui Luther (1517).

Dar, arianismul n-a fost înmormântat încă; astăzi el este mai la modă şi răspândit mai mult ca oricând. Există dovezi suficiente în ereziile care vor să dovedească faptul că Mântuitorul Hristos nu este Dumnezeu, ci un mare om, un înţelept, cel mai mare filosof, dar, oricum, nu este Dumnezeu[253].

Cei care au tăgăduit divinitatea Mântuitorului Hristos au inventat o serie de teorii raţionaliste prin care vor să „dovedească" susţinerile lor. Se cunoaşte că în secolul al XIX-lea s-a format şcoala critică Teologică din Tübingen care, prin reprezentanţii săi, a susţinut că religia creştină nu este altceva decât un mit.

De pildă, David Friederich Strauss în cărţile sale „Viaţa lui Iisus" şi „Credinţa veche şi nouă", spune că evangheliile sunt nişte colecţiuni de mituri[254], iar asirologul P. Jensen susţine că Mântuitorul Hristos este o formă legendară a unui mit babilonian[255]. Arthur Drews, protestant raţionalist, fost profesor de filosofie în oraşul Karlsruhe, a urmat aceeaşi cale a contestării dumnezeirii Mântuitorului Hristos în cartea „Christus mythe", adică mitul despre Hristos. Concluzia pe care o trage la finalul acestei cărţi este că Iisus Hristos, ca persoană istorică, n-a existat niciodată[256].

---

[253] *Ibidem*, p. 194.
[254] Pr. Dr. Sofron Vlad, *Şcoala mitologică*, Sibiu, 1943, p. 5.
[255] *Ibidem*, p. 14.
[256] *Ibidem*, p. 22.

În secolul al XIX-lea a trăit Friederich Nietzsche (†1900), fiu de pastor protestant, considerat ca părinte al teoriei „moartea lui Dumnezeu".

Pentru a înţelege afirmaţia „morţii lui Dumnezeu" este necesar să cunoaştem mai întâi atitudinea sa faţă de creştinism, pe care îl înfierează şi îl împroaşcă cu cele mai crude expresii: „Osândesc creştinismul, şi în contra Bisericii creştine ridic cea mai teribilă acuzare din câte a putut vreodată să ridice un acuzator... Voi scrie acuzarea mea contra creştinismului pe toate zidurile pe care le voi găsi... Pentru mine, creştinismul e unicul mare blestem, unica mare depravare... Pentru mine, creştinismul este o nemuritoare pată de ruşine asupra omenirii..."[257]. Nietzsche a murit nebun.

Cei care au susţinut ideile aberante ale teoriei „morţii lui Dumnezeu" au proiectat o reformă a religiei creştine, adică o religie fără Dumnezeu, numai cu valoare etică.

Esenţa religiei creştine, Dumnezeu, a fost eliminată şi se renunţă la forme şi ceremonii, la dogme şi minuni, la supranatural şi la divin. Conţinutul noii religii trebuie structurat după această afirmaţie tragică: „Dumnezeu este mort, nu există".

Ulterior s-au adăugat şi alte elemente componente ale noii religii, ca de pildă: demitologizarea Sfintei Scripturi, respingerea Bisericii tradiţionale şi eliminarea totală a Sfintei Tradiţii[258].

Cu eliminarea elementelor mitice din Sfânta Scriptură, adică demitizarea ei, s-a angajat teologul protestant Rudolf Bultmann, care a susţinut că doctrina actuală a

---

[257] C. Rădulescu-Motru, *Puterea sufletească*, Bucureşti, 1930, pp. 48-49.
[258] Pr. Prof. Petru Rezuş, *Teologia ortodoxă contemporană*, Timişoara, 1989, pp. 386- 387.

religiei creştine nu este cea autentică, fiindcă a fost invadată la formarea sa de concepţiile mitice ale scriitorilor biblici.

Între miturile din Sfânta Scriptură Bultmann numără mai întâi referatul cosmogonic al lui Moise, paradisul terestru, starea paradisiacă a protopărinţilor Adam şi Eva, potopul, turnul Babel, expunerile mitice ale profeţilor Vechiului Testament, iar miturile din Noul Testament sunt cele relative la un Mesia preexistent, născut din fecioară, coborârea la iad, înălţarea la cer, concepţiile mitice eshatologice (I Tesaloniceni 4,16) etc.[259]

Acesta este, într-o prezentare sumară, tabloul sumbru, extrem de dureros, al urmărilor nefaste ale idolatrizării raţiunii umane implicată în falsificarea adevărurilor supranaturale ale creştinismului.

c. Raţiunea luminată de credinţă şi de har

Atacurile furibunde ale protestanţilor, enormităţile unei gândiri pretins teologice au eliminat din învăţătura creştină şi noţiunea de Dumnezeu, fără de care nu se poate vorbi despre religie, căci lipseşte elementul esenţial care o defineşte. Mai mult, au ajuns să vorbească chiar de un „ateism creştin", iar Sfânta Scriptură, pe care aceştia o socotesc ca unicul izvor al revelaţiei dumnezeieşti – „sola Scriptura", au supus-o unei critici raţionale, încât nici una din cărţile care o compun n-a rămas neatacată.

Câteva relatări despre Sfânta Scriptură:

Sfânta Scriptură cuprinde colecţia cărţilor sfinte şi canonice scrise sub inspiraţia Sfântului Duh. Inspiraţia divină este înrâurirea Duhului Sfânt asupra scriitorului

[259] *Ibidem*, pp. 380-381.

omenesc, care cuprinde în sine îndemnul la scriere, sprijinirea şi ferirea de rătăcire şi comunicarea unor revelaţii divine pozitive în timpul scrierii[260].

Despre inspiraţia Sfintei Scripturi avem dovezi în descoperirea dumnezeiască, adică în izvoarele descoperirii divine, în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie.

Dovezi despre inspiraţia Sfintei Scripturi avem în Vechiul Testament şi Noul Testament.

Autorii Vechiului Testament mărturisesc că cele scrise de ei au o înrâurire divină, un îndemn sau o poruncă divină. Aşa, de pildă, la Ieşire 17, 14 este scris: „Atunci a grăit Domnul către Moise: Scrie acestea în carte spre pomenire şi spune lui Iosua că voi şterge cu totul pomenirea lui Amalec de sub cer".

Proorocii au fost mijlocitorii revelaţiei divine, Dumnezeu fiind Cel ce porunceşte şi mijlocitorul ascultă. Pe Moise, Dumnezeu îl cheamă spunându-i pe nume: Moise, Moise..., iar el a răspuns: Iată-mă (Ieşire 3, 4). „Acum, vino, Eu te voi trimite la Faraon, zice Domnul către Moise, şi vei scoate din Egipt pe poporul Meu, pe copiii lui Israel" (Ieşire 9, 10).

Conştienţi de faptul că au fost trimişii Domnului, profeţii spuneau: „Şi a zis Domnul către mine..." (Isaia 8, 1); „Ascultaţi cuvântul Domnului" (Isaia 1, 10); „Cuvântul Domnului care a fost către Ieremia..." (Ieremia 30, 1-2); „A fost cuvântul Domnului către mine..." (Iezechiel 1, 3).

Prin cuvântul prin care Dumnezeu se adresează proorocilor, Dumnezeu comunică adevăruri doctrinare şi morale, dar îi face şi împlinitori ai planurilor Sale. De pildă, proorocul Isaia spune: „Şi am auzit glasul Domnului care

---

[260] Pr. Vladimir Prelipceanu (şi colab.), *Studiul Vechiului Testament*, Bucureşti, 1955, p. 32.

zicea: Pe cine voi trimite şi cine va merge pentru Noi? Şi am răspuns: Iată-mă, trimite-mă pe mine" (6, 8).

Când Dumnezeu trimite pe prooroci la lucrarea de propovăduire a cuvântului Său, El îi îndrumă să nu le fie frică (Ieremia 1, 17) şi că El îi va învăţa ce trebuie să vorbească: „Mergi dar: Eu voi deschide gura ta şi te voi învăţa ce să grăieşti", spune Dumnezeu lui Moise (Ieşire 4, 12), iar proorocului Ieremia Dumnezeu îi spune: „Să nu te temi de dânşii căci Eu sunt cu tine ca să te izbăvesc", zice Domnul. „Şi Domnul mi-a întins mâna, mi-a atins gura şi mi-a zis Domnul: Iată am pus cuvintele Mele în gura ta" (Ieremia 1, 9).

În Noul Testament Mântuitorul precizează că Sfintele Scripturi ale Vechiului Testament au fost scrise sub inspiraţia Duhului Sfânt, iar Sfinţilor Apostoli le spune să nu fie îngrijoraţi de ce vor răspunde când vor fi duşi în faţa dregătorilor, căci Duhul Tatălui Ceresc va vorbi prin gura lor (Matei 10, 20), iar Duhul Sfânt îi va învăţa toate şi le va lumina mintea (Ioan 14, 26).

Sfinţii Apostoli au adoptat aceiaşi atitudine faţă de Sfânta Scriptură, urmând exemplul Mântuitorului Hristos. Astfel, Sfântul Apostol Pavel spune că: „Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu" (II Timotei 3, 16), iar Sfântul Apostol Petru spune, de asemenea, că: „niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu au grăit purtaţi de Duhul Sfânt" (II Petru 1, 21).

Concluzia acestor relatări este că raţiunea omului, supunându-se cu smerenie lucrării harului divin, primeşte o deschidere de orizont la nivelul în care Dumnezeu Însuşi vede finalitatea creaţiei Sale, vede cu „ochii" lui Dumnezeu,

gândeşte cu mintea îndumnezeită, înţelege în lumina divină şi cele de aici şi cele eterne ale existenţei[261].

Când trupul este purificat de patimi, cu raţiunea luminată sau poleită de Har, cu viaţa renăscută în făptura cea nouă, cea pogorâtă din Cer, înţelesurile lucrurilor iau altă înfăţişare şi se umplu de alt sens, metafizic. Aceasta se datorează ieşirii raţiunii din labirintul cunoaşterii omeneşti în lumina raţiunii divine a lucrurilor, cu care are de acum contingenţă (atingere) ca fiu al lui Dumnezeu sau „dumnezeu după har" (Sfântul Simeon Noul Teolog)[262].

Din cele precedente am văzut că raţiunea nu poate cunoaşte pe Dumnezeu prin puterile proprii, oricâte piscuri de întrebări i-ar pune. Dumnezeul raţiunii e un Dumnezeu abstract, un postulat, deci nu putem ieşi pe această cale din limitele sale.

Însă mintea, raţiunea luminată de har străluceşte de dumnezeieşti înţelegeri, stăruie în cunoştinţă şi smerenie, se îmbracă în lumina dumnezeiască şi se face ca focul, arzând toate gândurile deşertăciunii. Iar slabă este mintea care umblă dezbrăcată de haina luminii, fără cunoştinţă, fără interes pentru izbăvirea din temniţă, fără ascultarea de Dumnezeu[263].

Acestea ar trebui să le ştie şi cei care au idolatrizat raţiunea, izvor al atâtor erezii.

---

[261] Protos. Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei...*, pp. 147-148.

[262] Idem, *Omul îmbrăcat în haină de in şi îngerul cu cădelniţă de aur...*, p. 416.

[263] *Ibidem*, p. 416.

ÎNTÂLNIRILE CU PĂRINTELE ARSENIE BOCA

Fiind din Ţara Făgăraşului, am auzit de Părintele Arsenie la scurt timp după ce sfinţia sa a început lucrarea duhovnicească la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Se vorbea între oameni despre un părinte călugăr făcător de minuni, care cunoaşte gândurile şi sufletele oamenilor, precum şi faptele acestora chiar de la prima întâlnire, dar şi suferinţele şi necazurile cu care se confruntau. Pe aceştia Părintele îi îndruma prin sfaturile pe care le dădea, ajutându-i astfel să depăşească situaţiile dificile în care se aflau.

În 1942, pe când eram în clasa a şaptea primară, am vorbit cu colegii într-o pauză despre Părintele Arsenie cu oarecare reţinere respectuoasă şi sfială, pentru că eram nedumeriţi de marele dar pe care îl primise de la Dumnezeu şi nu puteam pricepe cum se putea ridica un monah la aşa înălţime duhovnicească, depăşind tagma preoţilor de parohii. Se crease între noi o atmosferă apropiată de evlavie prin cugetările noastre cucernice (atât cât se putea realiza la vârsta noastră, fiind abia în pragul adolescenţei şi cu puţine cunoştinţe de religie). La un moment dat, ca urmare a atmosferei în care ne aflam vorbind despre mănăstire, despre călugări şi despre cele ce ţineau de credinţa în Dumnezeu, le-am spus colegilor: „Eu mă fac călugăr!” Reacţia unui coleg a

fost promptă şi m-a temperat, gândindu-se că graba cu care am vorbit despre o aşa hotărâre are în sine un elan care s-ar putea să se diminueze, ba chiar să dispară cu timpul, ceea ce nu s-a întâmplat.

Au trecut doi ani de la acel moment şi, în februarie 1944, am avut bucuria să-l întâlnesc pe Părintele Arsenie.

Mă aflam în curtea Academiei Teologice din Sibiu, unde aşteptam să se deschidă aula în care se ţineau adunările Oastei Domnului. Sfinţia sa era în curte şi privea credincioşii care veniseră la adunare. La un moment dat s-a oprit în dreptul meu şi, privindu-mă pătrunzător, m-a întrebat, fără să-l fi provocat: „Care din părinţii tăi a fost la mănăstire?" Mănăstirea, se înţelege, era una singură: cea de la Sâmbăta de Sus, căreia îi aparţinea Părintele Arsenie. I-am răspuns laconic: „Mama." Atât, şi a trecut mai departe.

Ce va fi văzut Părintele la mine – un copil de la ţară, îmbrăcat ca atare, chiar dacă acum eram elev la o şcoală bisericească – de a intrat în vorbă cu mine, nu mi-am dat seama atunci. Mai târziu, am meditat mai mult la acel moment şi n-am reuşit să găsesc altă explicaţie decât aceea că sfinţia sa a văzut în mine ceea ce aveam să fiu peste ani, adică monah şi preot.

Ajungând la conducerea Bisericii Ortodoxe din Ardeal, Mitropolitul Nicolae Bălan a intreprins lucrarea de îmbunătăţire a situaţiei Bisericii şi între obiectivele care trebuiau realizate era şi reînvierea monahismului, pe primul loc fiind Mănăstirea Brâncoveanu.

Mănăstirea şi-a reluat activitatea în anul 1939, după ce a fost închisă peste 140 de ani, primul călugăr fiind Părintele Arsenie însoţit, după puţin timp, şi de părintele Serafim Popescu.

Pentru a învăţa duhovnicia la locul cel mai bun, pentru a cunoaşte rânduielile vieţii monahale, călugăria ca atare, Părintele Arsenie a fost trimis la Muntele Athos, unde a avut ca îndrumător duhovnicesc pe arhimandritul Antipa Dinescu.

De la un coleg al meu, al cărui tată era în relaţii duhovniceşti deosebit de apropiate cu Părintele, am aflat multe lucruri despre sfinţia sa. Şi anume că, pe când se afla în Muntele Athos, Părintele a fost binecuvântat de Dumnezeu cu daruri duhovniceşti care nu se dau oricui. Fiind în Sfântul Munte, Părintele s-a rugat Mântuitorului Hristos să poată întâlni un călugăr de la care să primească sfaturi duhovniceşti, dar, printr-o rânduiala dumnezeiască, nu a primit răspunsul aşteptat. A făcut, atunci, rugăciuni şi către Maica Domnului şi dânsa i s-a arătat, l-a luat de mână şi l-a urcat pe vârful Muntelui Athos, într-un loc prăpăstios, mergând pe o cărare atât de strâmtă încât abia puteai pune piciorul. Au ajuns apoi într-un loc mai larg, unde Maica Domnului l-a înfăţişat Sfântului Serafim de Sarov (1759-1833), după care s-a făcut nevăzută.

Părintele Arsenie s-a folosit de sfaturile primite de la Sfântul Serafim de Sarov, care i s-a mai arătat după aceea de câteva ori. Sfinţia sa a relatat această minune câtorva apropiaţi, între aceştia fiind şi Nicolae Codrea din Drăguş, tatăl colegului amintit, pe care sfinţia sa îl considera mai călugăr decât mulţi călugări din mănăstiri, chiar dacă dânsul era mirean.

De aici se poate trage concluzia că Părintele Arsenie avea o harismă, un dar excepţional de la Dumnezeu, căci numai aşa se poate explica faptul că Maica Domnului i s-a arătat aşa cum s-a arătat unui sfânt care trăise în urmă cu o sută de ani, adică Sfântul Serafim de Sarov.

Pelerinajul în Sfântul Munte a avut loc în anul 1939 şi tot în acest an sfinţia sa şi-a început activitatea duhovnicească unică la Mănăstirea Brâncoveanu. Lucrarea duhovnicească a Părintelui Arsenie, nemaiîntâlnită la noi în ţară, este dovada faptului că Dumnezeu a binecuvântat ţara noastră trimiţându-ni-l pentru a trezi, a sfătui, a mustra duhovniceşte şi a îndruma pe oameni pentru a trăi viaţa în duhul şi în spiritualitatea autentic creştine, asemenea primilor creştini.

Anii care au urmat după revenirea de la Sfântul Munte au fost anii de vârf ai activităţii duhovniceşti ai sfinţiei sale, cunoscută de credincioşi din toate categoriile sociale datorită predicilor, felului în care săvârşea Sfânta Liturghie şi Sfânta Spovedanie şi atitudinii binevoitoare faţă de credincioşii care frecventau Sfânta Mănăstire Brâncoveanu.

La câteva luni după ce l-am cunoscut, în aprilie 1944, toate şcolile şi-au întrerupt activitatea datorită frontului din răsărit, care ajunsese la graniţa ţării noastre. Aşadar, am plecat acasă şi, când s-a apropiat sărbătoarea Sfintelor Paşti, am pornit în pelerinaj la Mănăstirea Brâncoveanu pentru a petrece această sfântă sărbătoare în acel locaş binecuvântat. Acolo fiind, l-am rugat pe Părintele Arsenie să mă primească la Sfânta Spovedanie. Mi-a răspuns: „Ceva mai încolo, când voi începe să spovedesc, te voi lua şi pe tine."

Aşa a început apropierea mea de Mănăstirea Brâncoveanu şi de Părintele Arsenie, adică pelerinajele pe care le-am făcut adeseori. Totodată, acela a fost şi un moment de răscruce al vieţii mele. Aveam doar şaisprezece ani şi jumătate.

Timp de patru ani, până în 1948, am făcut ucenicie duhovnicească la această mănăstire, respectiv ascultare de

Părintele Arsenie, adică m-am lăsat îndrumat întru toate de sfinţia sa. Îmi arăta scăderile şi lacunele vieţii mele – pe care le îndrepta – însă dorinţa mea cea mai arzătoare era să fiu primit la Sfânta Spovedanie.

Cu astfel de năzuinţe în suflet, dar şi cu credinţa neclintită că mă voi mărturisi sfinţiei sale, am plecat către Mănăstire.

La Mănăstirea Brâncoveanu era atunci o viaţă ca în vremea primilor creştini: dragoste duhovnicească, bunătate, respect, bunăcuviinţă etc., tot ceea ce era necesar să facă parte din zestrea spirituală a creştinilor, adică să caracterizeze pe un om duhovnicesc. Acestea se găseau la călugării de aici, precum şi la credincioşii care frecventau această mănăstire. N-am mai întâlnit până atunci şi nici de atunci încoace o asemenea atmosferă undeva.

Au urmat alte pelerinaje la Mănăstirea Brâncoveanu, uneori mai dese, chiar dacă aveam de străbătut o distanţă destul de mare (30 km) şi fără mijloace de transport. Cu toate acestea, greutăţile erau depăşite de râvna care ne stăpânea, precum şi de gândul la folosul duhovnicesc pe care îl vom avea ca urmare a acestor osteneli.

Cu prilejul acestor pelerinaje îl întâlneam pe Părintele, dar n-am mai îndrăznit să-i cer să mă spovedească. Eram convins că sfinţia sa era cunoscător al sufletului omenesc şi că vede viitorul şi că mă va primi la spovedanie atunci când va vedea că am făcut progrese în cele duhovniceşti.

Că este cunoscător al sufletului omenesc se vede din cuvintele spuse de sfinţia sa unor credincioşi apropiaţi: Mă, eu cunosc în voi până la al treilea neam", şi aveam să mă conving personal de aceasta. Înainte de a pleca în armată, m-am dus la dânsul la mănăstire, având o durere sufletească,

dar n-am apucat să-i spun ce suferinţă am, că mi-a spus motivul pentru care l-am căutat. A fost cu atât mai uimitor pentru mine, pentru că nu mai vorbisem cu nimeni despre problema mea, nici chiar cu mama. Aşadar, mergeam adeseori în pelerinaj la această mănăstire şi, întâlnindu-mă cu sfinţia sa, îmi arăta cu acel prilej câte un mic defect, câte o neîmplinire duhovnicească pe care o aveam, dar îmi arăta şi cum pot să scap de scăderile, de minusurile vieţii mele. Mă străduiam să mă corectez, gândindu-mă că atunci când voi merge la spovedanie să nu mă ruşinez şi nici să nu-l împovărez prea mult cu păcatele mele.

Cu vreo zece zile înainte de Sfintele Paşti ale anului 1948 am plecat din nou la mănăstire, cu credinţa neclintită că mă voi spovedi la sfinţia sa, adică aveam convingerea că sunt pregătit pentru acest moment. Ajungând la mănăstire, a doua zi dimineaţa l-am întâlnit pe Părintele pe cărarea care ducea la biserică şi cum m-a văzut m-a întrebat: „Cum merge cu şcoala?" I-am răspuns că merge bine, dar l-am rugat din nou, cu mare nădejde, să mă primească la Sfânta Spovedanie. Răspunsul a fost cel aşteptat de câţiva ani: „Că bine ai zis tu." Am apreciat această spovedanie ca pe cea mai frumoasă spovedanie din viaţa mea. Trecusem de puţin timp peste vârsta de douăzeci de ani.

Mai târziu, am intrat în biserica plină de credincioşi, veniţi pentru mărturisire. Mi-aduc aminte că am intrat în biserică cu mai mult decât emoţia sfântă cu care te duci la spovedanie, pentru că starea sufletească era deosebită: Mă mărturisesc la Părintele Arsenie! Ştiam ce se spune despre sfinţia sa ca duhovnic: că ştie totul, că nu poţi să-i ascunzi nici un gând, că uneori e mai aspru, dar îndeosebi ştiam că eram în faţa unui sfânt.

Când m-a văzut cu câtă emoție am intrat în biserică, mi-a spus câteva cuvinte de încurajare și m-a chemat: Vino, frate, vino la spovedanie! Auzindu-l vorbind atât de frumos, toată emoția mi-a trecut. Am îngenuncheat înaintea scaunului de spovedanie, iar sfinția sa m-a căutat într-un carnet unde avea înscriși pe cei care urmau să fie spovediți și care erau mai mulți de 150 și, negăsindu-mă repede, m-a întrebat: Ce număr ai, frate Prescure? Și i-am răspuns că eram al 145-lea.

Mărturisirea n-a durat mai mult de un sfert de ceas, dar am spovedit și ultimul gând pe care îl aveam în mintea mea. Părintele nu m-a întrebat nimic, doar mi-a spus ce anume aveam să fac în legătură cu un păcat sau altul și mi-a răspuns foarte clar la cele câteva întrebări pe care i le-am pus. La sfârșit, mi-a spus să merg a doua zi la biserică să primesc Sfânta Împărtășanie.

În ceea ce privește faptul că nota în carnet pe cei pe care îi spovedea, aceasta dovedește răspunderea duhovnicului pentru fiii săi duhovnicești și grija pe care le-o purta pomenindu-i în rugăciunile personale, atât la chilie, cât și la Sfânta Liturghie.

În zilele care au urmat după această spovedanie, stările sufletești trăite în ambianța Mănăstirii Brâncoveanu au fost de neuitat. Serile, după Vecernie, le petreceam în plimbări pe malurile lacurilor mănăstirii. Într-acele apusuri, când ziua se pleca spre noapte, n-auzeam în peregrinările mele singuratice decât clipocitul valurilor râului Sâmbăta, care curge în apropiere și care completa adierile vântului care foșnea crengile brazilor de la Sâmbăta. Era liniștea ce completa frântura de pace harică dăruită de Sfântul Duh: „Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum lumea vă dă vă dau Eu”, a spus Mântuitorul Hristos (Ioan 14, 27).

După ce anii au trecut şi viaţa mi-a adus cu sine destule momente grele, aveam să rechem de multe ori în memoria mea afectivă frumuseţea cerească a acelor clipe ce mi-au mângâiat sufletul tinereţii, dar şi mai târziu în viaţă.

În acel an avea să fie şi ultima sărbătoare a Sfintelor Paşti la care a luat parte şi Părintele Arsenie la Sâmbăta de Sus. Între cei care au participat la sărbătoarea Învierii a fost şi părintele Stăniloae cu familia, precum şi o mulţime de studenţi de la facultăţile din ţară. Între aceştia a fost şi s-a remarcat atunci viitorul arhimandrit, părintele Dometie Manolache, căruia Părintele îi spunea Cucuzel pentru vocea sa plăcută şi cunoştinţele sale într-ale muzicii psaltice, la care se adăuga evlavia şi dragostea sa faţă de cele duhovniceşti şi viaţa sfântă în care petrecea.

Tânărul Manolache avea să fie călugărit la Mănăstirea Prislop după terminarea studiilor, la 6 iulie 1949 (în aceeaşi zi şi lună în care avea să treacă la cele veşnice) şi după ce a slujit acolo câţiva ani, avea să fie mutat la Mănăstirea Afteia şi mai târziu la Râmeţ, unde avea să moară neaşteptat, în anul 1975.

Atunci, la sfârşitul sfintei slujbe a Învierii, părintele Stăniloae a rostit un cuvânt prilejuit de acel moment sfânt. Apoi, Părintele Arsenie a citit o rugăciune de dezlegare, rostită de obicei de către ierarhii Bisericii la hramuri, ori în alte momente deosebite. Sfârşitul acestei rugăciuni a fost mişcător până la lacrimi, mai ales atunci când a rostit, cu ochii înlăcrimaţi, acel: „Iartă-i, Doamne!” Am plâns cu toţii atunci, gândindu-ne la despărţirea ce avea să se petreacă, de Părintele Arsenie. Şi, într-adevăr, după câteva luni, Părintele avea să fie strămutat la Mănăstirea Prislop, unde avea să continue lucrarea duhovnicească începută la Mănăstirea Sâmbăta de Sus.

Fiind la Prislop, era anevoios să-l întâlnesc, dată fiind distanţa mare care trebuia parcursă, dar era şi situaţia în care mă aflam. Dobândisem o oarecare experienţă duhovnicească şi, crescând cu vârsta, n-am mai avut nevoie să mă duc toată ziua la dânsul. Altminteri, putea fi şi deranjant să-l tot caut. Ştiam drumul pe care trebuia să merg şi ce am de făcut pentru a-l parcurge şi am mers înainte.

A urmat apoi o perioadă grea pentru sfinţia sa, adică era urmărit şi tracasat, ba şi închis, aşa încât întâlnirea era imposibilă.

Abia în 1963 l-am întâlnit în Bucureşti. Era încadrat la Patriarhie şi lucra la Schitul Maicilor; trecând pe acolo, ne-am întâlnit. Văzându-mă, Părintele a exclamat cu voioşie: „Eee, ce bărbat te-ai făcut!" Am stat puţin de vorbă cu dânsul şi de atunci nu ne-am mai văzut. Nici drumurile nu ni s-au intersectat, nici eu nu l-am mai căutat. Cred că întâlnirea noastră, dacă n-a fost fizică, a fost spirituală, ţinând seama de un lucru pe care sfinţia sa cred că nu l-a neglijat niciodată: Ne cuprindea în dragostea şi rugăciunile sfinţiei sale, iar acest fapt cuprindea totul.

Cu darul pe care îl avea, Părintele ştia că i se apropie sfârşitul şi, în această situaţie, s-a adresat celor apropiaţi ai săi într-un mod în care îi întărea în credinţa că se vor întâlni dincolo de hotarele acestei lumi, în comuniunea sfântă cu Mântuitorul Hristos.

Fiului său duhovnicesc, părintele Simion Todoran din Alba Iulia,i-a spus, cu puţin timp înainte de a trece la cele veşnice: „Mă duc, dar de acolo de unde mă voi duce am să vă ajut mai mult decât am făcut-o până acum".

Momente de reflecţie, de meditaţie, de gânduri profunde de a conştientiza faptul că suntem creştini şi că

odată ne vom înfăţişa înaintea Celui pe care îl slujim, ne prilejuiesc cuvintele sfinţiei sale: „Mi-am văzut Stăpânul".

În timpul slujbei Utreniei auzim cuvintele: „Că Sfânt eşti Dumnezeul nostru şi întru sfinţi Te odihneşti." Stăpânul pe care Părintele L-a văzut este Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pe Care avem datoria să-L odihnim pe tot parcursul vieţii noastre prin modul nostru de viaţă sfântă, duhovnicească.

ഇന്ദ്രജാല✝ര്ദ്രജാല

DIN ÎNVĂȚĂTURILE PĂRINTELUI ARSENIE

* De nu vă veți face *de aici cerești*, cum vă închipuiți că veți locui împreună cu El în ceruri?
* Precum omul se menține în viața văzută prin sufletul său nevăzut, așa și lumea văzută, toată se menține în existența nevăzută a lui Dumnezeu.
* Să fim înțeleși: Nu intri după moarte în Împărăția în care nu ai trăit încă de pe pământ.
* Mă voi întâlni cu fiecare dintre voi. Toți ne vom întâlni de mai multe ori peste hotarele mormântului.
* Primirea de sfat este semnul înțelepciunii, chiar de-l primești de la cineva mai mic ca tine. Nu știi prin cine te sfătuiește Dumnezeu.
* Dorul lui Dumnezeu după cel mai mare păcătos este mai mare decât dorul celui mai mare sfânt după Dumnezeu.
* Zece porunci are înțelepciunea: de nouă ori să taci și o dată să vorbești, și atunci puțin.
* Nimeni nu va intra în Împărăția lui Dumnezeu din Cer dacă nu are Împărăția lui Dumnezeu în inimă.
* Fapta bună este bună numai dacă este acoperită de smerenie. Smerenia este ca dragostea, nu caută ale sale.

* Mâna săracului este vistieria lui Hristos: Ceea ce primeşte săracul, primeşte Hristos.
* Dacă la duşmănie răspunzi cu duşmănie, prin aceasta nu-ţi dovedeşti tăria, ci arăţi că şi tu eşti contaminat de sentimente inferioare, arăţi că şi tu te-ai lăsat stăpânit de demon.
* Nu va lumina candela fără untdelemn, nici rugăciunea nu se va ridica la Dumnezeu fără dragoste. Iubirea de Dumnezeu toate le întoarce în mijloace pentru mântuirea noastră.
* Nu nădăjdui să capeţi Cerul pe gratis, fără să trăieşti o viaţă vrednică de Cer.
* Trăieşte în aşa fel ca şi cum ar trebui să mori astăzi. Lucrează în aşa fel ca şi cum ar trebui să trăieşti sute de ani.
* Nu cred într-o Împărăţie a Cerurilor care începe numai după moarte. Vom fi după moarte în Împărăţia în care am trăit aici sau pentru care am murit.
* Ceea ce eşti vorbeşte mai tare decât ceea ce spui.
* Nu va putea omul avea pace pe pământ câtă vreme-i în război cu Dumnezeu.
* În tot ce faci adu-ţi aminte de sfârşitul tău şi nu vei păcătui niciodată.
* Cuvântul viu este mai bun decât banda magnetică, pentru că el emană o energie care vă repară, vă linişteşte, vă luminează, vă lămureşte.
* Mintea fără har este o făclie stinsă.

- Mâna săracului este visteria lui Hristos. Ceea ce primeşte săracul, primeşte Hristos.
- Dacă la duşmănie răspunzi cu duşmănie, prin aceasta nu-ţi dovedeşti tăria, ci arăţi că şi tu eşti contaminat de sentimente inferioare, arăţi că şi tu te-ai lăsat stăpânit de demon.
- Nu va lumina candela fără untdelemn, nici rugăciunea nu se va ridica la Dumnezeu fără dragoste. Iubirea de Dumnezeu toate le întoarce în mijloace pentru mântuirea noastră.
- Nu nădăjdui să capeţi Cerul pe gratis, fără să trăieşti o viaţă vrednică de Cer.
- Trăieşte în aşa fel ca şi cum ar trebui să mori astăzi. Lucrează în aşa fel ca şi cum ar trebui să trăieşti sute de ani.
- Nu cred într-o împărăţie a Cerurilor care începe numai după moarte. Vom fi după moarte în împărăţia în care am trăim aici, sau pe pământ, când am murit.
- Ceea ce eşti vorbeşte mai tare decât ceea ce spui.
- Nu va putea omul avea pace pe pământ câtă vreme-i în război cu Dumnezeu.
- În tot ce faci adu-ţi aminte de sfârşitul tău şi nu vei păcătui niciodată.
- Cuvântul viu este mai bun decât banda magnetică, pentru că el emană o energie care vă repară, vă înnoieşte, vă luminează, vă lămureşte.
- Mintea fără har este o facilă sirenă.

ANEXE

EPISTOLA CĂTRE DIOGNET

Modul de viaţă al primilor creştini

Creştinii nu se deosebesc de ceilalţi oameni nici prin patrie, nici prin limbă, nici prin obiceiuri, căci ei nu locuiesc în anumite cetăţi, nici n-au limba lor proprie, nici nu duc viaţă deosebită.

Ceea ce ei învaţă nu este născocirea oamenilor iubitori de noutăţi, şi nu se sprijină pe păreri omeneşti, ca la alţii. Ei locuiesc în cetăţi greceşti şi străine, după cum li s-a rânduit de soartă, conformându-se obiceiurilor locului cu privire la îmbrăcăminte, la mâncare, şi la întreg felul de vieţuire, dar se deosebesc prin minunata şi uimitoarea rânduială a vieţii lor publice. Sălăşluiesc în patria lor, dar ca străini. Iau parte la toate ca cetăţeni, şi rabdă toate ca străini. Orice ţară străină le este patrie şi orice patrie le este ţară străină. Se căsătoresc ca toţi ceilalţi şi fac copii, dar nu-i aruncă. Au masă obştească, dar nu ordinară. Sunt în trup, dar nu trăiesc după trup. Îşi duc viaţa pe pământ, dar trăiesc în ceruri. Se supun legilor în vigoare, dar viaţa lor e mai presus de legi. Iubesc pe toţi oamenii şi de toţi sunt prigoniţi. Nimeni nu-i cunoaşte şi toţi îi osândesc. Sunt omorâţi şi înviază. Sunt săraci şi îmbogăţesc pe mulţi. De toate sunt lipsiţi şi în toate au prisos. Sunt dispreţuiţi şi totuşi sunt slăviţi. Huliţi sunt şi li se recunoaşte dreptatea. Ocărâţi şi binecuvintează. Sunt batjocoriţi şi răspund cu respect. Fac bine şi sunt pedepsiţi ca făcători de rele. Pedepsiţi fiind, se bucură ca şi când li s-ar da mai multă viaţă. De iudei sunt duşmăniţi ca străini şi de păgâni sunt prigoniţi şi totuşi cei ce-i urăsc nu pot spune care-i pricina urii lor.

Într-un cuvânt, ceea ce este sufletul în trup, acelaşi lucru sunt creştinii în lume. Sufletul este răspândit în toate membrele trupului, creştinii în toate oraşele lumii. Sufletul locuieşte în trup, dar nu este din trup, şi creştinii locuiesc în lume, dar nu sunt din lume. Sufletul nevăzut este închis în trupul văzut şi creştinii se cunosc fiindcă sunt în lume, dar credinţa lor e nevăzută. Trupul urăşte sufletul şi-l prigoneşte, deşi nu-i face nici un rău, ci numai pentru că-l împiedică de a-şi împlini poftele; lumea urăşte pe creştini, deşi ei nu-i fac nici un rău, ci numai pentru că se împotrivesc la poftele ei. Sufletul iubeşte trupul şi membrele lui care-l urăsc, şi creştinii iubesc pe cei ce-i urăsc pe ei. Sufletul este închis în trup, dar el ţine trupul, şi creştinii sunt în lume ca într-o închisoare, dar ei ţin lumea. Nemuritorul suflet locuieşte în cort muritor, şi creştinii vieţuiesc în cele trecătoare, dar aşteaptă în ceruri nestricăciunea. Având mâncare şi băutură puţină, sufletul se face mai bun, iar creştinii fiind prigoniţi, se înmulţesc din zi în zi mai mult. Dumnezeu a rânduit, astfel cu ei, şi ei n-au dreptul să se împotrivească.

SCRISOAREA LUI NICHIFOR CRAINIC CĂTRE PĂRINTELE ARSENIE

Iubite Părinte Arsenie,

A fost o vreme când te-am ştiut pictor de suflete după modelul Domnului nostru Iisus Hristos. Ce vreme înălţătoare când toată ţara lui Avram Iancu se mişca în pelerinaj, cântând cu zăpada până la piept, spre Sâmbăta de Sus, ctitoria voievodului martir! O fi fost aşa de la Dumnezeu ca toată acea bulboană spirituală uriaşă să se dezumfle la comandă ca şi cum n-ar fi fost?

Ceea ce am admirat la Sfinţia Ta e că nu te-ai lăsat. Din zugrav de suflete, fericite să se modeleze după Domnul tuturor, iată-te zugrav de biserici, adică al celor ce poartă pe chipurile cuvioase reflexul desăvârşirii Fiului lui Dumnezeu. E o mare mângâiere, acum când nu mai ai prilejul să desăvârşeşti pe aspiranţi, să poţi mângâia cu penelul pe cei desăvârşiţi pentru a-i da pildă pe zidurile sacre.

Mica biserică de la Drăgănescu are norocul să simtă pe zidurile ei zugrăvite predicile fierbinţi, pe care miile de oameni le ascultau la Sâmbăta de Sus.

E o pictură nouă ca şi predica de-atunci.

Nimic întunecat în această primăvară care îmbracă cu plai înflorit bolţile bisericii. E o lumină de tonuri deschise către lume ca spiritul şi chipul Mântuitorului coborât să ne aducă lumina de sus, ce iradiază din pictura Sfinţiei Tale. E un stil nou, e o pictură nouă, după viziunea nouă pe care o porţi în suflet.

Pictura sacră e istoria în imagini a vieţii Mântuitorului şi a celor transfiguraţi de El. Adică imaginea raiului. Sfinţia

Ta ai înţeles să faci o pictură transfigurată în nuanţe clare şi deschise, paradisiace pentru a sugera lumea feerică de dincolo. Biserica de la Drăgănescu iradiază lumina raiului. Ceea ce domină în ea până acum e imaginea Maicii Domnului. Cea care ocroteşte biserica din bolta altarului e pur şi simplu magnifică în milostivirea ei de mijlocitoare a lumii către dumnezeiescul ei Fiu. Cea care pluteşte vizionar peste Sinodul de la Efes e făcută din atâtea nuanţe şi numai din nuanţe încât nici nu pare pictură, ci o apariţie vaporoasă şi diafană care, cu cerescul Prunc în braţe, apare să întărească pe sinodali că ea e într-adevăr Maica lui Dumnezeu - θεοτόκος.

Nichifor Crainic

Notă:

Această scrisoare a fost dată de Nichifor Crainic ucenicului său spiritual părintele Arsenie Boca după întâlnirea de câteva ceasuri pe care au avut-o în toamna anului 1971, în Biserica din satul Drăgănescu de lângă Bucureşti, pe care părintele începuse să o picteze.

După mai multe convorbiri avute în Bucureşti, Nichifor Crainic a venit să pecetluiască, cu iubirea şi competenţa cu care scrisese *Nostalgia Paradisului*, valoarea picturii ucenicului său ajuns părinte duhovnicesc de statură filocalică.

Menţionăm că în vremea când la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus izbucnise acea „bulboană uriaşă spirituală", Nichifor Crainic era ocrotit de Părintele Arsenie, cu încuviinţarea Mitropolitului Bălan şi cu consimţământul tacit al lui Petru Groza care cu prilejul unei

întrevederi îi spusese Părintelui Arsenie: „Omul acesta trebuie păstrat pentru neamul românesc".

Aşa se explică primele trei paragrafe ale scrisorii, care descriu aşa de sugestiv şi înălţător ceea ce Nichifor Crainic a văzut şi a trăit cu 25 de ani în urmă.

Scrisoarea e neterminată, urmând să o completeze pe măsura înaintării picturii. Dar în 1972 Nichifor Crainic s-a săvârşit din viaţă la vârstă de 83 de ani.

SCRISOARE A PĂRINTELUI ARSENIE CĂTRE PREA SFINȚITUL ANDREI MAGIERU, EPISCOPUL ARADULUI, CU PRIVIRE LA REÎNFIINȚAREA MÂNĂSTIRII GEOAGIULUI CA MÂNĂSTIRE DE MAICI, DIN 7 MAI 1952

Am văzut şi răsăritul şi apusul multor mânăstiri.

Răsar, când grăiesc conştiinţei poporului prin simplă existenţa lor; şi apun, când această existenţă e pătată de nevrednicia vieţuitorilor lor. De răsăritul sau apusul acestora atârnă încrederea sau neîncrederea ce le mai rămâne oamenilor în forţa de creaţie a Creştinismului. E destul să pomenim bisericile şi mânăstirile din Ardeal, înfiinţate de ctitorii de peste munţi, ai căror vieţuitori au ţinut trează în conştiinţă unitatea ortodoxă a neamului. Iar când vitregiile trecutului – urzite de Vatican – le-a dărâmat şi ars, s-au arătat mucenicii.

E un apus frumos.

Acesta ne-a ferit de cel ruşinos, al decadenţei actuale, când mânăstirile şi le desfiinţează călugării.

Aci e cazul de popas. Ce reînfiinţăm, care situaţie?

E frumoasă iniţiativa şi trebuie apreciată, dar fără oameni îndeajuns de formaţi, care să conducă cuminte ceea ce se adună la întâmplare, nu se ajunge decât la o situaţie decadentă.

Iată câteva decadenţe:

Sărăcia, cu care uneori se începe o mânăstire, determină cerşetoria, umblatul cu „pantahuza”, pretarea la slujbe pe rufărie, taxe pe slujbe, – ruşini.

Din diferenţa de zestre, pe care şi-o aduce fiecare, se nasc în obşte atitudini umilitoare, întâietăţi nedrepte, destrămare sufletească.

Oamenii din afară, care ajută prin donaţii mai de seamă, ba şi care n-ajută cu nimic, dacă nu li se are grija, încep să se amestece în treburile interne ale mânăstirii, să învrăjbească obştea şi să se învrăjbească şi între ei înafară; – smintelile.

Sănătatea fizică a fiecărui ins în parte trebuie medical şi dinainte ştiută. Aci e punctul gingaş, care nu mai trebuie neglijat. Nu pot fi primiţi în această nevoinţă de-o viaţă a sfaturilor evanghelice, decât oameni perfect sănătoşi cu plămânii, inima, dar mai ales cu sistemul nervos, sângele şi glandele endocrine. Acestea din urmă, pricinuind oarecare jenă, rămân de obicei la voia întâmplării şi pradă unei păreri cu totul pe dos, mai ales între femei, că încetarea mai devreme a unor funcţii de natură endocrină, ar fi o învrednicire, un preludiu al sfinţeniei. De fapt, e o tragedie care bate la uşă: dezorganizarea mintală, în diferite grade, de unde înclinaţia spre exagerări, denaturări, habotnicii, închipuiri, năluciri, – toate tulburări psihice din cauze fizice netratate. De multe ori, „înclinaţia spre mânăstire" nu e de fapt o înclinaţie, ci o infirmitate de adaptare, din cauze organice sau din alte cauze. Adevărata chemare însă nu are nimic cu infirmitatea. Curajul de-a alege liber acest mod de mântuire nu aruncă ponoase pe celălalt mod de mântuire, al familiei. Infirmii văd în mănăstire: vis, uşurare, litanie, – ca să sfârşească în decepţii şi sminteli. Adevăraţii chemaţi văd limpede eroica nevoinţă a desăvârşirii, fără ispita sfinţeniei.

De asemenea e foarte bine să se ştie de la început care e punctul de vedere al fiecărui ins asupra răului. Multe structuri psihice sunt pradă obsesiei răului, a păcatului, a

diavolului, manihei asupra trupului și osânditori ai familiei, – obsesii și interpretări nesănătoase ca obiecte de cugetare, dovedind un climat nesănătos al minții sau ducând la el. Speriații aceștia se dedau de capul lor la nevoințe care le ruinează amândouă sănătățile; – nu sunt de nici o treabă în mânăstiri. Iar dacă totuși sunt primiți, sub influența structurii lor, obștea poate ajunge pradă mâncătoriei, lucrăturilor, viciilor, străini la trapeză și rugăciune, ba chiar dușmani. Infirmii se fixează pe îngustimi neesențiale Creștinismului, ca de pildă pe amănunte de tipic, de calendar (stilismul), chiar de pravilă, îngustimi habotnice, care au pricinuit Bisericii numai supărări.

*

Întotdeauna se găsesc viețuitori de mânăstire, dar foarte arareori se nasc povățuitorii: stareții și duhovnicii.

Aceștia trebuie să fie minți luminate, vederi largi, buni cunoscători ai omului; limpezi în doctrină, îmbunătățiți în smerenie și iscusiți în dreapta socoteală și, pe deasupra, structuri cu o fericită îmbinare între iubire și autoritate. Din câte au ei de făcut pomenesc doar una.

Unificarea sufletească a obștii, ca toți să fie într-un cuget. E atât de anevoios lucrul acesta dar și atât de mare, încât atrage prezența nevăzută a lui Iisus într-o atare obște. Iubirea de Dumnezeu și de oameni, într-o obște de un cuget e ridicată de Noul Testament la valoarea de argument al existenței lui Dumnezeu. Aceasta e ultima Lui definiție, poruncă și rugăciune. Iată rostul și sarcina povățuitorilor. Ziduri se pot face ușor, gospodărie la fel, adunare de viețuitori foarte ușor; greutatea-i la ales. Căci mulți par buni,

luaţi în parte, dar devin răi adunaţi laolaltă; devin ceea ce erau de fapt.

Obştile mari, mari din neprevedere, chiar de-ar avea povăţuitori cu calităţi, cu cât sunt mai mari cu atât au o viaţă mai scurtă. Fiecare ins e o lume de necunoscute. De aceea, a face unire între oameni, chiar puţini, e o dovadă de lucrare dumnezeiască şi, desăvârşit, numai El o şi poate face.

Deci, ca încheiere a părerilor: decât realizări sortite decadenţei, sub raportul aşezării, al înzestrării şi al competenţei personalului, mai bine fără ele. Căci pietrele, păstrate aşa: moment de culme al trecutului, grăiesc mai bine conştiinţei poporului, decât realizările prezente fără nădejde. Nu multe mânăstiri, ci puţine; cât mai puţine, dar cu atât mai bune, şi nu prea mari.

SFÂNTUL

Poezie închinată Părintelui Arsenie

Ar râde-n hohot iadul, un milion de ani:
Răspuns-am celor care, neprieteni sau duşmani
Bârfeau cu înverşunare o lamură de gând
Adânc înfipt în cerul desprins de pe pământ

Crescut din glia Vaţei, cu sânge frământată
Scăldat în unda albă de lacrimi rourată,
Sorbind puteri sublime din al Iubirii puţ
La fel oblăduit-a sărmani ca şi avuţi.

Puhoaie pustiit-au grădina ce-o-ngrijea
Zvârlit – a fost în beznă un far ce lumina
Noianul de – întuneric, dureri fără de glas,
Nemângâiate inimi, orfane au rămas.

O! Mare e durerea unui creştin lovit!
Mai mare e durerea unui popor robit,
De neasemănată e a lui Dumnezeu
Durere fără margini, pentru poporul Său,

Un *Om* ce-avea pe faţă durerea lumii-ntregi
I-a apărut aievea. Şi-n ciuda oricăror legi
Voind să-l miluiască, în clipa ce-a urmat
Puhoi de cunoştinţe în minte i-a intrat.

Pierise „*Omul – umbră*" precum s-a şi ivit
Şi în aceeaşi clipă „*Sfântul*" s-a răzgândit:
„Eu n-am să-I mai fac chipul pe pânză şi carton,
Ci-n suflete şi inimi, de-acuma am să-L torn".

Şi băţul drumeţiei în mână a luat
Desaga omeniei pe umeri a-ncărcat
Şi-n scurtă vreme, lumea năvală da să-l vadă
Cuvântul să-i asculte, la poale să îi cadă.

L-împresurau strivindu-l, veşmântul să-i atingă
Cu fruntea în ţărână aleanul să li-l stingă,
Belşugul de miresme al harului ceresc
Prin dreapta lui sfinţită cu dar dumnezeiesc.

Pe unde-i fi acuma luceafăr între stele
Toiag al neputinţei puţinătăţii mele?
Ce-ai vrut să faci din om: „Un Om" să fie-n stare
S-ajungă fiu şi frate al Fiului mai Mare!

Chilia ta din stâncă grăi-va peste veacuri
De scurta ta şedere, doctor purtător de leacuri,
Cât munţii sta-vor oblu şi ţeapăn în picioare
Şi codrii fremăta-vor în murmur de izvoare!

Şi fiarele pădurii, îmblânzite de-a ta mână
Şi păsările-n ramuri, mioarele la stână
Şi peştii de prin iazuri şi merii din livadă.
Fruntaşi din lumea largă, mulţimile grămadă

Veni-vor să-ţi admire icoanele-n biserici
„Cărarea mântuirii" în aur să o ferece.
Ca Nicodim, Sofronie sau Daniil Sihastru
Zugravul Sfânt Arsenie, luci-v-asemeni unui astru!

Preot Petru Boldor

Mănăstirea Brâncoveanu la începutul secolului al XX-lea

Mănăstirea Brâncoveanu la începutul secolului XXI

Mănăstirea Prislop la sfârşitul secolului al XIX-lea

Mănăstirea Prislop la începutul secolului XXI

Părintele Arsenie, student la Academia Teologică din Sibiu

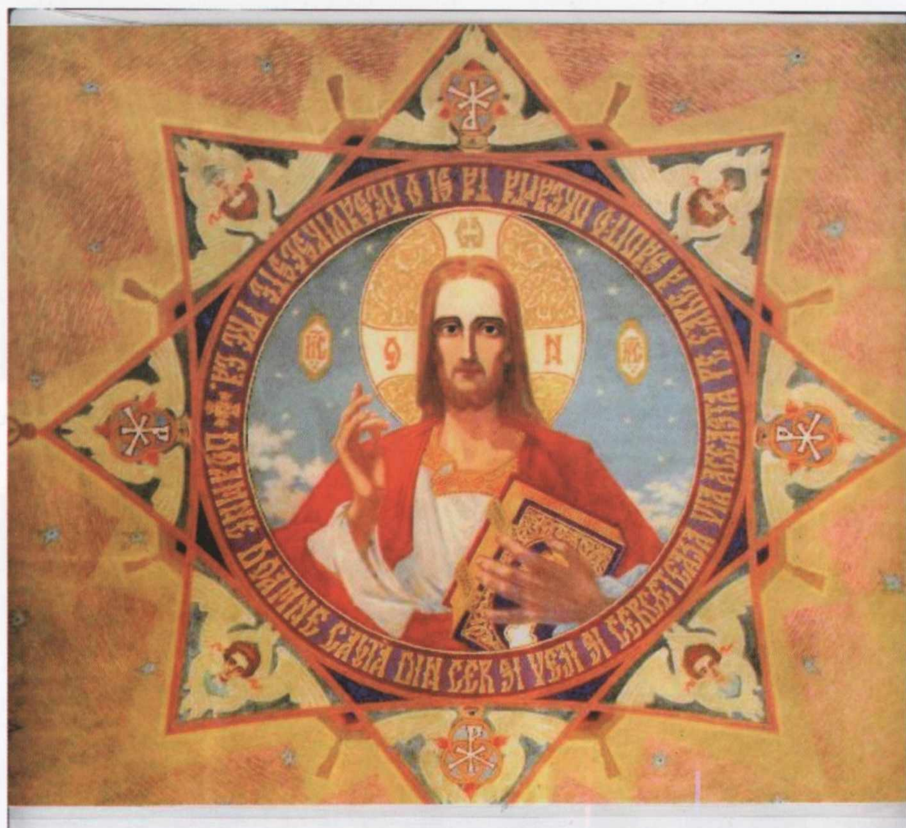
Părintele Arsenie, student la Institutul de Belle-Arte din Bucureşti

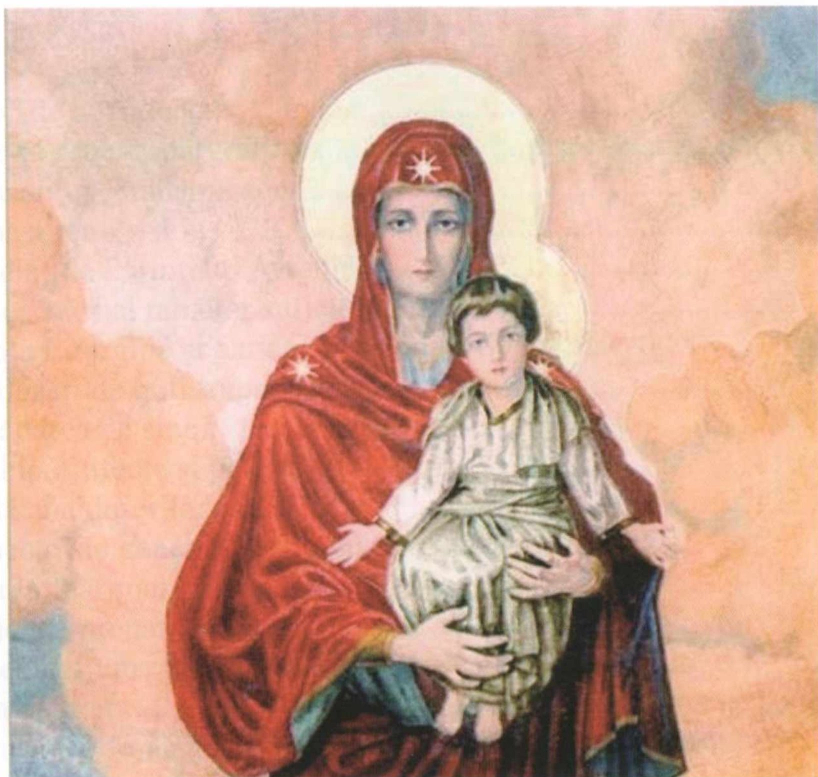
Părintele Arsenie la vârsta de 36 de ani, când a început să scrie „Cărarea Împărăţiei”.

Părintele Arsenie împreună cu un sobor de preoţi, după săvârşirea Sfintei Liturghii la Mănăstirea Brâncoveanu.

Icoana „Pantocratorul", pictată de Părintele Arsenie Boca

Maica Domnului cu Pruncul Iisus îmbrăcat în zeghe.
Pictură realizată de Părintele Arsenie Boca.

CUPRINS

ISBN: 978-606-93518-7-1

